

ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΣΕΥΠ
ΓΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

“ΟΙ ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΣΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ
ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ”

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ:

ΓΑΪΤΑΝΗ ΡΕΓΓΙΝΑ
ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ
ΝΕΟΚΛΕΟΥΣ ΜΥΡΙΑ
ΠΑΠΕΤΤΑ ΜΑΡΚΕΛΛΑ

ΠΑΤΡΑ 2005

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ - ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 Εισαγωγή	1
1.2 Σκοπός Μελέτης	4
1.3 Ιστορική Αναδρομή	5
1.4 Ορισμοί Όρων	8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 Αίτια:	
2.1.1 Μετανάστευσης	15
2.1.2 Παλιννόστησης	18
2.1.3 Προσφύγων	19
2.2 Επιπτώσεις	
2.2.1 Επιπτώσεις χώρας υποδοχής και αποστολής μεταναστών	20
2.3. Συνθήκες Διαβίωσης	
2.3.1 Συνθήκες Στέγασης	24
2.3.2 Συνθήκες Απασχόλησης	27
2.4. Προκατάληψη – Ρατσισμός	
2.4.1 Προκατάληψη και εργασία	31
2.4.2 Προκατάληψη και κοινωνία – θρησκεία	33

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Το προφίλ του αλλοδαπού μαθητή	40
3.2 Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Σχολείο	43
3.3 Σχολείο - παράγοντας κοινωνικοποίησης	48
3.4 Ο χαρακτήρας του Ελληνικού Δημοτικού Σχολείου	50

3.5 Τάξεις υποδοχής και φροντιστηριακά τμήματα	52
3.6 Σχολική Επίδοση	54
3.6.1 Παράγοντες που επηρεάζουν την σχολική επίδοση	58
3.6.2 Οικογένεια και σχολική επίδοση	60
3.6.3 Τρόποι αντιμετώπισης από τους γονείς	63

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 Η ομαλή σχολική ένταξη και κοινωνική ενσωμάτωση των αλλοδαπών, παλιννοστούντων και ομογενών μαθητών	64
4.2 Στάση των εκπαιδευτικών στους αλλοδαπούς μαθητές	68
4.3 Η παιδαγωγική συμπεριφορά του δασκάλου	71
4.4 Το επίπεδο κατάρτισης των δασκάλων	73
4.5 Οικογένεια και ο ρόλος της στη σχολική ένταξη του μαθητή	76
4.6 Γονεϊκή συμμετοχή στην εκπαίδευση, συνεργατική σχέση γονέων και εκπαιδευτικών	77
4.7 Ο ρόλος της μητρικής γλώσσας	80
4.8 Δυσμενείς επιπτώσεις από τη παραμέληση της γλώσσας	84
4.9 Η διγλωσσία στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα	86
4.10 Αναγκαιότητα μιας διαπολιτισμικής – διγλωσσικής	92
4.11 Ο ρόλος του δασκάλου σε σχέση με τη διγλωσσία	96
4.12 Η εκπαίδευση των κοινωνικών λειτουργών για διαπολιτισμικά Θέματα	99

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 Η διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Κύπρο	101
5.2 Η διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ευρωπαϊκή Ένωση	110

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 Μεθοδολογία της έρευνας –Ανάλυση των αποτελεσμάτων	
Α. Μεθοδολογία του θέματος	115
Β. Ανάλυση αποτελεσμάτων	117
Γ. Συμπεράσματα έρευνας	183

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7.1 Συμπεράσματα

184

7.2 Προτάσεις

186

Παράρτημα

Βιβλιογραφία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σήμερα στην Ενωμένη Ευρώπη ζουν περισσότεροι από 10 εκατομμύρια μετανάστες. Δεν απολαμβάνουν, όμως, πάντα τα ίδια πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα σε σχέση με τους υπηκόους των κρατών μελών. Παρατηρείται το φαινόμενο ακόμη και αυτοί οι μετανάστες που αποτελούν παράγοντα ουσιαστικό στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή των κρατών μελών να υφίστανται ποικίλες διακρίσεις αναφορικά με τη συμμετοχή τους στις λειτουργίες των κοινωνιών, όπου ζουν.

Και το μεταναστευτικό ρεύμα συνεχίζεται με αποδέκτη όχι μόνο τις παραδοσιακά γνωστές χώρες υποδοχής αλλά και τις χώρες του Νότου, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνεται και η Ελλάδα. Η χώρα μας είχε συνηθίσει να είναι χώρα εξαγωγής ανθρώπινου δυναμικού. Αλλεπάλληλα κύματα Ελλήνων μεταναστών, με οργανωμένο όμως τρόπο, τροφοδότησαν την υφήλιο.

Μετά την κατάρρευση των καθεστώτων στην πρώην Σοβιετική Ένωση και την κρίση στις χώρες της Βαλκανικής αποτελέσαμε καταφύγιο οικονομικών μεταναστών, μεταβληθήκαμε και εμείς σε χώρο υποδοχής και η Ελλάδα αποτελούσε μια νέα ζώνη μετανάστευσης. Στην Ελλάδα αντιμετωπίσαμε προβλήματα ένταξης χιλιάδων ανθρώπων.

Η Ελλάδα αλλάζει. Από χώρα αποστολής μεταναστών μετατρέπεται τα τελευταία χρόνια σε αποδέκτη ενός πρωτοφανούς μεταναστευτικού κύματος. Αυτή η πλημμυρίδα ανθρώπων, που νόμιμα ή παράνομα κατέφθασε στην Ελλάδα, άλλαξε τη φυσιογνωμία της. Ήδη η εθνικά ομογενής Ελλάδα αρχίζει να μεταμορφώνεται σε πολυεθνική και πολυπολιτισμική κοινωνία. Δεν υπάρχει φυλή, εθνικότητα και πολιτιστική κοινότητα του πλανήτη μας, που να μην έχει στείλει επαρκή αριθμό εκπροσώπων στους δρόμους της Ελλάδας. Το γεγονός αυτό συνιστά μια ιστορική εξέλιξη της ελληνικής κοινωνίας, η οποία από προϊόν «εθνικής μονοκαλλιέργειας» μετατρέπεται σταδιακά σε

πολύχρωμο και πολυπολιτισμικό «λιβάδι». Αλλά αυτή η μεταβίβαση δεν είναι καθόλου εύκολη υπόθεση για μια χώρα που οικοδομήθηκε πάνω στο «ιδανικό» της εθνικής ομοιογένειας. Μια ανοικτή δημοκρατική κοινωνία θα πρέπει να περιορίσει τα ξενόφοβα και ρατσιστικά αντανακλαστικά της και να αγκαλιάσει το «άλλο» και το διαφορετικό. Αν δεν το κάνει θα έχει αποτύχει (www.iliowporoi.gr).

Η εκπαίδευση και η παιδεία γενικότερα αποτελούν ένα σημαντικό τομέα παρέμβασης, όσον αφορά στους μετανάστες, αφού διαδραματίζουν θεμελιώδη ρόλο για την ενσωμάτωση, κυρίως των νέων.

Οι τάξεις Υποδοχής, καθώς και τα Φροντιστηριακά Τμήματα στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση προσφέρουν εντατική διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας για όσο χρόνο απαιτείται, προκειμένου να ενταχθούν πλήρως οι αλλοδαποί μαθητές στην τάξη τους. Δεν πρέπει, όμως, να ξεχνάμε ότι η κοινωνική και πολιτισμική ένταξη όχι απλώς προϋποθέτει, αλλά περνάει μέσα από τη γλωσσική ένταξη. Όμως ενσωμάτωση και ένταξη δεν είναι μόνο η γλωσσική ένταξη.

Παρ' όλες αυτές τις προσπάθειες που έχουν αρχίσει να γίνονται, φαίνεται ότι τα παιδιά μεταναστών και παλιννοστούντων αντιμετωπίζουν αρκετά προβλήματα, πέραν της γλωσσικής τους ένταξης και ενσωμάτωσης. Προβλήματα που έχουν να κάνουν περισσότερο με την κοινωνική τους συμμετοχή στο σχολικό περιβάλλον.

Το κυρίως πρόβλημα που έχουν να αντιμετωπίσουν οι αλλοδαποί είναι το γεγονός ότι είναι διαφορετικοί από τους υπόλοιπους συμμαθητές τους. Η διαφορετικότητα είναι ένα φαινόμενο που έχει ερευνηθεί και αποτιμηθεί σε πληθυσμούς με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο, φτάνοντας σε συμπεράσματα που καταδεικνύουν ότι αυτά τα παιδιά νοιώθουν τη διαφορά, νοιώθουν την περιθωριοποίηση από το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο των συμμαθητών τους. Ενδεικτικά αναφέρουμε αποτελέσματα παλαιότερης έρευνας που δείχνει ότι αλλοδαποί και παλιννοστούντες δεν γίνονται γενικά αποδεκτοί και δεν προτιμούνται για να συνάπτονται φιλικές σχέσεις μαζί τους

από τους γηγενείς συμμαθητές τους. Με στόχο πάντα την όσο γίνεται αρμονικότερη «συμβίωση» στο σχολείο τα παιδιά αυτά φαίνεται ότι ενστερνίζονται ορισμένες τακτικές για να επιβιώσουν.

Βασικό αντικείμενο της παρούσας μελέτης θα είναι αυτό που ονομάσαμε τακτικές «επιβίωσης» μαθητών στη σχολική τάξη. Το ενδιαφέρον εστιάζεται στις τακτικές «επιβίωσης», που αναπτύσσονται στο σχολικό χώρο από αλλοδαπούς και παλιννοστούντες μαθητές σε σύγκριση με Έλληνες μαθητές.

Οι άνθρωποι που μετακινούνται σε νέες κοινωνικές συνθήκες, συνήθως δεν επιθυμούν να υιοθετήσουν πολιτιστικά στοιχεία περισσότερο από όσα χρειάζονται. Έτσι, επινοούν τακτικές που θα τους διευκολύνουν στην ολοκλήρωση του τυπικού τους καθήκοντος, στη συμμετοχή τους δηλαδή στο κοινωνικό σύνολο, στην προκειμένη περίπτωση το περιβάλλον του σχολείου. Αυτές θεωρούνται ως παράμετροι του παρα -προγράμματος, της αθέατης δηλαδή πλευράς του σχολικού προγράμματος. Ο μαθητής μαθαίνει πως να συντονίζεται με τη σχολική ζωή, καθώς και με τις επιδιώξεις του δασκάλου του. Στόχος του φαίνεται να είναι περισσότερο η «επιβίωση», παρά η μάθηση (6 Διεθνές Συνέδριο, Τόμος II Πάτρα 2004).

1.2. ΣΚΟΠΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Σκοπός της μελέτης μας είναι, μέσω της έρευνας και του θεωρητικού πλαισίου, η παρουσίαση του μεταναστευτικού φαινομένου και η διερεύνησης της σχολικής ένταξης των αλλοδαπών μαθητών μέσα από την ελληνόγλωσση βιβλιογραφία.

Απώτερος στόχος μας είναι να δώσουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα των προβλημάτων και των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι αλλοδαποί μαθητές στη σχολική και κοινωνική ένταξη.

Στη συνέχεια γίνεται προσπάθεια προσέγγισης του προβλήματος μέσα από έρευνα που πραγματοποιήσαμε σε δημοτικά σχολεία της Κύπρου, η οποία απευθύνεται στους αλλοδαπούς μαθητές από την τρίτη μέχρι την έκτη τάξη.

Μέσα από αυτή θέλουμε να διαπιστώσουμε πώς ο σχολικός περίγυρος αποδέχεται τα παιδιά αυτά και πως βιώνουν με τη σειρά τους την αποδοχή ή την απόρριψη που μπορεί να αντιμετωπίσουν.

Τέλος γίνεται μια καταγραφή εισηγήσεων - προτάσεων πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, που πιστεύεται ότι αποτελούν διέξοδο από το πρόβλημα.

1.3. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Το φαινόμενο της μετανάστευσης είναι τόσο παλαιό όσο και η ιστορία της ανθρωπότητας. Μετανάστες υπήρχαν ανέκαθεν. Υπάρχουν και σήμερα και θα συνεχίσουν να υπάρχουν. Η οικονομική και κοινωνική ιστορία γράφεται και από τους μετανάστες. Κάθε μετακίνηση ανθρώπων από τόπο σε τόπο προκαλούσε και εξακολουθεί να προκαλεί πάντοτε προβλήματα.

Η ύπαρξη των μεταναστών σε μία χώρα επηρεάζει σημαντικά την οικονομική και κοινωνική διάρθρωση της χώρας.

Η ιστορία της νεοελληνικής μετανάστευσης, με την έννοια της μετοίκησης, είναι τόσο παλιά όσο είναι και η ιστορία μας. Για λόγους, που κατά καιρούς διαφοροποιούνται, οι Έλληνες φαίνεται πως πάντα αποζητούσαν καινούριες πατρίδες με παραδοσιακούς προορισμούς τον Εύξεινο Πόντο, τα Ανατολικά της Μεσογείου, τα νότια της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και κάποια κέντρα της Δυτικής Ευρώπης, που έγιναν οι πυρήνες μιας ισχυρής αλλά και πολυπληθούς διασποράς.

Ωστόσο από τα τέλη του περασμένου αιώνα οι αναζητήσεις κατευθύνονταν ακόμα πιο μακριά, καταργώντας τα νοητά σύνορα των ωκεανών, με κύριους αποδέχτες την Αμερική και την Αυστραλία (Τσουκαλάς Κ., 1982).

Περίπου 25.000 άνθρωποι εγκαταλείπουν κάθε χρόνο μια χώρα οικονομικά εξουθενωμένη και πολιτικά αβέβαιη και ξεκινούν για τη «Γη της Επαγγελίας», που υπόσχεται πλούτο και ευημερία, «ευκαιρίες» και στους λιγότερο τυχερούς. Ο μύθος της αμερικάνικης «Γης της Επαγγελίας» ή του «ονείρου» όπως ακόμα και σήμερα λέγεται, του καταφύγιου των αποδήμων όλου του κόσμου, αναμφισβήτητα διαπτόισε όλη την ύπαιθρο. Βέβαια οι ΗΠΑ δεν αποτέλεσαν με κανένα τρόπο μια προνομιακή ζώνη για τους Έλληνες μετανάστες. Όπου η αλληλεγγύη ανάμεσα σε συμπατριώτες θα εξασφάλιζε μια θέση καθορισμένη και προορισμένη γι' αυτούς μέσα στον κοινωνικό καταμερισμό εργασίας.

Τα μεταπολεμικά χρόνια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου βρήκαν την Ελλάδα να «αιμοραγεί» από την απώλεια του εργατικού δυναμικού της, μιας και μεγάλος αριθμός Ελλήνων εγκατέλειπαν τη χώρα με προορισμό αναπτυγμένες οικονομίες του Βορρά και υπερπόντιων χωρών προς αναζήτηση καλύτερων συνθηκών απασχόλησης και διαβίωσης. Το ίδιο, όμως, παρατηρήθηκε και σε άλλες χώρες, μιας και η ανοικοδόμηση των μεταπολεμικών χωρών στηρίχθηκε στο μεταναστευτικό εργατικό δυναμικό. Χαρακτηριστικό είναι αυτό που αναφέρει ο Γαβρόγλου (2002): «οι μετανάστες προέρχονταν από λίγα κράτη, ήταν χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, εισέρχονταν κατά κανόνα νόμιμα στη χώρα, εντάσσονταν σχετικά εύκολα στο νόμιμο τομέα της οικονομίας, προστατεύονταν από το νόμο και είχαν κοινωνική προστασία βάσει διμερών σχέσεων».

Σε γενικότερο επίπεδο τα έτη 1973-74 οι σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές που συμβαίνουν διεθνώς, έχουν ως αποτέλεσμα να οδηγηθεί σε κρίση το μακροχρόνιο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης που είναι γνωστό ως «φορντισμός». Το μοντέλο αυτό χαρακτηρίζεται από μαζική παραγωγή και κατανάλωση τυποποιημένων προϊόντων.

Η κρίση του ισχυρού αυτού οικονομικού μοντέλου είχε σοβαρές επιπτώσεις, όχι μόνο στη διεθνή οικονομία αλλά και στο υπάρχον θέμα της μαζικής και οργανωμένης μετανάστευσης που απασχόλησε κυρίως την Ευρώπη. Η αντίδραση των ευρωπαϊκών κρατών ήταν άμεση, καθώς η Γερμανία έκλεισε τα σύνορα της το Νοέμβριο του 1973 και η Γαλλία τον Ιούλιο του 1974. Εξαίρεση αποτέλεσαν η Ελβετία και η Μεγάλη Βρετανία που είχαν ξεκινήσει τις προσπάθειες να περιορίσουν τη μετανάστευση (<http://cc.com/cache,asrx?q>).

Από τη δεκαετία του 1970, με το τέλος της πετρελαϊκής κρίσης και την παρακμή του φορντικού μοντέλου, δημιουργείται μία στροφή της μεταναστευτικής ροής όσον αφορά τις χώρες της Νότιας Ευρώπης. Η μετανάστευση στην Κύπρο ξεκίνησε από το '89-'90. Τότε είχε διαπιστωθεί ότι υπάρχει έλλειψη εργατικών χεριών σε συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας,

όπου ήταν χαμηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας, θέσεις εργασίας χαμηλού κύρους.

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να αλλάξει η πολιτική. Να επιτραπεί δηλαδή σε εργαζόμενους να έρθουν να εργαστούν στη βάση ενός συγκεκριμένου μοντέλου προσωρινής παροχής άδειας εργασίας και παραμονής στην Κύπρο που συνδέεται πάντα με τον εργοδότη και την συγκεκριμένη θέση. (www.bbc.co.uk/greek/specials/1841_immigration/page11.shtml).

Μέχρι τις αρχές του 1990 η ελληνική κοινωνία είχε ταυτίσει την μετανάστευση με την αποδήμηση σε χώρες της Δυτικής Ευρώπης, της Αυστραλίας και της Αμερικής. Την περίοδο εκείνη καταρρέουν τα καθεστώτα του υπαρκτού σοσιαλισμού και το φαινόμενο του επαναπατρισμού εντείνεται (ομογενείς, παλιννοστούντες κτλ) με την ταυτόχρονη εισροή μεταναστών από τις χώρες αυτές.

Σε συνδυασμό και με τη γεωγραφική της θέση αλλά και τη μορφολογία του εδάφους της (που καθιστά τη φύλαξη των συνόρων δύσκολη), η Ελλάδα πλέον από χώρα αποστολής μεταναστών λειτουργεί πλέον ως χώρα υποδοχής (όπως ακριβώς και οι υπόλοιπες χώρες του ευρωπαϊκού νότου).

1.4. ΟΡΙΣΜΟΙ ΟΡΩΝ

Ανθρώπινα δικαιώματα:

Τα ανθρώπινα δικαιώματα αφορούν τόσο την ανάπτυξη των ανθρώπινων όντων στον ύψιστο βαθμό των δυνατοτήτων τους και τις σχέσεις τους με τους άλλους όσο και τις ευθύνες του κράτους προς τα άτομα. Σημαντικά έγγραφα για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι η Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Παραδοσιακά τα ανθρώπινα δικαιώματα κατηγοριοποιούνται σε πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά. Όλα πρέπει να αντικρίζονται ως σύνολο.

Πέραν από τα ατομικά δικαιώματα έμφαση δίνεται και στα δικαιώματα ομάδων ή λαών. Στα δικαιώματα αυτά περιλαμβάνονται και τα ακόλουθα:

- ❖ το δικαίωμα της ελευθερίας και της ασφάλειας του ατόμου,
- ❖ της συμμετοχής στη δημόσια ζωή,
- ❖ της διασφάλισης ενός κατάλληλου επιπέδου ζωής,
- ❖ το δικαίωμα της εργασίας,
- ❖ της εκπαίδευσης,
- ❖ του ελεύθερου χρόνου,
- ❖ του σεβασμού της διαφορετικότητας και της πολυπολιτισμικότητας.

Καθώς ακούονται οι όροι αυτοί, γεννούνται σε όλους μας, ίσως, κάποιοι συνειρμοί. (www.peacouncil.org.cy/).

Αφομοίωση:

Σύμφωνα με τον Joseph Rousek «αφομοίωση» είναι η διαδικασία εκείνη κατά την οποία ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων δέχεται τα στοιχεία της κουλτούρας

της ομάδας ή της κοινωνίας, η οποία τον περιβάλλει και προσαρμόζεται σ' αυτή (Vlachos E. 1968, σελ. 19).

Διαπολιτισμική αγωγή:

Είναι ο παιδαγωγικός, πολιτικός και κοινωνικός στόχος ως απάντηση στα προβλήματα που δημιουργήθηκαν μέσα σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία. (Hohmann, 1983, σελ. 5)

Διαπολιτισμική αγωγή – Παιδαγωγική-Εκπαίδευση:

Ο όρος διαπολιτισμική αγωγή σημαίνει το σύνολο των παιδαγωγικών αρχών, με τις οποίες ρυθμίζονται μέτρα και διαδικασίες που απευθύνονται σε όλα τα μέλη ενός κοινωνικού συνόλου, όπου αναπόφευκτα υπάρχουν διαφοροποιήσεις στη νοοτροπία, στις αντιλήψεις, στον τρόπο ζωής. Παράλληλα οι όροι διαπολιτισμική εκπαίδευση και διαπολιτισμική παιδαγωγική χρησιμοποιούνται συχνά στη βιβλιογραφία, παραπέμποντας στον εκπαιδευτικό οργανισμό και τη θεσμικά προσδιορισμένη άσκηση εκπαιδευτικών επιρροών στο περιβάλλον και στον επιστημονικό λόγο περί αγωγής και εκπαίδευσης αντίστοιχα. (5^ο Διεθνές συνέδριο, Διαπολιτισμική εκπαίδευση, 3^ος τόμος, Πάτρα 2003)

Διγλωσσία:

Με την έννοια διγλωσσία εννοούμε την εναλλακτική χρήση δύο γλωσσών από το ίδιο άτομο και προκύπτει όταν δύο ομάδες ανθρώπων που ομιλούν διαφορετικές γλώσσες έρχονται σε επαφή μεταξύ τους.

Διγλωσσες Τάξεις:

Αφορούν μαθητές με ίδια γλωσσική και πολιτισμική προέλευση που διδάσκονται τόσο στη μητρική τους γλώσσα όσο και στη γλώσσα της χώρας υποδοχής, η οποία και βαθμιαία γίνεται η μοναδική γλώσσα διδασκαλία. (Γ.Π Μάρκου σελ.140).

Δίγλωσσες Τάξεις:

Στις δίγλωσσες τάξεις παραμένουν οι μαθητές κατά κανόνα καθ' όλη τη διάρκεια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης τους. Το πρόγραμμα των τάξεων αυτών είναι δίγλωσσο και έτσι διαμορφωμένο, ώστε στις πρώτες τάξεις (1-4) να υπερέχει ποσοτικά (δηλαδή σε εβδομαδιαίες ώρες) η μητρική ως γλώσσα διδασκαλίας και στις υπόλοιπες η άλλη γλώσσα (Δαμανάκης Μ. Σελ.23).

Ειδική ή φροντιστηριακή διδασκαλία:

Πρόκειται κατά τη διάρκεια του κανονικού προγράμματος διδασκαλίας στη θέση κάποιου άλλου μαθήματος που εξυπηρετεί επίσης ένα μικτό μαθητικό πληθυσμό (Γ.Π Μάρκου σελ. 140).

Εθνική Ταυτότητα:

Λέγοντας «ταυτότητα» εννοούμε την σύμπτωση εαυτού και προσωπικότητας, της υποκειμενικής και της αντικειμενικής υπόστασης του προσώπου. Η εθνική ταυτότητα ενός ατόμου, της ατομικής υπόστασης του προσδιορίζεται από τα κοινωνικοπολιτισμικά χαρακτηριστικά της χώρας που διαμορφώνει ένα άτομο και από τη διαφοροποίηση των χαρακτηριστικών αυτών από εκείνα κάποιας άλλης χώρας (Αγτζίδης Β. , 1991, σελ. 4).

Κοινωνική ένταξη:

Με τον όρο «κοινωνική ένταξη» εννοούμε την κοινωνικοποίηση των μελών μιας κοινωνίας, την προσαρμογή του δηλαδή στα πολιτισμικά στοιχεία μιας κοινωνίας, τις αξίες και κανόνες που συνιστούν και εκφράζουν τη δεδομένη κοινωνία. Βασικοί στόχοι αυτής της ένταξης είναι να δημιουργεί κοινωνικά άτομα, όπου θα συμβάλουν στην διατήρηση της υπάρχουσας κοινωνικής δομής. Οι αντιλήψεις που συνειδητά ή ασυνείδητα σχηματίζουν τα άτομα μέλη

και τον τρόπο που εντάσσονται ή όχι στο άμεσο κοινωνικό περιβάλλον τους (Φίλιας Β. , 1983, Σελ.160-161).

Κοινωνικοποίηση:

Είναι η διαδικασία της κοινωνικής αναπαραγωγής ενός κοινωνικού συνόλου. Από τη μεριά του κοινωνικού συνόλου η κοινωνικοποίηση συνίσταται στην μεταβίβαση της κοινωνικής κληρονομιάς, του πολιτισμού του κοινωνικού συνόλου από τη μια γενιά στην άλλη. Είναι η διαδικασία της κοινωνικής παραγωγής της νέας γενιάς.

Από τη μεριά του ατόμου η κοινωνικοποίηση σημαίνει την εκ μέρους του εσωτερίκευση των κανόνων συμπεριφοράς, των τρόπων ενέργειας και του συστήματος αξιών ενός κοινωνικού συνόλου.

Η κοινωνικοποίηση διακρίνεται σε πρωτογενή και δευτερογενή και σε ενεργό και παθητική.

Η εκπαίδευση είναι μια διαδικασία κοινωνικοποίησης.

(Δ. Γ. Τσαούση, χρηστικό λεξικό κοινωνιολογίας, Αθήνα, 1989 Gutenberg).

Κουλτούρα:

Κατά τον Σερ Έντουαρντ Τάυλορ, που έδωσε τον ορισμό της κουλτούρας και που θεωρείται ως ο πιο κλασσικός ορισμός, «κουλτούρα» εννοούμε το σύνθετο εκείνο σύνολο που περιλαμβάνει γνώσεις, πεπαιθήσεις, τεχνικές, τέχνες, ήθη, δίκαιο, έθιμα και κάθε άλλη ικανότητα και συνήθεια που αποκτά ο άνθρωπος ως μέλος της κοινωνίας. (Τσαούσης Δ. Σ. , 1987, Σελ. 118, 119).

Μειονότητα:

Ομάδα ανθρώπων που συνδέονται μεταξύ τους ως προς την καταγωγή, τα πιστεύω ή τη συμπεριφορά, αλλά διαφοροποιούνται ως προς τα ίδια

χαρακτηριστικά από το ευρύτερο σύνολο στο οποίο ανήκουν: εθνική, γλωσσική, θρησκευτική, κοινωνική.

(Γ.Μπαμπινιώτη, Λεξικό της νέας Ελληνικής Γλώσσας, β' έκδοση, Εκδόσεις: Κέντρο λεξικολογίας ΕΠΕ, Αθήνα 2002).

Μετανάστευση:

Ως μετανάστευση ορίζουμε τη φυσική μετάβαση ατόμων και ομάδων από μία κοινωνία σε κάποια άλλη (Eisenstadt, 1953) ή κάθε γεωγραφική μετακίνηση μεγάλου αριθμού ατόμων (Sauvy, 1996) ή τη μεταφορά ανθρώπινου και εργατικού δυναμικού από μια περιοχή σε κάποια άλλη (Castles & Kosack, 1973).

Μετανάστευση:

Με τον ορισμό «μετανάστευση» γενικά εννοούμε μια μορφή μετακίνησης μιας μερίδας πληθυσμού, ορισμένες κατηγορίες ατόμων ή μεμονωμένα άτομα, που για διάφορους λόγους είτε αυτοί είναι φυσικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί ή ψυχολογικοί επιλέγουν να φύγουν από μια περιοχή και να εγκατασταθούν μόνιμα σε κάποια άλλη.

Διεθνής μετακίνηση υπάρχει όταν η κίνηση τελείται από ένα κράτος προς το άλλο. «Αναγκαστική μετανάστευση» είναι η κίνηση που είναι αποτέλεσμα ηθελημένης δημιουργίας δυσμενών συνθηκών διαβίωσης σε βάρος μιας μερίδας πληθυσμού (Τσαούσης Δ. Γ. , 1987, Σελ. 223,239).

Παλιννόστηση:

Ο όρος «παλιννόστηση» σημαίνει το ακριβώς αντίθετο του ορισμού της μετανάστευσης. Η λέξη «παλιννόστηση» προέρχεται από το ρήμα παλιννοστώ (παλιν-νόστος) και σημαίνει την εκούσια, την ηθελημένη επιστροφή μεταναστών στη χώρα καταγωγής.(Π. Ε. Το πρόβλημα της κοινωνικοπολιτικής ένταξης των Ποντίων από τη Σοβιετική Ένωση στην Ελλάδα με παράδειγμα την Πάτρα, Μ. Θεοδώρου, Θ. Παναγιωτίδου, 1991).

Προκατάληψη:

Η μεροληπτική στάση και προδιάθεση για δυσμενή αντίδραση προς ένα άτομο, εξαιτίας του ότι ανήκει σε μια συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα. Υπό γενικότερη έννοια, προκατάληψη είναι συμπεριφορά προσδιοριζόμενη συναισθηματικά από προδιαμορφωμένη πίστη, γνώμη ή γενίκευση, σχετικά με άλλα άτομα ή ομάδες και η οποία εκδηλώνεται ως συμπάθεια ή αντιπάθεια προς ότι σχετίζεται με τα άλλα αυτά άτομα ή ομάδες. Το να έχει ένα άτομο προκαταλήψεις απέναντι σε μια δεδομένη ομάδα σημαίνει ότι διακρίνει την ομάδα αυτή από τις άλλες κοινωνικές ομάδες και ότι τονίζει τις διαφορές. (Εγκυκλοπαίδεια, Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα, 50^{ος} τόμος, Σελ. 370).

Προπαρασκευαστικές τάξεις ή τάξεις υποδοχής:

Πρόκειται, συνήθως, για τάξεις που λειτουργούν έξω από το κοινωνικό σύστημα εκπαίδευσης με προσωρινό, θεωρητικό χαρακτήρα. Στις τάξεις αυτές φοιτούν συνήθως μαθητές μαζί, που διαφοροποιούνται ως προς την εθνικότητα, την ηλικία και το επίπεδο εκπαίδευσης για όσο χρονικό διάστημα θεωρείται αναγκαίο, ώστε να είναι σε θέση να συμμετέχουν στη μαθησιακή διαδικασία του κανονικού προγράμματος.

(Ο Ελληνισμός της Διασποράς και η Ελληνική Παιδεία του).

Πρόσφυγας:

« Πρόσφυγας είναι κάθε πρόσωπο, που λόγω δικαιολογημένου φόβου δίωξης για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ορισμένη κοινωνική ομάδα, βρίσκεται έξω από τη χώρα υπηκοότητάς του και δεν μπορεί, εξ' αιτίας αυτού του φόβου, δεν θέλει να προσφύγει στην προστασία της χώρας αυτής» σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση της Γενεύης

Ρατσισμός:

Η κοινωνική ή πολιτική πρακτική διακρίσεων που βασίζεται στο δόγμα της ανωτερότητας μιας φυλής, εθνικής ή κοινωνικής ομάδας και στην καλλιεργημένη αντίληψη των μελών της ότι οφείλουν να περιφρουρήσουν την αμιγή σύσταση, την καθαρότητα της ομάδας τους. Καθώς και τον κυριαρχικό τους ρόλο έναντι των υπόλοιπων φυλετικών, εθνικών, κοινωνικών κ.λ.π. που θεωρούνται αυτά κατώτερες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1. ΑΙΤΙΑ

2.1.1. ΑΙΤΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Το φαινόμενο της μαζικής μετακίνησης πληθυσμών, ειδικά προς τις αναπτυγμένες χώρες της Δύσης, πήρε εκρηκτικές διαστάσεις στη δεκαετία του '90. Τα κίνητρα που προκάλεσαν τις μαζικές μετακινήσεις πληθυσμών είναι πολύπλοκα. Οι βασικοί παράγοντες είναι οικονομικοί και πολιτικοί.

Οι πόλεμοι, η φτώχεια και τα δικτατορικά καθεστώτα αυξάνουν τους αριθμούς των μετακινούμενων ανθρώπων σε αναζήτηση καλύτερης τύχης. Σύμφωνα με τα στοιχεία της UNESCO, 60 εκατομμύρια άνθρωποι μετακινούνται σε διάφορα σημεία του πλανήτη οδηγούμενοι από περιβαλλοντικές καταστροφές, πολέμους, εμφύλιες διαμάχες, φτώχεια και πείνα. (Ξένοι εργάτες στο Νομό Καβάλας, 1996)

Σύμφωνα με τον Τσαούση, στη θεωρία οι παράγοντες που προκαλούν τις μεταναστευτικές κινήσεις διακρίνονται συχνά σε παράγοντες έλξης προς ένα τόπο και σε παράγοντες απώθησης από ένα τόπο. Η διάκριση είναι αδόκιμη διότι προσπαθεί να χαρακτηρίσει το είδος των παραγόντων με βάση τις αντιδράσεις που προκαλούν και όχι ανάλογα με τα κύρια χαρακτηριστικά τους. Οι αντιδράσεις όμως δεν είναι ποτέ σταθερές. Πράγμα που σημαίνει ότι παράγοντες σταθεροί μπορεί να αλλάξουν χαρακτήρισμό, επειδή άλλαξε ο τρόπος που αντιδρούν οι άνθρωποι σ' αυτούς. Είναι ως εκ τούτου προτιμότερο να κατατάξουμε τους παράγοντες που οδηγούν στην μετανάστευση ανάλογα με τα εξωτερικά και αναντίρρητα αναγνωρίσιμα χαρακτηριστικά τους. Μπορούμε έτσι να διακρίνουμε τις ακόλουθες ενδεικτικές γενικές κατηγορίες:

α. Φυσικοί παράγοντες:

Μεταβολές στο φυσικό περιβάλλον που καθιστούν δύσκολη την επιβίωση – ξηρασία, πλημμύρες κ.λ.π. Η σημασία των παραγόντων αυτών είναι μεγαλύτερη όσο χαμηλότερο είναι το επίπεδο της τεχνολογίας και επομένως εντονότερη η εξάρτηση ενός πληθυσμού από τη φύση και την επιτόπιο παραγωγή.

β. Οικονομικοί παράγοντες:

- έλλειψη επαρκών δυνατοτήτων απασχόλησης
- χαμηλό εισόδημα
- μετακίνηση που είναι αναπόσπαστο στοιχείο του επαγγέλματος

γ. Κοινωνικοί παράγοντες:

- θρησκευτικοί και πολιτικοί διωγμοί
- διακριτική μεταχείριση εις βάρος μιας ή περισσότερων κατηγοριών πληθυσμού
- αξία της μετανάστευσης ως προϋπόθεση κοινωνικής προκοπής (ή μετακίνηση ως μορφή κοινωνικής κινητικότητας κλπ)

δ. Ψυχολογικοί παράγοντες:

- τυχοδιωκτισμός
- μίμηση
- προσδοκίες από τον τόπο προορισμού κλπ. (Τσαούση Δ. σελ.120)

Ανάμεσα στους παράγοντες αυτούς μπορούμε να αναζητήσουμε και τα αίτια που αφορούν και τα δύο είδη της μετανάστευσης δηλ. εξωτερική – εσωτερική, που χωρίζονται σε απωθητικά ή ελκυστικά για ατομική ή ομαδική μετακίνηση (Μπλατσογιάννη Α., Κουτσοφωτεινού Β., 1990)

Σ' αυτά δεσπόζει η αναζήτηση σταθερής ή ικανοποιητικής απασχόλησης στην πόλη – είτε ελληνική ή ξένη – που ανοίγει ορίζοντες για κοινωνική ή μορφωτική άνοδο.

Επίσης η επιθυμία για απόκτηση νέων εμπειριών, αλλαγής γενικότερης, πολιτικού ή πολιτιστικού χώρου, η τάση για περιπέτεια, η ανικανοποίηση, το γόητρο του πολυταξιδεμένου. Τέλος η μίμηση, ο εύκολος πλουτισμός, η κοινωνική ανάδειξη(Μπλατσογιάννη Α., Κουτσοφωτεινού Β., 1990)

Με λίγα λόγια οι μετανάστες παρακινούνται από απωθητικούς παράγοντες του τόπου τους (Μπλατσογιάννη Α., Κουτσοφωτεινού Β., 1990).

Όμως δεν φθάνουν μόνο τα απωθητικά αίτια, υπάρχουν και τα ελκυστικά όπως: ο ενθουσιασμός για κάθε τι καινούργιο, η αγωνιστική διάθεση, το προσκλητήριο της πόλης, η ελπίδα να βρεθεί ευχάριστο αποτέλεσμα, η φιλοδοξία, ένας καλύτερος τρόπος ζωής. Φαίνεται ότι αν και " ανορθολογικά κίνητρα " όμως κατευθύνουν τη διακίνηση των ανθρώπων πέρα από το χωριό ή την πόλη (Μπλατσογιάννη Α., Κουτσοφωτεινού Β., 1990).

2.1.2. ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΛΙΝΟΣΤΗΣΗΣ

Οι αιτίες που υποκίνησαν τους Έλληνες μετανάστες να επιστρέψουν και να εγκατασταθούν μόνιμα στη γενέτειρά τους, αναφέρονται στους εξής παράγοντες:

(α) οι παράγοντες απώθησης των μεταναστών από τις χώρες υποδοχής: οικονομική κρίση και επακόλουθη ανεργία, μεταναστευτική πολιτική των χωρών υποδοχής, η στάση των πολιτών, των εργοδοτών και των συνδικάτων και η στάση των ίδιων των εργαζομένων (Σουρβίνου Μ., Παπασωτηρακοπούλου Α., 1998).

(β) οι παράγοντες προσέλκυσης στην Ελλάδα: ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας, μέτρα των Ελληνικών κυβερνήσεων, τα κίνητρα των παλλινοστούντων (οικογενειακοί λόγοι, σπουδές των παιδιών) και άλλοι παράγοντες, για παράδειγμα η πραγματοποίηση των στόχων των μεταναστών, γεγονός που αποτέλεσε ουσιαστικό κίνητρο για τον επαναπατρισμό ενός σημαντικού αριθμού μεταναστών. (ΗΡΑ.ΕΜΚΕ-Πουλοπούλου).

(γ) η υιοθέτηση ρατσιστικής συμπεριφοράς των πολιτών των χωρών υποδοχής απέναντι στους μετανάστες και η ύπαρξη προκαταλήψεων και η επιφυλακτικότητα των εργοδοτών, συνδικάτων ακόμη και των ίδιων των εργαζομένων για την αποδοτικότητα και εντιμότητα του αλλοδαπού εργατικού δυναμικού (Σουρβίνου Μ., Παπασωτηρακοπούλου Α., 1998).

2.1.3. ΑΙΤΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Τα αίτια που παρακινούν τους πρόσφυγες να έρθουν στην Ελλάδα είναι για λόγους κυρίως πολιτικούς, γιατί έχουν αναγκαστεί να εγκαταλείψουν την χώρα τους. Οι πρόσφυγες συνήθως βρίσκονται παράνομα σε μια χώρα, αφού ο αριθμός των προσφύγων είναι πολύ μεγαλύτερος από τον αριθμό ασύλων που παραχωρούν οι διάφορες χώρες σε αυτούς. (Α. Πουλοπούλου, Σ. Χαβιάρα, Πάτρα, 1996)

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας που προσελκύει πρόσφυγες είναι η έλλειψη εργατικού δυναμικού, που δέχεται να εργαστεί με χαμηλούς μισθούς. Σε τέτοιες εργασίες απασχολούνται πρόσφυγες. Η παραοικονομία επίσης έχει πάρει τεράστιες διαστάσεις στην Ελλάδα: χαμηλοί μισθοί και απουσία ασφαλιστικής κάλυψης. Οι πρόσφυγες που δεν έχουν άδεια εργασίας, προσφέρονται γιατί δεν εμφανίζονται στα επίσημα στοιχεία με αποτέλεσμα να αποφεύγονται φόροι και εισφορές. Από τη μια οι πρόσφυγες γίνονται αντικείμενα εκμετάλλευσης, από την άλλη όμως βρίσκουν εργασία, που τόσο χρειάζονται, έστω με χαμηλούς μισθούς και άσχημες συνθήκες εργασίας. (Κωνσταντινίδης Μ., Β. Νικολοπούλου, Πάτρα, 1996)

2.2. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

2.2.1. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Η μετανάστευση αποτελεί ένα από τα φαινόμενα που χαρακτηρίζουν την εποχή μας. Ένα φαινόμενο κατά βάση οικονομικό αλλά με προεκτάσεις και επιπτώσεις κοινωνικές, πολιτικές, πολιτισμικές που δεν έχουν ακόμα πλήρως αποσαφηνισθεί, παρά το γεγονός ότι οι σχετικές με τα μεταναστευτικά ζητήματα μελέτες και πολλές είναι και ποικίλες. Η επισήμανση των κενών τόσο στη θεωρητική προσέγγιση όσο και στα εμπειρικά δεδομένα, δεν εμπίπτει βέβαια στα πλαίσια της εργασίας αυτής.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, μετά τα συνταρακτικά γεγονότα που άλλαξαν την πραγματικότητα της Ευρώπης και του κόσμου (με απρόβλεπτες μέχρι στιγμής συνέπειες) αλλά και μετά τη Σύνοδο του Μάαστριχτ και το αποφασιστικό βήμα που αυτή συνεπάγεται στην πορεία προς την ενοποίηση της Ευρώπης, τα μεταναστευτικά φαινόμενα αλλάζουν μορφή, δυναμική και σημασία. Έτσι, εκείνοι που μετακινούνται πλέον προς την Ευρώπη δεν είναι στην πλειονότητα τους οικονομικοί μετανάστες αλλά οικονομικοί πρόσφυγες, ενώ αυξάνουν ραγδαία οι λαθραίες εισοδοί. Η πολιτική των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης τείνει να εξασφαλίσει τον έλεγχο των εισόδων, προκειμένου να επιτύχει την ελεύθερη διακίνηση όλων όσων βρίσκονται νομίμως εντός των κοινών για όλες τις χώρες-μέλη συνόρων. (Μούσουρου, 1991γ). Προστίθενται προβλήματα τελείως καινούργια συνδεδεμένα τόσο με τις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται όσο και με τον επαναπροσδιορισμό της πολιτικής. Η μετανάστευση, οι ιδιαιτερότητες και τα προβλήματα της καθώς και οι ανάγκες του μετακινούμενου ατόμου συνειδητοποιήθηκαν με μεγάλη καθυστέρηση, κατανοήθηκαν ελλιπώς και αντιμετωπίστηκαν ελάχιστα (Μούσουρου, 1992α), κινδυνεύει να υποστεί εντονότερα από το μετανάστη τις δυσμενείς επιπτώσεις της νέας εποχής. (Μούσουρου Λ. 1991, σελ. 128-129)

Επιπτώσεις στη χώρα υποδοχής (κέντρο):

α) Δημογραφικές

- Αύξηση του πληθυσμού
- Αλλαγή της δομής της πληθυσμιακής πυραμίδας λόγω του νεαρού της ηλικίας των μεταναστών(ανανέωση του πληθυσμού).

β) Οικονομικές

- Ικανοποιητική αντιμετώπιση της έλλειψης εργατικού δυναμικού με την εισαγωγή ξένων εργατών για την ανατροφή και την εκπαίδευση (γενική και επαγγελματική) των οποίων δεν δαπάνησε τίποτε η χώρα υποδοχής.
- Αύξηση της παραγωγής και της ικανότητας ανταγωνισμού επί διεθνούς επιπέδου.
- Ελαστικότητα στην αγορά εργασίας λόγω της κινητικότητας και των χαμηλών μισθών των αλλοδαπών εργατών.
- Χαμηλοί μισθοί λόγω της ύπαρξης του εφεδρικού στρατού των ξένων εργατών, σταθεροποίηση των τιμών, περιορισμός του πληθωρισμού.
- Εξαγωγή συναλλάγματος προς τις χώρες προέλευσης, οι οποίες πολλές φορές το χρησιμοποιούν για την αγορά προϊόντων από τη χώρα υποδοχής.
- Εξαγωγή της ανεργίας με την απώθηση των αλλοδαπών εργατών στις χώρες προέλευσής τους.
 - Αύξηση των έργων υποδοχής κλπ.

γ) Κοινωνικές - πολιτικές.

- Συμβολή των αλλοδαπών στην επέκταση και βελτίωση του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων και παροχών, χωρίς οι ίδιοι να έχουν πάντα τα ίδια δικαιώματα με τους ντόπιους. Οι αλλοδαποί μη μέλη της ΕΕ δεν δικαιούνται π.χ. κοινωνική βοήθεια (Sozialhilfe).
- Δημιουργία γκέτο σ' ορισμένα αστικοβιομηχανικά κέντρα με συνέπεια κοινωνικές εντάσεις.
- Επιβάρυνση του εκπαιδευτικού συστήματος, κυρίως στα αστικοβιομηχανικά κέντρα και εντάσεις μεταξύ Γερμανών και αλλοδαπών γονέων.
- Μεταφορά τυχόν πολιτικών διαμαχών και συγκρούσεων από τη χώρα προέλευσης στη χώρα υποδοχής.
- Αλλαγή της κοινωνικής δομής λόγω της δημιουργίας ενός υποστρώματος κάτω από το κατώτερο κοινωνικό στρώμα της χώρας υποδοχής (υποπρολεταριοποίηση της κοινωνίας της χώρας υποδοχής).

- Κίνδυνος διαταραχής της κοινωνικής ειρήνης σε περιόδους οικονομικής κρίσης (εχθρότητα κατά των ξένων, ρατσιστικές τάσεις κλπ.).

Επιπτώσεις στη χώρα προέλευσης (περιφέρεια):

α) Δημογραφικές

- Ελάττωση του πληθυσμού
- Αλλαγή της δομής της πληθυσμιακής πυραμίδας, λόγω αποδημίας των νεαρών ατόμων (αύξηση του πληθυσμού των υπερηλίκων, κοινωνία γερόντων σε ορισμένες επαρχιακές περιοχές).

β) Οικονομικές

- Μείωση της ανεργίας και υποαπασχόλησης.
- Εξαγωγή νεαρών ατόμων με των οποίων την ανατροφή και εκπαίδευση επιβαρύνθηκε η χώρα προέλευσης, την εργατική τους όμως δύναμη θα εκμεταλλευτεί η χώρα υποδοχής. Μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα προκύπτει πρόβλημα έλλειψης εργατικού δυναμικού σε συγκεκριμένους κλάδους ή περιοχές. Υπενθυμίζεται ότι το 1972 έγινε εισαγωγή Αφρικανών εργατών στην Ελλάδα (Νικολινάκος 1974, 169).
- Ερήμωση επαρχιακών περιοχών.
- Μείωση των δυνατοτήτων αύξησης της παραγωγής και μείωση της ελαστικότητας στην αγορά εργασίας με συνέπεια τη στασιμότητα.
- Διάθεση των εμβασμάτων των αλλοδαπών για την εξισορρόπηση του ισοζυγίου πληρωμών.
- Στασιμότητα στα έργα υποδομής κλπ.

γ) Κοινωνικές - πολιτικές

- Εξασθένιση του συστήματος ασφάλισων και κοινωνικών παροχών, της μείωσης των παραγωγικών δυνάμεων και κατά συνέπεια και των κοινωνικών εισφορών.
- Εξαγωγή κοινωνικών και πολιτικών εντάσεων και συγκρούσεων μέσω της αποδημίας και επομένως σταθεροποίηση του συστήματος.

- Εισαγωγή κοινωνικών εντάσεων, σε περίπτωση μαζικής παλιννόστησης, δηλαδή εφ' όσον η χώρα υποδοχής κάνει εξαγωγή της ανεργίας της στη χώρα προέλευσης.
- Αστικοποίηση της κοινωνίας λόγω του ότι οι παλιννοστούντες εργάτες διαθέτουν κατά κανόνα τις οικονομίες τους για την αγορά σπιτιών και καταναλωτικών αγαθών, και δεν ταυτίζουν τους εαυτούς τους με την ντόπια εργατική τάξη. Αυτή η αστικοποίηση ωφελεί σε τελική ανάλυση την άρχουσα τάξη στη χώρα προέλευσης.
- Δημιουργία προβλημάτων στο εκπαιδευτικό σύστημα σε περίπτωση μαζικής παλιννόστησης των μεταναστών κλπ.

2.3. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ

2.3.1. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΣΤΕΓΑΣΗΣ

Ο τομέας της κατοικίας είναι άμεσα επηρεαζόμενος από τον εργασιακό τομέα. Πολύ εύστοχα η Μούσουρου αναφέρει ότι η συγκέντρωση των μεταναστών στα μεγάλα αστικά κέντρα και τις βιομηχανικές ζώνες της Δυτικής Ευρώπης σημαίνει πως οι μετανάστες ήρθαν στις περιοχές, όπου η ζήτηση στέγασης ήταν εντονότερη και όπου ήδη υπήρχαν οι τάσεις υπερσυνωστισμού στις οριακές περιοχές, όπου τα σπίτια ήσαν παλαιότερα και περισσότερο ανθυγιεινά και στα οικοδομικά τετράγωνα που επρόκειτο να κατεδαφίσουν και που προσφερόντουσαν στην κερδοσκοπία και στην ανάπτυξη.

Έτσι, η σχέση μετανάστευση-κατοικία ακολουθεί τη σχέση μετανάστη-εργασίας. Οι μετανάστες καταλαμβάνουν τους χώρους που οι γηγενείς εγκαταλείπουν, υποβαθμίζοντας ακόμα περισσότερο τους χώρους αυτούς και καθιστώντας τους περισσότερο ανεπιθύμητους, ενώ ταυτόχρονα παρέχει τη δυνατότητα αποφυγής της απαραίτητης για την αναβάθμιση τους δαπάνης. (Μούσουρου, 1990 β:290)

Γίνεται λοιπόν σαφές ότι στην πλειονότητα τους οι μετανάστες κατοικούν κάτω από απaráδεχτες συνθήκες κατοικίας. Τα αίτια αυτού του φαινομένου είναι βασικά τρία:

α. η εντύπωση των γηγενών ότι ο εκάστοτε μετανάστης αποδέχεται τις μη-ικανοποιητικές συνθήκες στέγασης, είτε γιατί δεν επιθυμεί κάτι καλύτερο, είτε γιατί αυτές οι συνθήκες είναι καλύτερες από τις συνθήκες κατοικίας στην πατρίδα του.

β. Οι οικονομικές δυνατότητες του μετανάστη είναι περιορισμένες, τόσο γιατί αμείβεται λιγότερο από το γηγενή, όσο και γιατί στοχεύει στην αποταμίευση.

γ. Ο μετανάστης είναι αναγκασμένος να πληρώσει υψηλά ενοίκια για κακής ποιότητας κατοικίας (Μούσουρου 1990, σ.298-30)

Σύμφωνα με την Πουλοπούλου (1986) οι συνθήκες κατοικίας των μεταναστών είναι χειρότερες από εκείνες του ντόπιου πληθυσμού, εξαιτίας του χαμηλού εισοδήματος, των διακρίσεων και άλλων παραγόντων. Συχνά οι εργοδότες παρέχουν στέγη σε όσους εργάζονται 'εσωτερικοί' σε σπίτια οι οποίοι θεωρούνται τυχεροί, γιατί ζουν κάτω από ικανοποιητικές συνθήκες ενώ οι υπόλοιποι ζουν σε κοινόβια, που θυμίζουν γκέτο χωρίς τις στοιχειώδεις ανέσεις κάτω από ανθυγιεινές συνθήκες. Υπάρχουν εργατικές κατοικίες για ξένους, όπου σύμφωνα πάντοτε με δημοσιογραφικές πληροφορίες στοιβάζονται 5-6 άτομα σε ένα δωμάτιο, πληρώνοντας όσα θα έδιναν σε ένα διαμέρισμα στο οποίο δεν νοικιάζουν, γιατί νομίζουν ότι οι ιδιοκτήτες τους αποφεύγουν και πράγματι μερικοί τους αποφεύγουν. Έχουν δημιουργήσει ένα δικό τους κόσμο και τους ενώνει η ανέχεια, η έλλειψη κάθε καλλιέργειας. (Πουλοπούλου- Εκμε Η., σελ.395-396)

Το φαινόμενο της διάκρισης στην αγορά στέγης. (Δαμανάκης Μ. 1989 σελ.51). Όπως οι ίδιοι ομολογούν έχουν πρόβλημα στέγης, ζουν σε ανθυγιεινούς χώρους πολλοί μαζί για να τα βγάλουν πέρα οικονομικά χωρίς στοιχειώδεις ανέσεις, απομονωμένοι εξαιτίας της γλώσσας και των διαφορετικών παραδόσεων και μακριά από τις οικογένειες τους. Δεν έχουν σχολεία και πολιτιστικές δραστηριότητες και τα παιδιά των παράνομα εργαζόμενων αλλοδαπών αποκλείονται από την διαδικασία της εκπαίδευσης. Παρ' όλα' αυτά, ο αλλοδαπός μαθητικός πληθυσμός αποτελεί 6% της συνολικής μαθητικής νεολαίας. (Ξένοι Εργάτες στο Νομό Καβάλας, 1996)

Σύμφωνα με το Δαμανάκη Μ. (1989) το φαινόμενο της γκετοποίησης δεν παρατηρείται μόνο στα μεγαλοαστικοβιομηχανικά κέντρα αλλά και στις πιο αραιοκατοικημένες περιοχές, όπου το ποσοστό των αλλοδαπών είναι ασήμαντο. Συχνά μάλιστα οι αλλοδαποί είναι πιο απομονωμένοι στις επαρχιακές περιοχές λόγω του συντηρητισμού και των προκαταλήψεων των κατοίκων των περιοχών αυτών.

Η γκετοποίηση των αλλοδαπών εργατών δεν είναι αποτέλεσμα της θέλησης τους να ζουν συγκεντρωμένοι, αλλά προϊόν κυρίως των μηχανισμών κοινωνικής διάκρισης της κοινωνίας υποδοχής. Η γεωγραφική απομόνωση των ξένων εργατών και των οικογενειών τους σε σπίτια και συνοικισμούς που χρειάζονται επειγόντως εξωραϊσμό αν όχι κατεδάφιση, δεν είναι τίποτα άλλο παρά η εσωτερική, εμφανής όψη, της κοινωνικής τους απομόνωσης. (Δαμανάκης Μ. 1989 σελ.51)

Μια σειρά από νόμους είναι δεσμευτική για τους μετανάστες. Πρώτα-πρώτα, υπάρχει σύνδεση της άδειας παραμονής και εργασίας με την κατοικία. Το πιο σπουδαίο όμως ήταν ότι για να επιτευχθεί η επανένωση της οικογένειας του μετανάστη στη χώρα υποδοχής, ο εργάτης θα πρέπει να είναι σε θέση να παρέχει συνθήκες στέγασης, τέτοιες που αναλαμβάνουν οι γηγενείς υπό-κανονικές συνθήκες (Μουσούρου, 1990β: 298-300)

2.3.2. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Η μετανάστευση αλλοδαπών εργαζομένων προς την Ελλάδα είναι ένα νέο φαινόμενο που δεν θα επηρεάσει μόνο την αγορά εργασίας, αλλά και την κοινωνία σε όλες σχεδόν τις πλευρές της. Το συνδικαλιστικό κίνημα ενδιαφέρεται ιδιαίτερα γι' αυτό το φαινόμενο, διότι συνδυάζεται με άμεσες εξελίξεις στην αγορά εργασίας, αλλά το απασχολούν και οι ευρύτερες επιπτώσεις του. Ο συνδικαλισμός ως θεσμός έκφρασης της κοινωνικής αλληλεγγύης δεν μένει αδιάφορος μπροστά στην άνιση μεταχείριση σε ζητήματα αμοιβών, ασφάλισης, ή συνθηκών ζωής, ή μπροστά σε εκδηλώσεις ρατσισμού και ξενοφοβίας, που όπως διαπιστώνεται σε όλη την Ευρώπη, μπορούν να οδηγήσουν σε ενίσχυση ακροδεξιών ή φασιστικών ρευμάτων. (Ρύλμον-Λίναρδος Π., 1994, σελ.175)

Η συντριπτική πλειοψηφία των οικονομικών μεταναστών που εγκαταλείπουν τις πατρίδες τους με αποκλειστικό σκοπό την εργασία, σε αντίθεση με τους πρόσφυγες, οι οποίοι αναγκάζονται να ξενιτευτούν και για διαφορετικούς λόγους. Η εργασία είναι το μοναδικό κίνητρο και η φτώχεια η βασική αιτία της μετακίνησης των μεταναστών προς τη χώρα μας. Η κοινωνικοοικονομική εξαθλίωση, είναι ο πιο σημαντικός λόγος μετανάστευσης, σε συνδυασμό με την μεγάλη ανεργία στις χώρες προέλευσης. ([www. agis-net.gr/fo2/metanastes.html](http://www.agis-net.gr/fo2/metanastes.html))

Όσο στο σύγχρονο κόσμο μεγαλώνουν οι κοινωνικοοικονομικές ανισότητες μεταξύ χωρών, εντείνονται οι δημογραφικές πιέσεις και οι πολιτικοί θεσμοί γίνονται ασταθείς και καταπιεστικοί, όσο εξαπολύονται πόλεμοι και υπάρχουν συγκρούσεις, τόσο οι πληττόμενοι πληθυσμοί τους θα επιδιώκουν καλύτερο μέλλον σε άλλη χώρα, προσδοκώντας την εύρεση εργασίας και τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου αν όχι την επιβίωση τους. ([www. agis-net.gr/fo2/metanastes.html](http://www.agis-net.gr/fo2/metanastes.html))

Οι μετανάστες προσφέρουν χαμηλά αμειβόμενη ανειδίκευτη εργασία, δίνοντας έτσι την δυνατότητα σε μικρομεσαίες κυρίως επιχειρήσεις να αντιμετωπίσουν

τον αυξανόμενο ανταγωνισμό συμπιέζοντας το κόστος τους. Η αποδυνάμωση της κοινωνικής προστασίας, η ανάγκη για ευελιξία στις εργασιακές σχέσεις και η αναδιάρθρωση της οικονομίας, συμβάλλουν στην ένταση του φαινομένου της απασχόλησης μεταναστών. Παράλληλα παρατηρείται μια στροφή στον επαγγελματικό προσανατολισμό των Ελλήνων με την αναζήτηση θέσεων εργασίας υψηλότερης ποιότητας λόγω της ανάπτυξης του τομέα των υπηρεσιών και της ανόδου του βιοτικού επιπέδου του Ελληνικού λαού. Τα παραπάνω έχουν ως συνέπεια επαγγέλματα που δεν πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις, καθώς και όσα είναι εποχιακής φύσεως (γεωργία, τουρισμός, κατασκευές), να καταλαμβάνουν συχνά από μετανάστες οι οποίοι λόγω της οικονομικής τους δυσπραγίας, καθίστανται ευέλικτο εργατικό δυναμικό. ([www. agis-net.gr/fo2/metanastes.html](http://www.agis-net.gr/fo2/metanastes.html))

Όπως στις παραδοσιακές χώρες υποδοχής της Δυτικής Ευρώπης, έτσι και στην Ελλάδα η πλειοψηφία των αλλοδαπών απασχολείται σε εργασίες οι οποίες είναι ανεπιθύμητες από τον εντόπιο πληθυσμό, διότι είναι βρώμικες, επικίνδυνες, ανθυγιεινές και χαμηλοαμοιβόμενες. (Ζωγράφου 1997, σ.245)

Σύμφωνα με το Εργατικό Κέντρο Αθήνας σε κείμενο του για τους ξένους εργάτες αναφέρει, ως τομείς που απασχολούνται οι αλλοδαποί, τους εξής:

Οικοδομές: Απασχολούνται κυρίως Πολωνοί (15.000), Ασιάτες και 100 - 200 Τούρκοι πρόσφυγες.

Επισιτισμός – Τουρισμός – Ξενοδοχεία: Άτομα από χώρες της Ε.Ε. που έρχονται ως τουρίστες και εργάζονται το καλοκαίρι, μόνιμοι υπάλληλοι στελέχη επιχειρήσεων, καθώς επίσης Ταϊλανδέζες και Πολωνέζες.

Μέταλλο: Αιγύπτιοι, Πακιστανοί, μειονότητες κλπ.

Καθαριότητα: Συνεργεία καθαρισμού πολυκατοικιών που απασχολούν Ισπανούς και Ιρακινούς. Επίσης ως οικιακοί βοηθοί απασχολούνται συνήθως Ταϊλανδέζες, Αφρικανές, Πολωνέζες.

Εμπόριο – Υπηρεσίες: Σε τουριστικά μαγαζιά ή τουριστικά γραφεία

Υγεία: Εργάζονται αρκετές γυναίκες ως νοσηλεύτριες σε νοσοκομεία και κλινικές.

Θεάματα – Μπαρ: Δουλεύουν πολλές Ταϊλανδέζες και Αφρικανές.

(Ξένοι Εργάτες στο Νομό Καβάλας 1996, σ.11-12)

Ο κλάδος των οικοδομών και της κατασκευαστικής δραστηριότητας είναι αυτός τον οποίο ασχολείται ένα μεγάλο ποσοστό των Πολωνών και Αλβανών μεταναστών και αυτός στον οποίο κατά κύριο λόγο έχουν βρεθεί στην αγορά εργασίας αντιμετώπι οι αλλοδαποί και Έλληνες εργαζόμενοι. Η οργάνωση της κατασκευής σε μικρά συνεργεία ευνοεί την επέκταση της παράνομης ή μη παράνομης απασχόλησης. (Ξένοι Εργάτες στο Νομό Καβάλας 1996, σ.11-12)

Οι ξένοι εργάζονται επίσης στα χωράφια ως εργάτες γης, στα ορυχεία, στα βενζινάδικα, στις λάντζες των εστιατορίων, στα ψαράδικα, στα χοιροστάσια και στη πτηνοτροφία. Γενικά, τους βρίσκουμε παντού. Ζουν με το άγχος της απόλυσης και της απέλασης, συνιστώντας έτσι ένα πειθήνιο και υπερεκμεταλλευτόμο εργατικό δυναμικό. Ανησυχητικές διαστάσεις έχει πάρει και το πρόβλημα της περίθαλψης των αλλοδαπών εργαζομένων, οι οποίοι είναι πολύ συχνά θύματα εργατικών ατυχημάτων λόγω των επικίνδυνων εργασιών που διεκπεραιώνουν και των δυσκολιών που έχουν σ' ότι αφορά τη γλώσσα. (Ξένοι Εργάτες στο Νομό Καβάλας 1996, σ.11-12)

Αντίθετα, όσα άτομα προέρχονται από τις χώρες-μέλη της Ε.Ε. και εργάζονται στη χώρα μας, απασχολούνται κύρια ως διευθυντικά στελέχη (8%), επιστημονικοί συνεργάτες (14,8%), υπάλληλοι γραφείου (21%), την παροχή υπηρεσιών (23,5%), ενώ ελάχιστοι στον πρωτογενή τομέα (0,9%) και ως τεχνίτες εργάτες (10%).(Ξένοι Εργάτες στο Νομό Καβάλας 1996, σ.11-12)

Οι μετανάστες διακρίνονται σ' αυτούς που εργάζονται νόμιμα και αμείβονται καλύτερα, πρόκειται κυρίως για υπηκόους βιομηχανικών χωρών που εργάζονται ως ανώτερο τεχνικό ή διευθυντικό προσωπικό, σ' αυτούς που εργάζονται επίσης νόμιμα, αλλά κακοπληρώνονται, όπως π.χ. Φιλιπινέζες, και στους παράνομους οι οποίοι πληρώνονται πολύ χαμηλά ('Ελευθεροτυπία', 8.1.95, Ζωγράφου 1997, σ.246)

Ο βασικός λόγος απασχόλησης των παράνομων μεταναστών στην Ελλάδα είναι η χαμηλή ανταγωνιστικότητα πολλών βιομηχανικών κλάδων και μικροεπιχειρήσεων, οι οποίες οφείλουν την ύπαρξη τους στην εκμετάλλευση

των αλλοδαπών, οι οποίοι όχι αμείβονται κατά 30% χαμηλότερα, αλλά και χάνουν και τις ασφαλιστικές εισφορές του εργοδότη τους. Και οι ίδιοι οι συνδικαλιστές παραδέχονται ότι οι αλλοδαποί καλύπτουν ένα πραγματικό 'κενό' της ελληνικής αγοράς εργασίας και δεν συνέβαλαν στη διόγκωση της ανεργίας. Η ιδιαίτερη προτίμηση των εργοδοτών για την απασχόληση παράνομων εργατών οδηγεί συχνά σε συγκρούσεις με τους Έλληνες εργαζόμενους (Ζωγράφου 1991, σ.169)

Η απόλυτη εξάρτηση των νόμιμα απασχολούμενων μεταναστών από έναν εργοδότη, αναγκάζει τους μετανάστες να μην συνδικαλιζονται, επειδή φοβούνται ότι ο εργοδότης είτε θα καταγγείλει τη σύμβαση εργασίας είτε δεν θα την ανανεώσει μετά τη λήξη της ισχύος της, πράγμα που θα σήμαινε αναγκαστική επιστροφή στην πατρίδα του. (Ζωγράφου 1997, σελ.246)

Αυτή η κατάσταση οδήγησε τα Ελληνικά συνδικάτα να απαιτούν τη νόμιμη απασχόληση των αλλοδαπών εργατών και την ίδια μεταχείριση τους με τους Έλληνες εργαζόμενους. (Ζωγράφου 1997, σελ.246)

Παρότι με παρέμβαση της ομοσπονδίας των οικοδομών θεσπίστηκε νόμος που τιμωρεί τους εργοδότες που απασχολούν παράνομα μετανάστες με πρόστιμο και 200.000, ο νόμος αυτός δεν έχει εφαρμοσθεί (Ζωγράφου 1997, σελ.246).

Το παράνομο καθεστώς αποκλείει τις ομάδες των μεταναστών από θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, ενώ παράλληλα τους καθιστά ευάλωτους στην εκμετάλλευση. Παράλληλα, η παράνομη απασχόληση, που βεβαίως γίνεται με μικρότερες των αμοιβών, στερεί θέσεις εργασίας από ντόπιους εργαζόμενους σε ορισμένους κλάδους, όπως ο κατασκευαστικός, όπου υπάρχει προσφορά εγχωρίου εργατικού δυναμικού. Ως προς τους εργοδότες, το φθινό εργατικό δυναμικό συγκρατεί μεν το κόστος, πλην όμως ευνοεί τη λογική της εύκολης λύσης και του γρήγορου κέρδους. (www.agis-net.gr/fo2/metanastes.htm)

2.4.1. ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΗ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η μετανάστευση, δηλαδή το να εγκαταλείψει κανείς το σπίτι και την πατρίδα και να ταξιδέψει κάτω από αβέβαιες συνθήκες αναζητώντας κάτι καλύτερο σε μια μακρινή άγνωστη χώρα με διαφορετική κουλτούρα, δεν είναι καθόλου μα καθόλου εύκολη υπόθεση. Είναι μια δύσκολη εμπειρία και μια σκληρή δοκιμασία. Η μετανάστευση απαιτεί έναν συνδυασμό τόλμης και απόγνωσης και τα δυο αποτελούν συνταγές της επιτυχίας. Έτσι οι μετανάστες είναι «καταδικασμένοι» να πετύχουν, κυρίως οικονομικά και στην προσπάθεια τους αυτή βελτιώνουν και την οικονομική κατάσταση των χωρών που τους υποδέχονται. (www.iliowporoi.gr)

Οι ξένοι ικανοποιούν βασικές ανάγκες της Ελληνικής οικονομίας η οποία λόγω της μειωμένης ανταγωνιστικότητας (η Ελλάδα καταλαμβάνει την τελευταία θέση στην Ευρώπη στην ανταγωνιστικότητα των προϊόντων της), καταφεύγει στην απασχόληση ενός ευέλικτου και χαμηλά αμειβόμενου εργατικού δυναμικού, η αμοιβή του οποίου ανέρχεται πολλές φορές στο ένα τρίτο της αμοιβής των Ελλήνων εργαζομένων στις ίδιες εργασίες ('Ελευθεροτυπία', 22.7.90, Ζωγράφου 1997, σελ.249-250). Ιδιαίτερα οι τομείς της παραγωγής, που εξαρτώνται από την εποχιακή εργασία και παρά πολλοί τομείς της παραοικονομίας οφείλουν την ύπαρξη τους στη διπλή εκμετάλλευση των ξένων εργατών. Συνεπώς, η παράνομη απασχόληση των αλλοδαπών εργατών αποτελεί προϋπόθεση για την παραμονή τους στην Ελλάδα. Ταυτόχρονα, από το αποτέλεσμα της διπλής εκμετάλλευσης ωφελούνται όχι μόνο οι παραγωγοί αλλά και οι καταναλωτές. 'Με άλλα λόγια', διαπιστώνει ο Φακιολάς, « οι αλλοδαποί υφίστανται μια διπλή εκμετάλλευση έπ' ωφελεία της 'εθνικής οικονομίας' ('Ελευθεροτυπία', 22.7.90, Ζωγράφου 1997, σελ.250).

Οι μετανάστες είναι, λοιπόν, εδώ. Ζουν ανάμεσα μας και συμβάλουν στη δημιουργία μιας νέας, πολυπολιτισμικής Ελλάδας. Μιας Ελλάδας, που μετατρέπεται σταδιακά σε γερασμένη και πλούσια ευρωπαϊκή χώρα, η οποία

χρειάζεται τους μετανάστες για να φροντίζουν τους ηλικιωμένους, να καθαρίζουν τα σπίτια, να κτίζουν τις οικοδομές, να σκάβουν στα χωράφια, να ξεπουπουλιάζουν τα κοτόπουλα και να καθαρίζουν τα ψάρια στα εστιατόρια. Με άλλα λόγια για δουλειές που ένας μέσος Έλληνας, ακόμη κι αν απειλείται από το φάσμα της ανεργίας, δεν κόπτεται για να τις κάνει. Επίσης, οι αλλοδαπές αποδέσμευσαν από τις οικογενειακές φροντίδες ένα σημαντικό τμήμα του γυναικείου πληθυσμού, διευκολύνοντας έτσι την ένταξή του στην αγορά εργασίας.

Ενώ οι μετανάστες σπεύδουν να στελεχώσουν παραγωγικούς τομείς της οικονομίας με μεγάλη ζήτηση για φθηνή και εντατική εργασία, οι Έλληνες εργαζόμενοι αποφεύγουν όλο και περισσότερο τις κακοπληρωμένες και ανειδίκευτες εργασίες, τις δουλειές στα χωράφια, στις οικοδομές και στα εργοστάσια, κυνηγώντας καλοαμειβόμενα και «χάι» επαγγέλματα κυρίως στον τομέα των υπηρεσιών. Από αυτήν την άποψη λοιπόν οι μετανάστες όχι μόνον δεν «παίρνουν τις δουλειές» των Ελλήνων, όπως τους κατηγορούν οι ξενόφοβοι ρατσιστές, αλλά και συνεισφέρουν με τη φθηνή ανειδίκευτη εργασία τους στην οικονομική ανάπτυξη και στην πτώση του πληθωρισμού. Όπως μας πληροφορούν έγκριτοι οικονομολόγοι χωρίς τους μετανάστες θα γινόμασταν φτωχότεροι, με ακόμη μεγαλύτερη ανεργία και λιγότερο ανταγωνιστικοί! (www.iliowporoi.gr)

2.4.2 ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η μαζική είσοδος οικονομικών μεταναστών στη χώρα μας κατά την τελευταία δεκαετία, καθώς και ο επαναπατρισμός χιλιάδων Ελλήνων από τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, κατά το ίδιο διάστημα, ως συνέπειες της εντεινόμενης συνέχειας, της πολιτικής αστάθειας και των πολεμικών συρράξεων, είχαν ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση μιας νέας πραγματικότητας.

Οι άνθρωποι αυτοί, με την εγκατάστασή τους στις χώρες υποδοχής, συνδέθηκαν πολύ γρήγορα με τις οικονομικές και κοινωνικές δυσκολίες που αντιμετώπιζαν μεγάλα στρώματα του γηγενούς πληθυσμού και κυρίως με το οξύτατο πρόβλημα της ανεργίας. Ιδεολογήματα περί κινδύνων απώλειας της εθνικής ταυτότητας και κουλτούρας και αυξημένης εγκληματικότητας ευνόησαν την ανάπτυξη φαινομένων ξενοφοβίας και ρατσισμού (www.auth.gr/edminorities/summary.htm).

Οι μετανάστες δεν είναι απλώς ξένοι εργάτες, είναι ολόκληροι κόσμοι που πρέπει να εξερευνηθούν. Δεν είναι προβλήματα, αλλά άνθρωποι που έχουν προβλήματα. Τα «αγκάθια» της ενσωμάτωσης των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία είναι πολλά. Αν και ονειρεύονται να νιώσουν ευπρόσδεκτοί, διατηρώντας όμως την ιδιαίτερη ταυτότητά τους, οι μετανάστες έρχονται αντιμέτωποι με το ρατσισμό και την ξενοφοβία της ελληνικής κοινωνίας (www.iliowporoi.gr).

Σύμφωνα με το Γαλάνη Γ. και τον Παπαδόπουλο Γ. (2002) ο αριθμός των εχθρικών και βίαιων αδικημάτων κατά των αλλοδαπών αυξήθηκε σημαντικά τον τελευταίο καιρό. Το φάσμα των αδικημάτων ξεκινά από προσβολές, ανώνυμες και ανοιχτές απειλές και φτάνει μέχρι μαζικές και έμπρακτες επιθέσεις. Τα θύματα είναι συχνά άτομα και ομάδες στις οποίες προσάπτονται κυρίως αρνητικά χαρακτηριστικά και προβάλλονται κοινωνικά με αρνητικές προκαταλήψεις στερεότυπα, ενισχύοντας έτσι τον προϋπάρχοντα λανθάνοντα ή μη καθημερινό ρατσισμό και τις κοινωνικές διακρίσεις εις βάρος τους,

ιδιαίτερα εκείνες οι ομάδες που ο πληθυσμός τους είναι μεγάλος ή διαφέρουν περισσότερο πολιτιστικά, Π.χ. θρησκεία, γλώσσα από την κυρίαρχη ομάδα, οι εθνικές μεταναστευτικές ομάδες χρησιμοποιούνται όλο και πιο συχνά ως «άλλοθι» για τα υπάρχοντα κοινωνικά οικονομικά και πολιτιστικά προβλήματα και θεωρούνται ο «κίνδυνος» ή η «απειλή» για τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και ισορροπίας.

Ρατσισμός είναι και να πληρώνεις χαμηλό ημερομίσθιο σ' έναν αλλοδαπό ή να μην του κολλάς τα ένσημα. Είναι να ζητάς υψηλό ενοίκιο όταν νοικιάζεις το σπίτι σου σε μετανάστες. Να εκμεταλλεύεσαι σεξουαλικά τις αλλοδαπές γυναίκες ή να τις ωθείς στην πορνεία. Είναι να μην αφήνεις σε αριστούχο μαθητή αλλοδαπών γονέων να σηκώσει την ελληνική σημαία. Να δυσανασχετείς ακούγοντας αλλοδαπούς να μιλούν τη γλώσσα τους στο λεωφορείο. Να τους αναγκάζεις να ελληνοποιούν τα ονόματά τους ή να βαπτίζονται Ορθόδοξοι.

Σύμφωνα με το Ζωγράφου (1997), μια μερίδα του ελληνικού τύπου καλλιεργεί με τις διάφορες μονόπλευρες δημοσιεύσεις τις υπάρχουσες προκαταλήψεις σε βάρος των ξένων δίνοντας την εντύπωση ότι οι ξένοι εργάτες είναι εγκληματίες, έμποροι ναρκωτικών και συμβάλλουν στην αύξηση της ανεργίας του ελληνικού πληθυσμού. Από την άλλη μεριά αποσιωπούν τους πραγματικούς λόγους της παρουσίας τους στην Ελλάδα.

Μια κουβανέζα διερμηνέας με μακρόχρονη πείρα στα δικαστήρια αναφέρει ότι τα αστυνομικά όργανα κακομεταχειρίζονται τους αλλοδαπούς κρατούμενους. "Πολλές φορές τους βρίζουν, τους ξυλοκοπούν χωρίς ουσιαστικό λόγο και χωρίς να υπάρχει λόγος "μαρτυρίας". Και αυτό γιατί γνωρίζουν ότι δεν θα έχουν και την πιο μικρή συνέπεια, επειδή ξέρουν ότι ο αλλοδαπός μετά την καταδίκη του θα απελαθεί..." ("Εθνος", 1.7.90). Ο δικηγόρος, Ασημάκης Φιλοκλής, που ασχολείται σχεδόν αποκλειστικά με αλλοδαπούς πελάτες (Λατινοαμερικάνους, Φιλιππινέζες, Πολωνούς κλπ) αναφέρει ότι το Τμήμα Αλλοδαπών μεταχειρίζεται τις περισσότερες φορές απάνθρωπα τους ξένους. Οι "έγχρωμοι", λόγω έλλειψης χώρων, στοιβάζονται στα μικρά δωμάτια της υπηρεσίας και εγκαταλείπονται εκεί" ("Εθνος", 1.7.90).

Εκτός από την εχθρική αντιμετώπιση των εγχρώμων εργατών, η ΕΥΡΩΔΗΜ διαπιστώνει σε μια έρευνά της ότι παραπάνω από τους μισούς Έλληνες "δεν αισθάνονται άνετα" με τους "διαφορετικούς", όπως είναι οι πρόσφυγες, οι τσιγγάνοι, οι αλλόθρησκοι, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι τοξικομανείς και οι ομοφυλόφιλοι" ("Καθημερινή", 20.7.90).

Συνοικιακά Συμβούλια και Εξωραϊστικοί Σύλλογοι ζητάνε από το κράτος την απομάκρυνση των εγχρώμων από τις αθηναϊκές συνοικίες. Στην πλατεία Αγίου Κωνσταντίνου οι καταστηματαρχές έχουν δημιουργήσει "ομάδες κρούσης" για να κτυπούν τους έγχρωμους που τους "έδιωχναν την πελατεία" ("Έθνος", 1.7.90).

Το συνδικάτο οικοδόμων στην Αθήνα αναφέρει ότι παρουσιάζονται "τοπικά φαινόμενα ρατσισμού, όπως στη Θεσσαλονίκη, όπου γράφτηκαν συνθήματα με ρατσιστικό περιεχόμενο εναντίων των ξένων εργατών" ("Έθνος", 21.8.89). Όπως αναφέρει η γραμματέας της οργάνωσης "SOS Ρατσισμός", Μαρδάκη, "περισσότερο απ' όλους, οι Έλληνες εργοδότες είναι αυτοί που επιδεικνύουν μια ρατσιστική συμπεριφορά" ("Η Καθημερινή", 6.10.96).

Ο Έλληνας "έγχρωμος", Νικόλαος Στεργίου, που εργάζεται σε περίπτερο της πλατείας Βάθης αναφέρει ότι "πολλές φορές έρχονται Έλληνες και με ρωτάνε "πώς εσένα τον αράπη σου εμπιστεύονται το περίπτερο;" ("Έθνος", 1.7.80). Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες και κυρίως στη Γερμανία έχουν εδώ και χρόνια εφαρμοστεί προγράμματα παρέμβασης ενάντια στο ρατσισμό, τα οποία έχουν συγκεκριμένες θεωρητικές αφετηρίες (θεωρία-θέση):

1. Σύμφωνα με τη θεωρία της κοινωνικής ταυτότητας, οι άνθρωποι τείνουν να ταξινομήσουν άλλους ανθρώπους σε ομάδες, ανάλογα με κάποια γνωρίσματα που θεωρούνται από τους πρώτους εμφανή και σημαντικά, δηλ. αποκτούν το αίσθημα της ταυτότητας από τη σύγκριση με άλλες ομάδες. Έτσι, οι άνθρωποι τοποθετούνται σε τέτοιες ομάδες και αποκτούν το αίσθημα του αυτοσεβασμού, της οικειότητας και της αυτοσυνείδησης- εν συντομία αποκτούν το αίσθημα της αυτοσυνείδησης και της ταυτότητας από σύγκριση με άλλες ομάδες. Τα

άτομα που συμμετέχουν στις ομάδες, τις αντιλαμβάνονται σε μεγάλο βαθμό ως σύνολο, σχηματίζουν στερεότυπα για την περιγραφή τους, δημιουργούν γενικεύσεις ως προς τα χαρακτηριστικά που έχει η προσωπικότητα του κάθε μέλους μιας ομάδας, με βάση την ένταξη του σ' αυτήν και αντίστροφα. Σύμφωνα μ' αυτή τη θεωρία οι διαμάχες μεταξύ των ομάδων βασίζονται σε έλλειψη γνωστικών και κοινωνικών ικανοτήτων και ακόμη σε έλλειψη της ικανότητας των ανθρώπων να κατανοήσουν ότι εκείνος που έχει τις επινοήσεις για τις δικές τους διαμάχες, είναι ο ίδιος τους ο εαυτός. Έτσι, προτείνει διάφορα επίπεδα παρέμβασης, όπως:

- α) πληροφόρηση σχετικά με το ρατσισμό,
- β) κατάργηση των κατηγοριών με δέσμες από διδακτικά μέτρα, τα οποία να αποσκοπούν στην κατάργηση των συνόρων που παρατηρήθηκαν μεταξύ των ομάδων. Οι μέθοδοι που εφαρμόζονται είναι παιχνίδια ρόλου και επαφής, ψυχόδραμα και θέατρο, παιχνίδια με καταλόγους σχετικά με τις ομάδες που ανήκουν οι άνθρωποι, για να γίνει συσχετισμός των εθνικών ταυτοτήτων και να τονισθούν οι ατομικές κατηγορίες για περιγραφές,
- γ) συνεργασία αντί για ανταγωνιστική σύγκριση μεταξύ ομογενών ομάδων.

Ένα από τα αποτελέσματα της κοινωνικής ψυχολογίας λέει ότι οι ικανοί σκοποί, οι αντίπαλοι και η κοινή χαρά ενώνουν τις ομάδες. Η επιτυχία αυτών των θέσεων δεν αναμένεται, βέβαια, να είναι πολύ μεγάλη. Αν αυτά τα προγράμματα φθάσουν μόνο σε όσους συμμετέχουν εθελοντικά, αγνοούν τότε ακριβώς τις ομάδες που βρίσκονται σε κίνδυνο με τις υποκουλτούρες. Τα αφελή προγράμματα για συναντήσεις των ομάδων αντιδρούν αντιπαραγωγικά, αφού δεν καταργούν καθόλου τα στερεότυπα και τις διαμάχες μεταξύ τους αυτομάτως, συχνά μάλιστα τις εξευγενίζουν και τις ενδυναμώνουν.

2. Οι ψυχαναλυτικοί τρόποι προσέγγισης επικεντρώνονται στη δημιουργία ατομικών προδιαθέσεων για την προσωπικότητα μέσω αμυντικών μηχανισμών, που σχηματίστηκαν κατά τη βρεφική-οικογενειακή

κοινωνικοποίηση, και οι εικόνες των εχθρών προέρχεται από τη μικρή παιδική ηλικία. Η ψυχαναλυτική άποψη θέσεων για την προσωπικότητα, οι οποίες καθιστούν ορισμένες πολιτικές πεποιθήσεις υποκειμενικά λειτουργικές. Όμως η συγκεκριμένη άποψη δεν μπορεί να προσφέρει σχεδόν καθόλου λογικές παρεμβάσεις, εκτός από μαζική ψυχοθεραπεία, καθώς επίσης το παλαιό πρότυπο των συντηρητικών και βάνουσων αστικών οικογενειακών εστιών από τα μεσαία κοινωνικά στρώματα, δε βρίσκει εφαρμογή στην «εξομοιωμένη κοινωνία των μεσαίων κοινωνικών στρωμάτων».

3. Η θέση σχετικά με την εξατομίκευση, η οποία προσωποποιεί τις ιδιαίτερα απειλητικές πλευρές της κοινωνικής αλλαγής για τους νέους, «οι μετανάστες καταλαμβάνουν τις θέσεις εργασίας, τα σπίτια μας κ.τ.λ.». Το εισόδημα, η κοινωνική ασφάλεια, η υπόληψη και οι ελπίδες για κοινωνική άνοδο απειλούνται από υλιστικής πλευράς. Αυτές οι εμπειρίες συγκεντρώνονται σε όσους αφορούν – άτομα χαμηλής μόρφωσης, ανέργους για μεγάλο χρονικό διάστημα, νεολαία κ.ά.- σε ανασφάλειες προς δράση, αδυναμιών και απομόνωση.

Οι νέοι καταφεύγουν στη βία και τις ακραίες συμπεριφορές, οι οποίες είναι για άτομα από τη νεολαία που έχουν ζημιωθεί. Ένας τρόπος για γρήγορη κοινωνική άνοδο, επειδή πέτυχαν μέσω αυτών - που θεωρούνται αποδείξεις για θάρρος και δύναμη – υπόληψη, συνοχή στην ομάδα τους, σωματικά συναισθηματικά και την εμπειρία ότι οι ίδιοι επιδρούν σε κάτι. Παράλληλα η ομάδα συνομηλίκων προσφέρει στη νεολαία μια δεύτερη πατρίδα, αισθήματα ένταξης και αλληλεγγύης, ενώ τα σχολεία και τα σπίτια των γονέων αποτύχει. Τα προγράμματα παρέμβασης στοχεύουν σε τρία επίπεδα: α) σε σχηματισμό ταυτότητας με νέες εμπειρίες από έλεγχο, ομαδική δυναμικότητα, επέκταση της συμπεριφοράς στο σύνολό της και βιώματα από επιτυχίες, β) εντάσσουν στοιχεία της παιδαγωγικής από βιώματα και γ) οι υποκουλτούρες που έχουν ήδη γίνει αντιληπτές, δέχονται προκαθορισμένες προσφορές για αλληλεπίδραση στον οικείο κόσμο διαβίωσης τους. Η επιτυχία των μέτρων εξαρτάται μακροπρόθεσμα από τη αλλαγή των συνολικών συνθηκών ζωής – εργασία, κατοικία δυνατότητα για ελεύθερο χρόνο – ενώ οι παρεμβάσεις που

προσφέρονται γι' αυτό το σκοπό φαίνονται να επιδρούν σε σύντομο χρονικό διάστημα ή μεσοπρόθεσμα. Όμως η θέση της εξατομίκευσης δεν εξηγεί γιατί μόνο μερικά από τα απειλούμενα πρόσωπα αντιδρούν έτσι, ενώ ο ρατσισμός υπάρχει σε όλα τα κοινωνικά στρώματα.

4. Κατά τη θεωρία της κυριαρχούσας κουλτούρας, η εχθρότητα προς τις μειονότητες, ο συνεχής αυταρχισμός και ο ρατσισμός προκύπτουν στο «μέσον» της κοινωνίας από τη λογική της κοινωνικοποίησης τους και όχι σε ζημιωμένα άτομα λόγω εκμοντερνισμού, τα οποία βρίσκονται στο «περιθώριο». Σύμφωνα μ' αυτή τη θεωρία, όποιος θέλει να ασχοληθεί με αυτό το θέμα, το κάνει σε μορφή «εκστρατείας», δηλ. με μαζική διοργάνωση εκθέσεων, με αυτοκόλλητα σήματα, στέκια για πληροφόρηση, δημόσια εργασία, πανό, φυλλάδια, διαδηλώσεις, με υπομνήσεις για το παρελθόν, αποκαλύψεις μνημείων, συζητήσεις πάνω σε εξέδρα, επιστολές αναγνωστών, εκκλήσεις για απόδοση χάρης. Αν εξαιρέσουμε τον άμεσο εφησυχασμό στη συνείδηση των ατόμων που συμμετείχαν, η αποτελεσματικότητα των εκστρατειών, παραμένει ασαφής. Μπορεί βέβαια να παρουσιαστεί μετά από μεγάλο χρονικό διάστημα, σε όλη της την έκταση, όταν τα πρότυπα για τις αξίες και τα συστήματα πεποίθησης σε μεγάλα τμήματα του πληθυσμού μετατοπίζονται.

5. Τέλος, πάνω στην άποψη ότι θα πρέπει σταδιακά να απομακρύνεται το κράτος από την κοινωνική ευθύνη της πρόνοιας και της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και να δημιουργηθεί ένας κοινωνικός τομέας, ο οποίος θα αποτελείται από την τοπική αυτοδιοίκηση, τα συνδικάτα εργαζομένων και εργοδοτών, τους μη κυβερνητικούς φορείς, τους εθελοντικούς φορείς και τους δημόσιους οργανισμούς που θα λειτουργούν αυτόνομα και ανεξάρτητα από την υφιστάμενη ευθύνη της κεντρικής διοίκησης, αναπτύχθηκαν εταιρικές σχέσεις κυρίως στις βόρειες ευρωπαϊκές χώρες και ιδιαίτερα στις αγγλοσαξονικές (Ην. Βασίλειο, Ιρλανδία), ανεξάρτητα αν χρηματοδοτούνται ή όχι από κοινοτικούς πόρους, σε αντίθεση με τις χώρες της Νότιας Ευρώπης, όπου ανάλογες εταιρικές σχέσεις εμφανίζονται μόνο, εφόσον η δράση

τους καθορίζεται από χρηματοδοτήσεις ευρωπαϊκών προγραμμάτων, όπως Poverty 3, leader, horizon, employment (Γαλάνης Γ., Παπαδόπουλος Γ., 4^ο Διεθνές Συνέδριο Τόμος II Πάτρας, 2002, σελ.318-322).

Μια ανοικτή δημοκρατική κοινωνία θα πρέπει να περιορίσει τα ξενόφοβα και ρατσιστικά αντανεκλαστικά της και να αγκαλιάσει το «άλλο» και το διαφορετικό. Αν δεν το κάνει θα έχει αποτύχει (www.iliowporoi.gr).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1. ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ ΜΑΘΗΤΗ

Παρ' όλο που οι περισσότεροι αλλοδαποί εργαζόμενοι δεν έχουν μαζί τους τα μέλη της οικογένειάς τους, ο αριθμός των αλλοδαπών και των παλιννοστούντων μαθητών αυξάνεται συνεχώς στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Συνήθως, τα μικρότερα μέλη των οικογενειών δεν έχουν το δικαίωμα να εκφέρουν άποψη και είναι υποχρεωμένοι να ακολουθούν τους γονείς τους σε όποια απόφαση έχουν πάρει αυτοί για τη ζωή τους. Από την πλευρά όμως και πάντα σε συνάρτηση με την ηλικία τους, τα παιδιά και οι έφηβοι είναι αυτοί που βιώνουν πιο έντονα και τραυματικά τις συνέπειες της μετακίνησης παρά το γεγονός ότι για τους γονείς τους η απόφαση λαμβάνεται πάντα και <για το καλό> των παιδιών.

Για τα ίδια τα παιδιά, όμως, η πραγματικότητα είναι τελείως διαφορετική. Το παιδί αποκόπτεται από ένα περιβάλλον το οποίο του είναι οικείο και φιλικό. Την ίδια στιγμή, που μερικά παιδιά απολαμβάνουν το δικαίωμα τους να είναι παιδιά, να παίζουν, να συναθροίζονται, να ανήκουν σε ομάδες και να έχουν φίλους, τα παιδιά αυτά βρίσκονται στο στόχαστρο των προκαταλήψεων, στερούνται των βασικών τους δικαιωμάτων, αποδιώχνονται ή απορρίπτονται από τους κόλπους του ευρύτερου συνόλου απλά και μόνο επειδή είναι ή θεωρούνται διαφορετικοί. Υπάρχουν 50 εκατομμύρια άνθρωποι όπου περίπου οι μισοί από αυτούς είναι παιδιά που έχουν ξεριζωθεί από τα σπίτια τους.

Τα παιδιά αυτά έχουν μάθει να επικοινωνούν σε μια γλώσσα, τη μητρική τους, η οποία ήταν το εργαλείο της κοινωνικοποίησης τους, της καταξίωσης τους,

της αποδοχής τους από τους άλλους. Ξαφνικά τη γλώσσα αυτή όχι μόνο δεν την καταλαβαίνει κανείς, αλλά και όταν το παιδί τη χρησιμοποιεί, το κατηγορούν, το υποτιμούν ή το κοροϊδεύουν. Με λίγα-λόγια η γλώσσα το στιγματίζει μέσα σ' ένα γλωσσικά ομοιογενές περιβάλλον. Από την άλλη πλευρά, είναι υποχρεωμένο να μάθει να επικοινωνεί σε μια νέα γλώσσα, η οποία μάλιστα να είναι και το όχημα της επιτυχούς μαθησιακής του πορείας στο καινούριο σχολείο. Η πλειοψηφία των παιδιών που τα καταφέρνει στο σχολείο είναι αυτά που δέχονται την κουλτούρα των γονιών τους, αλλά προσαρμόζονται και στο καινούριο τους περιβάλλον όπου έχουν μεταφερθεί. Υπάρχουν βέβαια και παιδιά που προσαρμόζονται γρήγορα στη νέα πραγματικότητα και υιοθετούν νέες αξίες και πρότυπα. Αυτό όμως εξαρτάται από τη γενική κατεύθυνση της οικογένειας, αν δηλ. είναι θετικά ή αρνητικά στραμμένη προς τη χώρα υποδοχής. Είναι προφανές ότι αν οι γονείς (επομένως και η οικογένεια) αισθάνονται ότι διαμένουν προσωρινά στην Ελλάδα-Κύπρο, αυτό έχει αρνητική επίδραση στη στάση των παιδιών τους ως προς το θέμα της οργανικής τους ένταξης στο σχολείο και στο κοινωνικό περιβάλλον, στο θέμα της κοινωνικοποίησης τους, της απόκτησης φίλων κ.α. Για τα περισσότερα όμως παιδιά η αποκοπή τους από το περιβάλλον τους είναι αρνητική. Η ίδια τους η ταυτότητα συχνά συντρίβεται από τη ξαφνική αλλαγή, αφού στην πόλη ή στο χωριό του ήταν κάποιος, αναγνωρίσιμος μέσα στον οικογενειακό και κοινωνικό τους κύκλο, ενώ τώρα πλέον κατηγοριοποιείται κάτω από το γενικό τίτλο <αλλοδαπός> ή <αλβανός>, με αρνητική δυστυχώς έννοια.

Η απόρριψη όχι γ' αυτά που είναι, αλλά γι' αυτό που ο κόσμος πιστεύει ότι είναι, μοιάζει ακατανόητη στη αδιαμόρφωτη ακόμη λογική του. Η απόρριψη εξαιτίας της καταγωγής του μπορεί να το οδηγήσει είτε σε περιχαράκωση σ' αυτήν είτε στην άρνηση της ως υπεύθυνης της κακής του σχέσης με το περιβάλλον.

Το μεταναστόπουλο <θρηνεί> στη χώρα υποδοχής. Θρηνεί γι' αυτό που άφησε πίσω του, που το έχει σημαδέψει και του λείπει. Το πόσο καιρό θα θρηνεί είναι συνάρτηση τόσο της δικής του προσωπικότητας και ηλικίας όσο και των ιδιαίτερων συνθηκών που βρίσκει στη χώρα υποδοχής.

Υπάρχουν αρκετοί παράγοντες που οδηγούν το μεταναστόπουλο στο να «θρηνεί» στη χώρα υποδοχής.

Η ηλικία παίζει σίγουρα ρόλο. Τα παιδιά μικρότερης ηλικίας είναι ευκολότερο να ενταχθούν και να προσαρμοστούν, είναι ωστόσο περισσότερο εξαρτώμενα από το σπίτι και άρα από την κουλτούρα προέλευσης, που δρα ανασταλτικά όταν οι γονείς είναι φανατικά προσκολλημένοι σ αυτήν. Οι, έφηβοι, πάλι πέρα από τη συναισθηματική αστάθεια της ηλικίας τους, δέχονται πολύ πιο τραυματικά την απόρριψη, είτε γιατί δεν θα μιλήσουν σωστά ελληνικά, είτε γιατί θα έχουν ξενική προφορά, είτε γιατί θα βρεθούν απέναντι σε κάποιο συνομήλικό τους, ιδιαίτερα του αντίθετου φύλου, ο οποίος θα έχει τη διάθεση να τους προσβάλλει για την καταγωγή τους.

Η παιδική ηλικία, κατά την οποία τα στοιχεία της προσωπικότητας βρίσκονται σε λανθάνουσα μορφή, ενώ αντίθετα κινητοποιείται το γνωστικό δυναμικό του ατόμου και έχουν κατακτηθεί κάποιες σημαντικές κοινωνικοποιητικές δυνατότητες του, μπορεί να θεωρηθεί από την άποψη αυτή ότι διευκολύνει την προσαρμογή. Υπάρχει ωστόσο η δυσκολία της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος, η απαίτηση για απόδοση σε μια ξένη γλώσσα, η ανάγκη για δημιουργία νέων φιλικών σχέσεων και συναναστροφών. Η κάθε ηλικία θέλει τους δικούς της χειρισμούς και προσεγγίσεις. Χρειάζεται η επένδυση του μεταναστόπουλου να ενισχύεται από διαφορετικής ποιότητας κίνητρο και στην προσπάθεια αυτή, τόσο το ίδιο το παιδί ή έφηβος, όσο και η οικογένεια του έχουν ανάγκη από συγκεκριμένη συμβουλευτική στήριξη. Η κατάσταση που επικρατεί στην οικογένεια είναι αναμφίβολα ένας άλλος, ακόμη σημαντικότερος παράγοντας.

3.2. ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΣΧΟΛΕΙΟ

Η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση είναι ένας πρωτόγνωρος θεσμός, σκοπός του οποίου είναι «η οργάνωση και λειτουργία σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για την παροχή εκπαίδευσης σε νέους με εκπαιδευτικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και μορφωτικές ιδιαιτερότητες». Τα σχολεία αυτά είτε ιδρύονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών, είτε προέρχονται από μετατροπή άλλων δημόσιων σχολείων σε σχολεία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Τα προγράμματα των σχολείων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης είναι παρόμοια με αυτά των δημοσίων σχολείων, προσαρμοσμένα στις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και μορφωτικές ανάγκες των μαθητών τους.

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση ξεκινά από την αναγνώριση της πολυπολιτισμικότητας των κοινωνιών και της ιδιαίτερης αξίας όλων των πολιτισμών και συνιστά μια αρχή και μια προσέγγιση για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και των συγκρούσεων που απορρέουν από αυτή τη γλωσσική και πολιτισμική ετερότητα.

Αναγνώριση της γλωσσικής και πολιτισμικής ετερότητας από την πλευρά του σχολείου σημαίνει απαλλαγή από τη λανθασμένη αντίληψη, ότι η κυρίαρχη γλωσσική και πολιτισμική εκδοχή που μεταδίδει στους μαθητές είναι η μόνη και νόμιμη μορφή επικοινωνίας. Όλοι οι μαθητές θα πρέπει να κατανοήσουν ότι σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία υπάρχει μια ποικιλία γλωσσών και διαλέκτων που ισχύουν και λειτουργούν σε διάφορα κοινωνικά και πολιτισμικά πλαίσια. Ένα σχολείο που δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες όλων των μαθητών της ίδιας εθνότητας, είναι ασφαλώς τελείως ακατάλληλο για μαθητές διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης. Συνεπώς η προσαρμογή των περιεχομένων και των αξιών του σχολείου στην κοινωνική πραγματικότητα όλων των μαθητών, με την έννοια της διαπολιτισμικής αγωγής, δεν αφορά

μόνο τα παιδιά των αλλοδαπών, αλλά όλα τα παιδιά της σχολικής κοινότητας, καθότι μια τέτοια προσέγγιση θα συμβάλλει στην αλληλοκατανόηση, στον αλληλοσεβασμό και συνεπώς και στην εξέλιξη όλων των μαθητών. Η επιτυχία ενός μαθητή στο σχολείο εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το κατά πόσο το σχολείο αποδέχεται την προσωπικότητα και την κοινωνική προέλευση του μαθητή. Σε καμία περίπτωση ο μαθητής δεν πρέπει να αισθάνεται ότι το σχολείο δεν σέβεται την κοινωνική του προέλευση και τα συστατικά στοιχεία της πολιτισμικής του ταυτότητας, διότι αυτό θα επιφέρει μείωση της αυτοεκτίμησης και συνεπώς και αντίσταση ή ακόμα και άρνηση στη μάθηση.

Η γλωσσική ποικιλία δεν δημιουργεί κατ' ανάγκην προβλήματα και συγκρούσεις. Στην πραγματικότητα μπορεί να αποτελεί ένα τεράστιο πλεονέκτημα για μια χώρα που είναι υποχρεωμένη να λειτουργεί με επιτυχία σε μια όλο και περισσότερο αλληλοεξαρτώμενη παγκόσμια οικονομική και κοινωνική-πολιτισμική πραγματικότητα. Η γλωσσική ετερότητα δημιουργεί προβλήματα και συγκρούσεις, όταν τα μέλη ορισμένων κοινωνικών ομάδων που διαφοροποιούνται γλωσσικά και πολιτισμικά από την κυρίαρχη ομάδα αποκλείονται δομικά να συμμετέχουν πλήρως στους οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς θεσμούς της χώρας. Η άρνηση βασικών δικαιωμάτων με πρωταρχικό το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στους μετανάστες σε πολλές χώρες μέλη της κοινότητας δεν τους επιτρέπει να συμμετέχουν πλήρως στην πολιτική και κοινωνική ζωή και λειτουργεί ανασταλτικά στη βελτίωση των σχέσεων τους με το ντόπιο πληθυσμό. Η επιτυχής εφαρμογή μιας πολιτικής ενίσχυσης της γλωσσικής και πολιτισμικής ποικιλίας σημαίνει συνεπώς και αλλαγές των κοινωνικο-οικονομικών και πολιτικών συνθηκών που θα επιτρέπουν την πλήρη συμμετοχή όλων των πολιτών στους θεσμούς.

Σημαίνει επίσης ότι τα μέλη της κυρίαρχης ομάδας αναγνωρίζουν τις άλλες γλώσσες και δέχονται ως νόμιμα τα συστήματα επικοινωνίας των άλλων ομάδων. Όσο οι μετανάστες αποκλείονται από τους σημαντικότερους κοινωνικούς θεσμούς και όσο τα μέλη της κυρίαρχης ομάδας εξακολουθούν να διατηρούν αρνητική στάση ή να αγνοούν παντελώς τις γλώσσες των μεταναστών κάθε προσπάθεια ενίσχυσης της γλωσσικής και πολιτισμικής

ποικιλίας θα δυναμώνει μάλλον παρά θα μειώνει τις συγκρούσεις και τις πολώσεις. Αν τα δίγλωσσα προγράμματα απευθύνονται μόνο στα παιδιά των μεταναστών με κύριο στόχο τη μετάβαση στην επίσημη γλώσσα, τότε το μέλλον των γλωσσών τους είναι δυσοίωνο, αφού επιλέγονται πρακτικές που ενισχύουν τη διάβρωση μάλλον παρά τη διατήρησή τους. Γι' αυτό και τα προγράμματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης απευθύνονται σε όλους τους μαθητές με στόχο να τους βοηθήσουν να αναπτύξουν διαπολιτισμικές δεξιότητες, στάσεις και ικανότητες που όλοι οι πολίτες χρειάζονται για να βοηθήσουν το έθνος να επιβιώσει σε μια όλο και πιο αλληλοεξαρτώμενη παγκόσμια οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική πραγματικότητα. Σ' αυτές περιλαμβάνεται και η εκμάθηση γλωσσών.

Ένας άλλος σημαντικός στόχος είναι ο αντισταθμιστικός, η ενίσχυση δηλαδή της συναισθηματικής ανάπτυξης και της σχολικής επίδοσης των παιδιών των μεταναστών. Το άνοιγμα του σχολείου στη γλωσσική και πολιτισμική ποικιλία της κοινωνίας είναι ουσιαστικής σημασίας για να βοηθηθούν οι μαθητές να αναπτύξουν διαπολιτισμικές δεξιότητες και στάσεις και να προωθηθεί η ισότητα εκπαιδευτικών ευκαιριών.

Η ένταξη των μαθητών αυτών στο σχολικό σύστημα τους δίνει την ευκαιρία, εκτός των άλλων, για τις πρώτες κοινωνικές επαφές και αλληλεπιδράσεις έξω από το οικογενειακό περιβάλλον. Ταυτόχρονα, προκύπτει η ανάγκη για φιλικές σχέσεις, παιχνίδια, επικοινωνία και γενικά αποδοχή, επιδιώξεις που στηρίζουν την ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης, την αίσθηση του ανήκειν και τη διαμόρφωση της αυτοεικόνας.

Ένα βασικό στοιχείο της διαπολιτισμικής αγωγής είναι και η καλλιέργεια της μητρικής γλώσσας των μαθητών, πράγμα που σημαίνει ότι η μητρική γλώσσα των μαθητών θα πρέπει να διδάσκεται ταυτόχρονα με την κυρίαρχη γλώσσα και μάλιστα με βιβλία, τα περιεχόμενα των οποίων είναι προσαρμοσμένα στα βιώματα των μαθητών στο χώρο διαβίωσής τους.

Τα παιδιά των αλλοδαπών πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να μάθουν και να καλλιεργήσουν τη μητρική τους γλώσσα, όχι διότι θα επιστρέψουν κάποτε

στην πατρίδα των γονέων τους, αλλά διότι με αυτό τον τρόπο θα μπορέσουν να διατηρήσουν την επαφή με τους γονείς και τον πολιτισμό τους. Η επαφή αυτή είναι αναγκαία για να μπορέσουν τα παιδιά να αναπτυχθούν ψυχοκοινωνικά, να αναπτύξουν την προσωπικότητά τους και να επιλύσουν εποικοδομητικά τις κρίσεις ταυτότητας που απορρέουν από τις απαιτήσεις των δύο αντιφατικών πολιτισμικών συστημάτων. Τα θεωρητικά μαθήματα δεν θα πρέπει να έχουν εθνοκεντρικό χαρακτήρα. Η διδασκαλία πρέπει να γίνεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να καλλιεργείται η αλληλεγγύη, η κατανόηση και ο αλληλοσεβασμός μεταξύ των μαθητών των διαφόρων κοινωνικών ομάδων.

Οι Essinger/Graf θεωρούν τη διαπολιτισμική αγωγή ως μια «κατάλληλη απάντηση της παιδαγωγικής στα προβλήματα που δημιουργούνται στο πλαίσιο μιας πολυεθνικής και πολυπολιτισμικής κοινωνίας». (Essinger/Graf 1984, σελ. 24.). Επί του προκειμένου οι συγγραφείς αναφέρουν τους παραπάνω στόχους μάθησης μιας διαπολιτισμικής εκπαίδευσης με στόχο την ειρήνη:

1. Την εξάλειψη των προκαταλήψεων (πολιτισμικών, εθνικών, εθνοτικών κ.λ.π.)

2. Την εκπαίδευση για ενσυναίσθηση (empathy): Είναι στενά συνδεδεμένη με την αγωγή για μείωση και εξάλειψη των προκαταλήψεων. Ενσυναίσθηση σημαίνει να μπορούμε να αισθανόμαστε την αδικία, την περιφρόνηση, τον πόνο και το φόβο όπως τον αισθάνεται ο άλλος. Να μπορούμε δηλαδή να τοποθετούμε στη θέση του άλλου για να δούμε τα προβλήματα του με τα δικά του μάτια και να αισθανθούμε συμπάθεια γι αυτόν. Συνεπώς, το πρώτο καθήκον της εκπαίδευσης πρέπει να είναι να προάγει την ευαισθησία και την κατανόηση των ατόμων για να ασχοληθούν με τα προβλήματα των άλλων και την ιδιαιτερότητα της διαφορετικότητας του (Jonson-Ιωαννίδου Α., 1998).

3. Εκπαίδευση για αλληλεγγύη: Επίκεντρο της εκπαίδευσης πρέπει να είναι η εκπαίδευση σε μια ανθρώπινη κοινωνία. Αλληλεγγύη σημαίνει ανάπτυξη μιας συλλογικής συνείδησης που ξεπερνά τα όρια των ομάδων, κρατών, φυλών και απαιτεί την εξάλειψη των κοινωνικών αδικιών. Η αλληλεγγύη στρέφεται ενάντια στην αντιπαλότητα και στην εξουσία.

4. Εκπαίδευση ενάντια στον εθνικό τρόπο σκέψης: Ο εθνικός τρόπος σκέψης αποτελεί εμπόδιο για την ειρήνη. Ο τρόπος αυτός αποτελεί κατάλοιπο

μιας αγροτικά προσανατολισμένης κοινωνίας και αποτελεί απειλή για την ειρήνη.

5. Εκπαίδευση για απόκτηση ικανότητας σύγκρουσης: Σε μια κοινωνία η οποία δεν είναι απαλλαγμένη από συγκρούσεις, τα παιδιά δεν πρέπει να απομονώνονται από τον κοινωνικό περίγυρο, αλλά να καθίστανται ικανά να αναλύουν καταστάσεις συγκρούσεων, διαπιστώνοντας τους αιτιολογικούς παράγοντες τους. Στην προκειμένη περίπτωση δεν αρκεί μόνο η συζήτηση, αλλά και η δράση ξεκινώντας από συγκεκριμένες καταστάσεις σύγκρουσης που αντιμετωπίζουν άμεσα τα παιδιά. (Essinger/Graf 1984, σελ. 28-30)

Το σχολείο χωρίς την υποστήριξη σημαντικών κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών θεσμών δεν μπορεί να φέρει ισότητα, υψηλά επίπεδα διαπολιτισμικής ικανότητας και πολιτισμική δημοκρατία σε μια χώρα. Όμως δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι το σχολείο μπορεί να γίνει πολιτισμικά πιο δημοκρατικός θεσμός και να παίξει ένα σημαντικό ρόλο στη νομιμοποίηση των γλωσσών και των πολιτισμών των μεταναστών. Μπορεί επίσης να βοηθήσει όλους τους μαθητές να αναπτύξουν θετικές στάσεις έναντι των μεταναστών και των γλωσσών και πολιτισμών που αυτοί εκφράζουν.

3.3. ΣΧΟΛΕΙΟ-ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η Λύρσα (1981) αναφέρει πως το σχολείο έχει σαν έργο να μεταδίδει γνώσεις και ταυτόχρονα τη δεσπόζουσα μέσα στην κοινωνία ιδεολογία. (ΛΥΡΣΑ,1981,σελ.13).

Το σχολείο είναι ο πιο σημαντικός φορέας κοινωνικοποίησης. Σύμφωνα με τον Γκότοβο «η κοινωνικοποίηση είναι η διαδικασία αλληλεπίδρασης του ατόμου και του περιβάλλοντος του στο πλαίσιο της ενεργητικής αντιμετώπισης του δεύτερου από το πρώτο, μέσω της οποίας το άτομο αποκτά και διαμορφώνει προσωπική και κοινωνική ταυτότητα και πληρότητα πράξης» (Γκότοβος 1982, από Μουζάκη 1987, σελ.21-22).

Απαιτείται, λοιπόν, το σχολείο να είναι ασφαλής χώρος για τα παιδιά όπου θα αισθάνονται αποδεκτά, δεν θα απειλούνται, δεν θα απορρίπτονται, δεν θα ντροπιάζονται. Θα είναι χώρος αντιμετώπισης πραγματικών προβλημάτων, όπου θα υπάρχει σύνδεση με την πραγματική ζωή των παιδιών, χώρος όπου τα παιδιά θα εφαρμόζουν τις ηθικές αρχές τις οποίες διδάσκονται και σε τελική ανάλυση χώρος όπου όλα τα παιδιά και ειδικά τα παιδιά των μεταναστών θα έχουν όλες τις ευκαιρίες για να φτάσουν στη σχολική επιτυχία.

Σύμφωνα με το 5 Διεθνές Συνέδριο Πάτρας (2003), τα σχολεία που έχουν κοινές αντιλήψεις και στόχους φαίνεται να είναι δύσκολο και χρονοβόρο, πρέπει να υπάρχουν δυνατότητες για να δουλεύουν μαζί οι εκπαιδευτικοί και το προσωπικό, να συνεργάζονται και να αναπτύσσουν ένα κοινό όραμα για το σχολείο τους. Επίσης, τα σχολεία φαίνεται να λειτουργούν καλύτερα, όταν οι προσωπικές σχέσεις ανάμεσα στο προσωπικό και τους μαθητές καθρεφτίζουν μια αμοιβαία εμπιστοσύνη και ενδιαφέρον για τη σχολική κοινότητα. Φυσικά, με δεδομένες τις διαφορές, προσωπικές διαφορές ανάμεσα στο προσωπικό, δεν είναι εύκολο να δημιουργηθεί στο σχολείο αυτού του είδους το κλίμα.

Όπως, τονίζει, ο Sizer,(1984,1992), αν το προσωπικό του σχολείου είναι απασχολημένο με το κοινό καθήκον της μεταρρύθμισης του σχολείου το

οποίο λαμβάνεται σοβαρά υπόψη και υπάρχει περίπτωση να προκαλέσει κάποιες πραγματικές αλλαγές, τότε μπορούν να αναπτυχθούν ανάμεσα στο προσωπικό σχέσεις εμπιστοσύνης και σεβασμού.

Τα σχολεία μπορούν να αναπτύξουν προγράμματα τα οποία αμείβουν και αναγνωρίζουν την πρόοδο και βελτίωση όλων των μαθητών και όχι μόνο την κανονική τους επίδοση. Παρόλο που είναι δύσκολο να οραματιστεί κανείς με εναλλακτικές δομές αμοιβών, τα προγράμματα βελτίωσης πολλών σχολείων συμπληρώνουν διαφορετικές μορφές βαθμολόγησης και αναγνώρισης. Ο Sizer(1992), περιγράφει πως ένα σχολείο μπορεί να χρησιμοποιήσει εκθέσεις με διαφορετικά εκθέματα, όπου οι μαθητές πραγματικά επιδεικνύουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες τους. Οι εκθέσεις αυτές μπορούν μετά να κριθούν με τα απόλυτα κριτήρια, που ορίζονται από μια ομάδα εκπαιδευτικών και όχι με συγκρίσεις που αναφέρονται σε κανόνες. Οι φάκελοι επίσης επιτρέπουν την ανάπτυξη προτύπων και κριτηρίων αξιολόγησης, που εστιάζουν στη βελτίωση και την προσπάθεια, όπως επίσης και σε πρότυπα αναφερόμενα σε κριτήρια παρά σε πρότυπα που αναφέρονται σε κανόνες ή ομάδες.

Τέλος, η χρησιμοποίηση μικρών ομάδων μέσα στην τάξη μπορεί να καλλιεργήσει την αλληλεπίδραση ανάμεσα στους μαθητές. Πρέπει να μειώνεται η ομαδοποίηση ή η διάτμηση ανάμεσα στις τάξεις. Επιπλέον πολλά σχολεία που περιορίζονται από το μεγάλο τους μέγεθος θεσπίζουν διακανονισμούς σχολείων μέσα στο σχολείο, ή δημιουργούν ομάδες εκπαιδευτικών και μαθητών. Οι δομές αυτές διαφοροποίησης του εκπαιδευτικού προσωπικού και ομαδοποίησης των μαθητών μπορούν να προωθήσουν περισσότερη και καλύτερη αλληλεπίδραση ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και μαθητές μεταξύ τους, επειδή μπορούν να παρέχουν περισσότερες ευκαιρίες στα άτομα που συμμετέχουν να γνωρίσουν το ένα το άλλο. (5 Διεθνές Συνέδριο, τόμος ΙΥ, Πάτρα 2003).

Το σημερινό ελληνικό σχολείο άραγε χαρακτηρίζεται από μια τέτοια φιλοσοφία; Μπορεί να προσφέρει πραγματικά εφόδια στους μαθητές; Είναι αξιοκρατικό; Προετοιμάζει τα παιδιά να ενταχθούν ομαλά στην κοινωνία; Διακρίνεται από διαπολιτισμικό χαρακτήρα;

3.4. Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Δυστυχώς η εικόνα είναι ζοφερή και αρνητική. Το σχολείο παραμένει ένας αναντικατάστατος παράγοντας για την απελευθέρωση της σκέψης. Το σχολείο θεωρείται ότι είναι το μόνο ικανό μέσο για τη μαζική μετάδοση κάθε χρήσιμης γνώσης, όπως είναι η ανάγνωση, η γραφή και η αριθμητική.

Σύμφωνα με την Λύρσα (1981, σελ 75) όταν δεν εκπληρώσει αυτό το σκοπό, όταν υποθάλπει την άγνοια, τότε το σχολείο από προμαχώνας μεταμορφώνεται σε νεκροταφείο σκέψης.

Ο ρόλος του σημερινού σχολείου έχει αποπροσανατολιστεί. Σύμφωνα με τον Ρ. Ιμβριώτη ο αποπροσανατολισμός του σχολείου είναι ηθελημένος. Το ελληνικό σχολείο κινδυνεύει σήμερα όσο ποτέ άλλοτε. Ο παλιός προσανατολισμός της παιδείας μας χειροτερεύει και στην ουσία παραμένει ο λογιοτατισμός, η αυταρχικότητα, η τεχνητή αναβίωση ξεπερασμένων και διαστρεβλωμένων αξιών, όπως ο απογυμνωμένος από κάθε ζωντανή ομάδα «ελληνοχριστιανικός πολιτισμός» (Ελλάς Ελλήνων Χριστιανών), ο τυφλός εθνικισμός, η διατήρηση όλων των νεκρών τρόπων διδασκαλίας. (Ιμβριώτη 1978, σελ 142).

Ο Γκότοβος επιμελώς αναφέρει πως το ελληνικό σχολείο δεν εκπληρώνει τις απαιτήσεις ενός αστικού σχολείου «το σημερινό σχολείο, πιστό στην Ερβατιανή παράδοση (η οποία εξαρτά το παιδαγωγικό αποτέλεσμα από τη σχολαστική τήρηση τυπικών αρχών διδασκαλίας), υποτιμά και δεν αναγνωρίζει άλλες κατηγορίες μάθησης, πέρα από την καθιερωμένη στο πλαίσιο της διδασκαλίας μάθησης. Η παιδαγωγική σχέση στο σχολείο είναι κυρίως διδακτική σχέση διδάσκοντα προς διδασκόμενο. (Γκότοβος, 1986, σελ.55).

Μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τον Φραγκουδάκη, τον Θ. Δραγώνα και Γ. Κουζέλη, που είχε ως αντικείμενο την ιδέα της εθνικής ταυτότητας που

προσπαθούν να προάγουν τα σχολικά εγχειρίδια και οι εκπαιδευτικοί, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υπάρχει η «αρχαιολαγνεία» «εθνοκεντρισμός», το «όραμα της εθνικής καθαρότητας», το ιδεώδες του «μονοεθνικού κράτους», ο «διαχωρισμός» των λαών σε «ανώτερους» και «κατώτερους». Αυτά είναι τα συστατικά στοιχεία της «εθνικής ταυτότητας», που προσπαθεί να εμφυσήσει στους μαθητές το εκπαιδευτικό μας σύστημα. (ελευθεροτυπία 11.11.94, Φραγκουδάκη, Δραγώνα Κουζέλη, Ζωγράφου σελ.129).

3.5 ΤΑΞΕΙΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

Οι τάξεις υποδοχής είναι ένας διεθνής θεσμός, θεσμοθετημένος στην Ευρώπη αλλά και σε υπερπόντιες χώρες που δέονται μετανάστες όπως Καναδάς-Αμερική.

Ιδρύθηκαν με σκοπό να προσφέρουν ενισχυτική διδασκαλία σε μαθητές των οποίων «το επίπεδο γνώσης της Νεοελληνικής γλώσσας δεν τους επιτρέπει να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα της τάξης στην οποία έχουν γραφτεί». Σκοπός δημιουργίας τους είναι να γίνει περισσότερο αποτελεσματική και συμμετοχική ενεργητική η εκπαίδευση των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών.

Στις τάξεις αυτές συνήθως φοιτούν μαθητές μαζί που διαφοροποιούνται ως προς την εθνικότητα, την ηλικία και το επίπεδο εκπαίδευσης για όσο χρονικό διάστημα θεωρείται αναγκαίο ώστε να είναι σε θέση να συμμετέχουν στη μαθησιακή διαδικασία του κανονικού προγράμματος.

Απαραίτητη προϋπόθεση για τη φοίτηση των μαθητών είναι η Δήλωση του γονέα ότι επιθυμεί το παιδί του να φοιτήσει σ' αυτά τα τμήματα και, εκτός από τους παλιννοστούντες και αλλοδαπούς μαθητές, μπορούν να φοιτήσουν και τσιγγάνοι για παροχή ενισχυτικής διδασκαλίας, εφ' όσον βεβαίως τη χρειάζονται.

Η τάξη υποδοχής είναι μια επιπλέον τάξη, η οποία λειτουργεί σαν παράλληλη τάξη μέσα στο σχολείο, όταν ο αριθμός των μαθητών που χρειάζονται ενισχυτική διδασκαλία είναι 9 μέχρι 17. Οι μαθητές φοιτούν κανονικά στις τάξεις τους και κάποιες ώρες την ημέρα παρακολουθούν τα μαθήματα της Τάξης Υποδοχής, χωρισμένοι σε κατηγορίες, ανάλογα με το επίπεδο γνώσης της ελληνικής γλώσσας. Για τις ανάγκες αυτών των τάξεων παρέχονται ιδιαίτερα βιβλία και διδάσκουν μόνιμοι, αναπληρωτές ή ωρομίσθιοι εκπαιδευτικοί.

Τα φροντιστηριακά τμήματα λειτουργούν, όταν ο αριθμός των μαθητών που χρειάζονται ενισχυτική διδασκαλία είναι 3 μέχρι 8 και παρέχουν πρόσθετη διδακτική βοήθεια, έως 8 ώρες την εβδομάδα, πέραν του κανονικού διδακτικού ωραρίου. Τα μαθήματα που διδάσκονται είναι Νεοελληνική γλώσσα και Ελληνική ιστορία, κυρίως, καθώς και όποια άλλα κριθούν απαραίτητα από το σύλλογο διδασκόντων και το σχολικό συμβούλιο, ο οποίος έχει την ευθύνη της επιστημονικής και παιδαγωγικής καθοδήγησης. Στα Φροντιστηριακά τμήματα διδάσκουν μόνιμοι ή αναπληρωτές εκπαιδευτικοί της ίδιας, κατά προτίμηση, εκπαιδευτικής μονάδας με τους μαθητές που τα πλαισιώνουν.

3.6. ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΔΟΣΗ

Η σχολική επίδοση είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες της σχολικής ζωής που, σε αρκετές περιπτώσεις, ρυθμίζει ή έστω επηρεάζει τους κανόνες λειτουργίας της. Πρώτα πρώτα καθορίζει το βαθμό επιτυχίας των μαθητών στους σκοπούς της μάθησης, όπως αυτοί ορίζονται από τους αρμόδιους φορείς. Κατά δεύτερο, όμως, γίνεται η αιτία που κινητοποιεί μηχανισμούς και διαμορφώνει ρόλους, συμπεριφορές και στάσεις σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο. Κάτω από αυτό το πρίσμα, μας ενδιαφέρει περισσότερο στη παρούσα φάση, καθώς δίνει απαντήσεις σε πολλά ζητήματα της κοινωνικής ζωής των παιδιών.

Η αναγωγή της σχολικής επίδοσης σε πρωτεύοντα στόχο και επιδίωξη της πλειοψηφίας των μαθητών προκαλεί πολλές ενδοατομικές αντιδράσεις, που αναφέρονται στην αυτοεκτίμηση, την κοινωνικοποίηση και, γενικά, την ισόρροπη και ομαλή ανάπτυξη του παιδιού. Η αίσθηση επιτυχίας ή αποτυχίας, που προκαλείται στο παιδί είναι καθοριστική για την παραπέρα εξέλιξη του, τόσο μέσα στο σχολείο όσο και έξω και μετά από αυτό. Παράλληλα, σε διομαδικό επίπεδο, η σχολική επίδοση κατηγοριοποιεί τους μαθητές και μάλιστα με ένα τρόπο ιεραρχικό και αξιολογικό που δεν επιδέχεται πολλών αμφιβολιών και αμφισβητήσεων. Η κατηγοριοποίηση αυτή επιφέρει διάφορα αποτελέσματα, και σαν τέτοια θα μπορούσαν να αναφερθούν η δημιουργία μικρών ομάδων (φίλοι, παρέες κ.λ.π.) μέσα στην τάξη, η άμιλλα και ο ανταγωνισμός, η απομόνωση και ο αποκλεισμός κάποιων μελών της ομάδας κ.λ.π.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι άριστοι μαθητές κατηγοριοποιούνται σε διαφορετικές ομάδες από τους μαθητές των μειονοτήτων, αφού η σχολική επίδοση των τελευταίων ελάχιστες φορές φτάνει σε τόσο υψηλά επίπεδα. Έτσι, τις περισσότερες φορές, οι μαθητές των μειονοτήτων παραμένουν αποκομμένοι από τις παρέες των άριστων μαθητών, αν και θα ανέμενε κανείς μια πιο αρνητική στάση των τελευταίων απέναντι τους. Αντίθετα όμως, οι άριστοι μαθητές εξεδήλωσαν την περισσότερο θετική στάση απέναντι στις

μειονότητες, πράγμα που προαναγγέλλει τη δράση άλλων παραγόντων περισσότερο ισχυρών, όπως αποδείχθηκε στην πράξη, από τη διαφορετική κατηγοριοποίηση και την απουσία διατομικών σχέσεων. Σαν τέτοιοι παράγοντες θα μπορούσαν να αναφερθούν η ταχύτερη αποδοχή της παρουσίας των μειονοτήτων μέσα στην τάξη τους και η διάγνωση της αδυναμίας των μαθητών των μειονοτήτων να απειλήσουν την πρωτιά τους.

Πράγματι, σύμφωνα με τον Piaget, οι ευφυείς (και κατά συνέπεια οι άριστοι) μαθητές έχουν υψηλότερες προσαρμοστικές λειτουργίες έναντι των υπολοίπων. Επομένως, αποδέχονται ταχύτερα και περισσότερο ανώδυνα την παρουσία των μειονοτήτων μέσα στη τάξη τους. Χωρίς να αναπτύσσουν κάποια ιδιαίτερη διομαδική ή διατομική σχέση μαζί τους, δεν δείχνουν να ενοχλούνται ιδιαίτερα από την παρουσία τους. Εξάλλου δεν αισθάνονται κανένα κίνδυνο, σε ότι αφορά την περίοπτη θέση τους μέσα στην τάξη, από τους μαθητές των μειονοτήτων, αφού βρίσκονται σε ανώτερη, από πλευράς σχολικής επίδοσης πάντα κατηγορία και το ξέρουν. Έτσι η στάση των μαθητών με υψηλή σχολική επίδοση, έχοντας σαν αφετηρία την αρχική αποδοχή, ή έστω ανοχή, της παρουσίας των μαθητών της μειονότητας μέσα στην τάξη, έχει όλες τις προϋποθέσεις να εξελιχθεί στη συνέχεια σε μια περισσότερο θετική στάση, ύστερα από την επίδραση όλων των θετικών συνεπειών της ενδο-ομαδικής αντίληψης, που αναπτύσσεται κατά τη συνεχιζόμενη παρουσία τους.

Παρουσίαση της σχολικής επίδοσης όλων των μαθητών του δημοτικού διόργαντος ως προς την προέλευση

Μειονότητα του δημοτικού διόργαντου	Σχολική επίδοση						Συνολικό % (N=107)	
	Λύσια		Κοίλε		Μικροί		Α	Β
	Α	Β	Α	Β	Α	Β		
Ελλάδες	526	36,3	589	35,7	283	28,9	1868	89,3
Ρομά/οι	32	20,4	26	33,3	7	46,1	167	9,7
Τσιγγάνοι	1	2,5	6	15,0	33	82,5	40	2,2
Βορειοαμερικάνοι	4	11,4	11	31,4	20	57,1	35	1,9
Αμεσοεγγύθιοι	2	6,9	6	20,7	21	72,4	29	1,6
Συνολικά	767	41,7	638	34,1	430	23,6	1835	100

(Μιτίλης Α., 1998, σελ.205-208)

Για τους «μέτριους» (κακούς) μαθητές τα πράγματα είναι διαφορετικά. Όπως προέκυψε από τη στατιστική επεξεργασία του δείγματος, αυτοί εξεδήλωσαν την πιο αρνητική στάση απέναντι στους μαθητές των μειονοτήτων, και μάλιστα με ποσοστά που δεν επιδέχονται αμφιβολιών, τόσο στην πειραματική ομάδα όσο και στην ομάδα Ελέγχου (Μιτίλη Α., 1998, σελ.205-208).

Σύμφωνα με την ανεξάρτητη εβδομαδιαία εφημερίδα της Ευρυτανίας (Ευρυτανικά Νέα) οι μαθητές με υψηλή επίδοση προέρχονται συνήθως από οικογένειες με υψηλό μορφωτικό και κοινωνικό-οικονομικό επίπεδο. Έχουν θετική εικόνα για τον εαυτό τους και υψηλή αυτοεκτίμηση. Μελετούν τακτικά με μέθοδο και θέτουν υψηλούς στόχους. Συμμετέχουν σε διάφορες εκδηλώσεις του σχολείου. Είναι συνήθως άτομα με υψηλή νοημοσύνη. Μεταξύ αυτών μπορεί να υπάρχουν και ευφυή άτομα.

Μαθητές με μέτρια και καλή επίδοση αποτελούν την πλειοψηφία της τάξης. Συνήθως παρουσιάζουν αυξομειώσεις στη βαθμολογία τους, ενώ δεν έχουν το φόβο μήπως απορριφθούν. Δεν έχουν όμως έντονο το στοιχείο της επιτυχίας και η κύρια δυσκολία είναι όταν αποφοιτήσουν από το Γυμνάσιο. Τέλος, οι μαθητές με χαμηλή επίδοση προέρχονται συνήθως από οικογένειες χαμηλού κοινωνικό-οικονομικού και μορφωτικού επιπέδου, που αντιμετωπίζουν ποικίλα προβλήματα. Έχουν χαμηλή αυτοαντίληψη και αυτοεκτίμηση. Επειδή δε βιώνουν την επιτυχία στα μαθήματα, χάνουν το ενδιαφέρον τους και οδηγούνται σε πλήξη που τους προκαλεί συναισθήματα ντροπής, ενοχής, θλίψης και απογοήτευσης.

Σύμφωνα με το Μιτίλη, η σχολική αποτυχία προκαλεί απογοήτευση και άγχος στο παιδί. Τα υποτιμητικά σχόλια, που συνοδεύουν αρκετές φορές τις αποτυχίες του, η κοινωνική απομόνωση, φαινόμενο επίσης πολύ συχνό και η διάψευση των προσδοκιών του συνθέτουν μια πολύ αρνητική και δυσάρεστη για το παιδί κατάσταση.

Στην ατομική ψυχολογία η κατάσταση αυτή ονομάζεται αποστέρηση (frustration) και αρκετές φορές οδηγεί το παιδί στην επιθετική συμπεριφορά, η οποία είναι μια από τις αιτίες της προκατάληψης και του ρατσισμού. Το

απογοητευμένο και απομονωμένο παιδί ξεσπάει κατά των «αποδιοπομπαίων τράγων», που στην προκειμένη περίπτωση είναι οι μαθητές των μειονοτήτων. Οπωσδήποτε, αυτή η θεωρητική προσέγγιση του φαινομένου είναι ορθή και παρέχει μια ερμηνεία της στάσης των μαθητών με χαμηλή σχολική επίδοση, καθώς φαινόμενα επιθετικότητας των μαθητών αυτών παρατηρούνται και στις τάξεις όπου δεν υπάρχουν μαθητές μειονοτήτων. Όμως αυτή η ερμηνεία δεν είναι μοναδική.

Στο χώρο της κοινωνικής ψυχολογίας υπάρχουν αρκετές θεωρίες και έρευνες που παρέχουν το θεωρητικό υπόβαθρο για την προσέγγιση, θεώρηση και ερμηνεία του συγκεκριμένου φαινομένου μέσα από την ιδιαιτερότητα του «κοινωνιοψυχολογικού βλέμματος» που τη διακρίνει.

Οι μαθητές με χαμηλή σχολική επίδοση έχουν να αντιμετωπίσουν μια πολύ δυσάρεστη γι' αυτούς φυσική πραγματικότητα εξαιτίας ακριβώς της χαμηλής τους επίδοσης, η οποία τους κάνει να αμφιβάλλουν για τις ικανότητες τους και να αισθάνονται μειονεκτικά απέναντι στους άλλους συμμαθητές τους. Δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε αν η κατάσταση αυτή συντελεί στην εμφάνιση τάσεων για ομοιομορφία και κοινωνική συμμόρφωση ή για διαφοροποίηση, καθώς δεν προβλεπόταν στους αρχικούς στόχους της έρευνας. Εκείνο για το οποίο μπορούμε να είμαστε σίγουροι είναι ότι επιζητούν τρόπους για να ξεφύγουν από τη δυσάρεστη γι' αυτούς κατάσταση και την κατηγοριοποίηση τους στη χαμηλότερη, από πλευράς σχολικής επίδοσης, βαθμίδα.

Η παρουσία των μαθητών των μειονοτήτων μέσα στη τάξη τους δίνει την ευκαιρία που ζητούσαν. Στρεφόμενοι εναντίον των μαθητών αυτών επιτυγχάνουν αυτό που τους φαινόταν ακατόρθωτο. Κατηγοριοποιούνται στην ίδια κατηγορία με τους καλούς μαθητές και τούτο γιατί όλοι αυτοί μαζί διαφέρουν από τους μαθητές των μειονοτήτων. Αυτή η νέα κατηγοριοποίηση, επειδή ακριβώς τους εξυπηρετεί, τους παρέχει το κίνητρο για μια αρνητική έως εχθρική στάση απέναντι στις μειονότητες. Κύριο μέλημα τους δεν είναι πλέον η βελτίωση της σχολικής τους επίδοσης, αλλά η αποστασιοποίηση και η διατήρηση των στεγανών ανάμεσα στους μαθητές της πλειονότητας και της μειονότητας. (Μιτίλη Α, 1998, σελ.208-209).

3.6.1 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΔΟΣΗ

Οι παράγοντες που επηρεάζουν τη σχολική επίδοση είναι πολλοί και ανάγονται τόσο στο ίδιο το άτομο όσο και στο περιβάλλον του. Αναφέρουμε τους πιο σημαντικούς:

- η νοημοσύνη: ο δείκτης νοημοσύνης διαφέρει από άτομο σε άτομο. Είναι απαραίτητη η αποδοχή των φυσικών ορίων μας για να θέσουμε ρεαλιστικούς στόχους.
- Ο τρόπος διδασκαλίας: είναι απαραίτητος ο εξατομικευμένος τρόπος, η πίστη στις ικανότητες όλων των παιδιών, η εργασία σε ομάδες κ.λ.π.
- Το πρόγραμμα του σχολείου: η έμφαση πρέπει να δίνεται στην ποιότητα, οι μαθητές να νοιώθουν ότι το σχολικό περιβάλλον είναι υποστηρικτικό και σέβεται την προσωπικότητα τους. Τα παιδιά να εμπλέκονται σε ευχάριστες διαδικασίες μάθησης, στις οποίες έχουν τη δυνατότητα να αυτενεργούν, να ανακαλύπτουν τις ικανότητες τους όπως π.χ τα εργαστήρια, οι σχολικές δραστηριότητες, ο επαγγελματικός προσανατολισμός. Να λαμβάνεται μέριμνα για τους «αδύνατους» μαθητές, οι οποίοι πρέπει να έχουν την ευκαιρία να δείξουν και αυτοί την αξία τους.
- Τα κίνητρα για μελέτη: οι μαθητές πρέπει να αποκτήσουν τα εσωτερικά κίνητρα, να συνειδητοποιήσουν δηλαδή ότι η γνώση έχει αξία, καθώς αυτή αποτελεί από μόνη της πηγή χαράς και μέσο για να πετύχει κανείς στα μακροπρόθεσμα σχέδια του. Ο βαθμός αποτελεί το μικρότερο κέρδος. Δεν πρέπει κανείς να διαβάζει για τους γονείς του, για το δάσκαλο του, για τους βαθμούς.

Η ανάπτυξη εσωτερικών κινήτρων διευκολύνεται από ένα σχολικό περιβάλλον που έχει τα χαρακτηριστικά που αναφέρθηκαν προηγουμένως. Επίσης οι γονείς με την κατάλληλη συμπεριφορά, τις αξίες τους μπορούν να βοηθήσουν στην υιοθέτηση των εσωτερικών κινήτρων (π.χ. να μην υποκύπτουν σε μικροεκβιασμούς, να συνδέουν τη γνώση και τα μαθήματα με διάφορες

επιτυχίες του παιδιού στην καθημερινή του ζωή κ.α.). Η ανάπτυξη των εσωτερικών κινήτρων θα εξυπηρετήσει αργότερα και μια άλλη ανάγκη: Τη διαβίου μάθηση.

- Η τακτική ή ελλιπής φοίτηση: Αρκετές απουσίες, χωρίς λόγο από το σχολείο, μπορεί να είναι ένδειξη αρνητικής στάσης προς αυτό και απάρεσκειας που συνήθως χαρακτηρίζει τους μαθητές με χαμηλή επίδοση. Το επόμενο βήμα μπορεί να είναι η Σχολική αποτυχία (στασιμότητα ή και εγκατάλειψη του σχολείου).
- Οι μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία, ακουστική διάκριση, οπτική διάκριση κ.α).
- Ο ξεχωριστός χώρος και τα μέσα που διαθέτει ή δε διαθέτει ο μαθητής για μελέτη.
- Η μελέτη σύμφωνα με πρόγραμμα και με μέθοδο.
- Η μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο: Είναι ανάγκη το Δημοτικό σχολείο και το Γυμνάσιο να συνεργάζονται στην κατεύθυνση της επεξεργασίας ενός προγράμματος ομαλής μετάβασης από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο.
- Το οικογενειακό κλίμα: οι γονείς με τις στάσεις, τις αξίες, τις φιλοδοξίες και τις προσδοκίες τους αλλά και με τη συμπεριφορά και τις πράξεις τους, επηρεάζουν σοβαρά τη σχολική επίδοση των παιδιών τους. Το απαιτητικό αλλά συγχρόνως και δημοκρατικό οικογενειακό κλίμα που δίνει έμφαση στον αυτοέλεγχο και δείχνει ενδιαφέρον για την εκπαίδευση είναι το καταλληλότερο για τη σχολική επιτυχία του παιδιού.
- Η αυτοαντίληψη και αυτοεκτίμηση: ο μαθητής για να πετύχει στο σχολείο πρέπει να βλέπει τον εαυτό του θετικά, να πιστεύει στις δυνάμεις του και στην ξεχωριστή του αξία. Έχει βρεθεί ότι η υψηλή αυτοαντίληψη και αυτοεκτίμηση συνδέεται και με υψηλή σχολική επίδοση και ότι η χαμηλή σχολική επίδοση έχει ως αποτέλεσμα την χαμηλή αυτοεκτίμηση. Επομένως οι καλύτεροι τρόποι για να βελτιωθεί η χαμηλή σχολική επίδοση είναι αυτοί που αποβλέπουν στη δημιουργία υψηλής αυτοεκτίμησης και εμπιστοσύνης του μαθητή στις δυνάμεις του. (www.evrytanika.gr/issue0017/news.htm).

3.6.2 ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΔΟΣΗ

Στα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού, οι ενισχύσεις των γονέων καθορίζουν αποκλειστικά τη μάθηση του, γιατί συνήθως η επιθυμητή συμπεριφορά του παιδιού ενισχύεται θετικά με την εκδήλωση της αγάπης των γονέων. Έχοντας το παιδί σαν πρότυπο συμπεριφοράς τους γονείς του οικειοποιείται ολόκληρο το σύστημα αξιών της οικογένειας. Οικειοποιείται τις φιλοδοξίες, τα ενδιαφέροντα, τις προσδοκίες, τον τρόπο αντιμετώπισης καταστάσεων, καλών ή κακών, κερδίζοντας έτσι την αγάπη τους.

Ο καθηγητής H. Heckhausen (1970), δέχεται 5 βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη γέννηση και την ανάπτυξη των κινήτρων επίδοσης.

1. Η ωρίμανση των αισθησιοκινητικών και κυρίως των γνωστικών λειτουργιών.
2. Η ανάπτυξη άλλων κινήτρων και προδιαθέσεων (αυτονομία, ανεξαρτησία κ.α)
3. Ευκαιρίες βιωμάτων επιτυχίας.
4. Οι ενισχύσεις των προσπαθειών του παιδιού.
5. Τα πρότυπα συμπεριφοράς.

Και οι έρευνες του D.Mc Clelland συντείνουν στο συμπέρασμα πως η μητέρα που φροντίζει να κάνει το παιδί ανεξάρτητο και το παρακινεί να κάνει μόνο του τις διάφορες εργασίες, δημιουργεί ευνοϊκές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη των κινήτρων επίδοσης στο παιδί. Γενικά η θερμή και η εγκάρδια ατμόσφαιρα αποτελεί την πιο ευνοϊκή προϋπόθεση για την καλλιέργεια της αυτονομίας, της αυτενέργειας, της αυτοπεποίθησης, των βάσεων δηλαδή της ανάπτυξης των κινήτρων απόδοσης. Βασική όμως προϋπόθεση για την ανάπτυξη των κινήτρων απόδοσης, είναι οι απαιτήσεις των γονέων να ανταποκρίνονται στο επίπεδο των δυνατοτήτων του παιδιού. Οι γονείς που έχουν υψηλά κίνητρα επίδοσης, θέτουν υψηλότερες απαιτήσεις στα παιδιά τους, παρά οι γονείς με ασθενή κίνητρα. Ο πατέρας γενικά είναι πιο συγκρατημένος γονιός. Αφήνει μεγαλύτερη ελευθερία και αυτονομία στο παιδί του που έχει υψηλές

αποδόσεις. Αντίθετα ο πατέρας παιδιών με ασθενή κίνητρα επίδοσης κατευθύνει αυταρχικά τη συμπεριφορά του παιδιού.

Η οικογένεια πρέπει να ενεργοποιεί τις πνευματικές αξίες, τις πολιτιστικές εσωτερικές αξίες, γεγονός που ξυπνά τη πνευματική ζωή στο παιδί και διαμορφώνει μαζί με τις εσωτερικές δυνάμεις τον χαρακτήρα του παιδιού. Η αποτελεσματικότητα της ανατροφής στο σπίτι εξαρτάται από:

- το ύψος της ανατροφής.
- τον αριθμό των αδερφών και τη θέση του παιδιού στη σειρά των αδερφών.
- την οικονομική θέση της οικογένειας.
- την ατελή και τη διαταραγμένη οικογένεια.

1. Η οικογένεια πρέπει να ικανοποιεί τις βασικές ψυχικές ανάγκες του παιδιού: την αξίωση για αγάπη, ασφάλεια, προσοχή, ελευθερία, καθοδήγηση, κίνητρα, ισότητα. Η ικανοποίηση αυτών των αναγκών πρέπει να διατηρεί τη χρυσή τομή ανάμεσα στα άκρα του πάρα πολύ και του πάρα πολύ λίγο, αλλιώς δημιουργούνται ελλειπείς μορφές ανατροφής στο σπίτι, όπως: το παιδί να κακομαθαίνει, να είναι ανυπάκουο, να αποκρούει, να μη συμβιβάζεται, να προκαλεί σύγχυση στον εαυτό του και στο περιβάλλον του.
2. Η ψυχοπνευματική εξέλιξη του παιδιού δεν διαπλάθεται μόνο από τους γονείς αλλά και από τα αδέρφια. Το μοναχοπαιδί δεν έχει τα ερεθίσματα που προέρχονται από άλλα αδέρφια και έτσι απειλείται η φυσιολογική προσαρμογή του με άλλους ανθρώπους. Αν όμως το παιδί έχει ένα ή δύο αδερφάκια, είναι ευνοϊκότερα για τη σωστή ανάπτυξη του. Οι αξίες και τα ενδιαφέροντα μοιράζονται εξίσου και έτσι το παιδί δεν γίνεται ούτε κακομαθημένο ούτε σκληρό. Όταν το παιδί είναι μεγαλύτερο από ένα αδερφάκι του παίρνει τα πάντα στα σοβαρά, ταιριάζει λιγότερο με τους συνομηλίκους του και περισσότερο με τους μεγάλους. Το μικρότερο παιδί είναι ενεργητικό, ανοιχτό, εύθυμο και δεν παίρνει τίποτα στα σοβαρά.

3. Η οικονομική θέση της οικογένειας έχει σχέση με το ντύσιμο, την περιποίηση του σώματος, τη διατροφή, την πνευματική καλλιέργεια, τη διαπαιδαγώγηση, την ανάλογη κοινωνική τάξη. Αντίθετα η φτώχεια δημιουργεί προβλήματα κυρίως στα αγόρια παρά στα κορίτσια. Αυτή η θέση ταυτίζεται και με την ανεργία των γονέων.
4. Όταν η οικογένεια είναι ατελής ή διαταραγμένη (διαζύγιο, φασαρίες κ.α.), τότε πολλοί παράγοντες παρακάμπτονται. Η συναναστροφή μόνο με τον πατέρα αναπτύσσει τη θέληση, το σεβασμό στην αυθεντία, την επιδίωξη κύρους και αυτοκυριαρχίας κ.α. Η συναναστροφή μόνο με τη μητέρα αναπτύσσει τη συναισθηματική πλευρά του παιδιού, το αίσθημα την αγάπη, την πίστη. Βλέπουμε ότι η σωστή εξισορρόπηση των γονέων δημιουργεί σωστή προσωπικότητα στο παιδί, αφού ο ένας γονέας καλύπτει τον άλλο στη διάπλαση του χαρακτήρα του παιδιού.
(internet).

3.6.3 ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ

Σύμφωνα με τα Ευρυτανικά νέα, οι τρόποι αντιμετώπισης των παιδιών από τους γονείς είναι ανάλογοι με την κατηγορία στην οποία εντάσσονται τα παιδιά. Οποσδήποτε οι μαθητές με χαμηλή επίδοση έχουν ανάγκη για περισσότερη υποστήριξη, που απαιτεί γνώση των αποτελεσματικότερων παιδαγωγικά τρόπων. Υποστήριξη στο έργο αυτό των γονέων μπορούν να προσφέρουν: η συχνή επικοινωνία με τους καθηγητές, το Κέντρο Συμβουλευτικής, η παρακολούθηση διαλέξεων με θέματα ψυχοπαιδαγωγικού περιεχομένου, οι Σχολές γονέων κ.λ.π.

Στη συνέχεια αναφέρονται επιγραμματικά μερικοί τρόποι αντιμετώπισης των παιδιών από τους γονείς με σκοπό τη βελτίωση της σχολικής τους επίδοσης:

- Ενίσχυσε την αυτοεκτίμηση του παιδιού.
- Αναγνώρισε την όποια βελτίωση του, ενίσχυσε την, συζήτησε για το πως επιτεύχθηκε.
- Συζήτησε με το παιδί για τους στόχους του, κοντινούς και μακρινούς.
- Επέβλεψε τις σχολικές εργασίες με διάθεση ενδιαφέροντος, όχι πιεστικού ελέγχου.
- Μίλησε θετικά για το σχολείο.
- Τόνισε τη σημασία του προγράμματος, της μεθόδου και της τάξης κατά τη μελέτη των μαθημάτων.
- Μην κάνεις συγκρίσεις με τα άλλα αδέλφια ή διακρίσεις, ανάμεσα στα δύο φύλα.
- Εξασφάλισε έναν ήσυχο χώρο για διάβασμα.
- Μην αντιδράς αμέσως με αφορμή τους κακούς βαθμούς. Σκέψου πως νιώθει το ίδιο το παιδί και άφησε το να εκφράσει τα συναισθήματα και τις σκέψεις του.

(www.evrytanika.gr/issue0017/news.htm)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1. Η ΟΜΑΛΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ, ΠΑΛΛΙΝΟΣΤΟΥΝΤΩΝ ΚΑΙ ΟΜΟΓΕΝΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ.

Η βασικότερη από τις επιδιώξεις μας, σε ότι αφορά το θέμα της εκπαίδευσης των αλλοδαπών και παλινοστούντων μαθητών, είναι η ομαλή σχολική τους ένταξη. Δεν είναι βέβαια υπόθεση απλή και εύκολη. Έχουμε να κάνουμε με παιδιά που τα βαραίνει έντονα το αίσθημα της απώλειας και του αποχωρισμού της πατρίδας τους. Ο τόπος που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν δεν μπορεί παρά να τους λείπει:

(http://dipe.ima.sch.gr/grss1/actions/ereuna_allod_allin_math/ereuna_2.htm.)

Πρακτικά θα ορίσουμε τη σχολική ένταξη σα διαδικασία γνωριμίας του μαθητή με τα καινούρια σχολικά δεδομένα-αντικείμενα προσώπου σχέσεις-κανόνες, αξίες, γνώσεις, δεξιότητες, κριτήρια ποιότητας και «κανονικότητας» της συμπεριφοράς κ.α. - και την εσωτερίκευση εκείνων των χαρακτηριστικών που κάνουν δυνατή τη συμμετοχή του στη σχολική ζωή.

Ο MARTIN HERBERC(1993,α) αναφέρει πως για τα περισσότερα παιδιά η φοίτηση στο σχολείο αποτελεί την πρώτη τους εμπειρία παρατεταμένης απομάκρυνσης από το σπίτι. Για πολλές συνεχείς ώρες το παιδί απομακρύνεται από τις γνώριμες συνήθειες του σπιτιού, από ένα τρόπο ζωής όλο παιχνίδι και με μια στοργική μητέρα γύρω του, πάντα διαθέσιμη, για να βρεθεί σφηνωμένο μέσα στην αυστηρή πειθαρχία, στις κοπιαστικές μαθήσεις και στην οχλοβοή της σχολικής ζωής. Τα σκήπτρα της εξουσίας έχουν περάσει πια σε άλλα χέρια, σε ξένα χέρια. Την τύχη του τώρα την καθορίζουν μερικοί άγνωστο.(HERBERC 1993, α , σελ.142).

Τα παιδιά αυτά ήλθαν σ' ένα τόπο μακρινό και άγνωστο. Ακούν μια γλώσσα που δεν την καταλαβαίνουν. Η ασυμμετρία ανάμεσα στις επικοινωνιακές ανάγκες τους και στις επικοινωνιακές τους δυνατότητες είναι τρομαχτική.

Βλέπουν ένα κόσμο που δεν τους είναι πάντα φιλικός. Ζουν σ' ένα περιβάλλον με διαφορετική κουλτούρα και πολιτισμική χροιά από εκείνη που είχαν συνηθίσει μέχρι τώρα. Ένα περιβάλλον που τους εμποδίζει την κινητικότητα, τους περιορίζει τη δυνατότητα της διαπροσωπικής επαφής, τους στερεί εντελώς την διεκδίκηση κοινωνικής δραστηριότητας. Έχουν μπει σε μια διαδικασία γνωριμίας με τα καινούρια σχολικά δεδομένα, αντικείμενα, πρόσωπα, σχέσεις, κανόνες, αξίες, γνώσεις, δεξιότητες, κριτήρια ποιότητας και «κανονικότητας» της συμπεριφοράς. Τα περισσότερα απ' αυτά δεν τα καταλαβαίνουν. Για άλλα έχουν απορίες και πολλά ερωτηματικά. (http://dipe.ima.sch.gr/grss_1/actions/ereuna_allod_allin_math/ereuna_2.htm.)

Ο Κρασανάκης (1990) αναφέρει έπ' αυτού πως τώρα που το παιδί μπαίνει στο σχολείο βρίσκεται χαμένο σ' ένα νέο κόσμο, σ' ένα πλήθος άγνωστων παιδιών μακριά από τα πρόσωπα της οικογένειας του που το περιβάλλουν μέχρι χθες. Μέσα στο σχολείο το παιδί αισθάνεται υποχρεωμένο να αναγνωρίσει τους άλλους. Η κοινή ζωή το ελκύει και το προωθεί σε συνεργασία. Υποχρεώνεται να αποβάλλει τον εγωκεντρισμό του, διαφορετικά θα υποστεί ποινή: θα μείνει έξω από την ομάδα, έξω από το κοινό παιχνίδι, την κοινή ζωή της τάξης, την κοινή μάθηση, την κοινή αγωγή. (Κρασανάκης 1990, σελ 42)

Σύμφωνα με το δημοσίευμα της εφημερίδας «το Βήμα» (Αθήνα, 23-10-2004, 10:19), περισσότεροι από 130 000 είναι οι αλλοδαποί και παλιννοστούντες μαθητές που κάθονται στα θρανία της χώρας. Ο χώρος του δημοτικού σχολείου είναι η «καρδιά» της εκπαίδευσης των αλλοδαπών, αφού εκεί συγκεντρώνεται το 51,6%. Ωστόσο, μόνο οι μισοί συνεχίζουν το Λύκειο.

Όπως αναφέρεται στο σχετικό ρεπορτάζ, οι αλλοδαποί και παλιννοστούντες μαθητές φοιτούν κυρίως στα σχολεία των μεγάλων αστικών κέντρων. Στο νομό Αττικής το 42% και στην ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης το 30%. Μάλιστα, στα περισσότερα σχολεία του κέντρου της Αθήνας το ποσοστό των αλλοδαπών μαθητών ξεπερνά το 60%.

Τα παιδιά αυτά το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας-είτε βρίσκονται στο σχολείο, είτε βρίσκονται στο σπίτι τους-δεν απολαμβάνουν την παρουσία των γονέων τους, οι οποίοι είναι αναγκασμένοι να κυνηγάνε το ευκαιριακό μεροκάματο. Είναι βέβαιο πως για πολύ καιρό ακόμα θα κυριαρχούνται από υψηλού βαθμού αρνητικά συναισθήματα, τέτοια που θα δυσκολεύουν την κοινωνικοποίηση τους και θα εμποδίζουν την σχολική τους ένταξη και προσαρμογή. Πολλά απ' αυτά τα παιδιά ενώ δεν είναι από τη φύση τους απροσάρμοστα, η συμπεριφορά τους εξαιτίας των νέων καταστάσεων αρχίζει να διαμορφώνεται σαν να ήταν απροσάρμοστα. Ο φόβος, η διστακτικότητα, η δειλία και η αβεβαιότητα κατακλύζουν, συνειδητά ή ασυνείδητα, την ψυχή τους. Δεν κάνουμε λόγο για τις ακραίες περιπτώσεις που κάποια υπερευαίσθητα παιδιά κατακυριεύονται από το άγχος, την αγωνία και την απογοήτευση που κάποτε, φτάνει στην απελπισία ή τον πανικό. Το σημαντικότερο όμως είναι ο κλονισμός του αισθήματος της ασφάλειας που τα συντροφεύει σ' όλες του τις εκδηλώσεις. Το αίσθημα της ασφάλειας δημιουργεί στο παιδί μια ευταξία των ψυχικών του δυνάμεων. Αυτή η ευταξία δεν αποτελεί μόνο τον πρώτο όρο για τη λογική δράση, αλλά και για κάθε διανοητική επίδοση. Ακόμα και μια ψυχική έξαψη μας εμποδίζει να σκεφτούμε, να προσέξουμε, να μάθουμε. Το παιδί που βρίσκεται συνεχώς σε κατάσταση άσκοπου ερεθισμού, δεν είναι ικανό να παρακολουθήσει τη διδασκαλία στο σχολείο. Αυτός είναι ο πιο βασικός λόγος που πολλά παιδιά ενώ είναι πολύ έξυπνα, όμως δεν ανταποκρίνονται με στοιχειώδη επάρκεια στις σχολικές τους υποχρεώσεις. Είναι επόμενο λοιπόν αυτά τα παιδιά εξαιτίας των αντικειμενικών, αλλά και ψυχολογικών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν να μην μπορούν να προσαρμοστούν εύκολα στο νέο τους σχολικό περιβάλλον. Έχουν ανάγκη σ' αυτή τη φάση της ζωής τους από βαθιά κατανόηση, πλούσια ηθική βοήθεια και ψυχολογική στήριξη.

(http://dipe.ima.sch.gr/grss1/actions/ereuna_allod_allin_math/ereuna_2htm.)

Ποια είναι, όμως, η στάση, οι αντιλήψεις, η συμπεριφορά των μαθητών του σχολείου απέναντι στο «διαφορετικό» έθνος, χρώμα, θρήσκευμα; Συνήθως στιγματίζουν τα παιδιά αυτά ως άτομα που κλέβουν, άτομα με κακές διαθέσεις, πολύ βρώμικα, γενικά τα κατατάσσουν σε μια πολύ χαμηλή βαθμίδα αυτοεκτίμησης. Αν και αυτό είναι κάτι που σαφώς δεν ισχύει,

τουλάχιστον για τα περισσότερα μεταναστόπουλα, ωστόσο στιγματίζονται, κακομεταχειρίζονται, ενώ μέσα τους δημιουργείται και πάλι η ανασφάλεια, ένα σύμπλεγμα κατωτερότητας και ένα αναπάντητο γιατί, όσον αφορά τη διάκριση.

Πολλές φορές η αρνητική στάση του κοινωνικού περιγυρου(οικογένεια, Μ.Μ.Ε κ.λ.π) απέναντι στους Τσιγγάνους, τους Αλβανούς ή ακόμη και απέναντι στους έγχρωμους αλλοδαπούς και στους ομογενείς που παλιννοστούν από τις ανατολικές χώρες, έχει επηρεάσει και διαμορφώσει τις στάσεις και τους τρόπους συμπεριφοράς των μαθητών με αποτέλεσμα τα παιδιά αυτά να αδυνατούν να συμβαδίσουν μαθησιακά στην ίδια τάξη με τα γηγενή. Βαθμιαία συσσωρεύουν καθυστέρηση στη σχολική μάθηση που τα καταδικάζει στην αμάθεια, δοκιμάζοντας συγχρόνως από την κατάσταση αυτή καθημερινά ισχυρές απογοητεύσεις που έχουν επιπτώσεις στη ψυχική τους υγεία. Επιπλέον υφίστανται τις συνέπειες από την αποστέρηση της καλλιέργειας της μητρικής τους γλώσσας και των λοιπών στοιχείων της πολιτισμικής τους ταυτότητας. Εξάλλου το απογευματινό μάθημα στα τμήματα της μητρικής γλώσσας, στην ουσία σ' ένα δεύτερο σχολείο άσχετο με το κύριο σχολείο και σε ώρες ακατάλληλες, επιτείνει δυσβάστακτα την επίμοχθη προσπάθεια των παιδιών αυτών.

4.2. ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ

Σύμφωνα με το 6 Διεθνές Συνέδριο Πάτρας (2004, σελ.400) οι έλληνες εκπαιδευτικοί βρέθηκαν αντιμέτωποι με την έννοια της πολυπολιτισμικότητας την τελευταία δεκαετία, με τους περισσότερους από αυτούς να είναι εντελώς απροετοίμαστοι, είτε λόγω της έλλειψης ενημέρωσης, είτε λόγω μιας γενικότερης ξενοφοβικής διάθεσης που αντικατοπτρίζει το «ξάφνιασμα» της κοινωνίας απέναντι στο διαφορετικό.

Οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν μια ακόμη επαγγελματική πρόκληση. Η δυσκολία μιας τάξης, η οποία περιλαμβάνει έτσι κι αλλιώς ανομοιογενές μαθητικό υλικό, μετατρέπεται σε πραγματικό πονοκέφαλο και πηγή άγχους όταν προστίθενται παιδιά που έχουν ελαττωμένη ή ανύπαρκτη γνώση της ελληνικής γλώσσας, διαφορετικές σχολικές εμπειρίες από τη χώρα υποδοχής, άλλη νοοτροπία και κουλτούρα. Η στάση των διδασκόντων απέναντι στους μαθητές αυτούς καθορίζεται ασφαλώς από τις παιδαγωγικές αρχές και τη σχολική νομοθεσία αν και δεν είναι πάντα ενιαία μια και αναπόφευκτα παίζουν τον ρόλο τους και οι προσωπικές απόψεις, γεγονός φυσικά αντιεπαγγελματικό. Είναι πάντως κοινή η ομολογία ότι το σχολείο βιώνει τον ρατσισμό σε μικρότερο βαθμό από την ίδια την κοινωνία.

Το «σώμα» των δασκάλων της χώρας φαίνεται να είναι από τους λίγους θύλακες αντίστασης σ' ένα διαμορφούμενο ξενοφοβικό και φυλετικό ρεύμα στη χώρα, εξαιτίας της άφιξης των αλλοδαπών μεταναστών και κυρίως των Αλβανών. Υποκείμενα μιας ανθρωπιστικής παιδείας διαπνεόμενης από τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που όμως από μόνη της δεν φαίνεται να αιτιολογεί την ανεκτική, επιεική και ανθρωπιστική στάση τους απέναντι στα μεταναστόπουλα, οι έλληνες δάσκαλοι αποδεικνύουν με τις ιδέες και τη δράση τους ότι υπάρχει τελικά σημαντικότερη συνάφεια ανάμεσα στα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας και στην επιλογή του συγκεκριμένου επαγγέλματος.

Η παρουσία των μεταναστόπουλων στις τάξεις τους, παρά τις δυσκολίες που δημιουργεί, δεν προκαλεί την εμφάνιση τουλάχιστον-δυσφορία τους, αν και θα επιθυμούσαν μεγαλύτερη υποστήριξη, τόσο ηθική και επιστημονική όσο και σε υποδομές. Η εκπαίδευση του αλλοδαπού μαθητή είναι μια υπόθεση που τους απασχολεί και για την οποία αισθάνονται ανέτοιμοι. Κατά συνέπεια, προσπαθούν να αναπληρώσουν το έλλειμμα αυτό με μετεκπαίδευση, επιμόρφωση ή ακόμη και αυτομόρφωση. Είναι χαρακτηριστικό το ιδιαίτερα επιτακτικό αίτημα για συνεχιζόμενη κατάρτιση που προτάσσουν οι δάσκαλοι τα τελευταία χρόνια, καθώς και ο ενθουσιασμός τους για ενημέρωση σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Έπειτα, ο σεβασμός που η μεγάλη πλειοψηφία των εκπαιδευτικών έδειξε απέναντι στο μορφωτικό και πολιτιστικό κεφάλαιο των αλλοδαπών, αλλά κυρίως των παλιννοστούντων μαθητών, η θετική άποψη που διατυπώνουν για τη διδασκαλία της μητρικής τους γλώσσας και η διάθεση που επέδειξαν για ουσιαστική επικοινωνία μαζί τους φανερώνουν ότι ο κλάδος των δασκάλων έχει βαθιά ριζωμένη μέσα του την προσήλωση στις αρχές της Δημοκρατίας και του Σεβασμού των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. (Γιώργος Νικολάου, Αθήνα 2004, σελ,196-198).

Η ένταξη των αλλοδαπών παιδιών στο εκπαιδευτικό μας σύστημα αποτέλεσε θέμα έρευνας τα τελευταία χρόνια από πολλούς παιδαγωγούς και ερευνητές.

Σύμφωνα με τους Γκότοβο/ Μάρκου(1984), οι δάσκαλοι ακολουθούν τη φιλοσοφία σύμφωνα με την οποία οι παλιννοστούντες και αλλοδαποί μαθητές οφείλουν να συμμορφώνονται γλωσσικά και πολιτισμικά και να προσαρμόζονται στην υπάρχουσα κατάσταση.

Το 1992 οι Παπακωνσταντίνου και Δελασούδας σε έκθεση τους μελέτησαν την εκπαίδευση των παιδιών των αλλοδαπών εργαζομένων στην Ελλάδα και η όλη έρευνα τους αποκάλυψε το μέγεθος του προβλήματος της έλλειψης επαρκούς προετοιμασίας και ενημέρωσης των εκπαιδευτικών ως προς τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε αλλοδαπούς μαθητές.

Το 1995, σε έρευνα του ο Μ. Δαμανάκης (2000), καταγράφει τις απόψεις 1336 εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με την εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών, τις εμπειρίες τους και τα προβλήματα τους. Η έλλειψη κατάλληλου διδακτικού υλικού και η έλλειψη επιμόρφωσης τους πάνω σε θέματα εκπαίδευσης των αλλοδαπών μαθητών είναι τα κυριότερα προβλήματα τους. Από μια ανάλογη έρευνα του Γ. Νικολάου (1999) επιβεβαιώνεται η θετική και απροκάλυπτη στάση των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης απέναντι στους αλλοδαπούς μαθητές, παρά την έλλειψη μετεκπαίδευσης, εξειδικευμένης κατάρτισης τους πάνω στην πολυπολιτισμικότητα, ή επιμόρφωσης, υποστήριξης ηθικής και επιστημονικής αλλά και της σχετικής υποδομής.

Σύμφωνα με τον Γιώργο Νικολάου (2000,σελ.195) λέγοντας θετική και απροκάλυπτη στάση δεν εννοούμε βέβαια ότι ο Έλληνας δάσκαλος δεν ήταν (και ίσως συνεχίζει να είναι) επηρεασμένος από τους μύθους περί «ελλείμματος» των αλλοδαπών μαθητών, ή ότι δεν τους αντιμετωπίζει σε κάποιο βαθμό ως μαθητές με ειδικές ανάγκες. Δεν είναι λίγες οι φορές, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις μεγάλων σε ηλικία μαθητών, που ο δάσκαλος εγκαταλείπει την προσπάθεια γιατί θεωρεί μάταια οποιαδήποτε παιδαγωγική ή διδακτική παρέμβαση. Από την άλλη, η έλλειψη εμπειρίας εργασίας σε πολυπολιτισμικό περιβάλλον οδηγεί ακόμη και σήμερα τον εκπαιδευτικό σε σφάλματα με υπερβολές ή παραλείψεις, που αναιρούν όλη την καλή διάθεση την οποία αποδεδειγμένα διαθέτει, για να προσφέρει σ' αυτόν τον ευαίσθητο μαθητικό πληθυσμό.

4.3. Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

Ο ρόλος του δασκάλου σε μια πολυπολιτισμική τάξη είναι ιδιαίτερα αποφασιστικός και καθοριστικός, για την ένταξη των αλλοδαπών μαθητών από τη μια μεριά στην κοινωνία, αλλά και για την αποδοχή των ίδιων καθώς και της κουλτούρας που φέρουν μαζί τους από τους γηγενείς μαθητές από την άλλη. (6 Διεθνές Συνέδριο Πάτρας 2004).

Η προσεγμένη παιδαγωγική συμπεριφορά του δασκάλου, αν συνδυαστεί και με μια μεθοδευμένη διδακτική βοήθεια, τότε είναι σίγουρο πως η πορεία προς τη μάθηση θα ομαλοποιηθεί, η σχολική εργασία θα γίνει ενδιαφέρουσα και η αισιοδοξία, με όλες τις ευεργετικές τις συνέπειες, θα φωλιάσει στις ψυχές αυτών των παιδιών. Πολύ σύντομα θα εγκαταλείψουν τη στάση παραίτησης και ηττοπάθειας που τα χαρακτηρίζει και θα αποκτήσουν το αίσθημα ότι δεν χάθηκε η μάχη και ότι θα τους δοθεί η ευκαιρία και τα μέσα να ανταποκριθούν ουσιαστικά και με πληρότητα στις γλωσσικές απαιτήσεις των μαθημάτων και του εξωσχολικού χώρου.

Στην υπόθεση της ομαλής σχολικής ένταξης αυτών των μαθητών ο δάσκαλος της τάξης επωμίζεται το μεγαλύτερο μέρος της ευθύνης. Συμβάλλουν όμως και οι υπόλοιποι εκπαιδευτικοί του σχολείου, ακόμη και εκείνοι που στην τάξη τους δεν έχουν τέτοιους μαθητές. Και αυτοί οφείλουν να δώσουν στους μαθητές τους όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για τους καινούριους τους συμμαθητές, να τους καθοδηγήσουν για το πως μπορούν να παίξουν έναν θετικό ρόλο στην όλη υπόθεση, να εμπνεύσουν σ' αυτούς πνεύμα κατανόησης και διάθεση για συνεργασία και αλληλοβοήθεια.

Και βέβαια έξω από αυτή την προσπάθεια δεν μπορεί να μένει ο διευθυντής του σχολείου, που από την ηγετική του θέση μπορεί και πρέπει να γίνει η κινητήρια δύναμη της όλης προσπάθειας. Από αυτόν θα καθοδηγηθεί κατάλληλα το διδακτικό προσωπικό του σχολείου, οι μαθητές και οι γονείς τους για το τι πρέπει να κάνει ο καθένας τους. Επαγρυπνεί και στην ανάγκη

αξιώνει απ' όλους συμμόρφωση προς την πορεία ενσωμάτωσης που χάραξαν από κοινού.

(http://dipe.ima.sch.gr/grss1/actions/ereuna_allod_allin_math/ereuna_2htm.)

Σύμφωνα με τον Γ. Μάρκου(1996), για να λειτουργήσει αποτελεσματικά σε πολυπολιτισμικές τάξεις ο Έλληνας εκπαιδευτικός σήμερα χρειάζεται:

- ❖ γνώση για την κοινωνία μέσα στην οποία λειτουργεί το ελληνικό σχολείο (για τη φύση της κοινωνίας και για τις ομάδες που συνθέτουν την πολυπολιτισμικότητα της),
- ❖ γνώση των στοιχείων της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας πραγματικότητας, που όλο και περισσότερο επηρεάζουν την εξέλιξη της ελληνικής κοινωνίας και
- ❖ παιδαγωγική γνώση που θα του επιτρέψει να διαμορφώνει και να εφαρμόζει με επιτυχία διδακτικές προσεγγίσεις και γενικά να είναι αποτελεσματικός στην τάξη.

Σύμφωνα με τα μοντέλα εκπαίδευσης μειονοτικών παιδιών και μετακινούμενων πληθυσμών και τις μεταξύ τους διαφορές (Γεωργογιάννης 1997), το διαπολιτισμικό μοντέλο θεωρείται σαν ένα ολοκληρωμένο μοντέλο εκπαίδευσης, που λαμβάνει υπόψη του παν' απ' όλα την αναγκαιότητα της αλληλεπίδρασης και της αμοιβαίας συνεργασίας ανάμεσα σε παιδιά διαφορετικών ομάδων και έχει σαν στόχο την κοινωνική τους προσαρμογή και την αλληλοαποδοχή των στοιχείων του πολιτισμού τους. Αυτή πρέπει να είναι και η επιδίωξη του εκπαιδευτικού που διδάσκει σε μια πολυπολιτισμική τάξη, πέρα από την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας.

Όμως η διαμόρφωση μιας τέτοιας στάσης από τη μεριά των εκπαιδευτικών προϋποθέτει και την κατάλληλη ενημέρωση και επιμόρφωση τους πάνω σε θέματα διαπολιτισμικής και πολυπολιτισμικής εκπαίδευσης σε άλλες κουλτούρες και τρόπο ζωής.

4.4. ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΩΝ ΔΑΣΚΑΛΩΝ

Σύμφωνα με το 6 Διεθνές Συνέδριο Πάτρας (2004), τα επιμορφωτικά προγράμματα που αφορούν στην διαπολιτισμική εκπαίδευση είναι πολύ λίγα και ευκαιριακά, χωρίς ιδιαίτερη οργάνωση και οι εκπαιδευτικοί καλούνται να εργαστούν σ' ένα τέτοιο περιβάλλον χωρίς τη σχετική κατάρτιση και προετοιμασία. Αντίθετα, ο εκπαιδευτικός είναι απαραίτητο να παίρνει πρωτοβουλίες και να έχει τη διάθεση για καινοτομίες, εφαρμόζοντας νέα μοντέλα διδασκαλίας, μέσα από τις ιδιαιτερότητες που προκύπτουν, μέσα σε μια πολυπολιτισμική τάξη. Αυτό που προέχει δεν είναι τόσο η διδακτική πείρα, όσο η ενημέρωση και η επιμόρφωση τους.

Γι αυτό, λοιπόν, είναι πλέον αναγκαία η λειτουργία ειδικών επιμορφωτικών προγραμμάτων, σχετικά με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, που θα λειτουργούν είτε ως ανεξάρτητα προγράμματα είτε μέσα στα πλαίσια κάποιων. Τα προγράμματα αυτά θα περιλαμβάνουν την επιμόρφωση σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης:

- ❖ των εκπαιδευτικών που προορίζονται να διδάξουν σε διαπολιτισμικά σχολεία ή σε τάξεις υποδοχής αλλοδαπών μαθητών και
- ❖ των εκπαιδευτικών με αυξημένο αριθμό αλλοδαπών μαθητών στην τάξη.

Στα επιμορφωτικά αυτά προγράμματα τα μαθήματα που μπορούν να διδάσκονται οι εκπαιδευτικοί είναι:

- πολυπολιτισμική εκπαίδευση: μοντέλα και αναλυτικά προγράμματα
- διδακτικές μέθοδοι για τα ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα
- κοινωνιογλωσσολογία και διαπολιτισμική εκπαίδευση
- διαπολιτισμική εκπαίδευση και σχολικό περιβάλλον
- εφαρμογές μοντέλων εκπαίδευσης μειονοτικών ομάδων μαθητών
- θέματα ταυτότητας σε πληθυσμούς μεταναστών και μειονοτικές ομάδες

Έτσι, μέσα από αυτή την οργανωμένη μορφή προγραμμάτων η επιμόρφωση θα συμβάλλει στη συνεχή ανανέωση της επιστημονικής και παιδαγωγικής κατάρτισης των εκπαιδευτικών.

- θα προσεγγίζει δημιουργικά και δυναμικά τα σύγχρονα και έγκυρα επιστημονικά δεδομένα και τις διδακτικές μεθόδους.
- θα σέβεται την αρχή της παιδαγωγικής ελευθερίας και αυτονομίας του εκπαιδευτικού έργου και της ίδιας της επιμορφωτικής διαδικασίας και
- θα οικοδομεί με σιγουριά και θα στηρίζει αποφασιστικά το σύγχρονο σχολείο. (6 Διεθνές Συνέδριο Πάτρας 2004).

Σύμφωνα με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, οι εκπαιδευτικοί που απέκτησαν τη βασική επιστημονική και παιδαγωγική υποδομή τους πριν από πολλά χρόνια είναι πολύ δύσκολο να ανανεώσουν τις γνώσεις τους χωρίς να ενημερώνονται συνεχώς. Χωρίς την επιμόρφωση του εκπαιδευτικού δυναμικού και χωρίς την κατάλληλη σύνδεση της επιμορφωτικής διαδικασίας με τις σύγχρονες ανάγκες της εκπαίδευσης, ο εκπαιδευτικός δεν είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της πολυπολιτισμικής τάξης.

Σύμφωνα με την Α. Ζησιμοπούλου (2002) απαραίτητες προϋποθέσεις για την αποτελεσματικότητα των επιμορφωτικών προγραμμάτων είναι:

- η σύνδεση θεωρίας και πράξης με την ανάπτυξη μιας διαλεκτικής σχέσης ανάμεσα στη θεωρητική και την επαγγελματική πρακτική δραστηριότητα,
- η σύνδεση σχολείου και πανεπιστημίου,
- η σύνδεση της βασικής εκπαίδευσης και της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών,
- τα κίνητρα για συνεχή εκπαίδευση και επιπρόσθετη επαγγελματική ανάπτυξη.

Η διαρκής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών αναγνωρίζεται πλέον ως αναπόσπαστο μέρος της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας. Οι λόγοι που οδηγούν στην επιτάχυνση της οργάνωσης της συνεχούς επιμόρφωσης τους έχουν σχέση με τις ευρύτερες αλλαγές και ανακατατάξεις των σχολικών θεσμών, με την υιοθέτηση ενός επιστημονικού τρόπου σκέψης που θα

επιτρέπει στον εκπαιδευτικό να εφαρμόζει και να αξιολογεί καθημερινά το εκπαιδευτικό του έργο, μέσα από την ανανέωση της διδακτικής και εκπαιδευτικής του πράξης.

4.5. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ

Η σχολική ένταξη δεν είναι θέμα μόνο του αλλοδαπού μαθητή αλλά και της οικογένειάς του. Η οικογένεια μπορεί να βοηθήσει αποτελεσματικά το μαθητή στη σχολική του ένταξη, αν βοηθηθεί και καθοδηγηθεί από το ίδιο το σχολείο. Για παράδειγμα οι Ελληνοπόντιοι γονείς έχουν σε ιδιαίτερη εκτίμηση τη μόρφωση, μια που όλοι τους έχουν περάσει μια ενδεκάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση και οι περισσότεροι είναι κάτοχοι τίτλων ανώτερων και ανώτατων σχολών. Διατηρούν επίσης αρκετά υψηλές προσδοκίες ως προς τη σταδιοδρομία των παιδιών τους. Η βοήθεια τους είναι δεδομένη, αν καταστεί δυνατή η επικοινωνία μαζί τους λόγω γλώσσας και αν εξοικονομήσουν λίγο χρόνο λόγω της βιοτικής μέριμνας.

Όσο για τους γονείς των γηγενών μαθητών και αυτοί, πιστεύουμε, είναι πρόθυμοι να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους για την ευόδωση αυτού του σκοπού. Κάποια κρούσματα κακής συμπεριφοράς από ελάχιστους δεν οφείλονται σε ρατσιστικές αντιλήψεις, αλλά στην έλλειψη σωστής ενημέρωσης. Θα πρέπει λ.χ. να πληροφορηθούν πως αρνητικά ή θετικά σχόλια, συμπεριφορές και συναισθήματα που εκφράζονται από τους γύρω, επηρεάζουν κατά πολύ την αντίληψη των παιδιών για τους ανθρώπους. «Καθώς στην ηλικία αυτή τα παιδιά έχουν την τάση να είναι απόλυτα στη σκέψη και στην κρίση τους, ακόμα και τυχαία σχόλια ή αστεία μπορούν να ερμηνευτούν ως κοινωνικές αλήθειες». Το να δείξουν λοιπόν κατανόηση στην ύπαρξη τυχόν προβλημάτων στη διαπροσωπική συμπεριφορά αυτών των μαθητών, είναι ασφαλώς μια αντίληψη που μπορούν να την περάσουν και στα παιδιά τους. Κι ακόμα το σπίτι-και όχι μόνο το σχολείο- μπορεί να μάθει στο παιδί να αναγνωρίζει, να σέβεται και να εκτιμά τις διαφορές και το διαφορετικό τρόπο ζωής των ανθρώπων. Να συνηθίσει το παιδί στην ιδέα ότι υπάρχουν πολλών «ειδών» άνθρωποι και παρ' όλες τις διαφορές μας αξίζουμε όλοι τον ίδιο σεβασμό και έχουμε τις ίδιες ανάγκες. Ότι ο σεβασμός του ανθρώπου προς το συνάνθρωπο δεν εξαρτάται από το αν μιλούν την ίδια γλώσσα, έχουν

τον ίδιο τρόπο ζωής, τα ίδια τραγούδια, τους ίδιους χορούς, τα ίδια φαγητά...
(http://dipe.ima.sch.gr/grss1/actionw/ereuna_allod_allinmath/ereuna_2htm.)

Η οικογένεια, λοιπόν, είναι ένας από τους βασικότερους παράγοντες κοινωνικοποίησης του παιδιού. Κατά τον Rene Hubert η κοινωνικοποίηση του παιδιού αρχίζει από τη γέννηση του. Η οικογένεια είναι η βάση της κοινωνικότητας του παιδιού, αλλά και η μητέρα με τη σωστή θέση που θα πάρει απέναντι στο παιδί τους. Από την αγάπη των γονέων και του δασκάλου τρέφεται η κοινωνικότητα του παιδιού, η οποία ενισχύεται με τη συνεχή και γεμάτη ενδιαφέρον, καθοδήγηση και χειραφέτηση.

Πρέπει, λοιπόν, η οικογένεια:

- να είναι αποτελεσματική στη διαχείριση των οικογενειακών θεμάτων με ηρεμία και υπομονή.
- να έχει ξεκάθαρους ρόλους κι υποχρεώσεις, ανάλογα με το φύλο.
- να εφαρμόζει συνεπείς κανόνες συμπεριφοράς με σταθερότητα και αυστηρότητα χωρίς παρεκκλίσεις.
- να εκδηλώνει έμπρακτα το ενδιαφέρον της για τις ανάγκες των μελών της, δίνοντας χρόνο και μεταδίδοντας θετικά στοιχεία.
- να στηρίζεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη των μελών.
- να επικοινωνεί με διάλογο, χωρίς προκαταλήψεις.
- να ενθαρρύνει τη συνεργασία, χωρίς ακρότητες.
- να στηρίζεται στον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ των μελών.
- να δίνει σωστά πρότυπα συμπεριφοράς και κοινωνικότητας στο παιδί.

Η οικογένεια πρέπει να ενεργοποιεί τις πνευματικές αξίες, τις πολιτιστικές εσωτερικές αξίες, γεγονός που ξυπνά την πνευματική ζωή στο παιδί και διαμορφώνει μαζί με τις εσωτερικές δυνάμεις τον χαρακτήρα του παιδιού.

4.6. ΓΟΝΕΪΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ- ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Σύμφωνα με το 6 Διεθνές Συνέδριο (Πάτρα 2004), η ενεργός συμμετοχή μαθητών, εκπαιδευτικών και γονέων κρίνεται απαραίτητη για τη σχολική κοινότητα ως κοινότητα ζωής και μάθησης.

Ιδιαίτερα στα πλαίσια ενός δημοκρατικού σχολείου, που λειτουργεί μέσα σε μια πολυπολιτισμική πλέον πραγματικότητα, δεν αρκεί μια απλή υιοθέτηση ιδεών της διαπολιτισμικής αγωγής. Η αναγνώριση της διαφορετικότητας δεν είναι μια γενικόλογη αρχή αλλά απαιτεί σειρά δράσεων που μετατρέπουν την ιδέα σε θετικά βιωμένη κατάσταση και ανοίγουν διάυλους επικοινωνίας τόσο σε διαπροσωπικό, όσο και σε κοινωνικό επίπεδο.

Σύμφωνα με τον Rockwell, 1996, λέγοντας γονεϊκή συμμετοχή εννοούμε την πρακτική οποιασδήποτε δραστηριότητας που ενδυναμώνει τους γονείς για να συμμετάσχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία, είτε στο σπίτι είτε σ' ένα πλαίσιο προγραμματισμένων διαδικασιών μέσα στο σχολείο.

Πάνω στο θέμα αυτό πολλές μελέτες και ερευνητικά προγράμματα έχουν πραγματοποιηθεί στις Αγγλοσαξονικές κυρίως χώρες εδώ και αρκετές δεκαετίες. Στα αποτελέσματα των ερευνών αυτών τονίζονται ιδιαίτερα οι θετικές επιδράσεις που μια τέτοια εμπλοκή των γονέων επιφέρει στην εκπαιδευτική διαδικασία. Συγκεκριμένα:

- οι μαθητές ενισχύουν τη θετική τους στάση στο σχολείο και βελτιώνουν την ακαδημαϊκή τους επίδοση. Ιδιαίτερα οι μαθητές των μειονοτήτων φαίνεται να κερδίζουν πολλά μέσα από μια συνεργατική σχέση γονέων εκπαιδευτικών.(ERIC Digest, 1988).
- οι γονείς αισθάνονται εμπιστοσύνη και βοηθούν στην εκπαίδευση των παιδιών τους εξελίσσοντας και οι ίδιοι τις ανάγκες τους για μάθηση.
- οι εκπαιδευτικοί μέσα από πρακτικές συνεργασίας με τους γονείς, ενδυναμώνουν τις σχέσεις κοινότητας και σχολείου και το σχολείο πραγματώνει τους στόχους του.

Το θέμα αυτό αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα στις συνθήκες που διαμορφώθηκαν στα σχολεία. Οι στατιστικές κάνουν πλέον φανερό πως οι εκπαιδευτικοί της τάξης πρέπει να προετοιμαστούν να ζήσουν και να δράσουν σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία, επικοινωνώντας και εργαζόμενοι με οικογένειες διαφορετικών πολιτισμικών αναφορών. Η ανάγκη της αναγνώρισης της διαφορετικότητας και της υποστηρικτικής επικοινωνιακής δράσης προβάλλει σαν η συνθήκη εκείνη που μπορεί να δώσει προοπτική στην καθημερινή εκπαιδευτική εμπειρία των παιδιών των αλλοδαπών γονέων.

Η διάθεση των εκπαιδευτικών να αντιμετωπίσουν όλα τα παιδιά και τους γονείς τους χωρίς διακρίσεις, θεωρώντας όλους τους ανθρώπους ίσους, φαίνεται να είναι μη ρεαλιστική, γιατί αποτυγχάνει να αναγνωρίσει την κρίσιμη σημασία των πολιτισμικών αξιών και εμπειριών και την επίδραση που αυτές ασκούν σε αντιλήψεις ζωής. Σύμφωνα με τους Philips, 1988, η διαφορετική κουλτούρα είναι ένα ολόκληρο πλέγμα από κανόνες συμπεριφοράς με τους οποίους οργανώνουμε και δίνουμε νόημα στον κόσμο.

Η Λύρσα (1981), αναφέρει ότι, οι γονείς που ανήκουν στην αστική τάξη και περισσότερο ίσως (επειδή το σχολείο είναι το βασικότερο μέσο επιτυχίας) όσα ανήκουν στα μεσοστρώματα, επισκέπτονται συχνότερα απ' όλους τους άλλους το δάσκαλο του παιδιού τους και του επισημαίνουν τις ιδιαιτερότητες, δείχνουν ενδιαφέρον για την καθημερινή ζωή της τάξης. Πολλές εμπειρικές μελέτες αποδεικνύουν ότι στο Δημοτικό, μεγάλος αριθμός δασκάλων ανταποκρίνεται ασυνείδητα στο αίτημα αυτό και δίνει πολύ μεγαλύτερη προσοχή στους γιους και στις κόρες των επισκεπτών γονέων, παρά στους υπόλοιπους μαθητές. Τους αφιερώνει περισσότερο χρόνο και τους απευθύνει συχνότερα το λόγο. (Λύρσα, 1981, σελ.42).

Μ' αυτό τον τρόπο ο δάσκαλος υποτιμά, μειώνει σημαντικά την προσωπικότητα των άλλων μαθητών που προέρχονται από τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα. Και η υποτίμηση και η μείωση της προσωπικότητας οδηγεί στη σχολική αποτυχία και σε διαταραχές στη φοίτηση. «Άλλωστε τα ίδια τα παιδιά όταν είναι αστικής προέλευσης, έχουν σ' όλες τις ηλικίες την τάση να οικειοποιούνται το δάσκαλο! Σηκώνουν πιο συχνά το χέρι, φέρνουν

στο σχολείο αντικείμενα και βιβλία τεκμηρίωσης, είναι πεπεισμένα ότι έχουν να πουν πράγματα πιο πρωτότυπα και πιο ενδιαφέροντα από τους συμμαθητές τους» (ΦΡΑ, 1989, 508).

Πολλές φορές οι γονείς των αλλοδαπών μαθητών και ιδιαίτερα ο πατέρας, επειδή αναγκάζονται να δουλεύουν πολλές ώρες προκειμένου να εξοικονομήσουν χρήματα, για να καλύψουν τις ανάγκες, επισκέπτονται σπάνια το σχολείο ώστε να ενημερωθούν για την πορεία του παιδιού τους.

Η αποχή αυτή των γονέων απ' το σχολείο δίνει στο δάσκαλο το δικαίωμα να μην πολυνοιάζεται για τα παιδιά αυτά και να μην εφιστά την προσοχή του συχνά σ' αυτά, όπως ίσως θα γίνονταν αν οι γονείς επισκέπτονταν σε τακτά χρονικά διαστήματα το σχολείο.

4. 7 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Πολύ σημαντική προϋπόθεση για τη διδασκαλία μιας γλώσσας ως δεύτερης ή ξένης είναι και η αποδοχή στο σχολείο της μητρικής γλώσσας των μαθητών, καθώς και της πολιτισμικής κληρονομιάς, που αυτή μεταφέρει από κάθε χώρα. Η μητρική γλώσσα είναι το βασικό μέσο με το οποίο τα άτομα:

- επικοινωνούν με τους ανθρώπους του στενότερου οικογενειακού και ευρύτερου κοινωνικού τους περιβάλλοντος.
- δομούν την σκέψη τους, σχηματίζουν έννοιες και κατανοούν το κόσμο γύρω τους.
- κοινωνικοποιούνται στο σπίτι και στα πρώτα σχολικά τους βήματα.
- εκφράζουν τα συναισθήματα τους.
- αναπτύσσουν την προσωπικότητα τους.

(«Διαπολιτισμική εκπαίδευση: Ελληνικά ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας» 6^ο Διεθνές Συνέδριο. Τόμος Ι, Πάτρα 2004).

Σύμφωνα με το Δαμανάκη το μάθημα μητρικής γλώσσας είναι εκείνο το συμπληρωματικό μάθημα, -κατά κανόνα γίνεται απόγευμα-του οποίου η παρακολούθηση είναι προαιρετική και το οποίο περιορίζεται στη γλώσσα, ιστορία, γεωγραφία και θρησκεία της χώρας προέλευσης.

Το μάθημα μητρικής γλώσσας, σύμφωνα με το Δαμανάκη, (1987) οφείλει να συμβάλλει στο να καταστούν οι μαθητές ικανοί:

- Να επικοινωνούν με τα μέλη της μειονότητας τους
- Να λαμβάνουν ενεργό μέρος στην κοινωνικοπολιτισμική ζωή της μειονότητας τους
- Να επεξεργάζονται τα διαπολιτισμικά βιώματα, τις παραστάσεις και τις εμπειρίες τους, να τα συνθέτουν σ' ένα ενιαίο σύνολο και να αποκτούν μια διαπολιτισμική ταυτότητα
- Να συμβάλλει στην πραγματοποίηση της διαπολιτισμικής αγωγής, και μ' αυτό τον τρόπο στην ειρηνική συμβίωση αλλοδαπών και ντόπιων σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία.

Ο Τσαούσης(1987) αναφέρει ότι η γλώσσα κατέχει ιδιαίτερη θέση στην πολιτισμική ταυτότητα ενός κοινωνικού συνόλου.

Το πρόβλημα της γλώσσας σε σχέση με την κοινωνική προέλευση των μαθητών έχει επισημανθεί από πολλές πλευρές.

Ο Άγγλος κοινωνιολόγος Μπέηζιλ Μπερνστάιν παρατήρησε, ότι η διαφορά που παρατηρείται μεταξύ των ασθενέστερων και των ισχυρότερων τάξεων δεν είναι διαφορά λεξιλογίου και δεν οφείλεται στη λιγότερο ή περισσότερο περιορισμένη χρήση του ίδιου γλωσσικού οργάνου. Είναι διαφορά που προκύπτει από τη χρήση διαφορετικών κωδικών και που οφείλεται σε διαφορετικές συνθήκες οργάνωσης και λειτουργίας της συλλογικής ζωής. Ο Μπερνστάιν διακρίνει δύο είδη κωδικών: τον περιορισμένο και τον περίτεχνο.

« ο περιορισμένος είναι φτωχός σε λεκτικά σχήματα και πλούσιος σε χειρονομίες και εκφράσεις και γενικά μη λεκτικούς τρόπους επικοινωνίας.»

(Τσαούσης,1987,σελ.578.)

Τα ασθενέστερα στρώματα, όπως οι εργατικές τάξεις και οι φυλετικές μειονότητες, χρησιμοποιούν περιορισμένους κώδικες επικοινωνίας.

« ο περίτεχνος κώδικας είναι πλούσιος σε λεκτικά σχήματα, τα οποία και χρησιμοποιεί για να εκφράσει αναλυτικά κάθε είδους εμπειρία, πνευματική και ψυχική. Τον χρησιμοποιούν τα ισχυρότερα στρώματα, που ζουν διεσπαρμένα στο χώρο και που επικοινωνούν με πολλά άτομα και ομάδες σε πολλές και ποικίλες τοπικές και παροδικές σχέσεις»

(στο ίδιο, σελ 578)

Το σχολείο χρησιμοποιεί περίτεχνους κώδικες.

Τα παιδιά των ασθενέστερων στρωμάτων υστερούν στην απόδοση τους, συνεπώς και οι φυλετικές μειονότητες, έναντι των άλλων, όχι γιατί έχουν ασθενέστερη αντιληπτική ικανότητα ή ανεπαρκές λεξιλόγιο, αλλά γιατί βρίσκονται αντιμέτωπα με ένα διαφορετικό είδος επικοινωνίας, απέναντι στο οποίο αισθάνονται ξανά και το οποίο αντιμετωπίζουν με δυσπιστία.

Το μάθημα της μητρικής γλώσσας, τέλος, οφείλει να αποκαταστήσει μια ιστορική, οικονομική και πολιτισμική διασύνδεση μεταξύ της χώρας προέλευσης και της χώρας υποδοχής, έτσι ώστε να γνωρίσουν οι μαθητές τις σχέσεις των δύο χωρών, στην ιστορική πορεία τους, και προπάντων να κατανοήσουν κάτω από ποιες ιστορικές και οικονομικές συγκυρίες, έλαβε χώρα η μετανάστευση των γονέων τους.»

(Δαμανάκης 1989,σελ 148)

Αν γίνει αποδεκτό, από τις χώρες υποδοχής μεταναστών καθώς και τις χώρες προέλευσης, ότι το μάθημα της μητρικής γλώσσας συμβάλλει αποφασιστικά στην ομαλή εξέλιξη και ολοκλήρωση της προσωπικότητας των παιδιών και ότι ολοκληρωμένες προσωπικότητες μπορούν να ενταχθούν ευκολότερα στο κοινωνικό σύστημα και της χώρας υποδοχής και της χώρας προέλευσης, τότε συμφέρει και τις δύο πλευρές να υποστηρίξουν και να προωθήσουν από κοινού το μάθημα Μητρικής Γλώσσας. Επομένως, δεν εξυπηρετείται μόνο το άτομο αλλά και η κοινωνία.

4.8. ΔΥΣΜΕΝΕΙΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗ ΤΗΣ ΜΗΤΡΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Η σημασία της γλώσσας για την κοινωνικοποίηση του ατόμου είναι προφανής, όχι μόνο γιατί η ανάπτυξη της προσωπικότητας του απαιτεί ικανότητα επικοινωνίας, αλλά ακόμη γιατί η ίδια η γλώσσα εκφράζει και συνακολουθείται από ορισμένα κοινωνικά και πολιτισμικά στοιχεία, δηλωτικά της ταυτότητας του.

Σύμφωνα με το Δαμανάκη (1987), η παραμέληση του μαθήματος της Μητρικής Γλώσσας, μπορεί να έχει τις εξής δυσμενείς επιπτώσεις στα παιδιά των μεταναστών:

- παραγκωνισμό μιας σειράς παιδικών βιωμάτων και παραστάσεων που συνδέονται άμεσα με τη μητρική γλώσσα.
- Διακοπή μιας διαδικασίας μάθησης και ανάπτυξης εννοιών στα πλαίσια της μητρικής γλώσσας.
- Παραγκωνισμό της γλώσσας που μπορεί να βοηθήσει στην εκμάθηση άλλων γλωσσών.
- Αφαίρεση ενός μέσου που μπορεί να βοηθήσει το παιδί να ξεπεράσει ορισμένες δυσκολίες ως μέλος μιας μειονότητας και να απαιτήσει μια προσωπική και κοινωνική ταυτότητα.
- Μη εκμετάλλευση μιας δυνατότητας διεύρυνσης του πνευματικού ορίζοντα του παιδιού μέσω της διγλωσσίας.
- Διεύρυνση της αποξένωσης των παιδιών ή γονέων.
- Δυσχέρεια της επικοινωνίας μεταξύ των μελών της μειονότητας.
- Δυσχέρεια της ένταξης ή επανένταξης στην κοινωνία της χώρας προέλευσης σε περίπτωση επαναπατριsmού.
- Περιορισμό των δυνατοτήτων πρόσβασης πληροφοριών σχετικών με τη χώρα προέλευσης.
- Περιορισμό των δυνατοτήτων σύγκρισης των δύο χωρών και πολιτισμών και επομένως των δυνατοτήτων μιας διαπολιτισμικής διαδικασίας μάθησης.

- Περιορισμό των επαγγελματικών δυνατοτήτων που ανοίγει η διγλωσσία. (Δαμανάκης, 1987, σελ. 143)

Από τα παραπάνω οι ερευνήτριες συμπεραίνουν ότι η παραμέληση της Μητρικής Γλώσσας, επιφέρει πολλές αρνητικές συνέπειες, επειδή διακόπτονται οι διαδικασίες μάθησης του μεταναστού που είναι συνδεδεμένα με τη μητρική του γλώσσα και την οικογενειακή του ζωή.

Επομένως παραμέληση της μητρικής γλώσσας σημαίνει μη ανάπτυξη ή παραμέληση ενός μέρους της προσωπικότητας του ατόμου.

Σύμφωνα με το 6^ο Διεθνές Συνέδριο Πάτρας (2004), αδιαφορία ή το χειρότερο ειρωνεία και «εμπαιγμός» στο σχολείο των μαθητών για τη Μητρική τους Γλώσσα μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις, ψυχολογικές, παιδαγωγικές, κοινωνικές. Είναι η χειρότερη μορφή κοινωνικού ρατσισμού, αφού είναι γνωστό ότι κανένα άτομο δε διαλέγει ούτε τους γονείς του, ούτε τον τόπο στον οποίο θα ζήσει, ούτε τη γλώσσα την οποία θα πρωτοακούσει και θα πρωτομιλήσει.

Έχει διαπιστωθεί από έρευνες, ότι η αδιαφορία για την καλλιέργεια και ανάπτυξη της μητρικής γλώσσας αποβαίνει σε βάρος και της καλλιέργειας και της ανάπτυξης και μιας ξένης γλώσσας. Επομένως μια καλή ανάπτυξη της μητρικής γλώσσας συμβάλλει ουσιαστικά και στην ανάπτυξη μιας δεύτερης γλώσσας ή και περισσότερων γλωσσών.

Γι' αυτό για να αποφευχθούν οι παραπάνω αρνητικές συνέπειες είναι αναγκαία η συστηματική καλλιέργεια της μητρικής γλώσσας στο σχολείο και στην οικογένεια.

Το σχολείο, όπου μπορεί και είναι εφικτό, οφείλει να ενισχύει την καλλιέργεια της Μητρικής Γλώσσας στους αλλόγλωσσους μαθητές τόσο στον προφορικό όσο και στον γραπτό τους λόγο. Οφείλει επίσης να τους ενισχύει να αναπτύξουν ικανότητες και δεξιότητες επικοινωνίας.

4.9. Η ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Τα τελευταία χρόνια στο ελληνικό σχολείο παρατηρείται το φαινόμενο της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας, όχι μόνο ως μητρικής αλλά και ως δεύτερης γλώσσας. Αυτό συμβαίνει λόγω της ύπαρξης μεγάλου αριθμού παιδιών από διαφορετικές χώρες προέλευσης, καθώς και παιδιών από διαφορετικές γλωσσικές ομάδες, όπως οι Τσιγγάνοι μέσα στην Ελληνική σχολική τάξη. Η κατάκτηση της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας παρουσιάζει κάποιο βαθμό δυσκολίας, διότι έρχεται σε σύγκρουση με τη μητρική γλώσσα που χρησιμοποιούν τα παιδιά στο επικοινωνιακό πλαίσιο της οικογένειας. (6^ο Διεθνές Συνέδριο, τόμος II, Πάτρα 2004).

Σύμφωνα με την παιδαγωγική ψυχολογική εγκυκλοπαίδεια, οι μετανάστες πρώτης γενιάς -αλλά και της δεύτερης στο βαθμό που δεν έχουν ενταχθεί πλήρως στην κοινωνία της χώρας υποδοχής και δεν έχουν αφομοιωθεί από αυτήν-από ψυχολογική, γλωσσική και εθνοπολιτισμική άποψη ανήκουν στην χώρα προέλευσης τους. Στην ίδια κατά πρώτο λόγο ανήκει στα πρώτα βήματα της ζωής του και το παιδί αυτών των μεταναστών, ιδίως αν έχει γεννηθεί κι' έχει διανύσει μια περίοδο της ζωής του σ' αυτήν. Το παιδί αυτό πρωτομαθαίνει τη γλώσσα των γονιών του και δομεί τη σκέψη του ζυμωμένη μ' αυτήν, διαμορφώνει τον πυρήνα της προσωπικότητας του με τον τρόπο ζωής και τις κοινωνικοπολιτισμικές αξίες της οικογένειας του. Μεγαλώνοντας, ωστόσο και ερχόμενο σε επαφή με το εκτός της οικογένειας φυσικό και κοινωνικο-πολιτισμικό περιβάλλον, το περιβάλλον της χώρας υποδοχής, βρίσκεται στην ανάγκη να επικοινωνήσει και να εξοικειωθεί μ' αυτό, δοκιμάζει δυσάρεστη σύγχυση και απογοητεύσεις αλλά και την εσωτερική παρόρμηση να κατακτήσει το κλειδί της επικοινωνίας, να μάθει τη γλώσσα που μιλούν οι άλλοι, να γνωρίσει το νέο περιβάλλον και δραστηριοποιούμενο να ανταποκριθεί επιτυχώς στις προκλήσεις και τις απαιτήσεις του και η πιο απαιτητική πρόκληση είναι αυτή του σχολείου.

Οι νέες πολύπλευρες εμπειρίες και μαθήσεις στο εξωοικογενειακό πολιτισμικό περιβάλλον και στο σχολείο της χώρας υποδοχής-μαζί με τη νέα για το παιδί

αυτό γλωσσική τους επένδυση-τείνουν, εποπτικά, εννοιολογικά και γλωσσικά να συσχετιστούν και να οικοδομηθούν σε αντίστοιχες προγενέστερες εμπειρίες και μαθήσεις του περιβάλλοντος της οικογένειας και της χώρας προέλευσης. Έτσι αναπόφευκτα, το μεταναστόπουλο περιέρχεται σε μια κατάσταση διγλωσσική - διπολιτισμική. Η κατάσταση αυτή, αν δεν συντρέξουν ευνοϊκά άλλοι όροι-και στην περίπτωση του μεταναστόπουλου κατά κανόνα δεν συντρέχουν-υπάρχει μεγάλος κίνδυνος να επηρεαστεί δυσμενώς η όλη ανάπτυξη του: γλωσσική-νοητική, μαθησιακή, συναισθηματική.

Σύμφωνα με το 4^ο Διεθνές Συνέδριο(τόμος I, Πάτρα 2002), οι μαθητές με περιορισμένη γλωσσική επάρκεια χρειάζονται αρκετό χρονικό διάστημα, ώστε να καταφέρουν να φτάσουν στο ίδιο γλωσσικό επίπεδο με τους μαθητές που έχουν τη συγκεκριμένη γλώσσα (στην προκειμένη περίπτωση την ελληνική), ως μητρική. Εάν κατά την είσοδο αυτών των μαθητών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση δεν έχει καλυφθεί αυτή η ανάγκη μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα, τότε οι αρνητικές συνέπειες γι' αυτούς τους μαθητές αυξάνονται συνεχώς, χωρίς πιθανώς να καταφέρουν να εξομοιωθούν με τους γηγενείς μαθητές. Αυτό συμβαίνει κυρίως γιατί συχνά, όταν στη μητρική γλώσσα των διγλωσσων μαθητών(με την ελληνική ως δεύτερη γλώσσα) υπάρχουν εντελώς διαφορετικές γλωσσικές δομές απ' ότι στη δεύτερη γλώσσα, ο μαθητής ανατρέχει στη μητρική του, για να ερμηνεύσει τα νέα δεδομένα με βάση τα ήδη προϋπάρχοντα γνωστικά του μοντέλα.

Σύμφωνα με το Δαμανάκη (1997), οι δυσκολίες που παρουσιάζουν οι μετανάστες μαθητές όσον αφορά την κατάκτηση της ελληνικής γλώσσας και τη σχολική και κοινωνική τους ένταξη είναι δυνατόν εν μέρει να οφείλονται στο ότι «η προώθηση της μιας μόνο γλώσσας και η παραμέληση της άλλης ισοδυναμούν με παραμέληση ενός μέρους του μορφωτικού κεφαλαίου του ατόμου και κατά συνέπεια με σημαντική μείωση των μορφωτικών τους ευκαιριών».

Σύμφωνα με το Μήτση (2000), το γεγονός ότι η Νεοελληνική γλώσσα, όπως διαμορφώθηκε στις μέρες μας, αποτελεί δημιουργική σύνθεση δύο παραδόσεων ή ρευμάτων, της δημοτικής που συνιστά τον κορμό ή τη βάση

της Νεοελληνικής και της καθαρεύουσας, που επέδρασε συμπληρωματικά σε όλα τα επίπεδα και κυρίως στα λεγόμενα ανώτερα ή συστηματικά, συνιστά μια σημαντική δυσκολία για όσους τη διδάσκονται ως ξένη γλώσσα σε αντίθεση, βεβαίως με τους φυσικούς ομιλητές της, για τους οποίους το χαρακτηριστικό αυτό σημαίνει πλούτο εκφραστικών δυνατοτήτων και υφολογικών αποχρώσεων.

Η εκμάθηση της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας δεν καθορίζει μόνο τη σχολική επίδοση αυτών των παιδιών αλλά και το βαθμό ένταξης τους στο ελληνικό σχολείο και κατ' επέκταση στην ελληνική κοινωνία. Ο βαθμός της σχολικής και κοινωνικής ένταξης των αλλοδαπών και μεταναστών μαθητών καθορίζεται και από τις κοινωνικές σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα στους ίδιους και στους έλληνες συμμαθητές τους. Και στις σχέσεις αυτές σημαντικό ρόλο παίζει ο κώδικας επικοινωνίας που χρησιμοποιούν και δεν είναι άλλος από την ελληνική γλώσσα.

Σύμφωνα με το Δαμανάκη (1997), η χρήση της μιας ή της άλλης γλώσσας στις διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις αποτελεί ένα ισχυρό δείκτη για την ένταξη του ατόμου στην κοινωνία υποδοχής ή/ και στην κοινωνικοπολιτισμική του ομάδα. Στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα οι τάξεις στις οποίες υπάρχουν και παιδιά που μαθαίνουν την ελληνική ως δεύτερη γλώσσα, εκφράζουν την προσπάθεια του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος να διαμορφώσει ένα σχολικό περιβάλλον και μια μαθησιακή διαδικασία που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις απαιτήσεις όλων των μαθητών, χωρίς καμία εξαίρεση.

Επομένως η επιτάχυνση της επίτευξης γλωσσικής επάρκειας στην ελληνική θα οδηγήσει σε λιγότερες παραπομπές στη μητρική γλώσσα των δίγλωσσων μαθητών, που σημαίνει ισοδυναμία μεταξύ αυτών και των ελληνόπουλων σε γλωσσικό και μορφωτικό επίπεδο.

Σύμφωνα με το 4^ο Διεθνές Συνέδριο (τόμος I Πάτρα 2002), κεντρικός στόχος της εκπαίδευσης γίνεται η επιτάχυνση της γλωσσικής ανάπτυξης των δίγλωσσων μαθητών. Ένας κυρίαρχος τρόπος επίτευξης αυτού του στόχου είναι η αναδιαμόρφωση του σχολικού προγράμματος και της διδασκαλίας.

Αφενός η προσπάθεια για βελτίωση της γλωσσικής επάρκειας των μαθητών πρέπει να γίνεται κατά τη διάρκεια όλων των μαθημάτων του αναλυτικού προγράμματος και όχι μόνο στη διδασκαλία της γλώσσας και αφ' ετέρου οι δάσκαλοι κάθε διδακτικού αντικειμένου να γνωρίζουν πως να προάγουν την γλωσσική ικανότητα/ δεξιότητα των δίγλωσσων μαθητών τους.

Όσον αφορά στο αναλυτικό πρόγραμμα, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η βοήθεια που μπορεί να προσφέρει η μητρική γλώσσα των δίγλωσσων μαθητών στην εκμάθηση της δεύτερης/ ξένης γλώσσας και να μην την αφήνει στο περιθώριο. Σε ένα πρώτο επίπεδο η χρήση κάποιων κοινών στοιχείων μεταξύ των δύο γλωσσών μπορεί να συμβάλλει θετικά στην κατανόηση και αφομοίωση της δεύτερης γλώσσας.

Σύμφωνα με το Γιώργο Νικολάου (Αθήνα 2000), για πολλά χρόνια, η κρατούσα άποψη για την εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας και ιδιαίτερα για τα μεταναστούποια της χώρας υποδοχής, ήταν ότι «όσο πιο νωρίς ξεκινάς, τόσο ευκολότερα και σωστότερα τη μαθαίνεις».

Οι υποστηρικτές του αφομοιωτικού μοντέλου ισχυρίζονταν ότι ο αλλοδαπός μαθητής δεν πρέπει να έχει κανενός είδους επαφή με τη μητρική του γλώσσα μέσα στο σχολείο, προκειμένου να μάθει όσο το δυνατό πιο γρήγορα την κυρίαρχη γλώσσα της χώρας υποδοχής.

Οι πιο πρόσφατες έρευνες στα πλαίσια της γλωσσολογίας και της γλωσσικής ψυχολογίας δείχνουν ότι η παραπάνω θέση είναι η «μισή αλήθεια». Έχει ισχύ μόνο στην περίπτωση που δεν εγκαταλείπεται ή παραμελείται η μητρική γλώσσα, η οποία αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία οικοδομείται η εκμάθηση της ξένης. Οι γλωσσικές ικανότητες στη μητρική γλώσσα αποτελούν τη βάση για την εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας. Με την ίδια θέση συμφωνεί και ο Δαμανάκης, ο οποίος κάνοντας αναφορά σε πορίσματα παλαιότερων σκανδιναβικών ερευνών (skytnabbkangas/Τουκουμαα, 1976), τονίζει ότι τα παιδιά τα οποία είχαν κατακτήσει ένα ικανοποιητικό επίπεδο στη μητρική τους γλώσσα, μπορούσαν όχι μόνο να την καλλιεργούν, αλλά και να αποκτήσουν με τη βοήθεια της αρκετές γνώσεις στη δεύτερη γλώσσα.

Αντίθετα, τα παιδιά που είχαν μεταναστεύσει σε μικρότερη ηλικία και στα οποία διαταράχθηκε η εξέλιξη της μητρικής γλώσσας κατά τα πρώτα σχολικά έτη, πριν δηλ. αποκτήσουν την ικανότητα αφαιρετικής σκέψης, παρουσίαζαν άσχημη εικόνα και στις δύο γλώσσες. Παρόμοια ήταν και η εικόνα των παιδιών που μετανάστευσαν στην προσχολική ηλικία και δεν πρόλαβαν να ολοκληρώσουν την ανάπτυξη της μητρικής τους γλώσσας. Το ρήγμα στην κατάκτηση της μητρικής γλώσσας, το οποίο επιδρά στην εξέλιξη και των δυο γλωσσών (μητρικής και κυρίαρχης) έχει ως συνέπεια τη «διπλή ημιγλωσσία» (semilinguismus) ή «αφαιρετική διγλωσσία». Αυτό σημαίνει ότι το παιδί από την αλλοδαπή δεν κατέχει σωστά ούτε τη μητρική ούτε τη ξένη γλώσσα.

Ο Roche αναφέρει: «πρέπει κανείς ν' αρχίσει μόνο με τη χρήση της δεύτερης γλώσσας πριν από το 7^ο έτος της ηλικίας, δηλ. πριν το παιδί χάσει τη θαυμάσια ικανότητα προσαρμογής και μίμησης. Θα πρέπει λοιπόν, όλα τα παιδιά, ήδη από το πρώτο σχολικό έτος ή ακόμη καλύτερα από τον παιδικό σταθμό, να μάθουν μια δεύτερη γλώσσα. Η ευνοϊκότερη ηλικία είναι ανάμεσα στο 4^ο με 8^ο έτος της ηλικίας. Μετά το 10^ο –12^ο έτος της ηλικίας μειώνεται σημαντικά η ικανότητα αφομοίωσης. (Roche 1955, στο *wieczerkowski* 1971, σελ. 18).

Σε πολλές όμως περιπτώσεις δεν μπορεί κανείς να αποφασίσει μόνος του, πότε θα αρχίσει με τη διγλωσσία του παιδιού του. Αυτό καθορίζεται από τον περίγυρο του παιδιού. Κατά την εκμάθηση μιας δεύτερης γλώσσας επιδρούν πάρα πολλοί εξωγλωσσικοί παράγοντες, όπως «η στάση του μαθητή απέναντι στο άτομο που μιλά την άλλη γλώσσα, το κύρος που έχει η νέα γλώσσα στην αντίληψη του μαθητή και στον περίγυρο του, οι κοινωνικές συνέπειες που συνδέονται με τη γνώση της αντίστοιχης γλώσσας, καθώς επίσης το μέγεθος χρήσης, το οποίο καταλαμβάνει δεύτερη γλώσσα σε αναπόφευκτες ή περιστασιακές επαφές». (*wieczerkowski* 1971, σελ. 20).

Ο ισχυρισμός ότι στο εθνικό σχολείο τα παιδιά θα μπορούν να αντισταθμίσουν τις απογοητεύσεις και τις κοινωνικές διακρίσεις και θα καλλιεργήσουν την εθνική τους ταυτότητα δεν αληθεύει, καθότι δεν είναι δυνατή η απόσυρση των παιδιών σε ένα «προστατευτικό χώρο». Ακόμα και η θέση ότι η απώλεια της εθνικής ταυτότητας οφείλεται στη διγλωσσία ή στη γλωσσική σύγχυση, δεν

μπορεί να γίνει αποδεκτή, διότι αυτή είναι το «αποτέλεσμα αντιφατικών απαιτήσεων δύο πολιτισμών, από τους οποίους ο ένας πολιτισμός έχει επιβληθεί σε βάρος του άλλου» (Romern 1977 σελ.318).

Η γλώσσα σκέψης των παιδιών δεν είναι πάντα η μητρική γλώσσα. Σημασία δεν έχει, ποια γλώσσα μαθαίνουν τα παιδιά, αλλά το ότι τα παιδιά πρέπει να μάθουν μια γλώσσα, την οποία θα μπορούν να τη χρησιμοποιούν επικοινωνιακά τόσο κατά την πρωτογενή όσο και κατά τη δευτερογενή κοινωνικοποίηση τους στον κοινωνικό τους περίγυρο.

4.10. ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΜΙΑΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ - ΔΙΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Σύμφωνα με το Δαμανάκη (Αθήνα 1989), στο επίκεντρο των σκέψεων που ακολουθούν είναι οι όροι « διπολιτισμική - διγλωσσική κοινωνικοποίηση» και «διπολιτισμική ταυτότητα». Αφετηρία των σκέψεων αυτών είναι ότι η γλώσσα και η ταυτότητα (ή γενικότερα η προσωπικότητα) ενός ατόμου αναπτύσσονται στα πλαίσια των ενασχολήσεων του με το κοινωνικό του περιβάλλον, το οποίο στην περίπτωση των μεταναστών είναι Διπολιτισμικό-Διγλωσσικό. Για το μετανάστη η εκμάθηση της γλώσσας της χώρας προέλευσης και συγχρόνως και της χώρας υποδοχής σημαίνει κοινωνικοποίηση και στα δύο συστήματα.

Η διαδικασία κοινωνικοποίησης του ατόμου δεν επηρεάζεται μόνο από την οικογένεια, αλλά και από το σχολείο, τους συγγενείς, τη γειτονιά, τις ομάδες συνομήλικων, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης κ.λ.π. Τα ερεθίσματα που προέρχονται απ' όλους αυτούς τους φορείς και παράγοντες κοινωνικοποίησης έχουν άμεσες ή έμμεσες επιδράσεις στη διαδικασία κοινωνικοποίησης ανεξάρτητα αν τα ερεθίσματα αυτά είναι προγραμματισμένα ή απρογραμματίστα.

Το άτομο είναι αναγκασμένο να επεξεργασθεί όλα αυτά τα ερεθίσματα καθώς και τις παραστάσεις, τα βιώματα και τις εμπειρίες του, να υπερνικήσει τυχόν αντιφάσεις και να ξεπεράσει κρίσεις, για να μπορέσει έτσι να επιζηήσει ψυχολογικά. (Erikson 1966,56). Η επεξεργασία και το ξεπέρασμα αυτών των βιωμάτων, των αντιφάσεων και των κρίσεων είναι μια επίδοση, ένα επίτευγμα του ΕΓΩ που ο Erikson το ονομάζει «Σύνθεση του Εγώ» ή αλλιώς «Εγωσύνθεση»

Η «Εγωσύνθεση» είναι μια καθαρά ατομική διαδικασία, ένα ατομικό «προτσές» του οποίου όμως οι μέθοδοι δεν είναι αυθαίρετοι, αλλά ακολουθούν ορισμένους κοινωνικούς κανόνες, επειδή επιδίωξη του ατόμου είναι να έχει πάντα το συναίσθημα ότι η Εγωσύνθεση του βρίσκεται σε

αρμονία με το κοινωνικοπολιτικό του περιβάλλον (Erikson 1970,46). Η εγασύνθεση λοιπόν έχει ατομική αλλά και κοινωνική διάσταση, δηλαδή κατά ένα μέρος υπόκειται στον κοινωνικό έλεγχο.

Λαμβάνοντας υπόψη του και τις δύο αυτές διαστάσεις, ο Erikson(1966,107) ορίζει την «ταυτότητα του εγώ» ως τη συσσωρευθείσα εμπιστοσύνη, ή καλύτερα πεποίθηση, ότι η αντίληψη των άλλων για την ενότητα και τη συνέχεια της προσωπικότητας του ατόμου ανταποκρίνεται σε μια πραγματική εσωτερική κατάσταση, σε μια ικανότητα του να διατηρεί αυτή την ενότητα και τη συνέχεια.

Σύμφωνα με το Δαμανάκη (Αθήνα 2004), η ταυτότητα του ατόμου δεν είναι μεταφυσική ιδέα. Η προσωπική ταυτότητα και σε μεγάλο μέρος και η κοινωνική, δεν είναι δεδομένες και ούτε αναπτύσσονται σύμφωνα με ένα προκαθορισμένο πλάνο, αλλά διαμορφώνονται και αποκτούνται ανάλογα με τις κοινωνικοπολιτισμικές συνθήκες κάτω από τις οποίες κοινωνικοποιείται ο αναπτυσσόμενος άνθρωπος. Σημαντικό στην περίπτωση μας είναι ότι τα βιώματα, οι εμπειρίες και οι παραστάσεις των παιδιών έχουν έντονα διπολιτισμικά - διγλωσσικά χαρακτηριστικά, είτε επειδή αυτά τα παιδιά κοινωνικοποιήθηκαν εν μέρει στη χώρα προέλευσης είτε επειδή συνεχίζουν να ομιλούν τη γλώσσα της χώρας προέλευσης στην οικογένεια τους.

Η εκπαιδευτική πολιτική των μέχρι τώρα ελληνικών κυβερνήσεων σε σχέση με την εκπαίδευση των παλιννοστώντων μαθητών είναι υποκριτική, ανειλικρινής και ασυνεπής. Ένα από τα κοινά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών πολιτικών όλων των κυβερνήσεων, της τελευταίας εικοσαετίας, για τα ελληνόπουλα του εξωτερικού είναι η προώθηση μιας δίγλωσσης εκπαίδευσης γι' αυτά τα παιδιά. Όμως οι ίδιες οι κυβερνήσεις αντιμετωπίζουν τα ίδια παιδιά, όταν αυτά παλιννοστήσουν ή καλύτερα μεταναστεύσουν από τις χώρες που ζουν στην Ελλάδα, σαν να ήταν μονόγλωσσα και να διέθεταν ένα μονοπολιτισμικό μορφωτικό κεφάλαιο. Αυτή η πολιτική των δύο μέτρων και των δυο σταθμών αποτελεί μια κραυγαλέα αντίφαση και κατ' αυτή την έννοια η εκπαιδευτική πολιτική για τους παλιννοστώντες μαθητές είναι υποκριτική, ανειλικρινής και ασυνεπής.

Τα παιδιά σχολικής ηλικίας πρέπει να έχουν την ευκαιρία να συνεχίζουν την μαθησιακή διαδικασία στη γλώσσα την οποία κατέχουν, μέχρις ότου αποκτήσουν εκείνη τη γλωσσική επάρκεια στην ελληνική, η οποία θα τους επιτρέψει να παρακολουθούν τα διάφορα γνωστικά αντικείμενα (μαθήματα) στη μητρική τους ή και στην ελληνική γλώσσα.

Βασικό για τα παιδιά αυτής της ηλικίας είναι, να τους δοθεί η ευκαιρία να αξιοποιήσουν τις γνώσεις τους στη γλώσσα της χώρας προέλευσης. Αυτό μπορεί να συμβεί με διάφορους τρόπους και σε διάφορες μορφές δίγλωσσης εκπαίδευσης, όπως για παράδειγμα σε δίγλωσσα σχολεία, σε δίγλωσσες τάξεις, σε κανονικές τάξεις με διαφοροποιημένο και πολιτισμικά εμπλουτισμένο πρόγραμμα, σε τμήματα μητρικής γλώσσας.

Η εκπαίδευση των παλιννοστώντων αλλά και των μαθητών μη ελληνικής καταγωγής, που ζουν σήμερα στην Ελλάδα και φοιτούν σε ελληνικά σχολεία, θα μπορούσε και θα πρέπει να λειτουργήσει ως καταλύτης για την ανανέωση και τον εκσυγχρονισμό του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Αλήθεια,

- δεν είναι παράδοξο και αντιφατικό από τη μια να ξοδεύουμε δισεκατομμύρια «ευρώ» κάθε χρόνο για την εκμάθηση ξένων γλωσσών και από την άλλη να οδηγούμε συστηματικά και συνειδητά σε μαρασμό ξένες γλώσσες που είναι ζωντανές σε ελληνικές οικογένειες και αποτελούν τον καθημερινό κώδικα επικοινωνίας μεταξύ των μελών αυτών των οικογενειών;
- Δεν είναι παράλογο, άτομα με μια πρωτογενή διπολιτισμική - δίγλωσσική κοινωνικοποίηση, που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως φυσικοί συνδετικοί κρίκοι μεταξύ της Ελλάδας και της χώρας από την οποία προέρχονται να οδηγούνται στη μονογλωσσία;

- Δεν είναι αντι -παιδαγωγικό και κοινωνικά άδικο να μην παρέχεται σ' ένα διπολιτισμικά-διγλωσσικά κοινωνικοποιημένο άτομο η ευκαιρία να χρησιμοποιήσει και τα δύο σκέλη του διπολιτισμικού-διγλωσσικού μορφωτικού κεφαλαίου του για την απρόσκοπτη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του και για την επαγγελματική και κοινωνική του ανέλιξη;
- Δεν θα ήταν, τέλος, σκόπιμο, τώρα που στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης η πολυγλωσσία σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο θεωρείται πλεονέκτημα να προωθούμε την υπάρχουσα στην Ελλάδα πολυγλωσσία αντί να περιθωριοποιούμε για χάρη μιας μονόγλωσσης εκπαίδευσης;

4.11. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ

Σύμφωνα με το 4^ο Διεθνές Συνέδριο (τόμος I, Πάτρα 2002), η λανθασμένη στρατηγική που χρησιμοποιούν οι περισσότεροι δάσκαλοι στη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας είναι η διαφορετική αντιμετώπιση μεταξύ γηγενών και δίγλωσσων μαθητών. Συνήθως η τακτική που ακολουθούν είναι η επεξήγηση συγκεκριμένων προβλημάτων προς τους γλωσσικά αδύναμους μαθητές σε μια απλούστερη γλώσσα από αυτήν που χρησιμοποιούν για τους υπόλοιπους μαθητές. Κατά συνέπεια η απλούστευση της γλώσσας (απλές λέξεις που εμποδίζουν μια πιο σύνθετη θεώρηση του προβλήματος) συνεπάγεται απλούστευση του τρόπου σκέψης των μαθητών μέσα στα πλαίσια των μειωμένων γλωσσικών τους ικανοτήτων. Μ' αυτό τον τρόπο όμως το επίπεδο, γλωσσικό και μορφωτικό, των δύο ομάδων μαθητών μπορεί να μην εξομοιωθεί ποτέ, αφού οι δίγλωσσοι μαθητές δεν θα μάθουν να χρησιμοποιούν σύνθετους/ πιο ολοκληρωμένους τρόπους σκέψης και επίλυσης προβλημάτων.

Σύμφωνα με το Δαμανάκη (1997), η στάση του εκπαιδευτικού απέναντι στη διγλωσσία πρέπει να είναι θετική παράλο που αντιμετωπίζει δυσκολίες κατά τη διδασκαλία δίγλωσσων μαθητών. Πιο συγκεκριμένα, οι δυσκολίες αφορούν κυρίως την έλλειψη του κατάλληλου εποπτικού υλικού, τη δομή και λειτουργία του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος και το οικογενειακό περιβάλλον των μαθητών.

Κεντρικό ρόλο στη διδασκαλία της δεύτερης/ ξένης γλώσσας, τη γλωσσική και μορφωτική ανάπτυξη των δίγλωσσων μαθητών έχει η σχέση δάσκαλου και μαθητή. Άλλωστε από τα τέλη του 1970 το βάρος της μαθησιακής διαδικασίας μεταφέρθηκε από το δάσκαλο στο μαθητή, γεγονός που αποτελεί και τον κεντρικό άξονα πια της διαδικασίας αυτής.

Αποτέλεσμα αυτής της στροφής είναι η αποδοχή ενός πλήθους στρατηγικών που έχουν αποτελέσματα σε διαφορετικές καταστάσεις, τις οποίες ο δάσκαλος

πρέπει να γνωρίζει καθώς και την αποδοχή των ιδιαιτεροτήτων του κάθε μαθητή (και όχι μόνο ως μέρος του «όλου»).

Οι δίγλωσσοι μαθητές βρίσκονται συχνά εγκλωβισμένοι ανάμεσα στον προηγούμενο τρόπο ζωής/ συμπεριφοράς σκέψης και τον καινούριο χώρο/ χώρα υποδοχής. Ο δάσκαλος θα πρέπει να βοηθήσει στη θετική αυτοαντίληψη των δίγλωσσων μαθητών, να ενισχύσει την εμπιστοσύνη στις δυνάμεις τους και να τους δώσει την ευκαιρία να αποδείξουν την πραγματική τους αξία. Η αποδοχή των δασκάλων και των συμμαθητών τους τους ωθούν σε μια επικοινωνία, σε μια αλληλεπίδραση κατανόησης και στήριξης.

Σύμφωνα με το 4^ο Διεθνές Συνέδριο (τόμος I, Πάτρα 2002), τα στοιχεία που πρέπει να υπάρχουν σε κάθε διδασκαλία που στοχεύει σε ανάπτυξη της γλωσσικής δεξιότητας των δίγλωσσων μαθητών είναι:

- ενεργός μετάδοση του μηνύματος.
- νοητική πρόκληση.
- πλαίσιακή υποστήριξη.
- ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης.

Στα πλαίσια της διδακτικής ώρας, όταν αναφερόμαστε δε δίγλωσσους μαθητές, οι δάσκαλοι πρέπει να:

- προσπαθούν να ενεργοποιούν προηγούμενες γνώσεις των μαθητών.
- εμφανίζουν ένα ερέθισμα με την κατάλληλη υποστήριξη που να προκαλούν το ενδιαφέρον του μαθητή.
- προτρέπουν τον μαθητή στη χρήση της δεύτερης/ ξένης γλώσσας, ώστε να ενσωματώνει τη νέα γνώση στην ήδη προϋπάρχουσα.
- επιτύχουν αποτελέσματα μέσω συνεχούς αξιολόγησης και ανατροφοδότησης των μαθητών.

Ο δάσκαλος της δεύτερης ή ξένης γλώσσας πρέπει κυρίως να γνωρίζει ότι η πολιτισμική προσαρμογή των δίγλωσσων μαθητών είναι μια δύσκολη και λεπτή διαδικασία. Οι διαφορές αυτές συχνά προκαλούν δυσχέρεια στην ομαλή μετάβαση τους από τον ένα πολιτισμό/ κουλτούρα στην άλλη. Όταν ο

δάσκαλος δεν απομονώνει αυτή την παράμετρο από τη διδασκαλία του, συμβάλλει σημαντικά στην ομαλότερη προσαρμογή των δίγλωσσων μαθητών στο νέο πολιτισμικό περιβάλλον και επομένως καθιστά ευκολότερη την απόκτηση δεξιοτήτων στη νέα τους γλώσσα.

4.12. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί σ' ένα σύγχρονο Ελληνικό σχολείο χρειάζεται να γνωρίζουν για τη διαπολιτισμική αγωγή, για τις ανακατατάξεις στον Ευρωπαϊκό χώρο, για τα μεταναστευτικά ρεύματα. Έτσι ο Κ.Λ είναι απαραίτητο να:

- Να ενημερωθεί και να ευαισθητοποιηθεί σχετικά με τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά δεδομένα στα οποία διαβιώνει ο μετανάστης και να γνωρίζει τους παράγοντες που τον ανάγκασαν να εγκαταλείψει τον τόπο καταγωγής τους.
- Να ενημερωθεί σε ιστορικά, γεωγραφικά, πολιτιστικά, θρησκευτικά κ.τ.λ. θέματα που αφορούν τους μετανάστες.
- Να εξοικειωθεί με την τεχνική επικοινωνία και να αξιοποιήσει τα Μ.Μ.Ε.
- Να απαιτήσει όσο το δυνατό περισσότερες γνώσεις στον τομέα της Κοινωνιολογίας και της Ψυχολογίας των μεταναστών.
- Να ενημερώνεται συνεχώς σε θέματα ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καθώς και σε ότι αφορά το βαθμό στον οποίο αυτά είναι σεβαστά στις διάφορες χώρες.
- Να κατατοπιστεί σχετικά με τα δίκτυα βοήθειας προς τους μετανάστες.
- Να γνωρίσει τους οργανισμούς πολιτιστικών ανταλλαγών μεταξύ των διαφόρων κρατών.
- Να αποκτήσει τη δυνατότητα προσέγγισης της γλώσσας των μεταναστών.

Και για να επιτύχει τελικά στο έργο του θα πρέπει να:

- Να καταλάβει το ρόλο της Κοινωνικής Εργασίας, όπου λειτουργεί μέσα σ' ένα οργανισμό τον οποίο η κύρια ευθύνη είναι να εκπαιδεύσει και να συγκεντρώσει τους στόχους του γύρω από την εκπαιδευτική λειτουργία.
- Να κατανοήσει την εκπαιδευτική φιλοσοφία, την εκπαιδευτική πολιτική του κράτους και του συγκεκριμένου Σχολείου, όπου υπηρετεί.
- Να μοιράζεται με τους συνάδελφους άλλων ειδικοτήτων πληροφορίες και να χρησιμοποιεί τις γνώσεις και την πείρα τους.
- Να διατηρεί συνεργατικές σχέσεις με τους εκπροσώπους των ειδικών υπηρεσιών του σχολείου και με τη διοικητική ηγεσία. Να συμβάλλει, μαζί με όλους αυτούς, σε μια κοινή διατύπωση αρμοδιοτήτων, καθώς και την επισήμανση των στοιχείων, στα οποία ο ρόλος του ενός, πιθανόν να επικαλύπτει τις αρμοδιότητες του άλλου.
- Να γνωρίζει τη λειτουργία, την πολιτική και τις διαδικασίες των κοινωνικών οργανώσεων μέσα στην κοινότητα και να τις εξηγεί στους σχολικούς παράγοντες, όπως και να εξηγεί τους στόχους του Σχολείου στο δίκτυο των Κοινωνικών Υπηρεσιών.

Επομένως, λοιπόν, βασικό συμπέρασμα είναι ότι η Κοινωνική Εργασία κρίνεται κάτι παραπάνω από αναγκαία στα Σχολεία. Ο Κοινωνικός Λειτουργός είναι ο επαγγελματίας που έχει τη δυνατότητα να προσφέρει τεράστιας σημασίας έργο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1. Η ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑ

Με τον όρο πολυπολιτισμός ή πολιτισμική ποικιλότητα (και το παράγωγό του πολυπολιτισμική κοινωνία) εννοούμε την ταυτόχρονη ύπαρξη και λειτουργία σ' ένα δεδομένο γεωγραφικό χώρο μιας πολλαπλής πολιτισμικής ετερότητας, που συνήθως εδράζεται σε μια εθνοτική, θρησκευτική και γλωσσική διαφορά.

Πιο συγκεκριμένα, η πολιτισμική αυτή ετερότητα συγκροτείται από ένα σύνολο κοινωνικών, πολιτικών και πολιτιστικών ιδιαιτεροτήτων, που εκφράζονται στη διαφορετικότητα της γλώσσας, της θρησκείας και της συνείδησης της εθνότητας, καθώς και στη διαφορετικότητα των στάσεων και αξιών, των προτύπων ζωής και διαβίωσης, της κοινωνικής οργάνωσης και συμπεριφοράς και τέλος της κοσμοθεωρίας της ζωής και της αντιμετώπισης των υπαρξιακών προβλημάτων.

Το φαινόμενο της πολυπολιτισμικότητας, παρ' όλες τις έντονες διαστάσεις που παίρνει σήμερα, δεν είναι δημιούργημα της σύγχρονης εποχής. Μορφές πολυπολιτισμικότητας συναντούμε και σε προηγούμενες εποχές και οι απαρχές της βρίσκονται στο ξεκίνημα της ιστορίας της ανθρωπότητας.

Ωστόσο το φαινόμενο αυτό της πολυπολιτισμικότητας είναι πιο έντονο μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και ιδιαίτερα μετά τις ραγδαίες πολιτικές, οικονομικές και τεχνο-επιστημονικές διαφοροποιήσεις που συνέβησαν κατά το τέλος του 20^{ου} αιώνα. Οι διαφοροποιήσεις και αλλαγές αυτές υποτόνισαν το ομοιογενές έθνος – κράτος και ανέδειξαν «αποεδαφοποιημένες» και «αποομοιογενοποιημένες» τόσο τις εθνικές όσο και τις πολυεθνικές συλλογικότητες. Ζούμε πια σ' ένα «μετα-εθνικό αστερισμό», για να χρησιμοποιήσουμε τον όρο του Γιούργκεν Χάμπερμας, σε μια παγκοσμιοποιημένη κοινωνία με διεθνικά κέντρα εξουσίας και με

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ

Σε όλα σχεδόν τα σύγχρονα κράτη, τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και σε άλλα γεωγραφικά πλάτη και μήκη, συναντά κανένας υπολογίσιμα ποσοστά θρησκευτικών, γλωσσικών, εθνοτικών και πολιτισμικών ετεροτήτων, που θα μπορούσαμε να τα εντάξουμε στις πιο κάτω κατηγορίες:

1. Εθνοτικές, γλωσσικές, θρησκευτικές και πολιτιστικές μειονότητες, που αναγνωρίζονται και προσδιορίζονται ως νόμιμοι πολίτες του κράτους με μειονοτικά δικαιώματα.
2. Εθνοτικές, γλωσσικές, θρησκευτικές και πολιτιστικές μειοψηφίες, που δεν αναγνωρίζονται όμως επίσημα από το κράτος ως κοινοτικές μειοψηφίες.
3. Εθνοτικές, γλωσσικές, θρησκευτικές και πολιτιστικές μειοψηφίες με την ιδιότητα του μετοίκου-μετανάστη, που διαβιούν για μικρό ή μεγάλο χρονικό διάστημα στο εθνικό κράτος με εγκεκριμένη άδεια διαμονής.
4. Εθνοτικές, γλωσσικές, θρησκευτικές και πολιτιστικές ομάδες ανθρώπων, που διαβιούν για μικρό ή μεγάλο χρονικό διάστημα σ' ένα εθνικό κράτος, χωρίς όμως να έχουν νόμιμο και αναγνωρισμένο από το κράτος δικαίωμα διαμονής (www.peacecouncil.org.cy/).

ΑΙΤΙΑ-ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑΣ

Όλες σχεδόν οι σύγχρονες κοινωνίες με τις βαθιές κοινωνικές και πολιτισμικές αλλαγές που έχουν υποστεί τις τελευταίες δεκαετίες -και ανάμεσά τους και η Κύπρος- δε χαρακτηρίζονται πια από εθνική και πολιτισμική ομοιογένεια και ταύτιση, αλλά από ένα έντονο διεθνικό συγχρωτισμό και ένα δυναμικό κοινωνικό και πολιτιστικό πλουραλισμό.

Ως αίτια και πηγές της σύγχρονης πολυπολιτισμικότητας από την επιστημονική βιβλιογραφία καταγράφονται ανάμεσα σ' άλλα και τα πιο κάτω:

- τα αυξημένα μεταναστευτικά ρεύματα
- η διεθνοποίηση των νέων συνθηκών ζωής
- η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και του πολιτισμού
- η νέα μορφή σύνθεσης και λειτουργίας της οικογένειας
- οι νέοι τρόποι ψυχαγωγίας
- οι νέοι τρόποι διατροφής και ένδυσης
- η πολυμορφία προτύπων ζωής
- η ανάπτυξη των συγκοινωνιών
- η ανάπτυξη της Τεχνολογίας και ιδιαίτερα των Επικοινωνιών
- η ανάπτυξη των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης
- η υπέρβαση του έθνους και η διαμόρφωση νέων πολυεθνικών κοινοτήτων (π.χ. Ε.Ε.) (www.peacouncil.org.cy/).

ΕΠΙΤΑΓΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η πολυπολιτισμικότητα ως κυρίαρχο χαρακτηριστικό στοιχείο των σύγχρονων κοινωνιών επιβάλλει τη διαμόρφωση και εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων και πολιτικών, ώστε η πολιτισμική αυτή ποικιλότητα από τη μια να διατηρηθεί και από την άλλη να διαχυθεί και να αγκαλιάσει ολόκληρη την κοινωνία, διαμορφώνοντας νέα πρότυπα, νέα αξιακά κοινωνικά συστήματα, καθώς και νέες κοινωνικές αλλά και ατομικές πρακτικές διαβίωσης.

Ποιες είναι όμως οι νέες αυτές κοινωνικές επιταγές που επιτάσσει η σύγχρονη πολυπολιτισμικότητα; Οι σημαντικότεροι διεθνείς οργανισμοί ΟΗΕ, UNESCO, ΟΑΣΕ, Κέντρο Βορρά-Νότου, Συμβούλιο της Ευρώπης, Ευρωπαϊκή Ένωση κ.ά. σε σειρά συστάσεων, αποφάσεων, οδηγιών, διακηρύξεων κτλ. έχουν διαμορφώσει τις πιο κάτω βασικές αρχές: (στο τέλος της εισήγησης επισυνάπτεται ως ενδεικτικό κείμενο η σχετική Διακήρυξη της UNESCO):

- σεβασμός της πολιτισμικής ετερότητας και ιδιαιτερότητας
- κατανόηση της πολιτιστικής αλληλοεξάρτησης και της ανάγκης για συνεργασία

- εμβάθυνση της δημοκρατίας - προώθηση της δημοκρατικής πολιτότητας
- εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας
- προώθηση της πολιτισμικής ανεκτικότητας
- καταπολέμηση της ανισότητας και του κοινωνικού αποκλεισμού
- προώθηση της ειρήνης και της ειρηνικής επίλυσης διαφορών

(www.peacecouncil.org.cy/).

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΟΤΗΤΑ

Οι επιταγές της πολυπολιτισμικότητας επιβάλλουν τη διαμόρφωση ενός νέου πολίτη με νέες αξίες, στάσεις, δεξιότητες και γνώσεις, μιας νέας πολιτότητας, βαθιά δημοκρατικής και πολιτισμικά πλουραλιστικής. Η διαμόρφωση αυτού του είδους του πολίτη θα είναι βέβαια το αποτέλεσμα πολλών και ποικίλων παραγόντων: της οικογένειας, της κοινωνίας, της περιρρέουσας ατμόσφαιρας, των ΜΜΕ, των πολιτικών προτύπων. Κυρίαρχο, ωστόσο, ρόλο διαδραματίζει η εκπαίδευση, η οποία μπορεί να προωθήσει τη δημοκρατική πολιτότητα μέσα από τις πιο κάτω διαθεματικές προσεγγίσεις:

1. Εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα
2. Εκπαίδευση για την ειρήνη
3. Διαπολιτισμική εκπαίδευση
4. Εκπαίδευση για τη δημοκρατία και τη δημοκρατική αγωγή
5. Παγκόσμια Εκπαίδευση - Παγκόσμια Διάσταση στην Εκπαίδευση

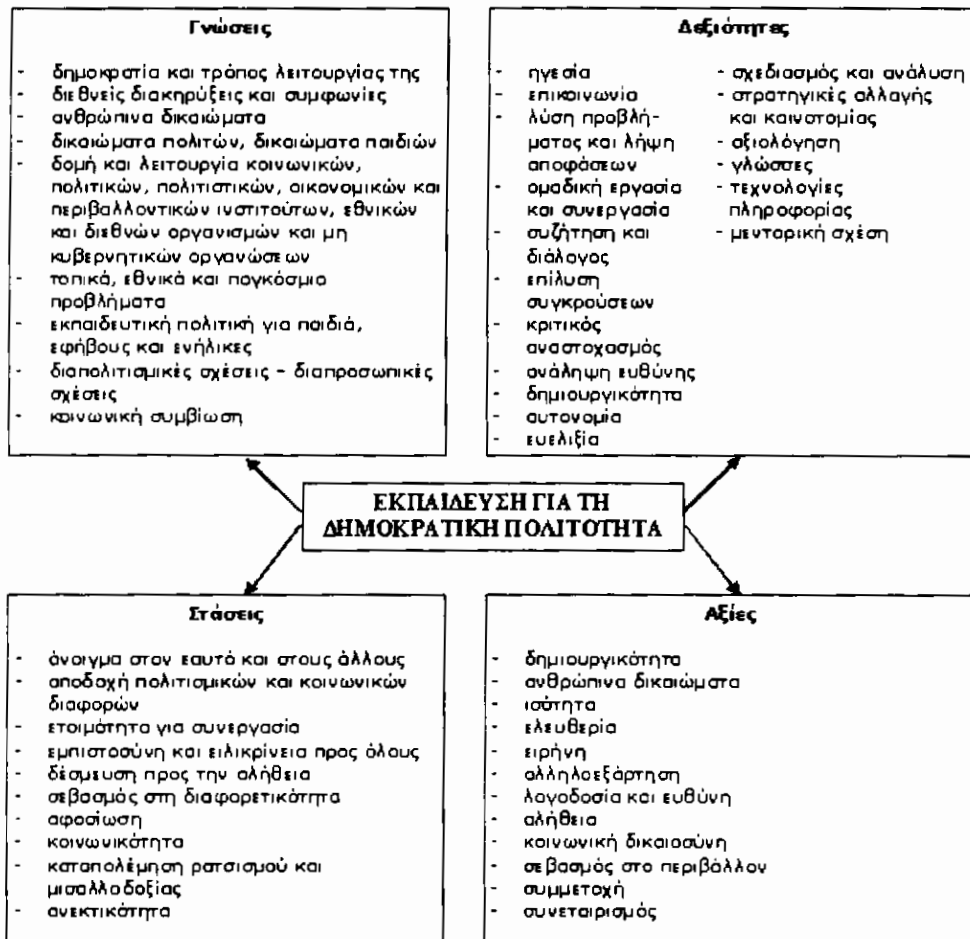
(www.peacecouncil.org.cy/).

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΟΤΗΤΑΣ

Οι πιο πάνω προσεγγίσεις της δημοκρατικής πολιτότητας επιδιώκουν μέσα από ανανεωμένα αναλυτικά προγράμματα, μέσα από ενεργητικές διδακτικές μεθόδους, μέσα από βιωματικές μορφές μάθησης και συνεργατικές και

συμμετοχικές διδακτικές πρακτικές να εξοπλίσουν τους μαθητές με τις γνώσεις, τις δεξιότητες, τις στάσεις και τις αξίες εκείνες που θα τους επιτρέπουν να ζήσουν ειρηνικά και δημιουργικά στις νέες πολυπολιτισμικές κοινωνικές συνθήκες και να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις ποικίλες δυσκολίες και προβλήματα που θα τους παρουσιάζονται.

Σχηματικά θα μπορούσαμε να προσδιορίσουμε τις αρετές-ικανότητες αυτές ως εξής:

Η διαμόρφωση του σύγχρονου δημοκρατικού πολίτη, που είναι ικανός να συμβιώνει και να συνεργάζεται αρμονικά με άτομα διάφορων εθνοτικών πολιτισμών, που κοσμεύεται με τις πιο πάνω γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες επιτυγχάνεται με τις διαθεματικές προσεγγίσεις που επισημάναμε πιο πάνω, κυρίως όμως με την εφαρμογή της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (www.peacouncil.org.cy/).

ΦΑΣΕΙΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η εποπτεία της βιβλιογραφίας για την πορεία και πρακτική που ακολούθησαν τα διάφορα κράτη και οι εκπαιδευτικές πολιτικές, για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα της πολυπολιτισμικής σύνθεσης των σύγχρονων κοινωνιών, αναδεικνύει τις πιο κάτω φάσεις-προσεγγίσεις που πέρασε η πολυπολιτισμικότητα σε διεθνές επίπεδο:

A. Πολιτισμική αφομοίωση: η επικρατούσα κουλτούρα της χώρας υποδοχής επιδιώκει να αφομοιώσει πολιτισμικά τα άτομα άλλων εθνοτικών πολιτισμών, για να επιτευχθεί η ομοιογένεια και η διατήρηση του μονοπολιτισμικού χαρακτήρα της κοινωνίας.

B. Πολιτισμική ενσωμάτωση: η αναγνώριση ότι κάθε εθνοτικός πολιτισμός δε δέχεται μόνο επιδράσεις του πολιτισμού της χώρας υποδοχής, αλλά επιδρά σ' αυτόν συμβάλλοντας στη δημιουργία ενός νέου πολιτισμικού φαινομένου.

Γ. Πολιτισμικός πλουραλισμός: η θέση/ιδεολογία που αποδέχεται ότι οι εθνοτικές ομάδες έχουν το δικαίωμα να διατηρήσουν την πολιτισμική τους ιδιαιτερότητα και ταυτόχρονα να συνδιαλεχτούν μεταξύ τους, για να συνδημιουργήσουν ένα νέο σύνθετο πολιτισμό που θα αποδέχεται, θα εκτιμά και θα σέβεται τις εθνοτικές ιδιαιτερότητες.

Δ. Διαπολιτισμός: η αντίληψη ότι η πολιτισμική ετερότητα δεν αποτελεί μέσο διάστασης και διάκρισης των ανθρώπων μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας αλλά στοιχείο ενοποίησης, αρμονικής συνύπαρξης, συνεργασίας και συνδημιουργίας.
(www.peacecouncil.org.cy/).

ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Η υιοθέτηση της εφαρμογής σ' όλα τα σχολεία της Κύπρου της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης θεωρείται αναγκαία και επιτακτική από τη μια, γιατί η Κύπρος συγκροτείται από διάφορες εθνοτικές ή θρησκευτικές ομάδες-

κοινότητες και από την άλλη λόγω των έντονων δημογραφικών διαφοροποιήσεων που παρατηρήθηκαν στο νησί με την παλιννόστηση Ελληνοκυπρίων, την εγκατάσταση μεγάλου αριθμού ομογενών Ελληνοποντίων και την παρουσία σημαντικού αριθμού οικονομικών μεταναστών, νομίμων και μη, και τέλος λόγω της ανάγκης εναρμόνισης με το κοινοτικό κεκτημένο για ελεύθερη διακίνηση πολιτών και εργατικού δυναμικού.

Ο όρος διαπολιτισμική εκπαίδευση, όπως υποδηλώθηκε και πιο πάνω, χρησιμοποιείται για να δηλώσει εκείνη την εκπαίδευση που δίνει έμφαση στις σχέσεις, την επικοινωνία και συνεργασία, στη συμβίωση και αλληλοεπίδραση, στη δημιουργική διάδραση ανάμεσα στις διάφορες εθνοτικές κουλτούρες.

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση έχει υπερεθνοτικό χαρακτήρα, στηρίζεται στις δημοκρατικές αξίες, στάσεις και πεποιθήσεις και στοχεύει στην προώθηση του πολιτισμικού πλουραλισμού και στη δημιουργία ενός κόσμου της πολιτισμικής ανοχής, συνύπαρξης, αλληλοεπίδρασης και συνδημιουργίας.

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση ως εκπαιδευτική φιλοσοφία και πρακτική επιδιώκει το πέρασμα από ένα μοντέλο κλειστής ή χωριστής εκπαίδευσης σε ένα μοντέλο πιο ανοικτό ως προς τη δυνατότητα αμφίπλευρης πολιτισμικής επιρροής. Οι πολιτισμοί δηλαδή που εκπροσωπούν οι διάφορες εθνοτικές ομάδες μαθητών στο σχολείο δε λογίζονται πια ως κλειστά συστήματα, τα οποία ούτε εκπέμπουν ούτε δέχονται επιδράσεις, αλλά ως ανοικτά συστήματα με δυνατότητα αμφίδρομης και ισότιμης πολιτισμικής επιρροής.

Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου έχει εφαρμόσει ίσα με σήμερα συγκεκριμένα μέτρα, για να προωθήσει τη διαπολιτισμική εκπαίδευση:

- εφάρμοσε πιλοτικά προγράμματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης σε ορισμένα σχολεία Δημοτικής και Μέσης.
- εφάρμοσε προγράμματα ενισχυτικής διδασκαλίας σε σχολεία Δημοτικής και Μέσης με μεγάλο αριθμό μαθητών με πολιτισμική ετερότητα.
- έχει διοργανώσει επιμορφωτικά σεμινάρια για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση και τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης ξένης γλώσσας.

- προσφέρει μέσω των Επιμορφωτικών Κέντρων μαθήματα Ελληνικής σε ομογενείς, καθώς και προγράμματα πολιτιστικής κληρονομιάς των ομογενών.
- εκπαιδεύει μέσω του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου ομογενείς, που διδάσκουν στη χώρα τους την Ελληνική Γλώσσα
- έχει καθιερώσει τις Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας (www.peacecouncil.org.cy/).

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Η Κυπριακή Εκπαίδευση μπορεί και πρέπει να επεκτείνει και να ενισχύσει τα προγράμματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Αυτό επιβάλλουν οι κοινωνικο-οικονομικές και πληθυσμιακές καταστάσεις που επικρατούν στην Κύπρο. Αυτό υπογορεύει η προσπάθεια που καταβάλλεται για επανένωση του νησιού. Αυτό επιτάσσει η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η εφαρμογή του Ευρωπαϊκού κεκτημένου σ' όλες τις μορφές του.

Προς αυτήν την κατεύθυνση θα συμβάλουν και τα πιο κάτω μέτρα:

1. Να αναθεωρηθούν και να διαφοροποιηθούν τα Αναλυτικά Προγράμματα, ιδιαίτερα σε ορισμένα μαθήματα, όπως Ιστορία, Γλώσσα, Γεωγραφία, Λογοτεχνία κ.ά.
2. Να ετοιμαστούν νέα εγχειρίδια, ιδιαίτερα για τη διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας σε αλλόγλωσσους, της Ιστορίας και άλλων μαθημάτων.
3. Να ετοιμαστεί επιπρόσθετο εποπτικό και διδακτικό υλικό ηλεκτρονικής και έντυπης μορφής.
4. Να εισαχθεί στα σχολεία η διδασκαλία της μητρικής γλώσσας των αλλόγλωσσων μαθητών.
5. Να συστηματοποιηθεί η διδασκαλία ξένων γλωσσών.
6. Να επιμορφωθούν σωστά οι εκπαιδευτικοί τόσο σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης όσο και ιδιαίτερα στο χειρισμό θεμάτων πολυπολιτισμικότητας και καλλιέργειας των αναγκαίων στάσεων και αξιών.

7. Να εφαρμοστούν νέες διδακτικές προσεγγίσεις και μέθοδοι, που θα προάγουν τη δημιουργικότητα, αυτονομία, συνεργατικότητα και τα άλλα στοιχεία της ενεργητικής και βιωματικής μάθησης.
8. Να αποκεντρωθεί το εκπαιδευτικό σύστημα και να αυτονομηθεί η σχολική μονάδα, ώστε να ανταποκρίνονται στις τοπικές ανάγκες και τη σύνθεση του μαθητικού πληθυσμού.
9. Να οργανώνονται τόσο στο σχολείο όσο και στις κοινότητες εκδηλώσεις και δραστηριότητες που θα προάγουν και θα στηρίζουν την πολιτισμική ετερότητα.
10. Να βαθύνει και επεκταθεί η Ευρωπαϊκή Διάσταση στην Εκπαίδευση με τη διεύρυνση των προγραμμάτων συνεργασίας και ανταλλαγών με σχολεία των χωρών της Ε.Ε., καθώς και με προγράμματα συνεργασίας με σχολεία της τουρκοκυπριακής κοινότητας, με την οργάνωση κοινών εκδηλώσεων Τουρκοκυπρίων-Ελληνοκυπρίων τόσο στο επίπεδο των εκπαιδευτικών όσο και των μαθητών, καθώς και με άλλα μέτρα (www.peacouncil.org.cy/).

5.2. Η ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού και η ενίσχυση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης προωθούνται μέσω των προγραμμάτων Socrates και Leonardo από το 1994.

Στα πλαίσια των γενικότερων στόχων του προγράμματος, η δράση 2 αποβλέπει στη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης παιδιών μετακινούμενων εργαζομένων, πλανόδιων, τσιγγάνων, ταξιδιωτών και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση. Ακόμη αποβλέπει στην προώθηση της διαπολιτισμικής διάστασης της εκπαίδευσης των μαθητών, ώστε να προετοιμαστούν για να ζήσουν σε μια κοινωνία που χαρακτηρίζεται όλο και περισσότερο από πολιτισμική και γλωσσική πολυμορφία και να ενισχύσουν την αμοιβαία κατανόηση και την αλληλεγγύη μεταξύ των πολιτών, προκειμένου να καταπολεμήσουν το ρατσισμό και την ξеноφοβία.

Επίσης το 1996, στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού έτους της δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης, ως συνέχεια της «Λευκής Βίβλου», τονίζεται η «πάλη κατά του κοινωνικού αποκλεισμού» και η υποστήριξη των σχολείων δεύτερης ευκαιρίας, για τη βελτίωση της πρόσβασης στις γνώσεις και την αποφυγή κάθε μορφής διάκρισης.

Η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση δεν πρέπει να αντιμετωπίζει τα παιδιά με τη λογική του διαχωρισμού, των ξεχωριστών σχολείων για παιδιά με εκπαιδευτικές, κοινωνικές, πολιτισμικές ή μορφωτικές ιδιαιτερότητες.

Το ζητούμενο δεν είναι μια αφομοιωτική ή διαχωριστική εκπαίδευση, αλλά μια κοινή εκπαίδευση, η οποία μέσα από την προώθηση της πολιτισμικής και γλωσσικής πολυμορφίας και την καλλιέργεια της πολιτισμικής ετερότητας να συμβάλλει στον παράλληλο πολιτισμικό εμπλουτισμό.

Στον τομέα της εκπαίδευσης γίνεται μια σημαντική και ουσιαστική εργασία από την Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας του Υπουργείου Παιδείας.

Θα αναφερθούμε επιγραμματικά στο πρόγραμμα των «Ζωνών Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας», αντλώντας πληροφορίες από το έντυπο υλικό της Υπηρεσίας Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας.

Η πολιτική της εκπαιδευτικής προτεραιότητας με τη δημιουργία Ζωνών Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας (Ζ.Ε.Π) αποτελεί, από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, στρατηγική επιλογή Ευρωπαϊκών κρατών στον αγώνα κατά του λειτουργικού αναλφαβητισμού και της σχολικής αποτυχίας.

Η εφαρμογή του προγράμματος αναμένεται ότι θα συμβάλλει στην υλοποίηση των πιο κάτω στόχων:

- Την αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας και του αναλφαβητισμού.
- Την συνεχή βελτίωση της ποιότητας της προσφερόμενης εκπαίδευσης στην περιοχή.
- Την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και του βιοτικού επιπέδου του συνόλου της περιοχής γενικά, αλλά ειδικότερα των ατόμων που κινδυνεύουν με κοινωνικό αποκλεισμό.
- Την καταπολέμηση της βίας, της παραβατικότητας, της τοξικομανίας και άλλων ψυχοκοινωνικών προβλημάτων.
- Η οικοδόμηση ενός σχολείου που να προάγει τη σχολική επιτυχία και να γοητεύει αντί να απογοητεύει τα παιδιά από τα αδικημένα κοινωνικά στρώματα, δεν αποτελεί πλέον παιδαγωγική ουτοπία αλλά στόχο εφικτό και υλοποιήσιμο.

Μια από τις βασικές αρχές λειτουργίας των Ζ.Ε.Π. είναι και δημιουργία Επιτροπής Αγωγής Υγείας και Πολιτότητας. Στόχοι αυτής της Επιτροπής είναι:

- Να συμβάλλει στη δημιουργία μέσα στο σχολείο μιας αγωγής στην πολιτότητα, κάνοντας το μαθητή υπεύθυνο, αυτόνομο και ενεργό φορέα πρόληψης.

- Να οργανώσει την πρόληψη των εξαρτήσεων, των επικίνδυνων συμπεριφορών και της βίας, στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης της σχολικής μονάδας.
- Να διασφαλίσει μια συνεχή παρακολούθηση για τους μαθητές που την έχουν ανάγκη μέσα και έξω από το σχολείο. Η Επιτροπή Αγωγής Υγείας και Πολιτότητας συντονίζει τα μέλη της σχολικής κοινότητας με ειδικούς επιστήμονες.
- Να παρέχει βοήθεια στους μαθητές που εκδηλώνουν ανησυχητικά συμπτώματα: χρήση νόμιμων και παράνομων ουσιών, συχνές απουσίες, τάσεις απομόνωσης, αυτοκτονικές συμπεριφορές κ.α.
- Να ενδυναμώνουν τις σχέσεις του σχολείου με τις οικογένειες.
- Να στηρίζει τους φορείς του αγώνα κατά του αποκλεισμού, ενισχύοντας τους δεσμούς μεταξύ της σχολικής μονάδας, των γονέων που βρίσκονται σε πολύ δύσκολες συνθήκες καθώς και των άλλων εμπλεκόμενων συνεταίρων.

Μέλη της επιτροπής θα είναι:

- Ο διευθυντής του σχολείου.
- Εκπρόσωποι των εκπαιδευτικών, των γονιών και των μαθητών.
- Ο εκπαιδευτικός ψυχολόγος.
- Η σχολιατρική επισκέπτρια.
- Κοινωνικός Λειτουργός.
- Εκπρόσωπος του Δήμου.
- Εκπρόσωπος τοπικών φορέων.

Επίσης το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, κατέθεσε πρόταση για την εφαρμογή ερευνητικού παρεμβατικού προγράμματος. Η πρόταση προνοεί την πιλοτική εφαρμογή παρεμβατικού προγράμματος σε συγκεκριμένες σχολικές μονάδες με γενικό σκοπό την ανάπτυξη μιας τέτοιας συνεργασίας στα πλαίσια των ευρύτερων στόχων της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Πιο συγκεκριμένα, το παρεμβατικό πρόγραμμα θα επιδιώξει ώστε στο κάθε σχολείο που θα συμμετέχει, οι οικογένειες των παιδιών και οι φορείς της τοπικής κοινότητας να έρθουν σε στενότερη επαφή, να γνωρίσουν και να αποδεχτούν τον τρόπο λειτουργίας, τις προσδοκίες, τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες τους και να συνεργαστούν με σκοπό την ανάπτυξη στενών και παραγωγικών σχέσεων για την υποστήριξη της σχολικής ζωής του συνόλου των μαθητών του σχολείου και τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης τους.

Η απόφαση για την υποβολή της πρότασης αυτής προέκυψε από το γεγονός ότι περίπου 2500 παιδιά, προερχόμενα από 100 περίπου διαφορετικές χώρες, φοιτούν στα δημόσια δημοτικά σχολεία, βιώνοντας μια σειρά από δυσκολίες, οι οποίες διαπιστώνεται ότι συνδέονται με τις σχέσεις σχολείου και των γονιών των παιδιών αυτών.

Ως βασικότερη φαίνεται να είναι η ανεπαρκής γνώση της ελληνικής γλώσσας από τα παιδιά και τις οικογένειες τους, με επακόλουθα την έλλειψη κατανόησης οδηγιών, την αντιμετώπιση δυσκολιών στην εκτέλεση της κατ' οίκον εργασίας, την απουσία αλλόγλωσσων γονιών και παιδιών από τις σχολικές εκδηλώσεις και την επιθετική συμπεριφορά και απομόνωση των παιδιών αυτών.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Το σχολικό σύστημα λειτουργεί μονοπολιτισμικά και μονογλωσσικά ενώ ο μαθητικός πληθυσμός της περιοχής δεν είναι πολιτισμικά ομοιογενής.

Η ελλιπής γλωσσική επικοινωνιακή δεξιότητα είναι ένα από τα σοβαρότερα ζητήματα στη φοίτηση των παιδιών στο σχολείο. Το πρόβλημα αυτό σε συνδυασμό με τις προκαταλήψεις και τα κοινωνικά στερεότυπα που εύκολα καλλιεργούνται σε βάρος τους, δημιουργούν το έδαφος πάνω στο οποίο στηρίζεται η αρνητική σχέση με το σχολείο και η γρήγορη έξοδος τους από αυτό ή ακόμα και η άρνηση τους για φοίτηση.

Τα σοβαρά οικονομικά προβλήματα των οικογενειών τους μαζί με την αρνητική σχέση που διαμορφώνεται στο σχολείο, τις τραγικά υποβαθμισμένες συνθήκες ζωής, με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο τα οδηγούν στην επαιτεία ή στην καλύτερη περίπτωση στην εργασία στις πιο βαριές χειρονακτικές δουλειές με πολύ χαμηλή αμοιβή.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

- Η κάλυψη των υλικότεχνικών αναγκών των σχολικών μονάδων με στόχο να γίνουν χώροι ελκυστικοί για τους μαθητές.
- Η εκπαίδευση να είναι κοινή για όλους τους μαθητές
- Η δημιουργία τάξεων υποδοχής και προετοιμασίας των αλλοδαπών μαθητών χωρίς όμως να γκετοποιούνται, με στόχο την εκμάθηση της.
- Να υιοθετηθεί η εκπαιδευτική πολιτική διαφορετικότητα του μορφωτικού κεφαλαίου των «άλλων» μαθητών ως ένα είδος ελλείμματος το οποίο πρέπει να καλυφθεί σύντομα, έτσι ώστε να αφομοιωθούν με τους ντόπιους.
- Τα γλωσσικά και πολιτισμικά εφόδια των «άλλων» μαθητών να κρίνονται ως διατηρήσιμες και καλλιεργήσιμες αξίες και να μην επιδιώκεται σταδιακός μαρασμός τους ως βάση για τη εξομοίωση και την ένταξη τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

A. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

α. Διατύπωση του θέματος

Το θέμα της έρευνας μας αναφέρεται στην αντιμετώπιση των αλλοδαπών παιδιών στα Δημοτικά σχολεία της Κύπρου.

Οι επιμέρους στόχοι της έρευνας είναι:

- Να γνωρίσουμε την στάση των εκπαιδευτικών και των μαθητών τους απέναντι στους αλλοδαπούς μαθητές και πως βιώνουν αυτή τη στάση.
- Να γνωρίσουμε το επίπεδο της ελληνικής γλώσσας που βρίσκονται.
- Να πληροφορηθούμε για τις συνθήκες διαβίωσης τους.
- Αν στα σχολεία λειτουργούν τάξεις υποδοχής και κατά πόσο τους βοηθούν.

β. Είδος έρευνας

Η έρευνα αυτή είναι διερευνητική. Επιλέχθηκε το είδος αυτό της έρευνας για τους ακόλουθους λόγους:

1. Δεν υπήρχαν στοιχεία από κάποια άλλη παρόμοια έρευνα, ώστε να μπορεί να στηριχθεί μια έρευνα πιο συγκεκριμένης μεθοδολογίας.
2. Διατυπώθηκαν ορισμένες υποθέσεις τις οποίες θέλαμε να εξακριβώσουμε.

Σύμφωνα με τον Φίλια (1977, σελ. 27) διερευνητική έρευνα είναι το είδος της έρευνας που πρωταρχικό σκοπό έχει τη διατύπωση ενός προβλήματος για ακριβέστερη εξέταση ή η διατύπωση υποθέσεων ή η ιεράρχηση προτεραιοτήτων για παραπέρα έρευνα. Σε μια διερευνητική έρευνα η βασική έμφαση είναι η ανακάλυψη και το βασικό της χαρακτηριστικό είναι η ευελιξία.

Ορισμός πληθυσμού:

Ο πληθυσμός στον οποίο απευθυνθήκαμε ήταν οι μαθητές και οι μαθήτριες της Γ', Δ', Ε', ΣΤ' τάξης των Δημοτικών σχολείων της Κύπρου. Το σύνολο των ερωτηθέντων είναι 47 μαθητές \τρίες.

Πλαίσιο:

Το πλαίσιο της έρευνας μας αποτέλεσαν οι αλλοδαποί μαθητές στα Δημοτικά σχολεία της Κύπρου.

Δείγμα:

Για την διεξαγωγή της έρευνας δεν ήταν δυνατό να ρωτήσουμε συνολικά τους μαθητές των σχολείων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Για το λόγο αυτό επιλέξαμε τους μαθητές ορισμένων Δημοτικών Σχολείων της Κύπρου.

Η έρευνα μας έγινε χρησιμοποιώντας το ερωτηματολόγιο-συνέντευξη.

Το δείγμα μας δεν είναι αντιπροσωπευτικό για να μπορέσουμε να γενικεύσουμε τα αποτελέσματα για όλους τους μαθητές της Κύπρου αλλά είναι αντιπροσωπευτικό για τους ερωτώμενους μαθητές.

Μέθοδος συλλογής στοιχείων:

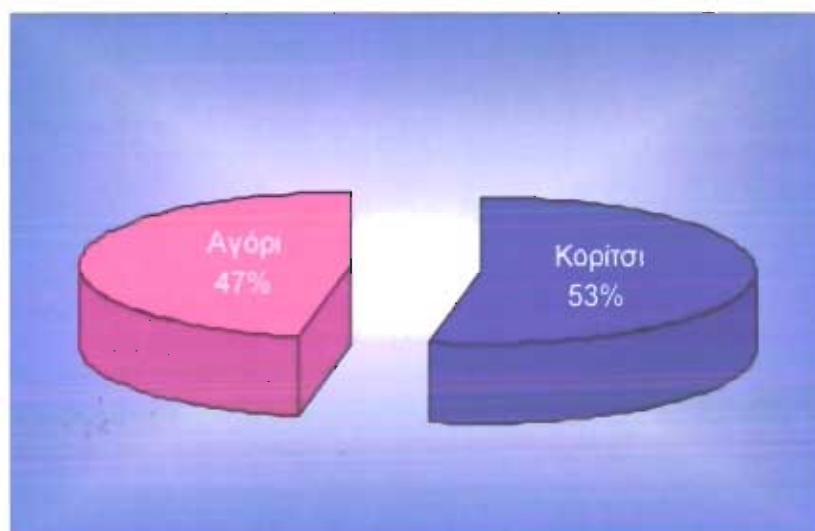
Για τη συλλογή πληροφοριών χρησιμοποιήσαμε γραπτό ερωτηματολόγιο το οποίο μοιράστηκε από εμάς σε ώρες διδασκαλίας, αφού κάναμε γνωστό στους ερωτώμενους το απόρρητο των απαντήσεων με την αρχή της ανωνυμίας.

Β. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Πίνακας 1: Φύλο

ΦΥΛΟ	N=47	Ποσοστό
Αγόρι	22	47%
Κορίτσι	25	53%

Σχήμα 1: Φύλο

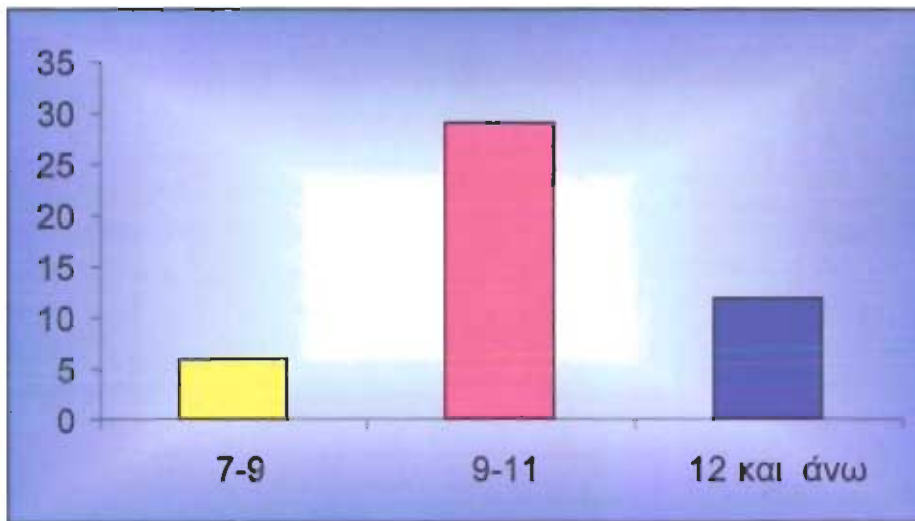

Το συνολικό δείγμα της μελέτης μας αποτελείται από 47 αλλοδαπούς μαθητές, που φοιτούν σε δημοτικά σχολεία της Κύπρου. Από αυτούς οι 22 (ποσοστό 47%) είναι αγόρια, ενώ πλειοψηφούν (25 άτομα, 53%) οι κοριτσιά (Πίνακας 1, Σχήμα 1).

Πίνακας 2: Ηλικία

ΗΛΙΚΙΑ	N=47	Ποσοστό
7-9	6	13%
9-11	29	61%
12 και άνω	12	26%

Διάγραμμα 2: Ηλικία

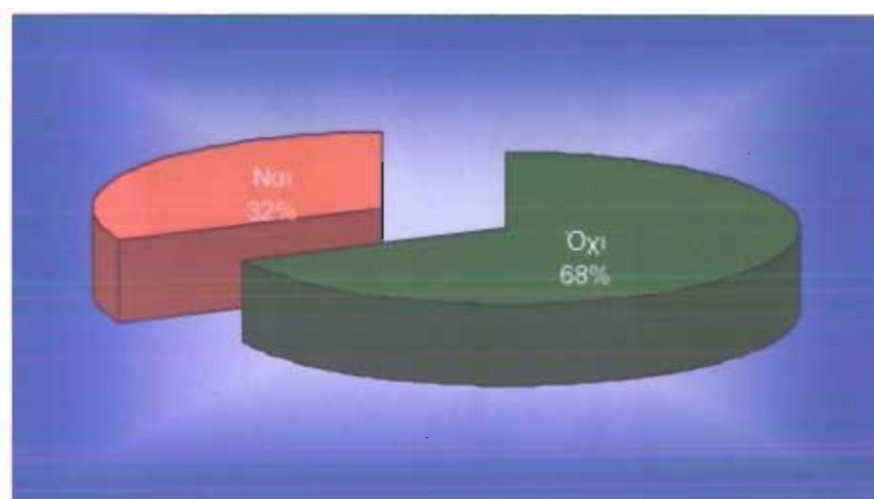

Περισσότεροι από τους μισούς αλλοδαπούς μαθητές του δείγματος μας (29 άτομα, ποσοστό 61%) είναι ηλικίας 9-11 σε σχέση με τους μαθητές ηλικίας 7-9 (6 άτομα, ποσοστό 13%) και 12 και άνω (12 άτομα, ποσοστό 26%) (Πίνακας 2, Διάγραμμα 2).

Πίνακας 3Α: Γεννήθηκαν στην Κύπρο

ΓΕΝΝΗΘΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ	N=47	Ποσοστό
Ναι	15	32%
Όχι	32	68%

Σχήμα 3Α: Γεννήθηκαν στην Κύπρο

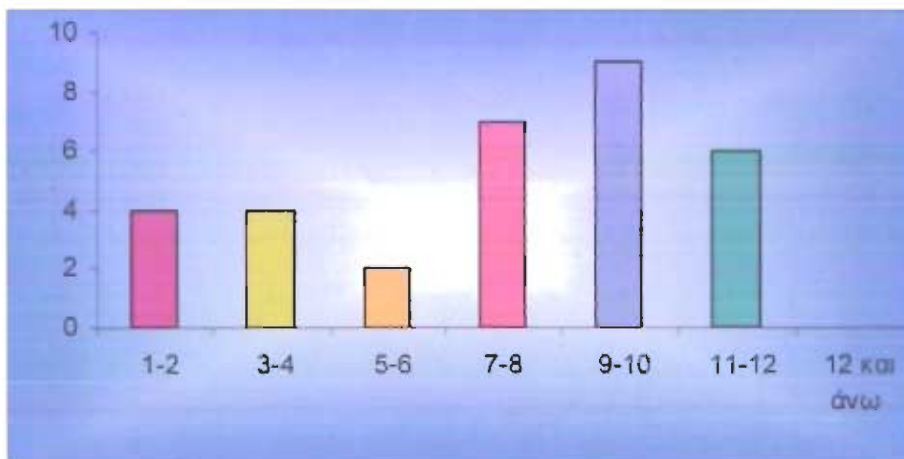

Ο Πίνακας 3Α και το Σχήμα 3Α μας δείχνουν ότι 32 μαθητές με ποσοστό 68% γεννήθηκαν στην Κύπρο ενώ 15 μαθητές με ποσοστό 32% δεν έχουν γεννηθεί στην Κύπρο.

Πίνακας 3B: Αν όχι, σε ποια ηλικία ήρθαν στην Κύπρο;

ΗΛΙΚΙΑ ΠΟΥ ΗΡΘΑΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ	N=47	Ποσοστό
1-2	4	13%
3-4	4	13%
5-6	2	6%
7-8	7	7%
9-10	9	9%
11-12	6	6%
12 και άνω	0	0%

Διάγραμμα 3B: Αν όχι, σε ποια ηλικία ήρθαν στην Κύπρο;

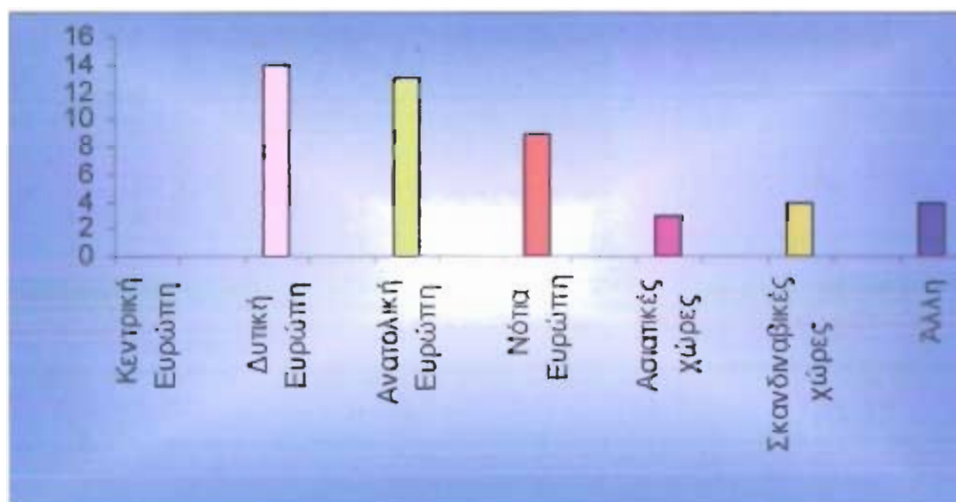

Ο πιο πάνω πίνακας μας παρουσιάζει ότι η πλειοψηφία των μαθητών που ήρθαν στην Κύπρο ήταν 9-10 ετών (9 άτομα) με ποσοστό 27%, σε σχέση με τις ηλικίες 1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 11-12, 12 και άνω με αντίστοιχα ποσοστά 13% (4 μαθητές), 13%(4 μαθητές), 6%(2 μαθητές), 22%(7 μαθητές), 19% (6 μαθητές), 0% (0 μαθητές) (Πίνακας 3B, Διάγραμμα 3B).

Πίνακας 4: Χώρα προέλευσης

ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	N=47	Ποσοστό %
Κεντρική Ευρώπη	0	0
Ανατολική Ευρώπη	4	13
Δυτική Ευρώπη	2	6
Νότια Ευρώπη	7	7
Ασιατικές Χώρες	9	9
Σκανδιναβικές Χώρες	6	6
Άλλο	4	13

Διάγραμμα 4: Χώρα προέλευσης

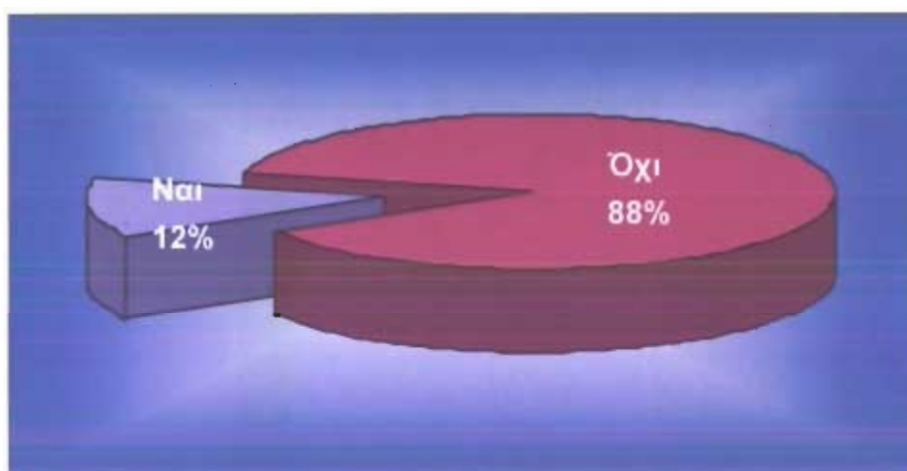

Η πλειοψηφία των μαθητών κατάγεται από τη Δυτική Ευρώπη (14 μαθητές, 29%) και την Ανατολική Ευρώπη (13 μαθητές, 28%), ενώ οι υπόλοιποι από τη Νότια Ευρώπη (9 μαθητές, 19%), Ασιατικές Χώρες (3 μαθητές, 6%), Σκανδιναβικές Χώρες (4 μαθητές, 9%) και άλλες χώρες (4 μαθητές, 9%) (Πίνακας 4, Διάγραμμα 4).

Πίνακας 5: Όταν ήρθαν στην Κύπρο γνώριζαν την ελληνική γλώσσα

ΓΝΩΡΙΖΑΝ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	N=47	Ποσοστό %
Ναι	4	12
Όχι	29	88

Σχήμα 5: Όταν ήρθαν στην Κύπρο γνώριζαν την ελληνική γλώσσα

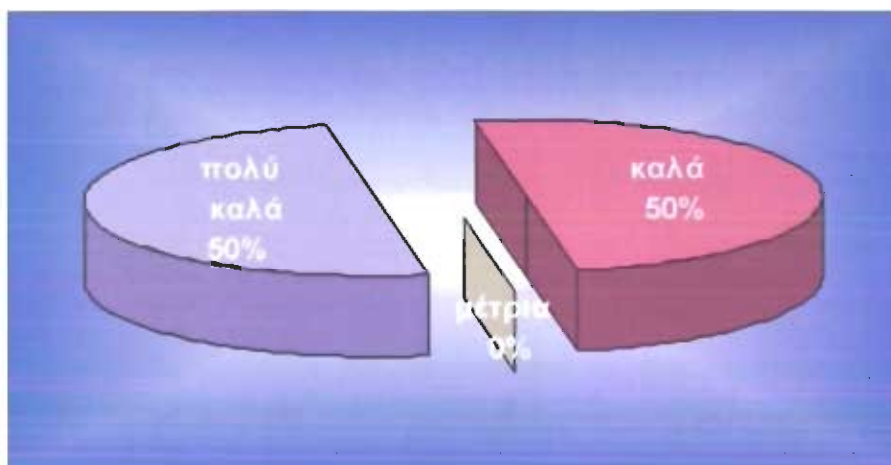

Στον πιο πάνω πίνακα και σχήμα παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των αλλοδαπών μαθητών, δηλαδή το 88%, ότι δεν γνώριζε την ελληνική γλώσσα όταν ήρθε στην Κύπρο (Πίνακας 5, Σχήμα 5).

Πίνακας 5B: Αν ναι, την ελληνική γλώσσα την γνώριζες:

ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΝ ΓΝΩΡΙΖΕΣ	N=47	Ποσοστό %
Πολύ καλά	2	50
Καλά	2	50
Μέτρια	0	0

Σχήμα 5B: Αν ναι, την ελληνική γλώσσα την γνώριζες:

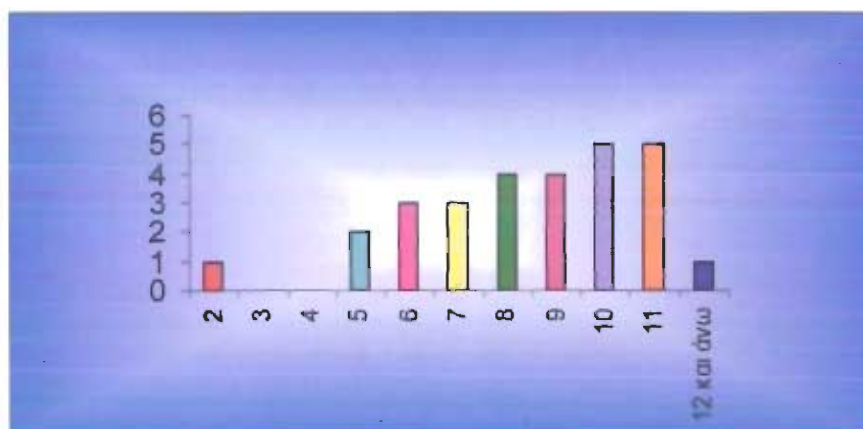

Όπως φαίνεται από τον πιο πάνω πίνακα τα παιδιά που γνώριζαν την ελληνική γλώσσα, όταν ήρθαν στην Κύπρο ήταν 50% πολύ καλά και 50% καλά (Πίνακας 5B, Σχήμα 5B).

Πίνακας 5Γ: Αν όχι, σε ποια ηλικία άρχισες να μαθαίνεις την ελληνική γλώσσα;

ΑΝ ΟΧΙ, ΣΕ ΠΟΙΑ ΗΛΙΚΙΑ ΑΡΧΙΣΕΣ ΝΑ ΜΑΘΑΙΝΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ;	N=47	Ποσοστό %
2 ετών	1	4
3 ετών	0	0
4 ετών	0	0
5 ετών	2	7
6 ετών	3	11
7 ετών	3	11
8 ετών	4	14
9 ετών	4	14
10 ετών	5	17
11 ετών	4	14
12 και άνω	1	4

Διάγραμμα 5Γ: Αν όχι, σε ποια ηλικία άρχισες να μαθαίνεις την ελληνική γλώσσα;

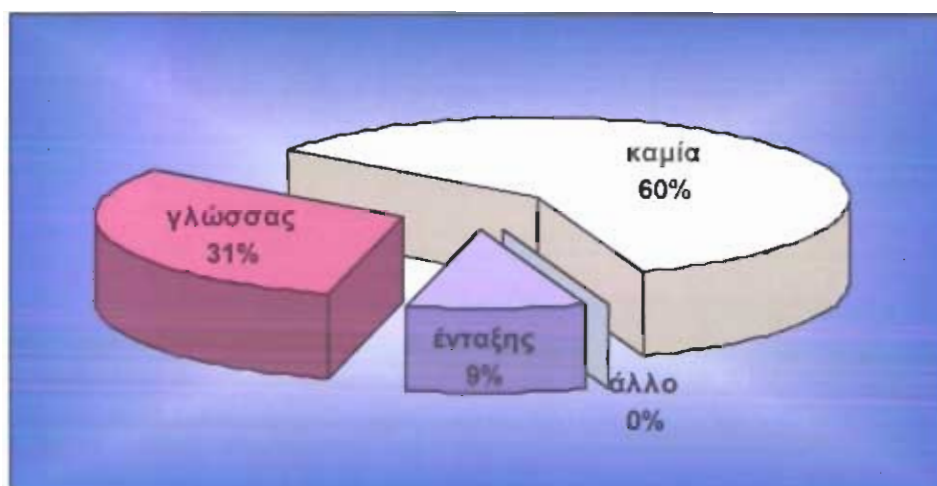

Σύμφωνα με τον Πίνακα 5Γ και το Διάγραμμα 5Γ οι μαθητές άρχισαν να μαθαίνουν την ελληνική γλώσσα το 17% στην ηλικία των 10 και 11 ετών, το 14% στην ηλικία των 8 και 9, το 11% στην ηλικία των 6 και 7, το 7% στην ηλικία των 5 και το 4% στην ηλικία των 2 και 12 και άνω.

Πίνακας 6: Αντιμετώπισες κάποιες δυσκολίες όταν ήρθες στην Κύπρο;

Αντιμετώπισες κάποιες δυσκολίες όταν ήρθες στην Κύπρο;	N=47	Ποσοστό %
Ένταξης	3	9
Γλώσσας	10	31
Καμία	19	60
Άλλο	0	0

Σχήμα 6: Αντιμετώπισες κάποιες δυσκολίες όταν ήρθες στην Κύπρο;

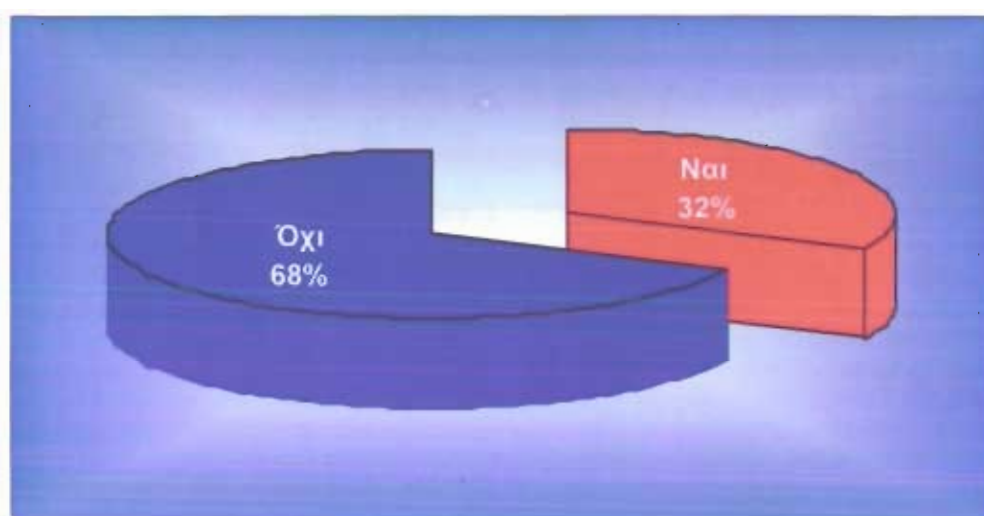

Στο ερώτημα μας αν αντιμετώπισαν κάποιες δυσκολίες, όταν ήρθαν στην Κύπρο, το 60% μας απάντησε ότι δεν αντιμετώπισε καμία δυσκολία, το 31% μας απάντησε ότι αντιμετώπισε δυσκολία με τη γλώσσα και το 9% μας απάντησε ότι δυσκολεύτηκε στην ένταξη (Πίνακας 6, Σχήμα 6).

Πίνακας 7Α: Είναι κάποιος από τους γονείς σου Έλληνας;

Είναι κάποιος από τους γονείς σου Έλληνας;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	15	32
Όχι	32	68

Σχήμα 7Α: Είναι κάποιος από τους γονείς σου Έλληνας;

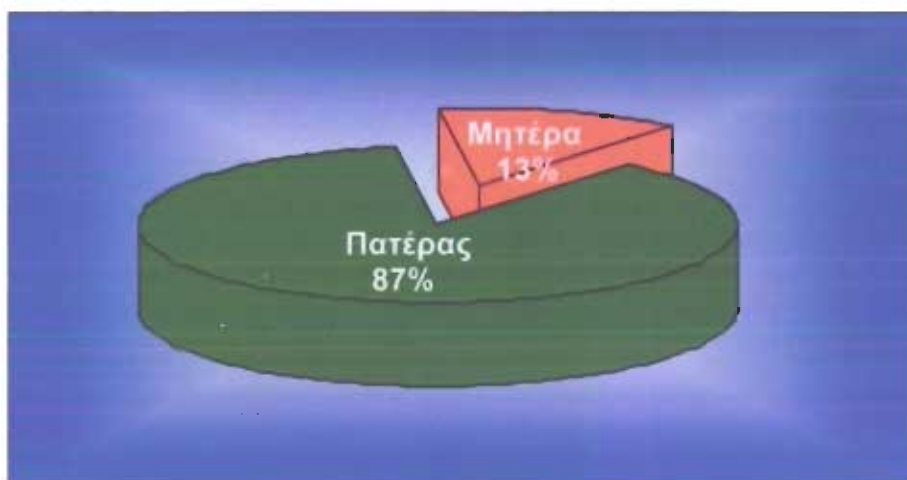

Το 68% των μαθητών μας απάντησαν ότι δεν έχουν κάποιο από τους γονείς τους Έλληνα, ενώ το 32% μας απάντησε ότι είναι κάποιος από τους γονείς τους είναι Έλληνας, σύμφωνα με τον Πίνακα 7Α και το Σχήμα 7Α.

Πίνακας 7B: Αν ναι, ποιος;

Αν ναι, ποιος;	N=47	Ποσοστό %
Πατέρας	13	87
Μητέρα	2	13

Σχήμα 7B: Αν ναι, ποιος;

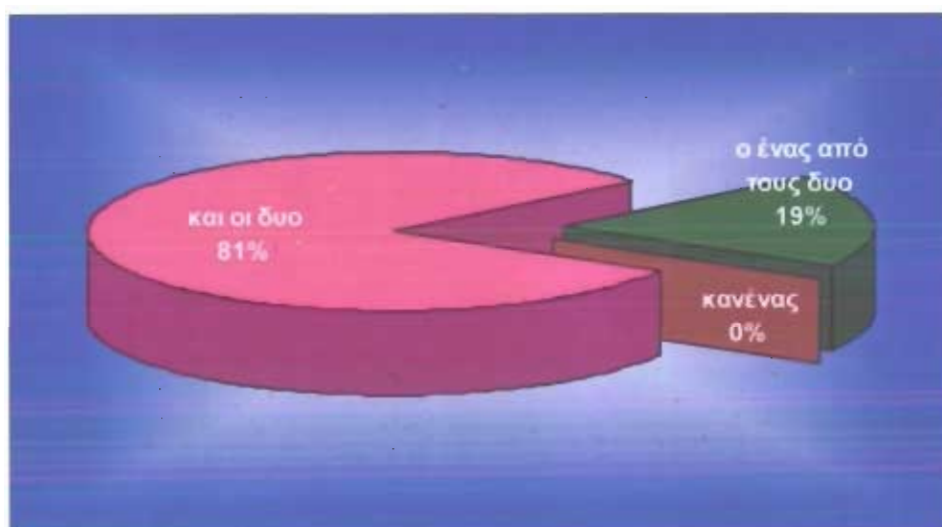

Σύμφωνα με τον Πίνακα 7B και Σχήμα 7B παρατηρούμε ότι τα περισσότερα παιδιά, με ποσοστό 87%, έχουν πατέρα Έλληνα, ενώ το 13% έχουν μητέρα Ελληνίδα.

Πίνακας 8Α: Οι γονείς σου ζουν στην Κύπρο;

Οι γονείς σου ζουν στην Κύπρο;	N=47	Ποσοστό %
Και οι δυο	38	81
Ο ένας από τους δυο	9	19
Κανένας	0	0

Σχήμα 8Α: Οι γονείς σου ζουν στην Κύπρο;

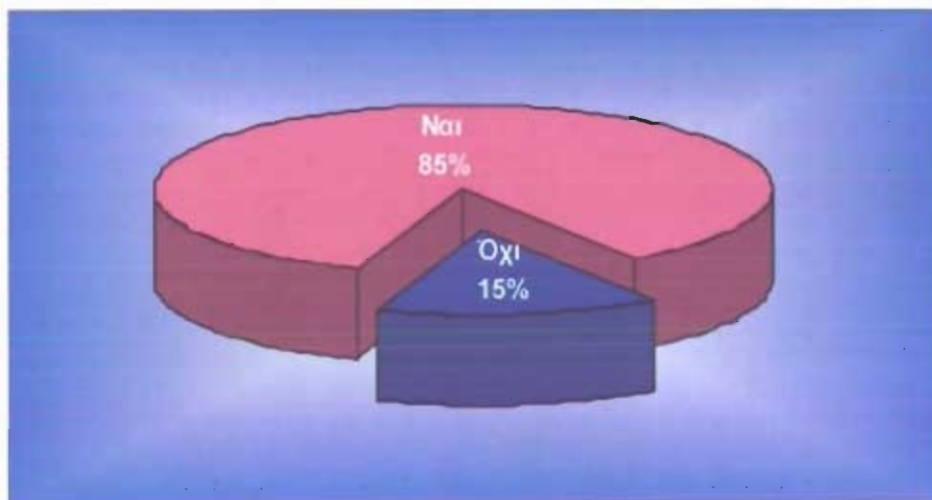

Ένα μεγάλο μέρος του συνόλου των μαθητών (38 μαθητές, ποσοστό 81%) ζουν και με τους δυο γονείς τους στην Κύπρο, ενώ το 19% ζουν με ένα από τους δυο γονείς τους (Πίνακας 8Α, Σχήμα 8Α).

Πίνακας 9Α: Ο πατέρας σου εργάζεται;

Ο πατέρας σου εργάζεται;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	40	85
Όχι	7	15

Σχήμα 9Α: Ο πατέρας σου εργάζεται;

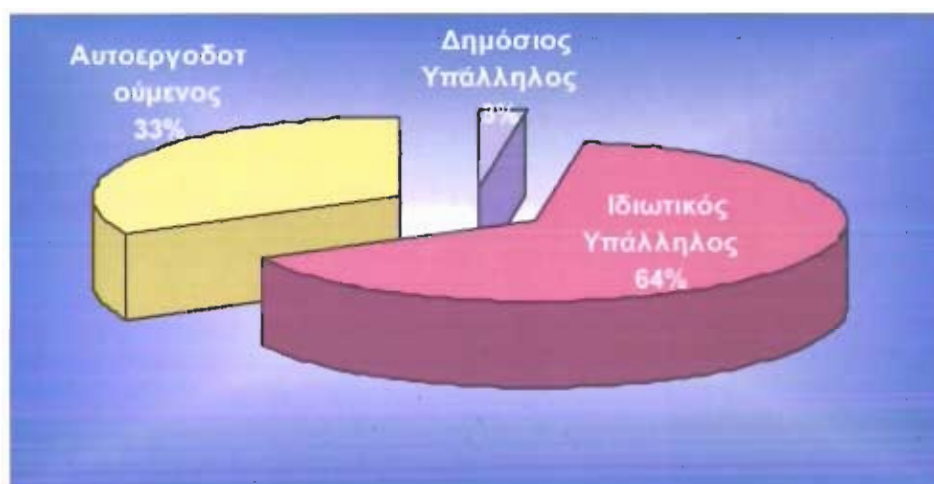

Στον παραπάνω Πίνακα 9Α και Σχήμα 9Α παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι γονείς, το 85% των μαθητών, απάντησαν ότι ο πατέρας τους εργάζεται, ενώ πολύ λίγοι, το 15%, μας απάντησε ότι δεν εργάζεται.

Πίνακας 9B: Αν ναι, είναι:

Αν ναι, είναι:	N=47	Ποσοστό %
Δημόσιος Υπάλληλος	1	3
Ιδιωτικός Υπάλληλος	26	26
Αυτοεργοδοτούμενος	13	64

Σχήμα 9B: Αν ναι, είναι:

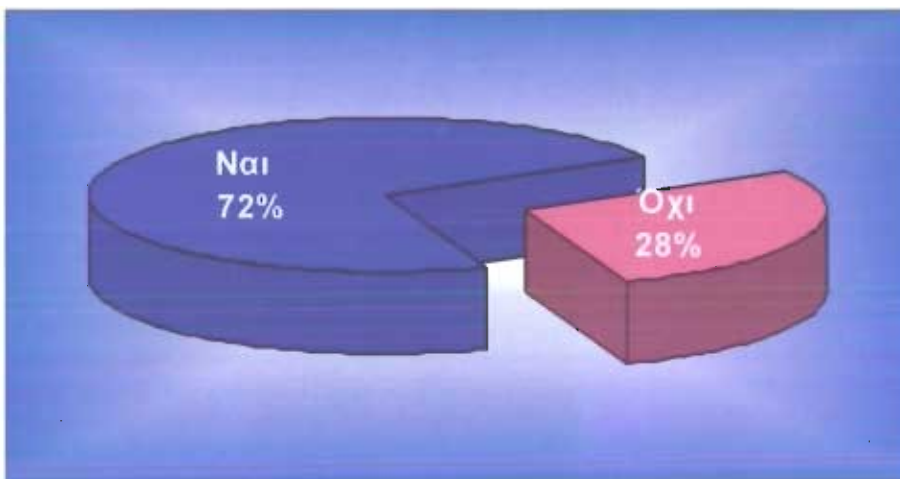

Με βάση τις απαντήσεις των μαθητών, για το επάγγελμα του πατέρα τους, βλέπουμε από τον πίνακα 9B και το σχήμα 9B, ότι το μεγαλύτερο ποσοστό (64%) είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι ενώ το 33% αυτοεργοδοτούμενοι και μόνο 3% δημόσιοι υπάλληλοι.

Πίνακας 10Α: Η μητέρα σου εργάζεται;

Η μητέρα σου εργάζεται;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	34	72
Όχι	13	28

Σχήμα10Α: Η μητέρα σου εργάζεται;

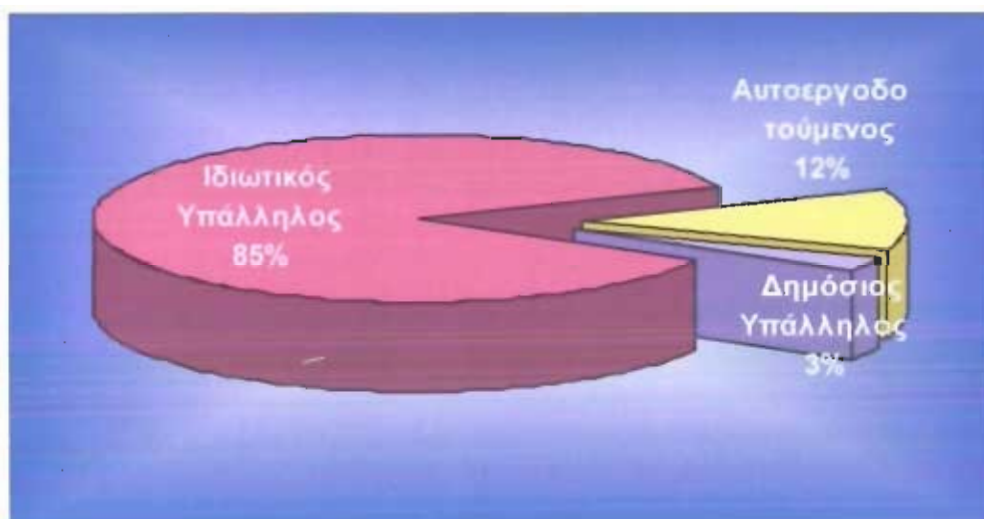

Ένα μεγάλο μέρος του συνόλου των μητέρων των μαθητών (34 άτομα, ποσοστό 72%) εργάζεται, ενώ ένα μικρό ποσοστό 28% δεν εργάζεται (Πίνακας 10Α, Σχήμα 10Α).

Πίνακας 10B: Αν ναι, είναι:

Αν, ναι είναι:	N=47	Ποσοστό %
Δημόσιος Υπάλληλος	1	3
Ιδιωτικός Υπάλληλος	29	12
Αυτοεργοδοτούμενος	4	85

Σχήμα 10B: Αν ναι, είναι:

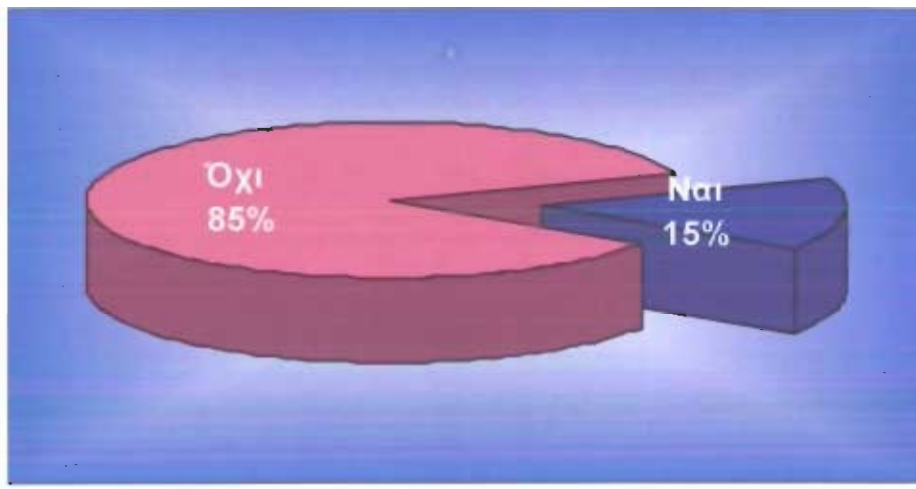

Το 85% των μητέρων (29 άτομα) εργάζεται σαν ιδιωτικός υπάλληλος, ενώ το 12% αυτοεργοδοτούμενες και 3% δημόσιοι υπάλληλοι (Πίνακας 10B, Σχήμα 10B).

Πίνακας 11: Εργάζεσαι;

Εργάζεσαι;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	7	15
Όχι	40	85

Σχήμα 11: Εργάζεσαι;

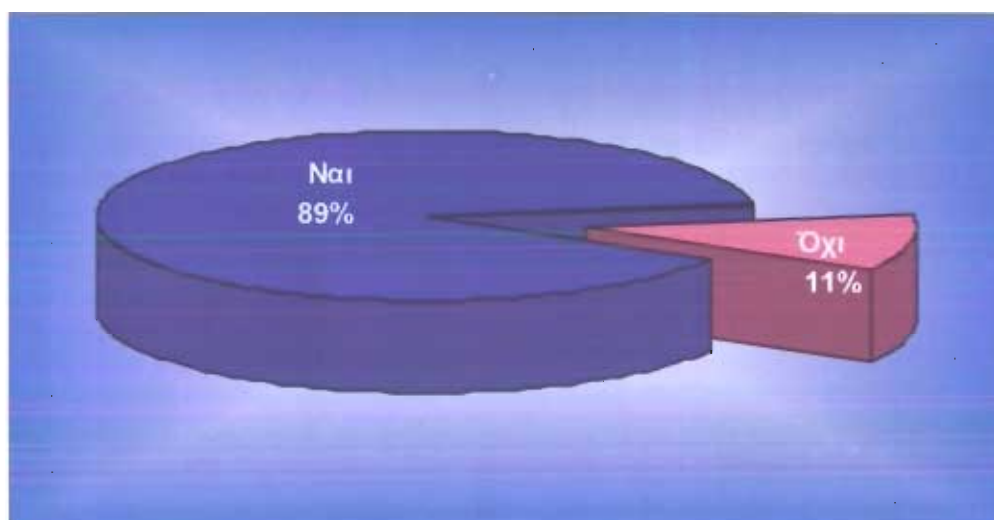

Ένα μεγάλο μέρος του συνόλου των μαθητών (40 άτομα, ποσοστό 85%) δεν εργάζεται, ενώ μόλις το 15% (7 άτομα) εργάζεται (Πίνακας 11, Σχήμα 11).

Πίνακας 12Α: Έχεις αδέρφια;

Έχεις αδέρφια;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	42	89
Όχι	5	11

Σχήμα 12Α: Έχεις αδέρφια;

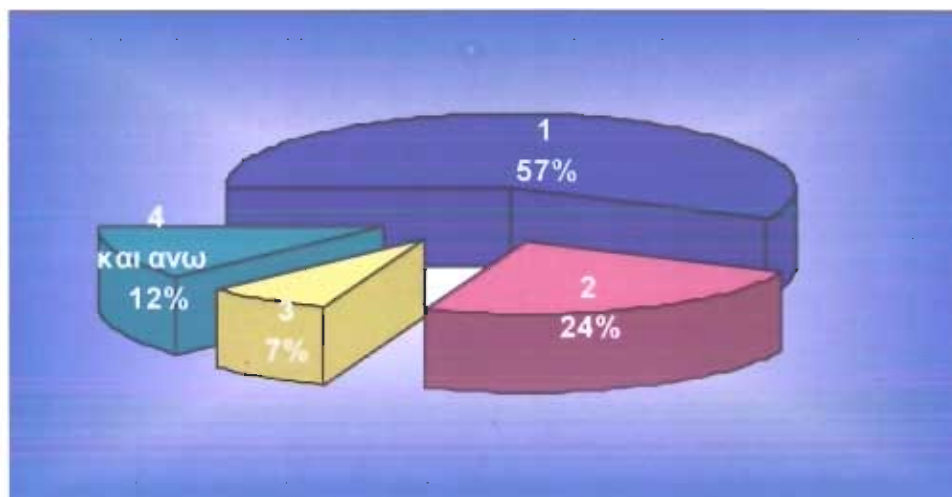

Από τον πιο πάνω Πίνακα 12Α και Σχήμα 12Α βλέπουμε ότι στο σύνολο των μαθητών 42 (89%) απάντησαν ότι έχουν αδέρφια και μόνο 5 μαθητές δεν έχουν αδέρφια (11%).

Πίνακας 12B: Αν ναι, πόσα αδέρφια έχεις;

Αν ναι, πόσα αδέρφια έχεις;	N=47	Ποσοστό %
1	24	57
2	10	24
3	3	7
4 και περισσότερα	5	12

Σχήμα 12B: Αν ναι, πόσα αδέρφια έχεις;

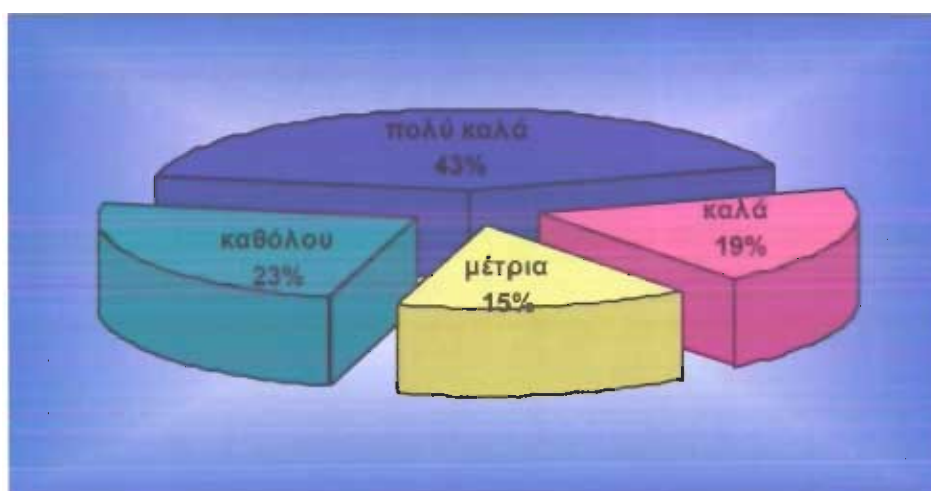

Σύμφωνα με τον Πίνακα 12B και το Σχήμα 12B βλέπουμε ότι το 57% έχει ένα αδελφάκι, το 24% δυο αδελφάκια, το 7% τρία αδελφάκια και το 12% τέσσερα και περισσότερα.

Πίνακας 13Α: Ο πατέρας σου γνωρίζει την ελληνική γλώσσα;

Ο πατέρας σου γνωρίζει την ελληνική γλώσσα;	N=47	Ποσοστό %
Πολύ καλά	20	43
Καλά	9	19
Μέτρια	7	15
Καθόλου	11	23

Σχήμα 13Α: Ο πατέρας σου γνωρίζει την ελληνική γλώσσα;

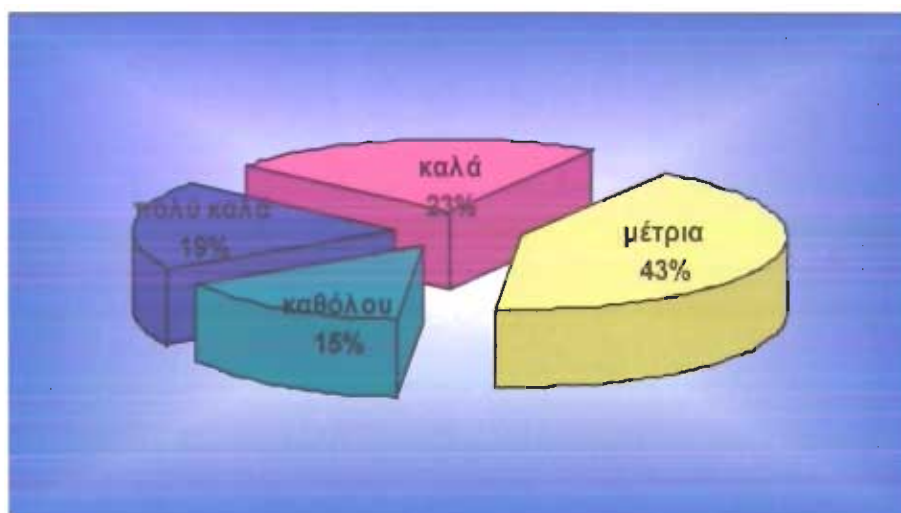

Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό (43%) των πατέρων των μαθητών γνωρίζει πολύ καλά την ελληνική γλώσσα, το 19% καλά, το 15% μέτρια και το 23% καθόλου (Πίνακας 13Α, Σχήμα 13Α).

Πίνακας 13 Β: Η μητέρα σου γνωρίζει την ελληνική γλώσσα;

Ο μητέρα σου γνωρίζει την ελληνική γλώσσα;	N=47	Ποσοστό %
Πολύ καλά	9	19
Καλά	11	23
Μέτρια	20	43
Καθόλου	7	15

Σχήμα 13 Β: Η μητέρα σου γνωρίζει την ελληνική γλώσσα;

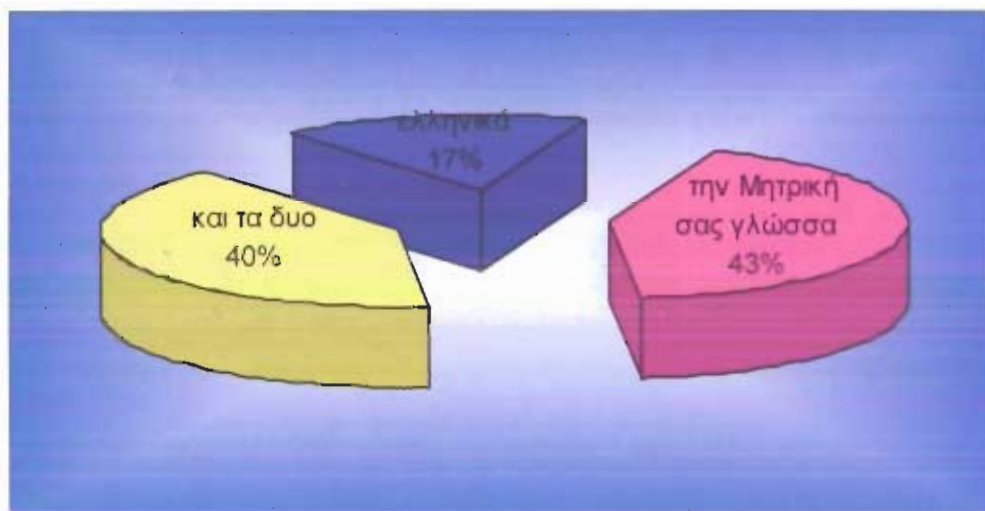

Από τον Πίνακα 13Β και το Σχήμα 13Β παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των μητέρων (43%) γνωρίζει μέτρια την ελληνική γλώσσα, σε αντίθεση με το μικρότερο ποσοστό (15%) που δεν γνωρίζει καθόλου την ελληνική γλώσσα. Μόνο το 19% γνωρίζει πολύ καλά την ελληνική γλώσσα και το 23% καλά.

Πίνακας 14: Τι γλώσσα μιλάς με τους γονείς σου;

Τι γλώσσα μιλάς με τους γονείς σου;	N=47	Ποσοστό %
Ελληνικά	8	17
Τη Μητρική σας γλώσσα	20	43
Και τα δυο	19	40

Σχήμα 14: Τι γλώσσα μιλάς με τους γονείς σου;

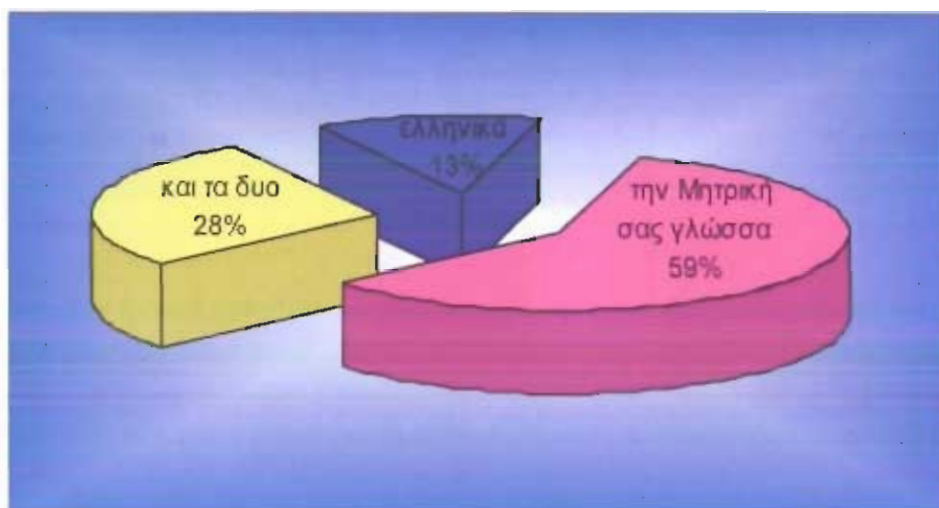

Στο ερώτημα μας τι γλώσσα μιλάνε με τους γονείς τους, απάντησαν την Μητρική τους Γλώσσα τα 20 παιδιά (ποσοστό 43%), 19 (ποσοστό 40%) και τα δυο και μόνο τα 8 παιδιά (ποσοστό 17%) ελληνικά (Πίνακας 14, Σχήμα 14).

Πίνακας 15: Τι γλώσσα μιλούν οι γονείς σου μεταξύ τους;

Τι γλώσσα μιλούν οι γονείς σου μεταξύ τους;	N=47	Ποσοστό %
Ελληνικά	6	13
Τη Μητρική σας γλώσσα	28	59
Και τα δυο	13	28

Σχήμα 15: Τι γλώσσα μιλούν οι γονείς σου μεταξύ τους;

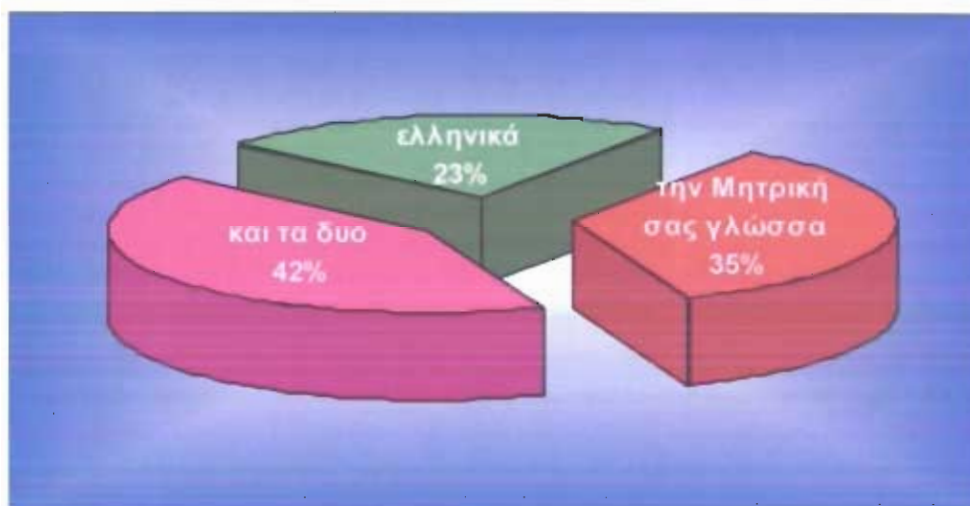

Το 59% των μαθητών απάντησαν ότι οι γονείς τους μιλάνε μεταξύ τους με τη Μητρική τους γλώσσα, το 28% και τα δυο και μόνο το 13% μιλάνε ελληνικά (Πίνακας 15, Σχήμα 15).

Πίνακας 16: Τι γλώσσα μιλάς με τα αδέρφια σου;

Τι γλώσσα μιλάς με τα αδέρφια σου;	N=47	Ποσοστό %
Ελληνικά	10	23
Τη Μητρική σας γλώσσα	15	35
Και τα δυο	18	42

Σχήμα 16: Τι γλώσσα μιλάς με τα αδέρφια σου;

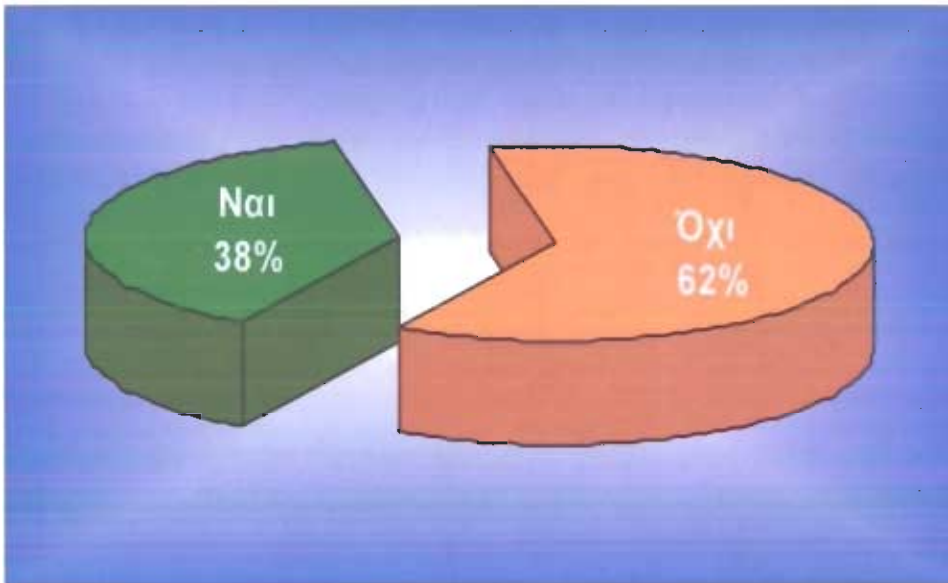

Οι περισσότεροι από τους μαθητές, 18 άτομα (ποσοστό 42%), σύμφωνα με τον Πίνακα 16 και το Σχήμα 16 μιλάνε με τα αδέρφια τους Ελληνικά και τη Μητρική τους Γλώσσα. Το 35% (15 άτομα) μιλάνε τη Μητρική τους Γλώσσα και το 23% μιλάνε Ελληνικά (Πίνακας 16, Σχήμα 16).

Πίνακας 17: Μένεις κοντά στο σχολείο;

Μένεις κοντά στο σχολείο;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	18	38
Όχι	29	62

Σχήμα 17: Μένεις κοντά στο σχολείο;

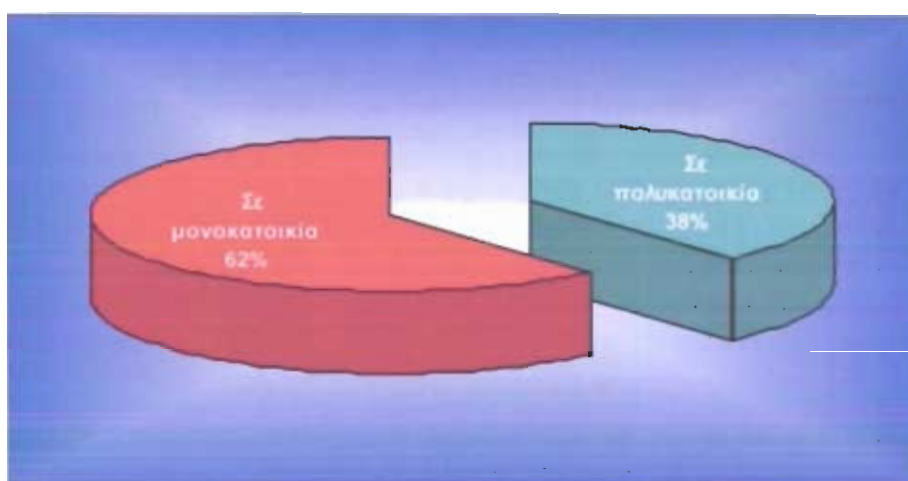

Το 62% (29 άτομα) δεν μένει κοντά στο σχολείο και μόνο το 38% (18 άτομα) μένει κοντά στο σχολείο (Πίνακας 17, Σχήμα 17).

Πίνακας 18: Πού μένεις;

Που μένεις;	N=47	Ποσοστό %
Σε πολυκατοικία	5	38
Σε μονοκατοικία	42	62

Σχήμα 18: Πού μένεις;

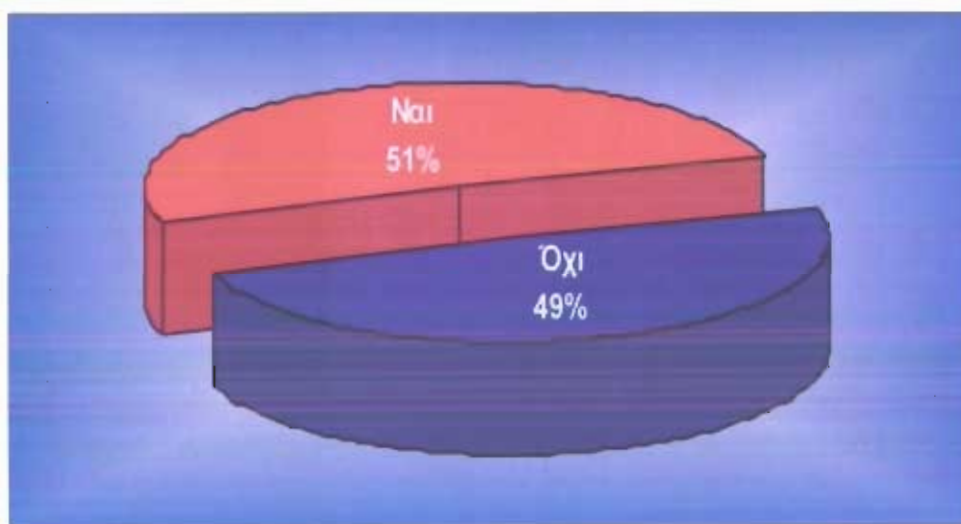

Στον πιο πάνω Πίνακα 18 και Σχήμα 18 βλέπουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό, 62% (42 άτομα), μένει σε μονοκατοικία και το 38% (5 άτομα) σε πολυκατοικία.

Πίνακας 19: Μένεις σε καινούργια κατοικία;

Μένεις σε καινούργια κατοικία;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	24	51
Όχι	23	49

Σχήμα 19: Μένεις σε καινούργια κατοικία;

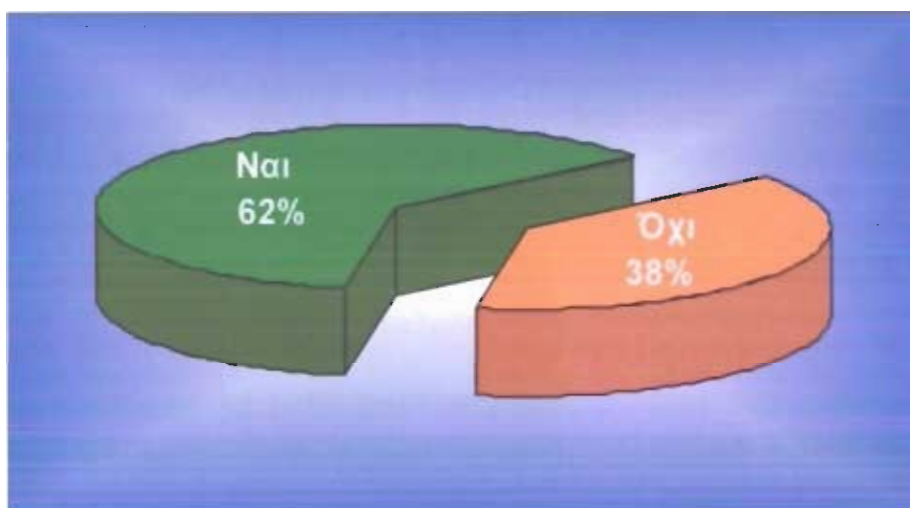

Όπως φαίνεται από τον πιο πάνω Πίνακα 19 και Σχήμα 19 το 51% μένει σε καινούργια κατοικία και το 49% δεν μένει σε καινούργια κατοικία.

Πίνακας 20Α: Έχεις δικό σου δωμάτιο;

Έχεις δικό σου δωμάτιο;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	29	62
Όχι	18	38

Σχήμα 20Α: Έχεις δικό σου δωμάτιο;

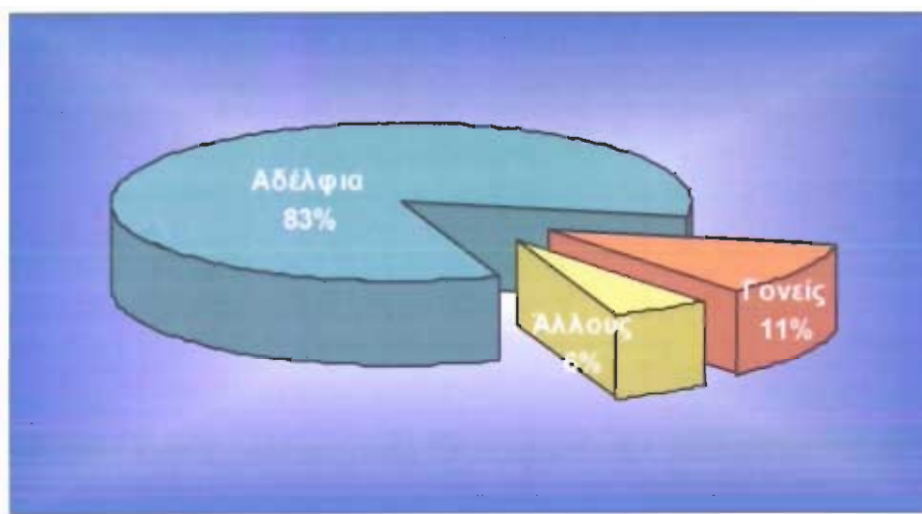

Η πλειοψηφία των μαθητών (29 άτομα, ποσοστό 62%) έχει δικό του δωμάτιο και μόνο το 38% (18 άτομα) δεν έχει δικό του δωμάτιο(Πίνακας 20Α, Σχήμα 20Α).

Πίνακας 20B: Αν όχι, με ποιους μένεις;

Αν όχι με ποιους μένεις;	N=47	Ποσοστό %
Αδέλφια	15	83
Γονείς	2	11
Άλλους	1	6

Σχήμα 20B: Αν όχι, με ποιους μένεις;

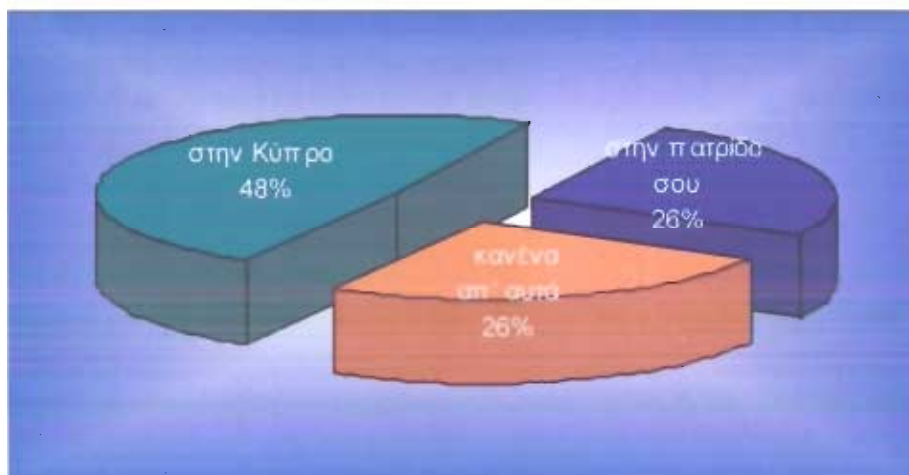

Σύμφωνα με τον πιο πάνω Πίνακα 20B και Σχήμα 20B η πλειοψηφία των μαθητών (15 άτομα, ποσοστό 83%) μένει με τα αδέλφια του, το 11% με τους γονείς του και το 6% με άλλους.

Πίνακας 21: Έχεις φοιτήσει σε νηπιαγωγείο/ παιδικό σταθμό;

Έχεις φοιτήσει σε νηπιαγωγείο/ παιδικό σταθμό;	N=47	Ποσοστό %
Στην Κύπρο	23	48
Στην πατρίδα σου	12	26
Αλλού	12	26

Σχήμα 21 : Έχεις φοιτήσει σε νηπιαγωγείο/ παιδικό σταθμό;

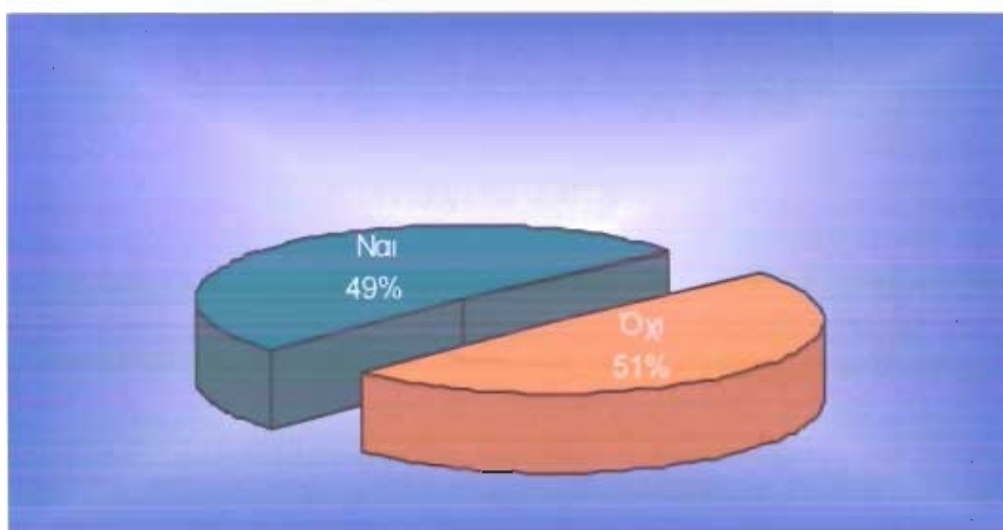

Από τον πιο πάνω πίνακα παρατηρούμε ότι τα περισσότερα παιδιά έχουν φοιτήσει σε νηπιαγωγείο/ παιδικό σταθμό στην Κύπρο με ποσοστό 48% (Πίνακας 21, Σχήμα 21).

Πίνακας 22Α: Έχεις φοιτήσει σε δημοτικό σχολείο της πατρίδας σου;

Έχεις φοιτήσει σε δημοτικό σχολείο της πατρίδας σου;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	23	51
Όχι	24	49

Σχήμα 22Α: Έχεις φοιτήσει σε δημοτικό σχολείο της πατρίδας σου;

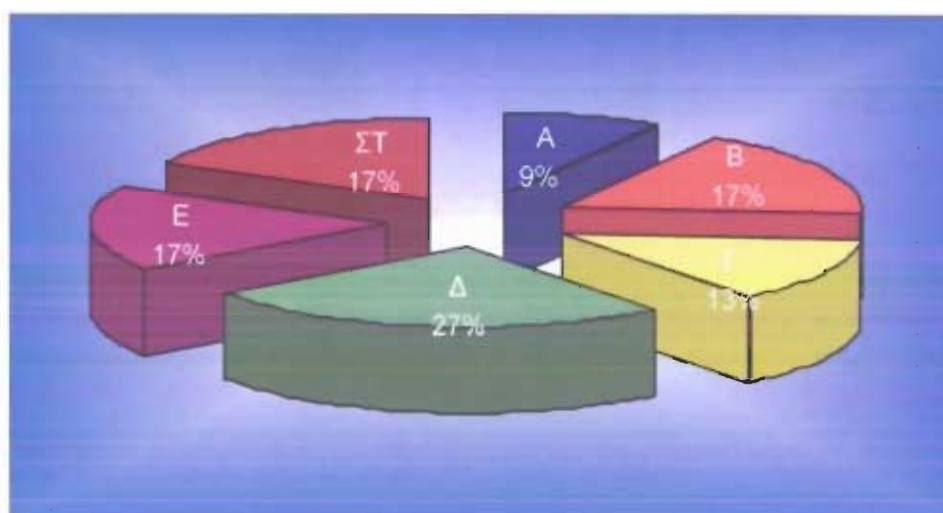

Η πλειοψηφία των μαθητών, 51%, δεν έχουν φοιτήσει σε δημοτικά σχολεία της πατρίδας τους, ενώ το υπόλοιπο 49% έχει φοιτήσει (Πίνακας 22Α, Σχήμα 22Α).

Πίνακας 22B: Αν ναι, μέχρι ποια τάξη έχεις φοιτήσει;

Αν ναι, μέχρι ποια τάξη έχεις φοιτήσει;	N=47	Ποσοστό %
Α'	2	9
Β'	4	17
Γ'	3	13
Δ'	6	27
Ε'	4	17
ΣΤ'	4	17

Διάγραμμα 22B: Αν ναι, μέχρι ποια τάξη έχεις φοιτήσει;

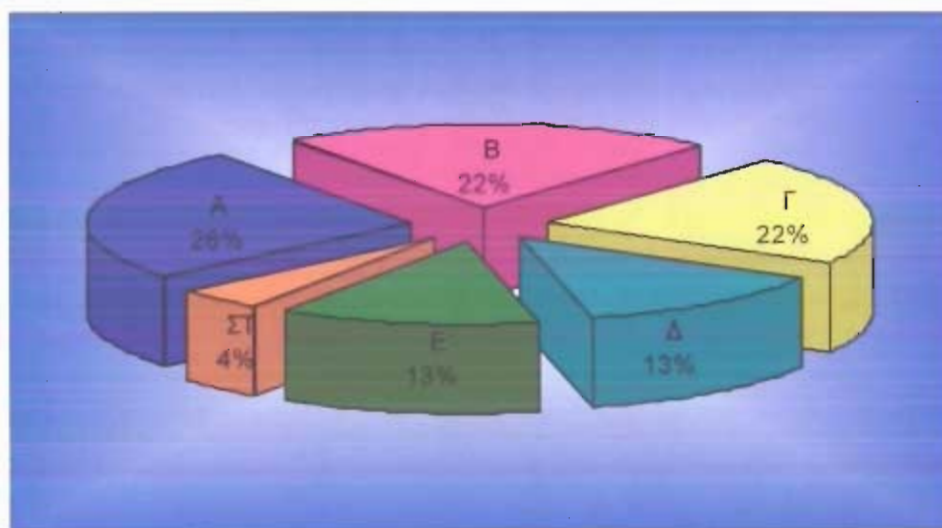

Από τον Πίνακα 22B και το Σχήμα 22B βλέπουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό μαθητών, 27%, είχε φοιτήσει μέχρι την Δ' τάξη στο δημοτικό σχολείο της πατρίδας του. Ένα επίσης σημαντικό ποσοστό, 17%, είχε φοιτήσει μέχρι την Β', Ε' και ΣΤ' τάξη. Μόνο 9% έχει φοιτήσει μέχρι την Α' τάξη και ένα 17% μέχρι την Γ' τάξη.

Πίνακας 22Γ: Όταν ήρθες στην Κύπρο, σε ποια τάξη σε είχαν εντάξει;

Όταν ήρθες στην Κύπρο σε ποια τάξη σε είχαν εντάξει;	N=47	Ποσοστό %
A'	6	26
B'	5	22
Γ'	5	22
Δ'	3	13
Ε'	3	13
ΣΤ'	1	4

Σχήμα 22Γ: Όταν ήρθες στην Κύπρο, σε ποια τάξη σε είχαν εντάξει;

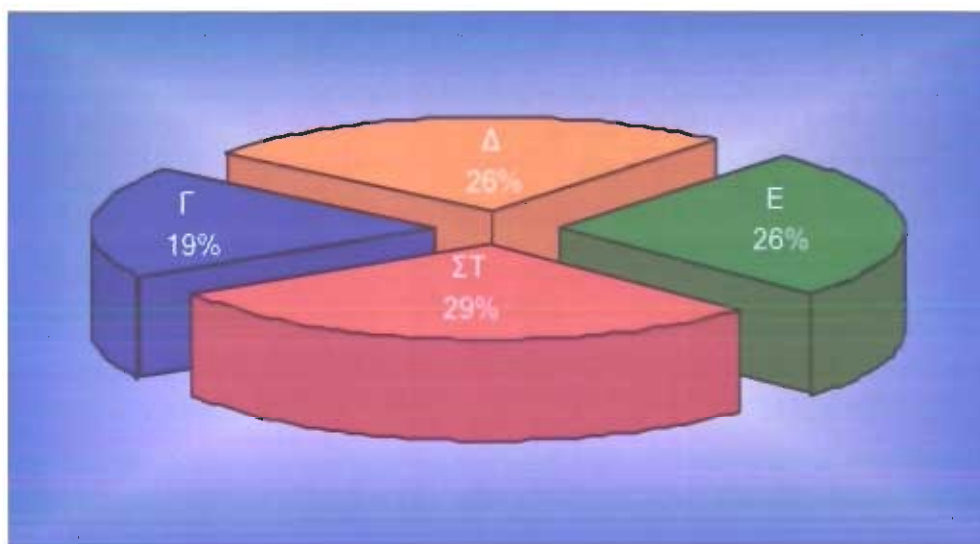

Ο παραπάνω Πίνακας 22Γ και Σχήμα 22Γ μας δείχνει ότι οι περισσότεροι μαθητές είχαν ενταχθεί στην Α' τάξη, με ποσοστό 26%, το 22% στη Β' τάξη, το 22% στη Γ' τάξη, το 13% στη Δ' τάξη, το 13% επίσης στην Ε' τάξη και το 4% στην ΣΤ'.

Πίνακας 23: Σε ποια τάξη φοιτάς τώρα;

Σε ποια τάξη φοιτάς τώρα;	N=47	Ποσοστό %
Γ'	9	19
Δ'	12	26
Ε'	12	26
ΣΤ'	14	29

Διάγραμμα 23: Σε ποια τάξη φοιτάς τώρα;

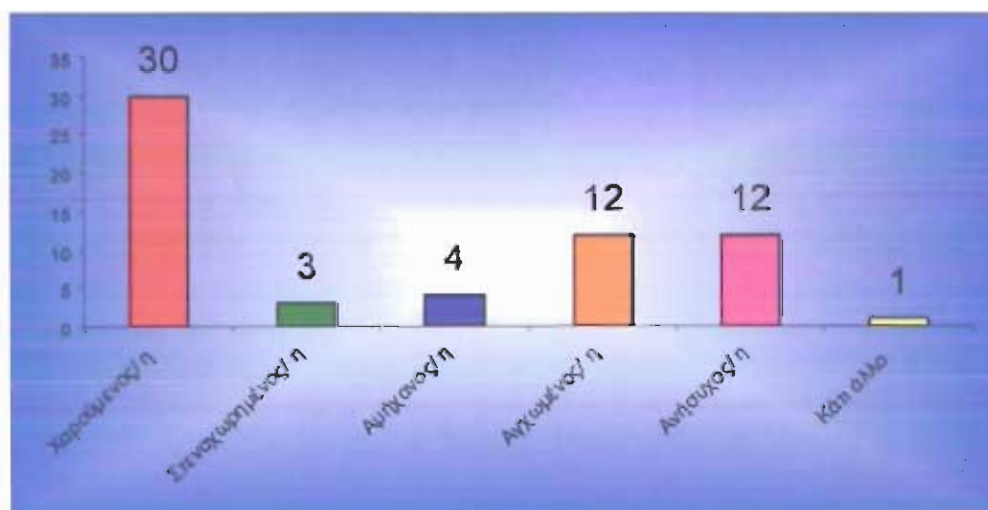

Το 28% των μαθητών, όπως φαίνεται από τον Πίνακα 23 και το Σχήμα 23, φοιτούν τώρα στην Στ' τάξη, το 26% φοιτά στην Ε' τάξη, το 26% φοιτά επίσης στη Δ' τάξη και το 19% στη Γ' τάξη.

Πίνακας 24: Ποια ήταν τα συναισθήματα σου την πρώτη μέρα στο σχολείο;

Ποια ήταν τα συναισθήματα σου την πρώτη μέρα στο σχολείο;	N=47	Ποσοστό %
Χαρούμενος/ η	30	49
Στεναχωρημένος/ η	3	5
Αμήχανος/ η	4	6
Αγχωμένος/ η	12	19
Ανήσυχος/ η	12	19
Κάτι άλλο	1	2

Διάγραμμα 24: Ποια ήταν τα συναισθήματα σου την πρώτη μέρα στο σχολείο;

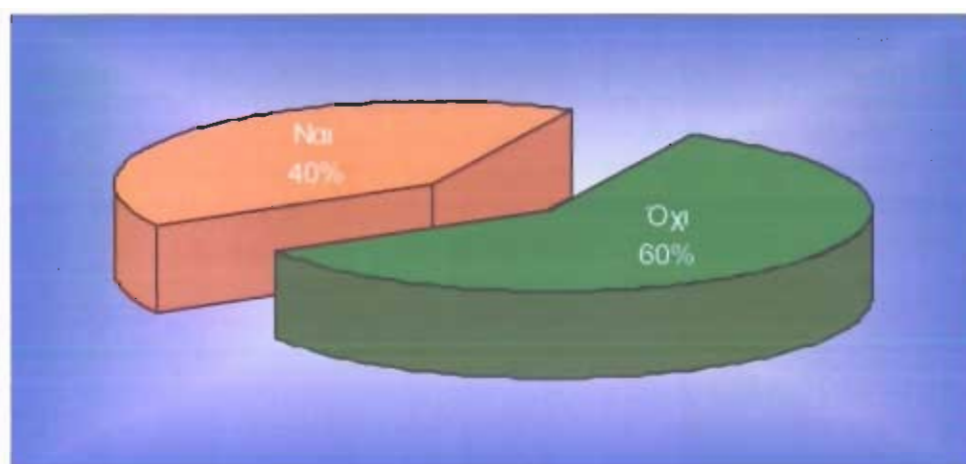

Από τον Πίνακα 24 και το Διάγραμμα 24 βλέπουμε τους μαθητές να απάντησαν με μια ή δυο προτιμήσεις. Ένα σημαντικό ποσοστό (49%) μαθητών απάντησαν ότι την πρώτη μέρα στο σχολείο ήταν χαρούμενοι. Ένα 19% των μαθητών ήταν αγχωμένοι, ένα 5% των μαθητών στεναχωρημένοι, ένα 6% των μαθητών αμήχανοι, ένα 19% των μαθητών ανήσυχοι και ένα 2% των μαθητών κάτι άλλο.

Πίνακας 25Α: Αντιμετωπίζεις κάποιο πρόβλημα στο σχολείο;

Αντιμετωπίζεις κάποιο πρόβλημα στο σχολείο;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	19	40
Όχι	28	60

Σχήμα 25Α: Αντιμετωπίζεις κάποιο πρόβλημα στο σχολείο;

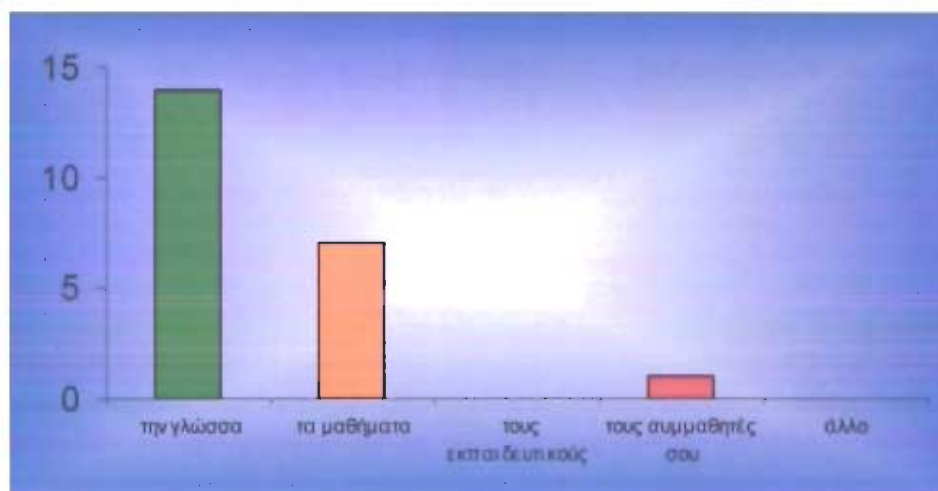
Ο παραπάνω Πίνακας 25Α και Σχήμα 25Α δείχνει ότι το 60% των μαθητών δεν αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα στο σχολείο, ενώ το 40% των ερωτηθέντων αντιμετωπίζει κάποια προβλήματα

Πίνακας 25B:

Αν ναι, τα προβλήματα που αντιμετωπίζεις έχουν σχέση με

Αν ναι, τα προβλήματα που αντιμετωπίζεις έχουν σχέση με:	N=47	Ποσοστό %
τη γλώσσα	9	63
τα μαθήματα	7	32
τους εκπαιδευτικούς	0	0
τους συμμαθητές σου	1	5
Άλλο	0	0

Διάγραμμα 25B: Αν ναι, τα προβλήματα που αντιμετωπίζεις έχουν σχέση με:

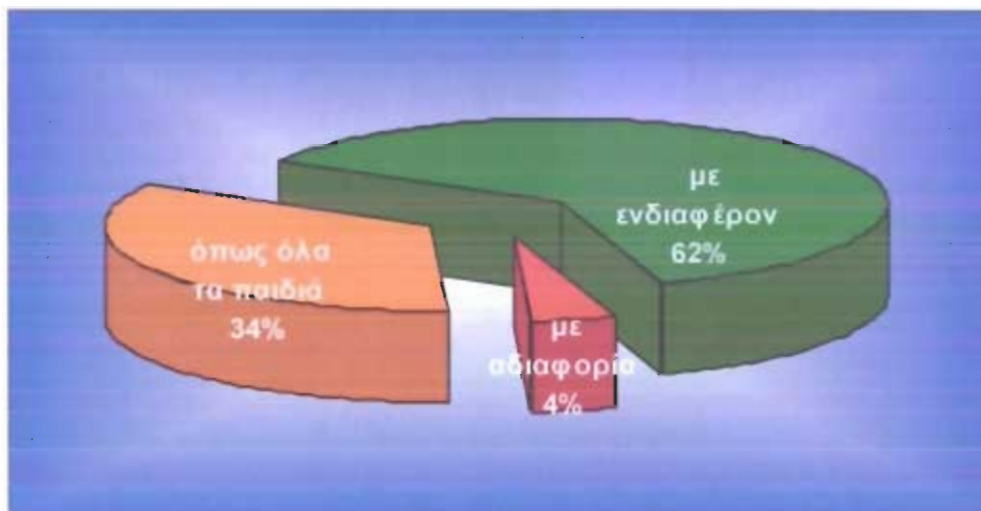

Ο πιο πάνω πίνακας μας δείχνει τους μαθητές που απάντησαν με μια και δυο προτιμήσεις. Παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι μαθητές (63%) αντιμετώπιζαν προβλήματα που είχαν σχέση με τη γλώσσα. Ένα 32% αντιμετώπιζε προβλήματα με τα μαθήματα και ένα 5% με τους συμμαθητές τους (Πίνακας 25B, Διάγραμμα 25B).

Πίνακας 26: Ως παιδί μεταναστών στο σχολείο πιστεύεις ότι αντιμετωπίζεσαι από τους συμμαθητές σου:

Ως παιδί μεταναστών στο σχολείο πιστεύεις ότι αντιμετωπίζεσαι από τους συμμαθητές σου:	N=47	Ποσοστό %
με ενδιαφέρον	29	62
με αδιαφορία	2	4
όπως όλα τα παιδιά	16	34

Σχήμα 26: Ως παιδί μεταναστών στο σχολείο πιστεύεις ότι αντιμετωπίζεσαι από τους συμμαθητές σου:

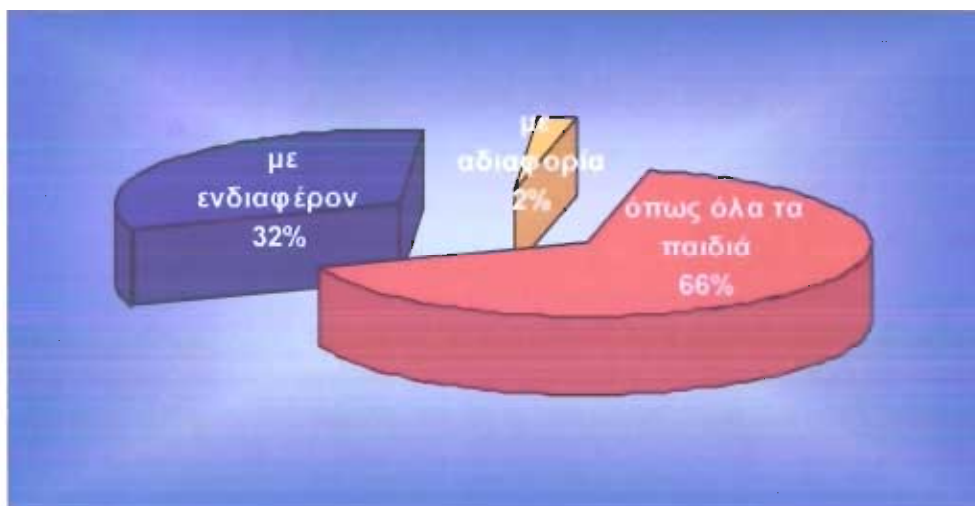

Παρατηρούμε ότι το 62% του δείγματος υποστηρίζει ότι ως παιδί μεταναστών στο σχολείο αντιμετωπίζεται από τους συμμαθητές του με ενδιαφέρον. Ένα 34% πιστεύει ότι αντιμετωπίζεται όπως όλα τα παιδιά και μόλις το 4% με αδιαφορία (Πίνακας 26, Σχήμα 26).

Πίνακας 27: Πως σε αντιμετωπίζουν οι δάσκαλοι στο σχολείο;

Πως σε αντιμετωπίζουν οι δάσκαλοι στο σχολείο;	N=47	Ποσοστό %
με ενδιαφέρον	15	32
με αδιαφορία	1	2
όπως όλα τα παιδιά	31	66

Σχήμα 27: Πως σε αντιμετωπίζουν οι δάσκαλοι στο σχολείο;

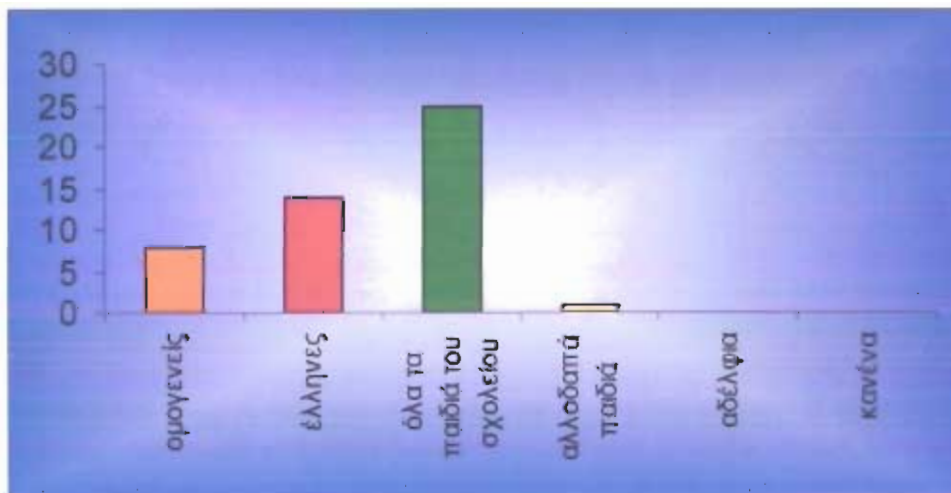

Η πλειοψηφία των μαθητών (31 άτομα, ποσοστό 66%) δήλωσε ότι οι δάσκαλοι στο σχολείο τους αντιμετωπίζουν όπως όλα τα παιδιά, το 32% αντιμετωπίζεται με ενδιαφέρον και η ελάχιστη μειονότητα (2%) με αδιαφορία (Πίνακας 27, Σχήμα 27).

Πίνακας 28: Στο διάλειμμα παίζεις με:

Στο διάλειμμα παίζεις με:	N=47	Ποσοστό %
ομογενείς	8	17
Έλληνες	14	29
όλα τα παιδιά του σχολείου	25	52
Αδέλφια	0	0
Κανένα	0	0

Διάγραμμα 28: Στο διάλειμμα παίζεις με:

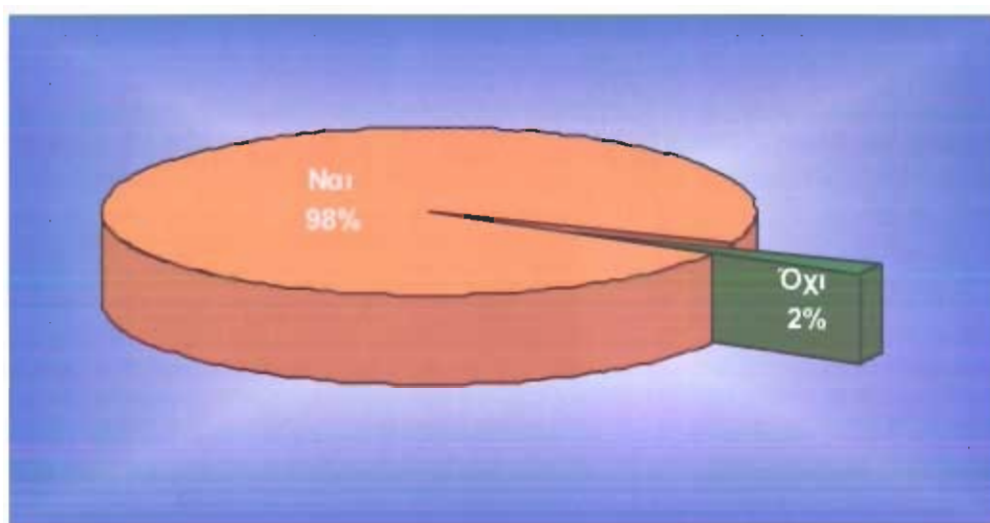

Από τον Πίνακα 28 και το Διάγραμμα 28 βλέπουμε ότι το 52%, που είναι και το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών, κατά τη διάρκεια του διαλείμματος παίζει με όλα τα παιδιά του σχολείου. Ένα επίσης σημαντικό ποσοστό 29% παίζει μόνο με Έλληνες. Ένα 17% παίζει μόνο με ομογενή παιδιά, δηλαδή παιδιά τα οποία προέρχονται από την ίδια χώρα καταγωγής του.

Πίνακας 29Α: Έχεις φίλους;

Έχεις φίλους;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	46	98
Όχι	1	2

Σχήμα 29Α: : Έχεις φίλους;

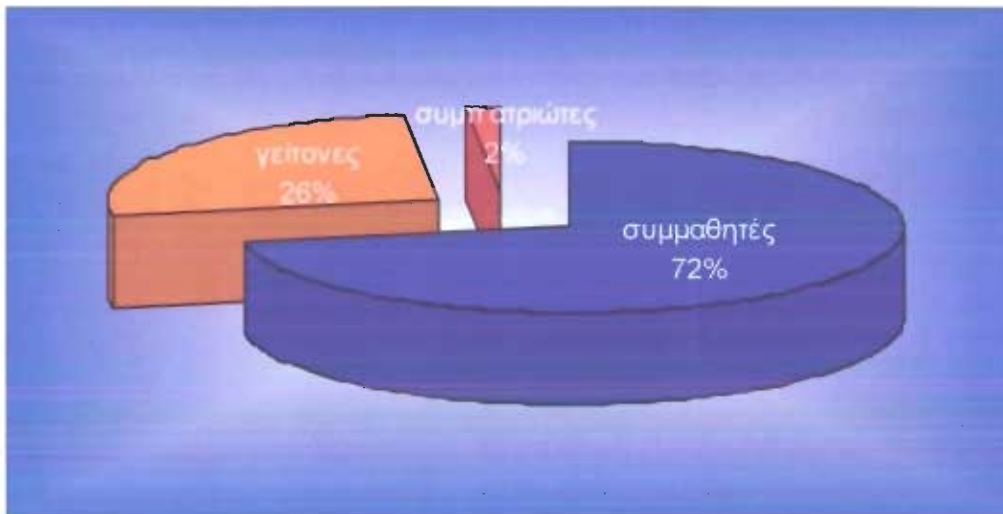

Η συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών (46 άτομα, ποσοστό 98%) δήλωσε ότι έχει φίλους στο σχολείο, ενώ όπως ανέφερε μόνο 1 μαθητής (ποσοστό 2%) δεν έχει φίλους (Πίνακας 29Α, Σχήμα 29Α).

Πίνακας 29B: Αν ναι:

Αν ναι:	N=47	Ποσοστό %
Συμμαθητές	41	72
Γείτονες	5	26
Συμπατριώτες	1	2

Σχήμα 29B: : Α ναι:

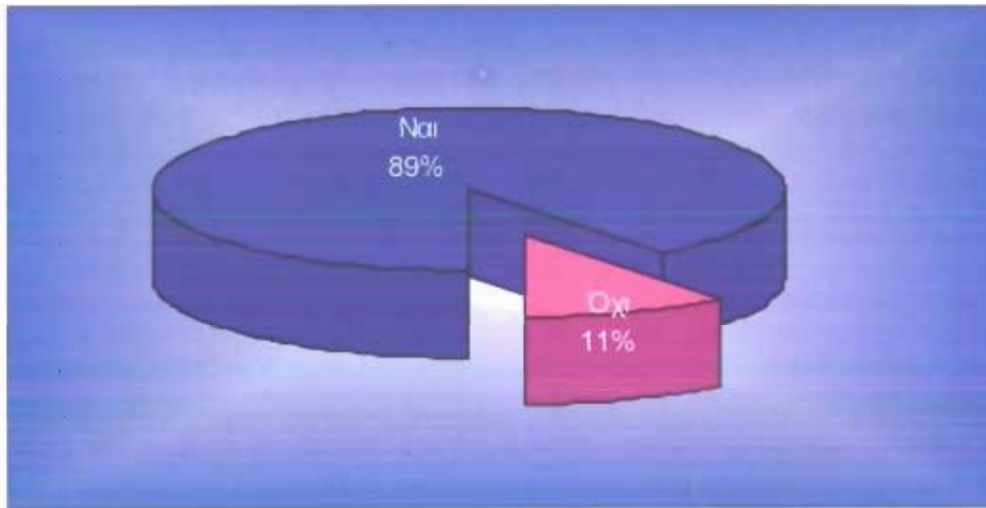

Όπως δηλώνουν 41 παιδιά (ποσοστό 72%) από τους μαθητές του δείγματος, οι φίλοι τους είναι συμμαθητές τους, 5 άτομα (ποσοστό 26%) ότι οι φίλοι τους είναι γείτονες τους, ενώ μόνο 1 άτομο (ποσοστό 2%) δήλωσε ότι οι φίλοι του είναι συμπατριώτες του (Πίνακας 29B, Σχήμα 29B).

Πίνακας 29Γ: Σε προσκαλούν οι φίλοι σου στο σπίτι τους;

Έχεις φίλους;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	42	89
Όχι	5	11

Σχήμα 29Γ: Σε προσκαλούν οι φίλοι σου στο σπίτι τους;

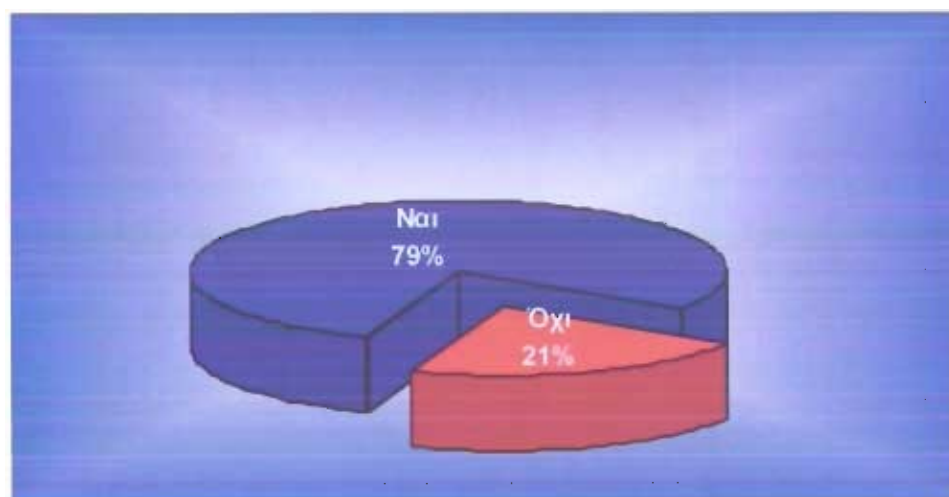

Το 89% (42 άτομα) των συμμετεχόντων στη μελέτη μας πηγαίνει στα σπίτια των φίλων τους, όταν τους προσκαλούν, ενώ μόνο το 11% δεν πηγαίνει (Πίνακας 29Γ, Σχήμα 29Γ).

Πίνακας 29Δ: Εσύ προσκαλείς τους φίλους σου στο σπίτι σου;

Εσύ προσκαλείς τους φίλους σου στο σπίτι σου;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	37	79
Όχι	10	21

Σχήμα 29Δ: Εσύ προσκαλείς τους φίλους σου στο σπίτι σου;

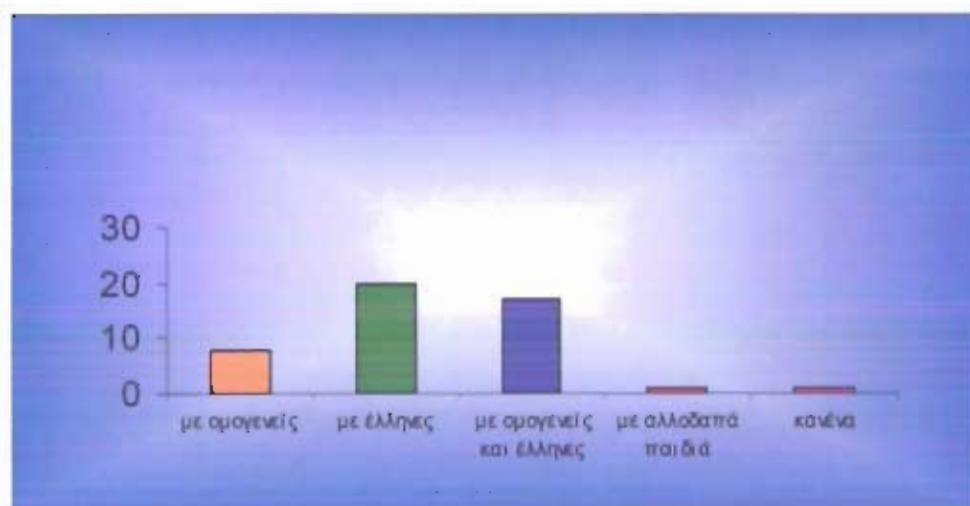

Οι 37 (ποσοστό 79%) από τους μαθητές που ερωτήθηκαν, απάντησαν ότι προσκαλούν τους φίλους τους στο σπίτι τους, ενώ οι υπόλοιποι 10 (ποσοστό 21%) δεν προσκαλούν τους φίλους τους στο σπίτι τους (Πίνακας 29Δ, Σχήμα 29Δ).

Πίνακας 30: Με ποια παιδιά κάνεις περισσότερη παρέα εκτός σχολείου;

Με ποια παιδιά κάνεις περισσότερη παρέα εκτός σχολείου;	N=47	Ποσοστό %
με ομογενείς	8	17
με έλληνες	20	43
με ομογενείς και έλληνες	17	36
με αλλοδαπά παιδιά	1	2
Κανένα	1	2

Διάγραμμα 30: Με ποια παιδιά κάνεις περισσότερη παρέα εκτός σχολείου;

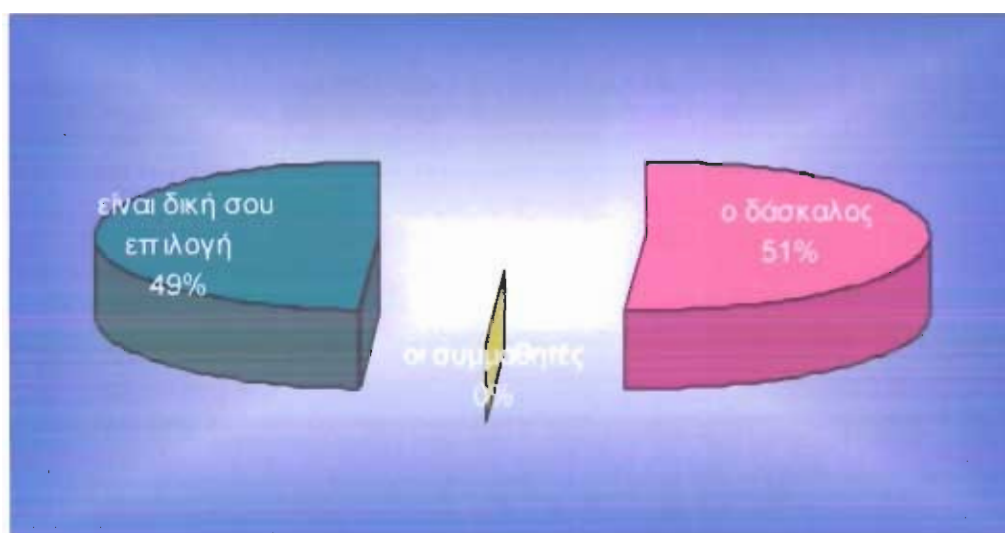

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 30 και το Διάγραμμα 30, ένα σημαντικό ποσοστό (43%) μαθητών κάνει περισσότερη παρέα εκτός σχολείου με Έλληνες, το 36% με Έλληνες και ομογενείς, το 17% με ομογενείς, το 2% με αλλοδαπά παιδιά και το 2% επίσης με κανένα.

Πίνακας 31: Τη θέση στην τάξη την κανονίζει:

Τη θέση στην τάξη την κανονίζει:	N=47	Ποσοστό %
ο δάσκαλος	24	51
οι συμμαθητές	0	0
Είναι δική σου επιλογή	23	49

Σχήμα 31: Τη θέση στην τάξη την κανονίζει:

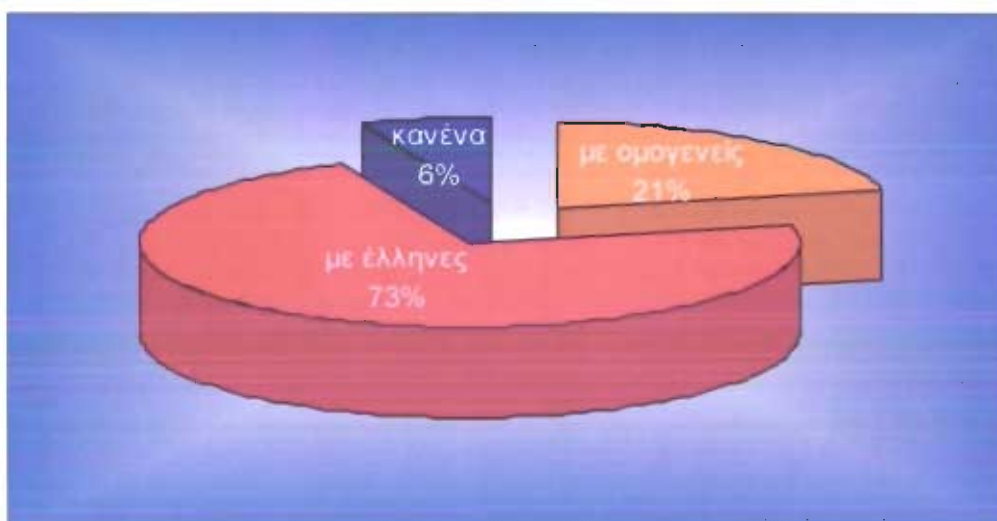

Όπως δηλώνουν 24 (ποσοστό 51%) από τους μαθητές του δείγματος τη θέση στην τάξη την κανονίζει ο δάσκαλος, ενώ οι 23 (ποσοστό 49%) δηλώνουν ότι είναι δική τους επιλογή (Πίνακας 31, Σχήμα 31).

Πίνακας 32: Στο θρανίο κάθεσαι με:

Στο θρανίο κάθεσαι με:	N=47	Ποσοστό %
Ομογενείς	10	21
Έλληνες	34	73
Κανένα	3	6

Διάγραμμα 32: Στο θρανίο κάθεσαι με:

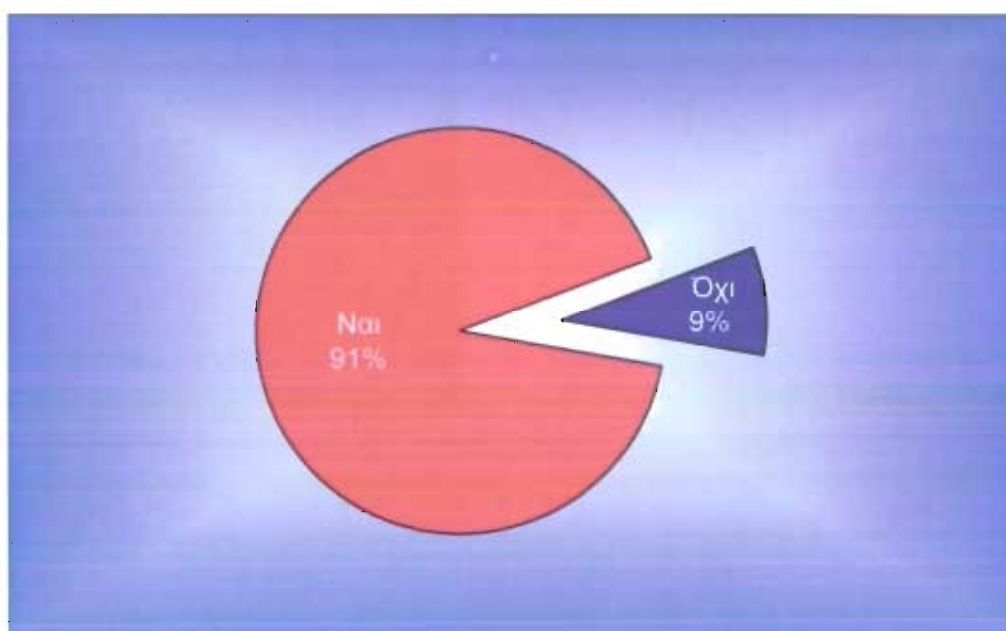

Στο θρανίο, σύμφωνα με τον Πίνακα 32 και το Σχήμα 32, οι αλλοδαποί μαθητές κάθονται με έλληνες (73%) , το 21% με ομογενείς και μόλις το 6% κάθεσαι μόνο του.

Πίνακας 33 Α: Αν έχεις κάποια δυσκολία στα μαθήματα σου, ζητάς βοήθεια;

Αν έχεις κάποια δυσκολία στα μαθήματα σου, ζητάς βοήθεια;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	43	91
Όχι	4	9

Σχήμα 33 Α: Αν έχεις κάποια δυσκολία στα μαθήματα σου, ζητάς βοήθεια;

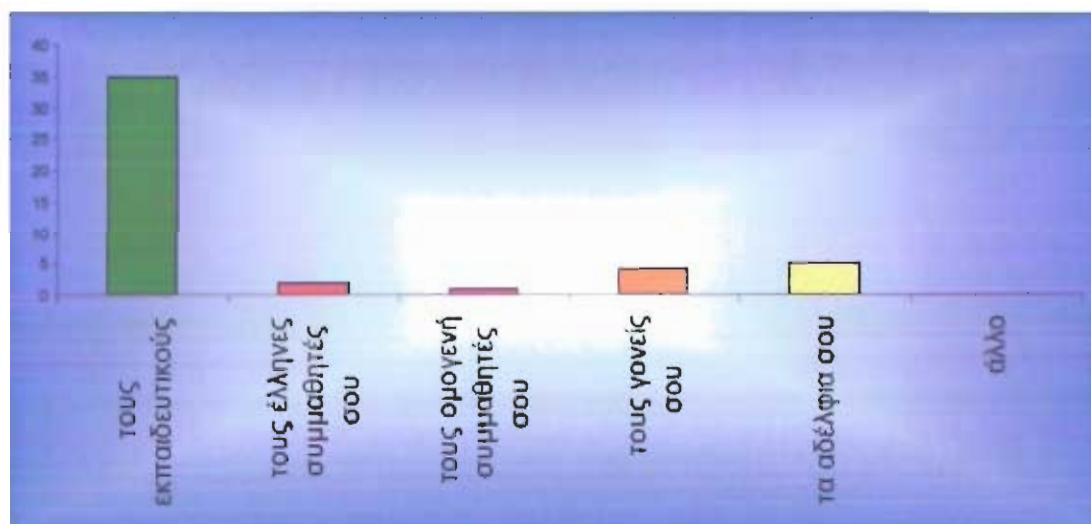

Το 91% (43 άτομα) των συμμετεχόντων στην μελέτη μας, όταν έχει κάποια δυσκολία στα μαθήματα του, ζητά βοήθεια, ενώ μόλις το 9% (4 άτομα) δεν ζητούν κάποια βοήθεια (Πίνακας 33Α, Σχήμα 33Α).

Πίνακας 33B: Αν ναι, ζητάς βοήθεια από:

Αν ναι, ζητάς βοήθεια από:	N=47	Ποσοστό %
τους εκπαιδευτικούς σου	35	74
τους έλληνες συμμαθητές σου	2	4
τους ομογενείς συμμαθητές σου	1	2
τους γονείς σου	4	9
τα αδέρφια σου	5	11
Άλλο	0	0

Διάγραμμα 33B: Αν ναι, ζητάς βοήθεια από:

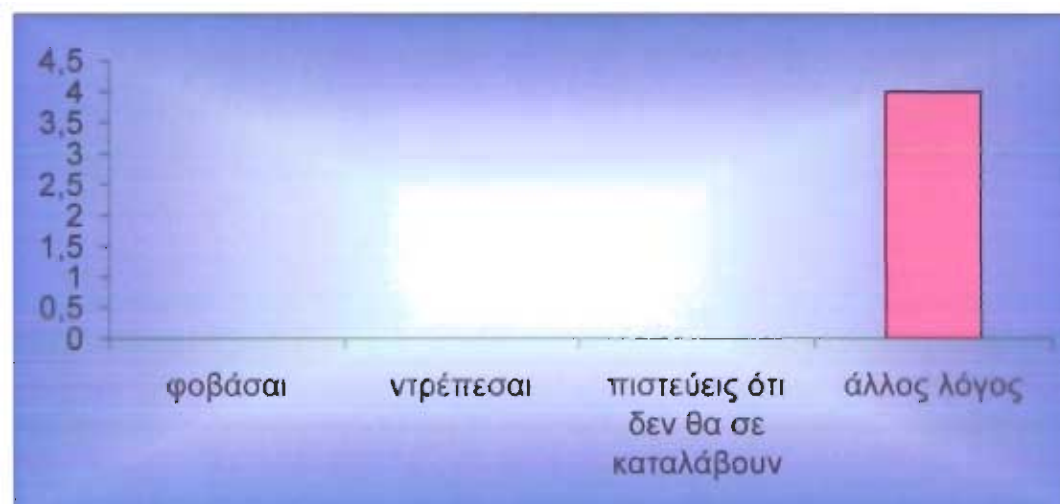

Σύμφωνα με τον πιο πάνω Πίνακα 33B και Διάγραμμα 33B, η πλειοψηφία των μαθητών (35 άτομα, ποσοστό 74%) όταν έχουν κάποια δυσκολία στα μαθήματα τους, ζητούν βοήθεια από τους εκπαιδευτικούς τους, το 4% (2 άτομα) ζητούν βοήθεια από τους έλληνες συμμαθητές τους, το 2% (1 άτομο) ζητά βοήθεια από τους ομογενείς συμμαθητές του, το 9% (4 άτομα) από τους γονείς του και το 11% (5 άτομα) από τα αδέρφια του.

Πίνακας 33Γ: Αν όχι, γιατί;

Αν όχι, γιατί;	N=47	Ποσοστό %
Φοβάσαι	0	0
Ντρέπεσαι	0	0
πιστεύεις ότι δεν θα σε καταλάβουν	0	0
άλλος λόγος	4	100

Διάγραμμα 33Γ: Αν όχι, γιατί;

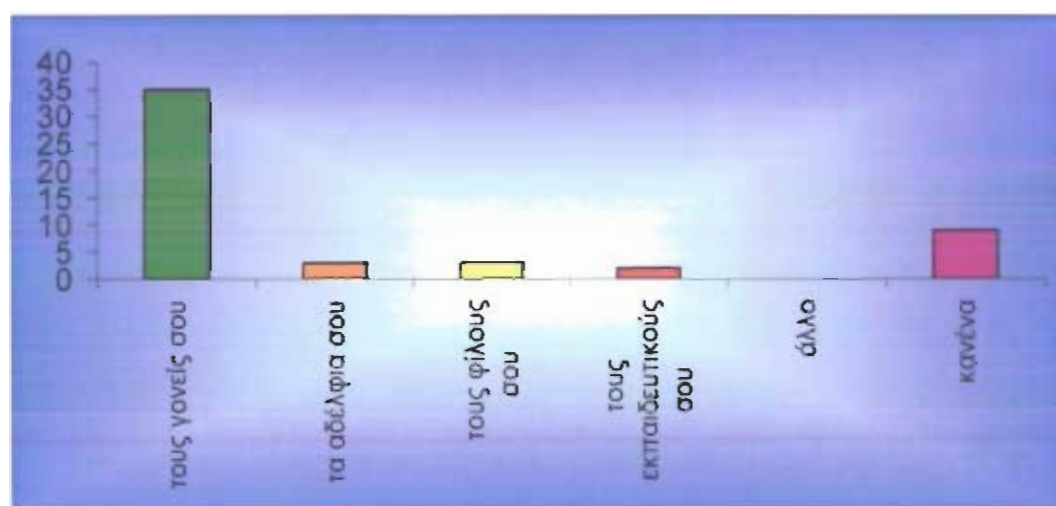

Το σύνολο των μαθητών (100%) που δε ζητά βοήθεια, όταν έχει κάποια δυσκολία στα μαθήματα του δεν είναι ότι φοβάται, ούτε γιατί ντρέπεται, ούτε γιατί πιστεύει ότι δεν θα τον καταλάβουν αλλά υπάρχει κάποιος άλλος λόγος (Πίνακας 33Γ, Διάγραμμα 33Γ).

Πίνακας 34: Όταν έχεις κάποιο προσωπικό πρόβλημα
το συζητάς με:

Όταν έχεις κάποιο προσωπικό πρόβλημα το συζητάς με:	N=47	Ποσοστό %
τους γονείς σου	35	67
τα αδέρφια σου	3	6
τους φίλους σου	3	6
τους εκπαιδευτικούς σου	2	4
Άλλο	0	0
Κανένα	9	17

Διάγραμμα 34: Όταν έχεις κάποιο προσωπικό πρόβλημα το συζητάς με:

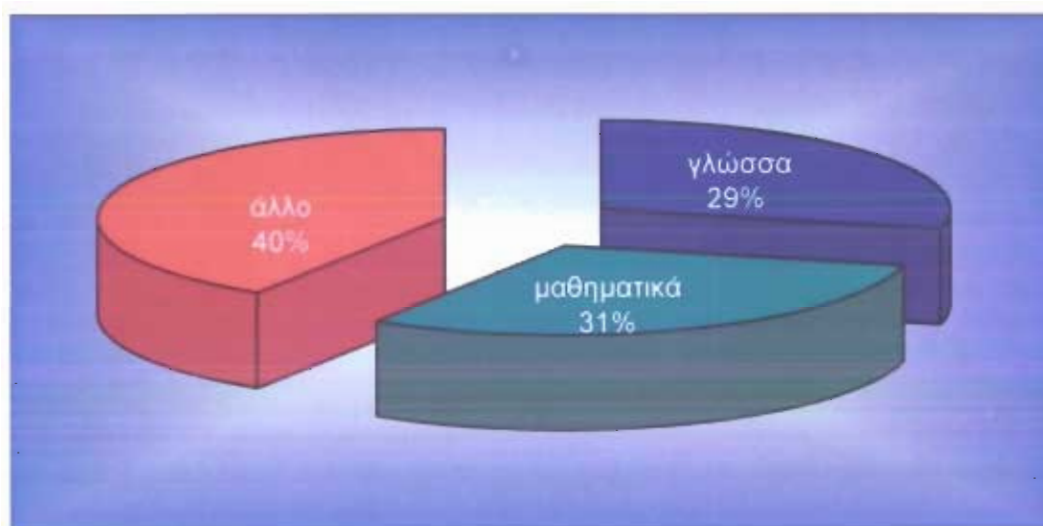

Από τον Πίνακα 34 και το Διάγραμμα 34 βλέπουμε τους μαθητές που απάντησαν με μια ή δυο προτιμήσεις. Ένα σημαντικό ποσοστό (69%) απάντησε ότι όταν έχει κάποιο προσωπικό πρόβλημα το συζητά με τους γονείς του. Ένα 6% το συζητά με τα αδέρφια του, ένα 4% με τους εκπαιδευτικούς του, ένα 6% με τους φίλους του και ένα 17% με κανένα.

Πίνακας 35: Σε ποιο μάθημα θεωρείς τον εαυτό σου καλύτερο;

Σε ποιο μάθημα θεωρείς τον εαυτό σου καλύτερο;	N=47	Ποσοστό %
Γλώσσα	14	29
Μαθηματικά	15	31
Άλλο	20	40

Σχήμα 35: Σε ποιο μάθημα θεωρείς τον εαυτό σου καλύτερο;

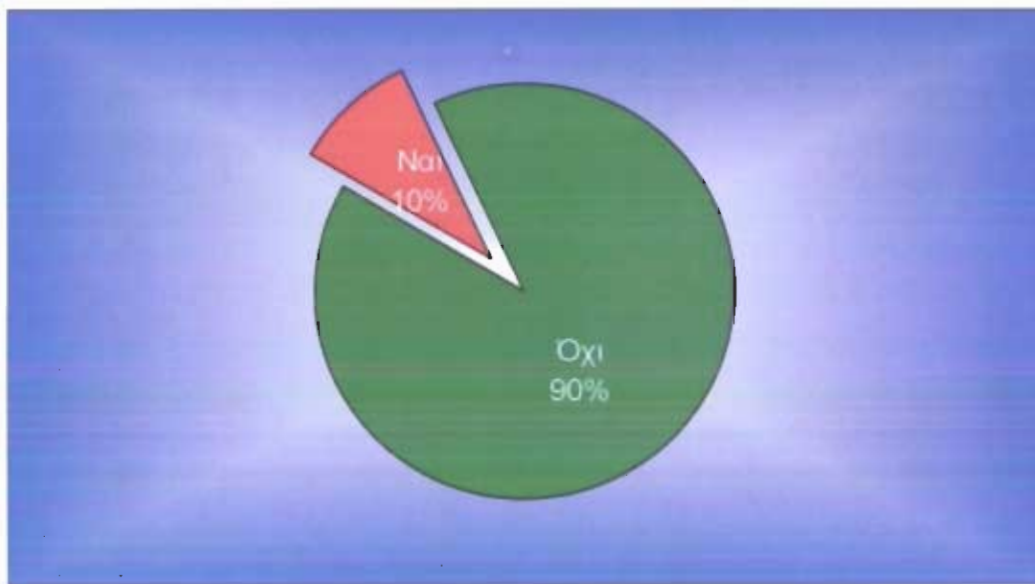

Το 31% των μαθητών θεωρεί τον εαυτό του καλύτερο στο μάθημα των μαθηματικών, το 29% θεωρεί τον εαυτό του καλύτερο στη γλώσσα, ενώ η πλειοψηφία των μαθητών, το 40%, θεωρεί τον εαυτό του καλύτερο σε άλλα μαθήματα (Πίνακας 35, Σχήμα 35).

36A: Διαβάζεις μόνος σου;

Διαβάζεις μόνος σου;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	4	21
Όχι	37	79

36A: Διαβάζεις μόνος σου;

Όπως δηλώνουν 37 (ποσοστό 79%) από τους μαθητές δε διαβάζουν μόνοι τους τα μαθήματα τους, ενώ οι υπόλοιποι 10 μαθητές (ποσοστό 21%) όπως δήλωσαν, διαβάζουν μόνοι τους (Πίνακας 36A, Σχήμα 36A).

Πίνακας 36B: Αν όχι, σε βοηθούν:

Αν όχι, σε βοηθούν:	N=47	Ποσοστό %
οι γονείς σου	31	64
τα αδέρφια σου	6	13
πηγαίνεις φροντιστήριο	2	4
Άλλο	9	19

Διάγραμμα 36B: Αν όχι, σε βοηθούν:

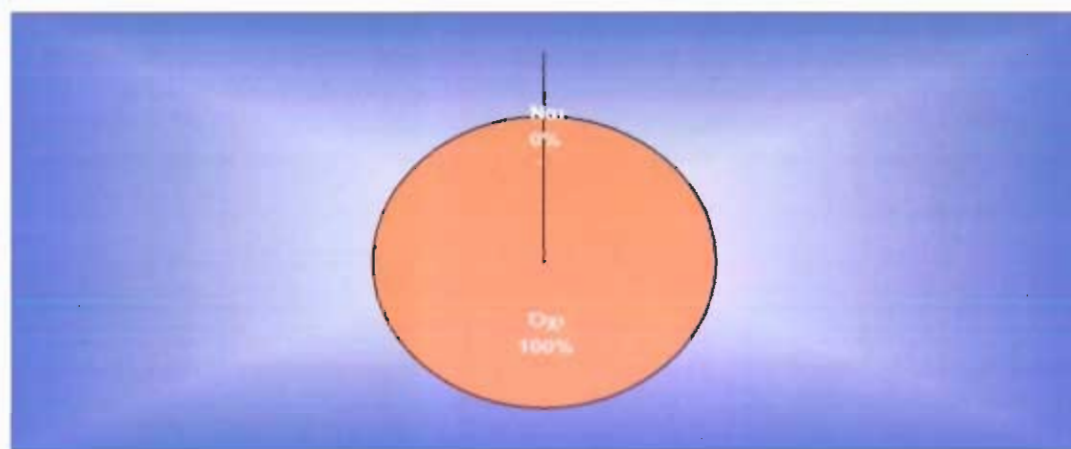

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 36B και το Διάγραμμα 36B οι περισσότεροι μαθητές (64%) ζητούν βοήθεια από τους γονείς τους. Ένα 13% ζητά βοήθεια από τα αδέρφια του, ένα 4% πηγαίνει φροντιστήρια και ένα 19% απάντησε κάτι άλλο.

Πίνακας 37Α: Στο σχολείο σου λειτουργούν τάξεις υποδοχής;

Στο σχολείο σου λειτουργούν τάξεις υποδοχής:	N=47	Ποσοστό %
Ναι	0	0
Όχι	47	100

37Α: Στο σχολείο σου λειτουργούν τάξεις υποδοχής;

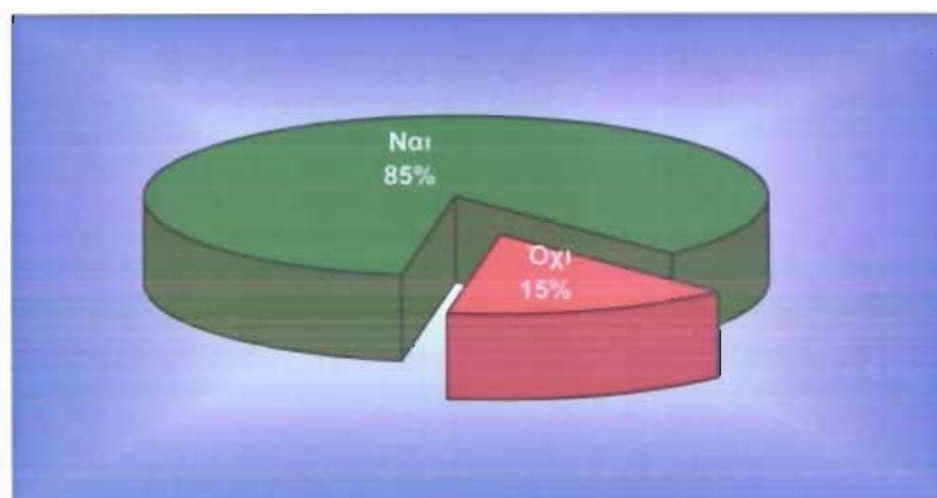
Σύμφωνα με τον πιο πάνω Πίνακα 37Α και Σχήμα 37Α στα σχολεία της Κύπρου δεν έχουν λειτουργήσει ακόμη τάξεις υποδοχής.

Μέσα από συζήτηση που είχαμε με το εκπαιδευτικό προσωπικό των σχολείων ενημερωθήκαμε ότι στα σχολεία της Κύπρου λειτουργούν τάξεις ενισχυτικής διδασκαλίας, δηλαδή τάξεις που βοηθούν τα παιδιά ενισχυτικά στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας (κατανόηση εννοιών, εκμάθηση περισσότερων λέξεων κλπ) παράλληλα με το εκπαιδευτικό πρόγραμμα της τάξης, όπου είναι ανάλογα ενταγμένοι οι μαθητές. Η ενισχυτική διδασκαλία γίνεται συμπληρωματικά (συνήθως ατομικά ή σε μικρές ομάδες 2-3 μαθητών) κατά τη διάρκεια του σχολικού χρόνου και τις πιο πολλές φορές στις ώρες δευτερευόντων μαθημάτων.

Πίνακας 38: Στο σχολείο που φοιτάς θα ήθελες να διδάσκεται και η μητρική σου γλώσσα;

Στο σχολείο που φοιτάς θα ήθελες να διδάσκεται και η μητρική σου γλώσσα;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	40	85
Όχι	7	15

Σχήμα 38: Στο σχολείο που φοιτάς θα ήθελες να διδάσκεται και η μητρική σου γλώσσα;

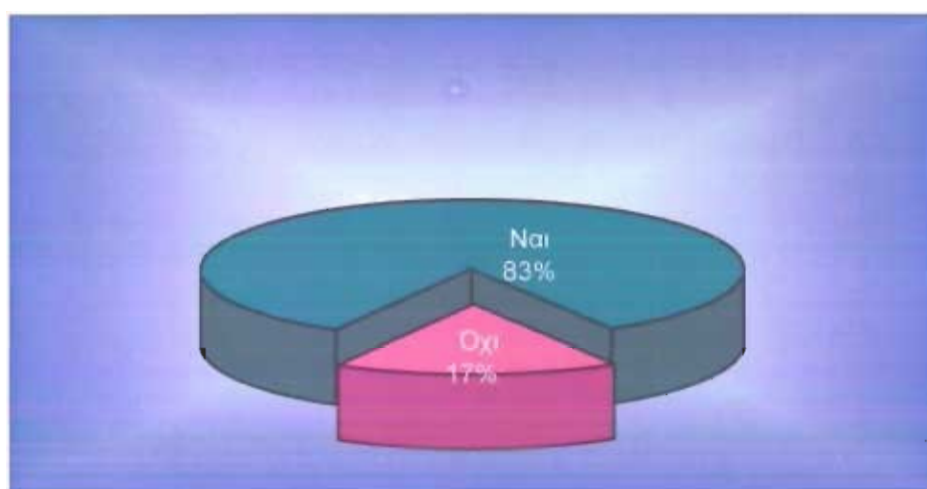

Η πλειοψηφία των μαθητών (40 άτομα, ποσοστό 85%) θα ήθελε στο σχολείο που φοιτά να διδάσκεται η μητρική του γλώσσα, ενώ η ελάχιστη μειοψηφία το 15% (7 άτομα) δεν θα ήθελε να διδάσκεται η μητρική τους γλώσσα (Πίνακας 38, Σχήμα 38).

Πίνακας 39: Λαμβάνεις μέρος σε εκδηλώσεις του σχολείου σου;

Λαμβάνεις μέρος σε εκδηλώσεις του σχολείου σου;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	39	83
Όχι	8	17

Σχήμα 39: Λαμβάνεις μέρος σε εκδηλώσεις του σχολείου σου;

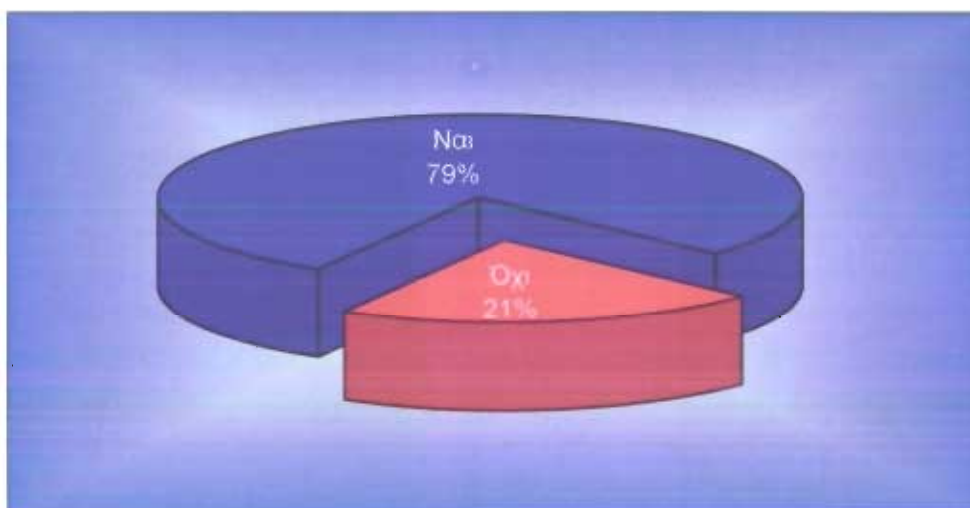

Στο ερώτημα μας εάν λαμβάνουν μέρος σε εκδηλώσεις του σχολείου τους, οι 39 (ποσοστό 83%) μας απάντησαν θετικά και μόνο 8 (ποσοστό 17%) μας έδωσαν αρνητική απάντηση (Πίνακας 39, Σχήμα 39).

Πίνακας 40Α: Έχεις εξωσχολικές δραστηριότητες;

Έχεις εξωσχολικές δραστηριότητες;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	37	79
Όχι	10	21

Σχήμα 40Α: Έχεις εξωσχολικές δραστηριότητες;

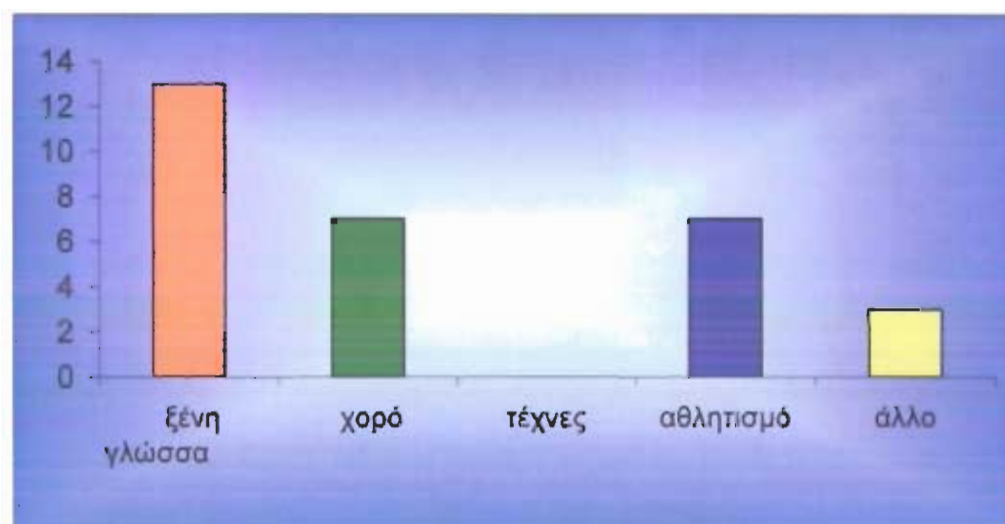

Οι 37 (ποσοστό 79%) από τους μαθητές δήλωσαν ότι έχουν εξωσχολικές δραστηριότητες, ενώ δεν έχουν οι 10 (ποσοστό 21%) (Πίνακας 40Α, Σχήμα 40Α).

Πίνακας 40B: Αν ναι, είναι:

Αν ναι, είναι:	N=47	Ποσοστό %
ξένη γλώσσα	13	44
Χορό	7	23
Τέχνες	0	0
Αθλητισμό	7	23
Άλλο	3	10

Διάγραμμα 40B: Αν ναι, είναι:

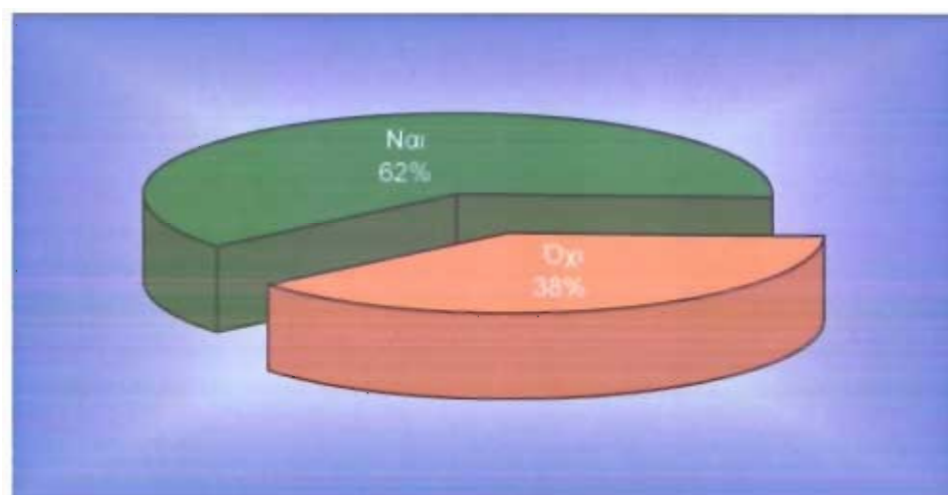

Ο παραπάνω Πίνακας 40B και Διάγραμμα 40B μας δείχνουν τους μαθητές που απάντησαν με μία και δύο προτιμήσεις. Παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι μαθητές (13 άτομα, ποσοστό 44%) παρακολουθούν ξένη γλώσσα, το 23% (7 άτομα) ασχολείται με χορό, το 23% (7 άτομα) ασχολείται με αθλητισμό και 10% (3 άτομα) ασχολείται με κάτι άλλο.

Πίνακας 41: Εκτός των σχολικών βιβλίων διαβάζεις βιβλία στην ελληνική γλώσσα;

Εκτός των σχολικών βιβλίων διαβάζεις βιβλία στην ελληνική γλώσσα;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	29	62
Όχι	18	38

Σχήμα 41: Εκτός των σχολικών βιβλίων διαβάζεις βιβλία στην ελληνική γλώσσα;

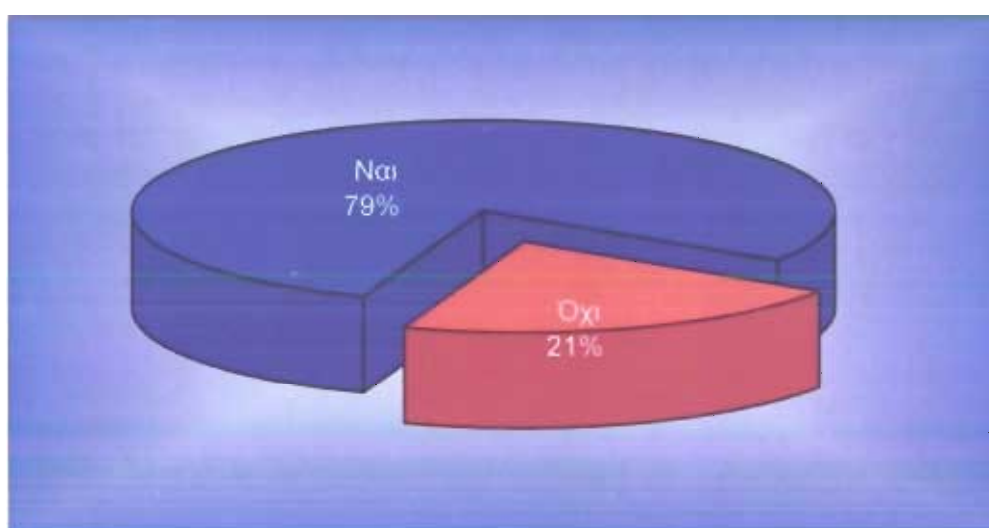

Ο Πίνακας 41 και το Σχήμα 41 μας δείχνει ότι ένα μεγάλο ποσοστό μαθητών (62%) διαβάζει και άλλα βιβλία στην ελληνική γλώσσα, εκτός των σχολικών βιβλίων.

Πίνακας 42: Ακούς Ελληνική Μουσική;

Ακούς Ελληνική Μουσική;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	37	79
Όχι	18	38

Σχήμα 42: Ακούς Ελληνική Μουσική;

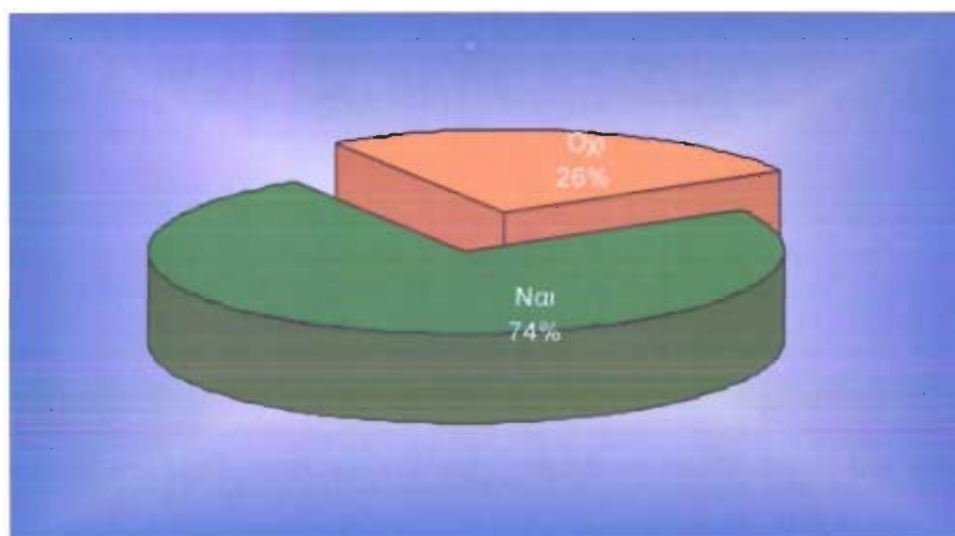

Παρατηρούμε ότι το 79% (37 άτομα) των μαθητών προτιμά να ακούει και Ελληνική Μουσική ενώ το 21% (10 άτομα) δεν την προτιμά. (Πίνακας 42, Σχήμα 42).

Πίνακας 43: Πηγαίνεις διακοπές στην πατρίδα σου;

Πηγαίνεις διακοπές στην πατρίδα σου;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	37	79
Όχι	18	38

Σχήμα 43: Πηγαίνεις διακοπές στην πατρίδα σου;

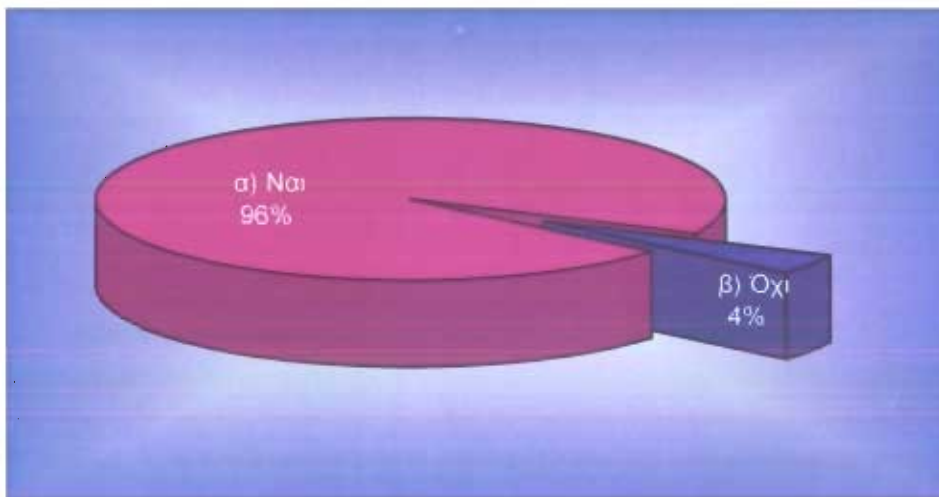

Η πλειοψηφία των μαθητών (35 άτομα, ποσοστό 74%) πηγαίνει στην Πατρίδα του για διακοπές, ενώ το 26% (12 άτομα) δεν πηγαίνει (Πίνακας 43, Σχήμα 43).

Πίνακας 44Α: Έχεις συγγενείς στην πατρίδα σου;

Έχεις συγγενείς στην πατρίδα σου;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	45	96
Όχι	2	4

Σχήμα 44Α: Έχεις συγγενείς στην πατρίδα σου;

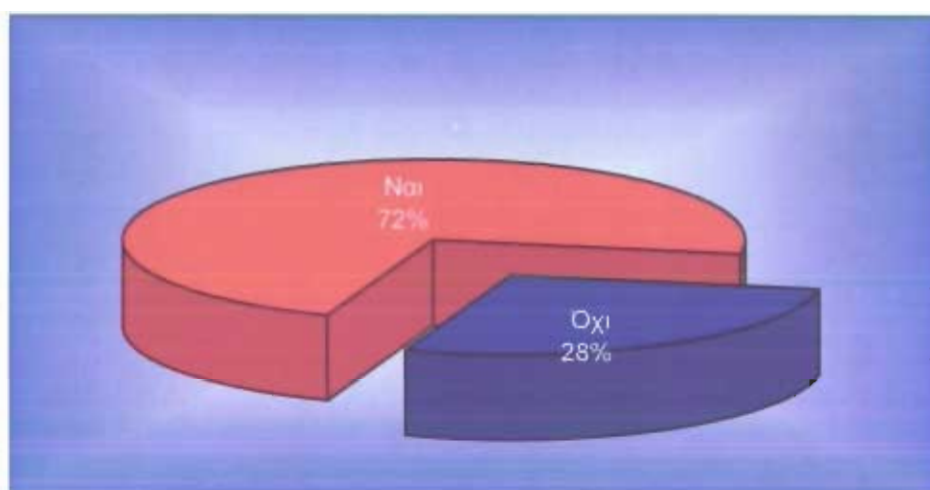

Το 96% (45 άτομα) από τους μαθητές δήλωσε ότι στην πατρίδα του έχει συγγενείς και μόνο το 4% (2 άτομα) δεν έχει συγγενείς στην πατρίδα του (Πίνακας 44Α, Σχήμα 44Α)..

Πίνακας 44B: Έχεις φίλους στην πατρίδα σου;

Έχεις φίλους στην πατρίδα σου;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	34	72
Όχι	13	28

Σχήμα 44B: Έχεις φίλους στην πατρίδα σου;

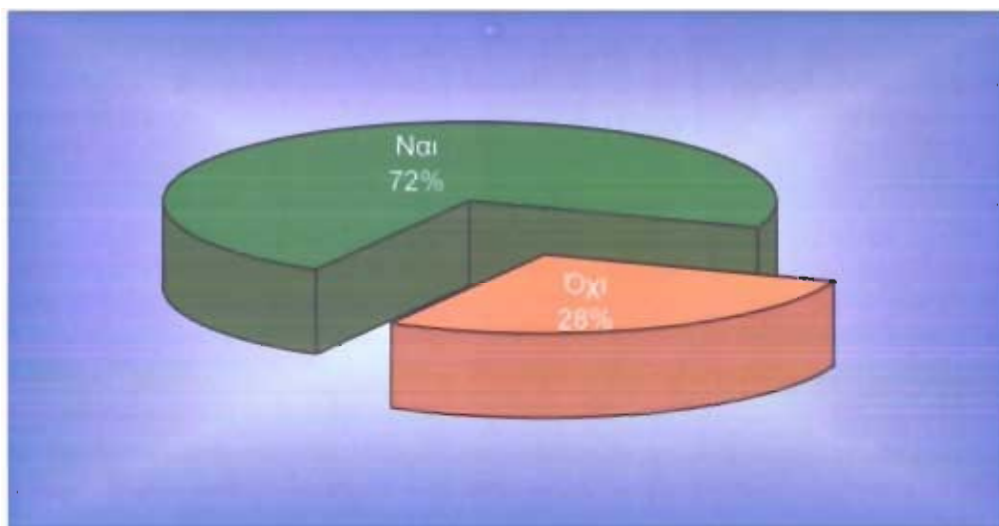

Από τον πίνακα 44B και το Σχήμα 44B βλέπουμε ότι το 72% έχει φίλους στην πατρίδα του, ενώ μικρό ποσοστό ερωτηθέντων, 28%, απάντησαν αρνητικά.

Πίνακας 44Γ: Επικοινωνείς μαζί τους(τηλέφωνο, γράμμα, κλπ);

Επικοινωνείς μαζί τους (τηλέφωνο, γράμμα, κλπ);	N=47	Ποσοστό %
Ναι	34	72
Όχι	13	28

Σχήμα 44Γ: Επικοινωνείς μαζί τους(τηλέφωνο, γράμμα, κλπ);

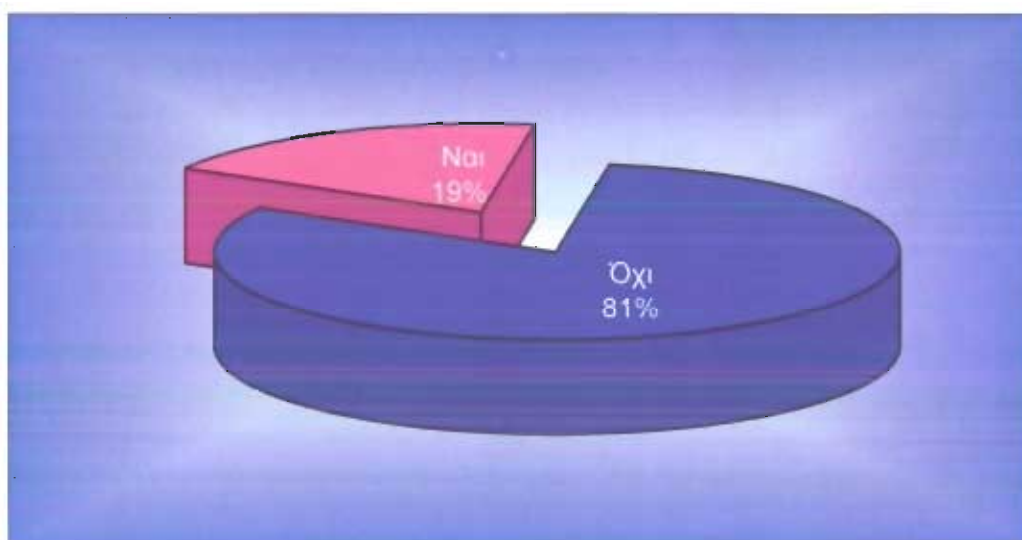

Στο ερώτημα μας αν επικοινωνούν μαζί τους, το 72% απάντησε θετικά και μόνο το 28% απάντησε αρνητικά (Πίνακας 44Γ, Σχήμα 44Γ).

Πίνακας 45: Σκέπτεσαι να επιστρέψεις στον τόπο σου;

Σκέπτεσαι να επιστρέψεις στο τόπο σου;	N=47	Ποσοστό %
Ναι	9	19
Όχι	38	81

Σχήμα 45: Σκέπτεσαι να επιστρέψεις στον τόπο σου;

Στο ερώτημα μας αν σκέπτονται να επιστρέψουν στο τόπο τους, οι 38 (ποσοστό 81%) μαθητές απάντησαν αρνητικά και μόνο οι 9 (ποσοστό 19%) έδωσαν θετική απάντηση (Πίνακας 45, Σχήμα 45).

Γ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, σκοπός της έρευνας αυτής ήταν να διαπιστωθεί ο τρόπος αντιμετώπισης των αλλοδαπών παιδιών στα Δημοτικά Σχολεία της Κύπρου. Επίσης, το ζητούμενο ήταν, αν τα παιδιά αυτά με διαφορετική κουλτούρα, νοοτροπία και γλώσσα είναι αποδεχτά στο χώρο του σχολείου και στην κοινωνία.

Η έρευνα κατέδειξε ότι το μεγαλύτερο μέρος των αλλοδαπών μαθητών, που φοιτούν σε Ελληνικά σχολεία, αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας.

Η πλειοψηφία μαθητών δυσκολεύεται γιατί:

- ❖ Δεν γεννήθηκαν στην Κύπρο
- ❖ Δεν είναι κάποιος από τους γονείς τους Έλληνας
- ❖ Δεν χρησιμοποιούν την Ελληνική γλώσσα μεταξύ τους

Τα αλλόγλωσσα παιδιά χρειάζονται συστηματική και προγραμματισμένη βοήθεια για να κατακτήσουν σωστά και να χρησιμοποιούν άνετα την Ελληνική γλώσσα. Επίσης, τα ίδια τα παιδιά πρέπει να καταβάλουν τεράστιες προσπάθειες, για να μάθουν να χρησιμοποιούν την ελληνική γλώσσα αλλά και να αποκτήσουν την ελληνική νοοτροπία και κουλτούρα. Αυτό το διαπιστώσαμε μέσα από τα ερωτήματα μας που αφορούσαν το αν προσπαθούν να το επιδιώξουν, δηλαδή, αν διαβάζουν ελληνικά βιβλία εκτός των σχολικών, αν ακούν ελληνική μουσική και αν λαμβάνουν μέρος στις διάφορες εκδηλώσεις του σχολείου.

Εν κατακλείδι, μέσα από την έρευνα μας εξακριβώσαμε ότι η πλειοψηφία των αλλοδαπών μαθητών δεν κάνει επιλογή τους φίλους του, αλλά κάνει παρέα με όλα τα παιδιά και κυρίως με έλληνες. Αυτό το γεγονός μας δείχνει ότι ανάμεσα στα παιδιά δεν κυριαρχεί το αίσθημα της προκατάληψης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7.1. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα παιδιά των Ελλήνων ομογενών, που επαναπατριζονται, καθώς και τα παιδιά άλλων πολιτισμικών ομάδων, που ζουν στην Ελλάδα, αντιμετωπίζουν μια σειρά από προβλήματα σχολικής κοινωνικής ένταξης (Μάρκου, 1996). Το ελληνικό - κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα δεν μπόρεσε μέχρι σήμερα ν' αντιμετωπίσει τα προβλήματα αυτά αποτελεσματικά (Παπάς, 1998). Λαμβάνονται μέτρα, που έχουν αποδειχτεί λυσιτελή και εν πολλοίς αντίθετα προς τους επιδιωκόμενους στόχους (Μουσούρου, 1991). Η αποτυχία των μέτρων της διαπολιτισμικής εκπαιδευτικής πολιτικής έγκειται όχι μόνο στο γεγονός ότι δεν εφαρμόστηκαν με επιτυχία τα μέτρα που θεσπίστηκαν, αλλά και στο γεγονός ότι τα μέτρα αυτά αποτέλεσαν ουσιαστικά μεταφορά δυτικοευρωπαϊκών μέτρων στην ελληνική πραγματικότητα. Καμία έρευνα ή μελέτη δεν έγινε για να διευκρινιστεί εάν μπορούν αυτά τα μέτρα να προσαρμοστούν στο ελληνικό – κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα. Το μόνο που έγινε ήταν απλά η μεταφορά και η εφαρμογή τους, έστω αν αυτά τα μέτρα είχαν δοκιμαστεί και αποτύχει σε χώρες που τα εκτόνησαν και τα εφάρμοσαν αρχικά. Εκτός από τη βεβαιωμένη μεταφορά τους, τα μέτρα αυτά δεν πέτυχαν στους στόχους για τους οποίους θεσπίστηκαν. (Κανακίδου-Παπαγιάννη, 1997).

Σύμφωνα με τους Βακάλιο-Κανακίδου-Παναγιωτίδη-Παπαγιάννη (1997) θα χρειαστεί να υπάρξει μια επισταμένη σταθερή προσπάθεια μελέτης της διεθνούς εμπειρίας και του τρόπου αξιοποίησης της στη χώρα μας, αποφεύγοντας την αντιγραφή. Κι επειδή αυτή η διεθνής εμπειρία βεβαιώνει ότι δεν υπάρχουν έτοιμα μοντέλα για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση και αγωγή, τα οποία θα μπορούν να λειτουργήσουν ως έχουν σε κάθε χώρα, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στη διεύρυνση του κοινωνικού περιβάλλοντος, των συνθηκών και των προϋποθέσεων κάτω από τις οποίες θα προσανατολιστεί η εκπαίδευση ως διαπολιτισμική. Απαιτείται λοιπόν να υπάρξει ένα λίγο-πολύ αυτοτελές δικό μας σχήμα, το οποίο θ' αποτελέσει το γενικό πλαίσιο και θα

καθορίσει το γενικό προσανατολισμό για το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την καθιέρωση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Τα βασικά αποτελέσματα συμπεράσματα της μελέτης μας είναι ότι:

- Στην Κύπρο δεν λειτουργούν Τάξεις Υποδοχής και Φροντιστηριακά Τμήματα, αλλά υπάρχουν τμήματα ενισχυτικής διδασκαλίας για τα αλλοδαπά παιδιά.
- Η μητρική γλώσσα εξακολουθεί να είναι το βασικό μέσο επικοινωνίας των παιδιών, στο πλαίσιο της οικογένειας, παράλληλα με την Ελληνική γλώσσα.
- Οι αλλοδαποί μαθητές στο σχολείο δεν αντιμετωπίζονται με προκατάληψη, από το περιβάλλον του δηλαδή από τους συμμαθητές του και τους δασκάλους του.
- Επίσης βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά των μεταναστών κατά την σχολική τους ένταξη είναι η γλώσσα.
- Και τέλος, η πλειοψηφία των παιδιών δεν θέλουν να εγκαταλείψουν την χώρα που βρίσκονται και να επιστρέψουν στην χώρα προέλευσης τους.

7.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι προτάσεις που γίνονται από μας είναι:

- Η εκπαιδευτική μας πολιτική πρέπει να στοχεύει στην ομαλή ένταξη των παιδιών των μεταναστών, των προσφύγων και γενικά όλων των παιδιών με πολιτισμικές και γλωσσικές ιδιαιτερότητες στο κοινωνικό γίγνεσθαι της χώρας καθώς και στη δημιουργία προϋποθέσεων για την μετέπειτα κοινωνική τους ανέλιξη.
- Η εκπαίδευση να είναι κοινή για όλους τους μαθητές αλλά να ανταποκρίνεται στην πολιτιστική πολλαπλότητα και να διασφαλίζει την πολιτιστική ετερότητα.
- Τα γλωσσικά και πολιτισμικά εφόδια των «άλλων» μαθητών να κρίνονται ως διατηρήσιμες και καλλιεργήσιμες αξίες και να μην επιδιώκεται σταδιακός μαρασμός τους ως βάση για τη εξομοίωση και την ένταξη τους.
- Το περιεχόμενο και οι αξίες του Σχολείου θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένες στην κοινωνική πραγματικότητα όλων των μαθητών, με την έννοια της διαπολιτισμικής αγωγής, γιατί αυτό δεν αφορά μόνο τα παιδιά των μεταναστών, αλλά όλα τα παιδιά της σχολικής κοινότητας, καθώς μια τέτοια προσέγγιση θα συμβάλλει στην αλληλοκατανόηση, στον αλληλοσεβασμό και συνεπώς στην εξέλιξη όλων των μαθητών.
- Να δοθεί η ευκαιρία στον κάθε μαθητή να οικειοποιηθεί την κουλτούρα της χώρας του, να την εσωτερικεύσει και να αναζητήσει σ' αυτήν την εθνική του ταυτότητα, ταυτόχρονα όμως θα του διδάξει ότι η κουλτούρα του άλλου μπορεί να είναι διαφορετική χωρίς να είναι ποιοτικά καλύτερη.
- Μια βασική τομή που πρέπει να επιχειρήσει η πολιτεία και που θα δώσει τη σημαντικότερη και πολυτιμότερη βοήθεια όχι μόνο στα Μεταναστόπουλα αλλά σε όλους τους μαθητές είναι η καθιέρωση του θεσμού της Κοινωνικής Εργασίας στα Σχολεία. Ο Κ.Λ στο Σχολείο έχει τη δυνατότητα να προσφέρει σε σημαντικά μεγάλο ποσοστό στα παιδιά των Μεταναστών αλλά και στις οικογένειες τους. Μέσα από τις

μεθόδους της Κοινωνικής Εργασίας με Άτομα, με Ομάδες, με Οικογένεια και Κοινότητα, μπορεί να γίνει ο καταλύτης και ο πολυτιμότερος αγωγός βοήθειας στο θέμα των Μεταναστών.

- Η ένταξη των αλλοδαπών μαθητών στα σχολεία πρέπει να είναι ομαλή ώστε τα παιδιά αυτά να μην νοιώθουν κατώτερα και ξένα από τα υπόλοιπα παιδιά του σχολείου. Σ' αυτό σημαντικό ρόλο παίζουν οι δάσκαλοι και ο διευθυντής του Σχολείου.
- Οι δάσκαλοι του Σχολείου πρέπει να γνωρίζουν τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής και Παγκόσμιας πραγματικότητας που όλο και περισσότερο επηρεάζουν την εξέλιξη της κοινωνίας μας. Επίσης πρέπει να έχουν παιδαγωγική γνώση που θα τους επιτρέψει να διαμορφώνουν και να εφαρμόζουν με επιτυχία διδακτικές προσεγγίσεις και γενικά να είναι αποτελεσματικοί στην τάξη.
- Επίσης οι δάσκαλοι θα πρέπει να αποκτήσουν γνώσεις γύρω από τους όρους <Διαπολιτισμική Αγωγή>, <Ανακατατάξεις στην Ευρώπη>, <Μετανάστευση>, <Παλιννόστηση> κ.λ.π. Γι' αυτό τον λόγο απαιτείται η εκπαίδευση τους ώστε να αντιμετωπίζουν στην πράξη τα αποτελέσματα τέτοιων φαινομένων. Εκπαίδευση είτε στην Πανεπιστημιακή κατάρτιση τους με ειδικά μαθήματα είτε κατά την εξάσκηση του επαγγέλματος τους με σεμινάρια, ενημερωτικά προγράμματα κ.α.
- Να δημιουργηθούν ειδικά Φροντιστηριακά Τμήματα και Τάξεις Υποδοχής για βελτίωση της Ελληνικής Γλώσσας- Η πολιτεία, πρέπει δηλ, να ρυθμίσει το θέμα των Τάξεων Υποδοχής και των Φροντιστηριακών Τμημάτων και τα μαθήματα να γίνονται από καταρτισμένους και έμπειρους δασκάλους στο χώρο του σχολείου. Να γίνει θεσμός όπου υπάρχει ανάγκη.
- Τα μαθήματα να διακρίνονται από Διαπολιτισμικό και όχι Εθνοκεντρικό χαρακτήρα.
- Η βαθμολόγηση ή η αξιολόγηση στο Σχολείο να γίνεται όχι με αυστηρά κριτήρια, για τα αλλοδαπά παιδιά και αυτό γιατί δεν ξεκινούν από το ίδιο σημείο με τα γηγενή για τη σχολική ζωή, αλλά πολύ πιο πίσω. Όχι στην ειδική βαθμολογία.

- Εισαγωγή των Κοινωνικών Λειτουργών στα Σχολεία όπου η προσφορά τους θα είναι πολύτιμη.
- Οι Κ.Λ χρειάζεται σ' ένα σύγχρονο Δημοτικό Σχολείο να γνωρίζουν για τη Διαπολιτισμική Αγωγή, για τις Ανακατατάξεις στον Ευρωπαϊκό χώρο ,για τα μεταναστευτικά ρεύματα.
- Να διοργανώνονται στα σχολεία εκδηλώσεις όπου θα παρουσιάζονται θέματα ιδιαίτερα από κάθε πατρίδα και πολιτισμό.
- Το σχολικό πρόγραμμα πρέπει να αναμορφωθεί ριζικά ώστε να ανταποκρίνεται στις εκπαιδευτικές, κοινωνικές, πολιτισμικές και πολιτικές προσδοκίες όλων των κοινωνικών ομάδων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Φύλο: Αγόρι

Κορίτσι

2. Ηλικία: 7-9

9-11

12 και άνω

3. Α) Έχεις γεννηθεί στην Κύπρο;

Ναι

Όχι

Β) Αν όχι σε ποια ηλικία ήρθες στην Κύπρο;

α) 1-2 β) 3-4 γ) 5-6 δ) 7-8

ε) 9-10 στ) 11-12 ζ) 12 και άνω

4. Χώρα προέλευσης:

α) Κεντρική Ευρώπη

(Γερμανία, Πολωνία, Τσεχία, Αυστρία, Ελβετία)

β) Δυτική Ευρώπη

(Αγγλία, Ιρλανδία, Γαλλία, Ισπανία, Πορτογαλία)

γ) Ανατολική Ευρώπη

(Ουκρανία, Μολδαβία, Ρωσία, Λευκορωσία)

δ) Νότια Ευρώπη

(Βουλγαρία, Ρουμανία, Ιταλία, Αλβανία, Γιουγκοσλαβία)

ε) Ασιατικές χώρες

(Αίγυπτος, Συρία, Ιράκ, Ισραήλ, Λίβανος, Μπαχρέϊν, Πακιστάν)

ζ) Σκανδιναβικές χώρες

(Φιλανδία, Δανία, Νορβηγία, Σουηδία)

η) Άλλη

5. Α) Όταν ήρθες στην Κύπρο γνώριζες την ελληνική γλώσσα;

Ναι

Όχι

Β) Αν ναι : α) πολύ καλά

β) καλά

γ) μέτρια

δ) καθόλου

Γ) Αν όχι σε ποια ηλικία άρχισες να τη μαθαίνεις την ελληνική γλώσσα;

α) 2 β) 3 γ) 4

δ) 5 ε) 6 ζ) 7

η) 8 θ) 9 ι) 10

κ) 11 λ) 12 και άνω

6. Αντιμετώπισες κάποιες δυσκολίες όταν ήρθες στην Κύπρο;

α) ένταξης

β) γλώσσας

γ) καμία

δ) άλλο

7. Α) Είναι κάποιος από τους γονείς σου Έλληνας;

α) Ναι

β) Όχι

Β) Αν ναι, ποιος;

α) Πατέρας

β) Μητέρα

8. Α) Οι γονείς σου ζουν στην Κύπρο;

α) και οι δυο

β) ο ένας από τους δυο

γ) κανένας

Β) Αν, όχι με ποιον ζεις;

α) παππού - γιαγιά

β) θείο- θεία

γ) άλλους

9. Α) Εργάζεται ο πατέρας σου;

α) Ναι

β) Όχι

Β) Αν ναι, είναι:

α) Δημόσιος Υπάλληλος

β) Ιδιωτικός Υπάλληλος

γ) Αυτοεργοδοτούμενος

10. Α) Εργάζεται η μητέρα σου;

α) Ναι

β) Όχι

Β) Αν ναι, είναι:

α) Δημόσιος Υπάλληλος

β) Ιδιωτικός Υπάλληλος

γ) Αυτοεργοδοτούμενη

11. Εργάζεσαι ;

α) Ναι

β) Όχι

12. Α) Έχεις αδέρφια;

Ναι

Όχι

Β) Αν ναι, πόσα;

α) 1

β) 2

γ) 3

δ) 4 και άνω

13. Α) Ο πατέρας σου γνωρίζει την ελληνική γλώσσα;

α) πολύ καλά

β) καλά

γ) μέτρια

δ) καθόλου

Β) Η μητέρα σου γνωρίζει την ελληνική γλώσσα;

α) πολύ καλά

β) καλά

γ) μέτρια

δ) καθόλου

14. Τι γλώσσα μιλάς με τους γονείς σου;

α) ελληνικά

β) την Μητρική σας γλώσσα

γ) και τα δυο

15. Τι γλώσσα μιλούν οι γονείς σου μεταξύ τους;

α) ελληνικά

β) την Μητρική σας γλώσσα

γ) και τα δυο

16. Τι γλώσσα μιλάς με τα αδέρφια σου;

α) ελληνικά

β) την Μητρική σας γλώσσα

γ) και τα δυο

17. Μένεις κοντά στο σχολείο;

α) Ναι

β) Όχι

18. Που μένεις;

α) Σε πολυκατοικία

β) Σε μονοκατοικία

19. Μένεις σε καινούργια κατοικία;

α) Ναι

β) Όχι

20. Α) Έχεις δικό σου δωμάτιο;

α) Ναι

β) Όχι

B) Αν όχι, με ποιους μένεις;

α) Αδέρφια

β) Γονείς

γ) Άλλους

21. Έχεις φοιτήσει σε νηπιαγωγείο/ παιδικό σταθμό:

α) στην Κύπρο

β) στην πατρίδα σου

γ) κανένα απ' αυτά

22. Α) Έχεις φοιτήσει σε δημοτικό σχολείο της πατρίδας σου;

α) Ναι

β) Όχι

Β) Αν ναι μέχρι ποια τάξη έχεις φοιτήσει;

Α' Β'

Γ' Δ'

Ε' ΣΤ'

Γ) Όταν ήρθες στην Κύπρο σε ποια τάξη σε είχαν ένταξη;

Α' Β'

Γ' Δ'

Ε' ΣΤ'

23. Σε ποια τάξη φοιτάς τώρα;

Γ' Δ'

Ε' ΣΤ'

24. Ποια ήταν τα συναισθήματα σου την πρώτη μέρα στο σχολείο;

- α) Χαρούμενος/ η
- β) Στεναχωρημένος/ η
- γ) Αμήχανος/ η
- δ) Αγχωμένος/ η
- ε) Ανήσυχος/ η
- στ) Κάτι άλλο

25. Α) Αντιμετωπίζεις κάποιο πρόβλημα στο σχολείο;

- α) Ναι
- β) Όχι

Β) Αν ναι, τα προβλήματα που αντιμετωπίζεις έχουν σχέση με:

- α) την γλώσσα
- β) τα μαθήματα
- γ) τους εκπαιδευτικούς
- δ) τους συμμαθητές σου
- ε) άλλο

26. Ως παιδί μεταναστών στο σχολείο πιστεύεις ότι αντιμετωπίζεσαι

από τους συμμαθητές σου:

- α) με ενδιαφέρον
- β) με αδιαφορία
- γ) όπως όλα τα παιδιά

27. Πως σε αντιμετωπίζουν οι δάσκαλοι στο σχολείο;

α) με ενδιαφέρον

β) με αδιαφορία

γ) όπως όλα τα παιδιά

28. Στο διάλειμμα παίζεις με:

α) ομογενείς

β) έλληνες

γ) όλα τα παιδιά του σχολείου

δ) αλλοδαπά παιδιά

ε) αδέρφια

στ) κανένα

29. Α) Έχεις φίλους;

α) Ναι

β) Όχι

Β) Αν ναι: α) συμμαθητές

β) γείτονες

γ) συμπατριώτες

Γ) Σε προσκαλούν οι φίλοι σου στο σπίτι τους;

(γενέθλια, να παίξετε, κ.α.)

α) Ναι

β) Όχι

Δ) Εσύ προσκαλείς τους φίλους στο σπίτι σου;

α) Ναι

β) Όχι

30. Με ποια παιδιά κάνεις περισσότερη παρέα εκτός σχολείου;

α) με ομογενείς

β) με έλληνες

γ) με ομογενείς και έλληνες

δ) με αλλοδαπά παιδιά

ε) κανένα

31. Την θέση στην τάξη την κανονίζει:

α) ο δάσκαλος

β) οι συμμαθητές

γ) είναι δική σου επιλογή

32. Στο θρανίο κάθεται με:

α) με ομογενείς

β) με έλληνες

γ) κανένα

33. Α) Αν έχεις κάποια δυσκολία στα μαθήματα σου ζητάς βοήθεια;

α) Ναι

β) Όχι

Β) Αν ναι ζητάς από:

α) τους εκπαιδευτικούς

β) τους έλληνες συμμαθητές σου

γ) τους ομογενή συμμαθητές σου

δ) τους γονείς σου

ε) τα αδέρφια σου

στ) άλλο

Γ) Αν, όχι γιατί;

α) φοβάσαι

β) ντρέπεσαι

γ) πιστεύεις ότι δεν θα σε καταλάβουν

δ) άλλος λόγος

34. Όταν έχεις κάποιο προσωπικό πρόβλημα το συζητάς με:

α) τους γονείς σου

β) τα αδέρφια σου

γ) τους φίλους σου

δ) τους εκπαιδευτικούς σου

ε) άλλο

στ) κανένα

35. Σε ποιο μάθημα θεωρείς τον εαυτό σου καλύτερο;

α) γλώσσα

β) μαθηματικά

γ) άλλο

36. Διαβάζεις μόνος σου ή σε βοηθούν:

α) οι γονείς σου

β) τα αδέρφια σου

γ) πηγαίνεις φροντιστήριο

δ) άλλο

37. Α) Στο σχολείο σου λειτουργούν τάξεις υποδοχής;

α) Ναι

β) Όχι

Β) Αν ναι, φοιτάς σε κάποια από αυτή;

α) Ναι

β) Όχι

Γ) Αν παρακολουθείς κάποια τάξη υποδοχής πιστεύεις πως σε βοηθά;

α) Πολύ

β) Λίγο

γ) Καθόλου

38. Στο σχολείο που φοιτάς θα ήθελες να διδάσκεται και η μητρική σου γλώσσα;

α) Ναι

β) Όχι

39. Λαμβάνεις μέρος σε εκδηλώσεις του σχολείου σου;

α) Ναι

β) Όχι

40. Α) Έχεις εξωσχολικές δραστηριότητες;

α) Ναι

β) Όχι

Β) Αν ναι:

α) ξένη γλώσσα

β) χορό

γ) τέχνες

δ) αθλητισμό

ε) άλλο

41. Εκτός των σχολικών βιβλίων διαβάζεις βιβλία στην ελληνική γλώσσα;

α) Ναι

β) Όχι

42. Ακούς Ελληνική Μουσική;

α) Ναι

β) Όχι

43. Πηγαίνεις διακοπές στην πατρίδα σου;

α) Ναι

β) Όχι

44.Α) Έχεις συγγενείς στην πατρίδα σου;

α) Ναι

β) Όχι

Β) Έχεις φίλους στην πατρίδα σου;

α) Ναι

β) Όχι

Γ) Επικοινωνείς μαζί τους (τηλέφωνο, γράμμα, κλπ);

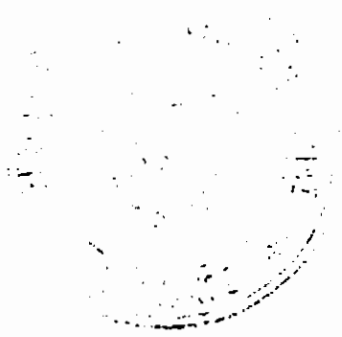
α) Ναι

β) Όχι

45. Σκέπτεσαι να επιστρέψεις στο τόπο σου;

α) Ναι

β) Όχι

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΩΤΟ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΗΜΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
Αρ. 3383 της 28ης ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2000
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

ΜΕΡΟΣ Ι

Ο περί Προσφύγων Νόμος του 2000 εκδίδεται με δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας σύμφωνα με το Άρθρο 52 του Συντάγματος.

Αριθμός 6(I) του 2000

**ΝΟΜΟΣ ΠΟΥ ΠΡΟΝΟΕΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ
ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ**

ΜΕΡΟΣ Ι

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Η Βουλή των Αντιπροσώπων ψηφίζει ως ακολούθως:

1. Ο παρών Νόμος θα αναφέρεται ως ο περί Προσφύγων Νόμος του 2000. Συνοπτικός
τίτλος.
2. Στο Νόμο αυτό, εκτός αν από το κείμενο προκύπτει διαφορετική έννοια— Εμφηνία.
"αιτητής" σημαίνει αλλοδαπό, ο οποίος έχει υποβάλει αίτηση για ανα-
γνώρισή του ως πρόσφυγα και η ιδιότητα αυτή ισχύει για την περίοδο από
την ημερομηνία υποβολής της αίτησης μέχρι την τελική απόφαση στην
αίτηση αυτή.
"αλλοδαπός" σημαίνει πρόσωπο, όπως αυτό ορίζεται στον περί Αλλοδα- Κεφ. 105.
2 του 1972
54 του 1976
50 του 1988
197 του 1989
100(I) του 1996
34(I) του 1997
14(I) του 1998.
πών και Μεταναστεύσεως Νόμο,

"ανήλικος" σημαίνει πρόσωπο κάτω των δεκαοκτώ ετών.
"αρμόδιος λειτουργός" σημαίνει λειτουργό μεταναστεύσεως, ο οποίος
είναι ειδικά εκπαιδευμένος για θέματα προσφύγων.
"Αρχή" σημαίνει την Αρχή Πίτρουφ έγγων, η οποία ιδρύεται δυνάμει του
Μέρους V του παρόντος Νόμου.

"άσυλο" σημαίνει τη με βάση τον παρόντα Νόμο προστασία και δικαιώματα, που παρέχονται σε αλλοδαπό, ο οποίος αναγνωρίζεται ως πρόσφυγας σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου αυτού.

"Δημοκρατία" σημαίνει την Κυπριακή Δημοκρατία.

"πρόδηλα αβάσιμη αίτηση" έχει την έννοια που αποδίδει στη φράση αυτή το εδάφιο (1) του άρθρου 12.

"προστατευόμενο πρόσωπο" σημαίνει πρόσωπο, το οποίο, ενώ δεν είναι πρόσφυγας, θεωρείται πρόσφυγας για ανθρωπιστικούς λόγους.

"πρόσφυγας" σημαίνει το πρόσωπο, που έχει αναγνωριστεί ως πρόσφυγας, όπως η λέξη αυτή ερμηνεύεται στο άρθρο 3.

"Σύμβαση" σημαίνει τη Σύμβαση, η οποία αφορά τη Νομική Κατάσταση των Προσφύγων, που έγινε στη Γενεύη, στις 28 Ιουλίου 1951 και η οποία δεσμεύει την Κυπριακή Δημοκρατία, και περιλαμβάνει το Πρωτόκολλο, το οποίο κινήθηκε με τον περί Πρωτοκόλλου επί της Νομικής Κατάστασεως των Προσφύγων (Κυρωτικό) Νόμο του 1968.

"χώρα ιθαγένειας" σημαίνει τη χώρα ιθαγένειας του αιτητή και αν ο αιτητής δεν έχει ιθαγένεια (stateless), τη χώρα συνήθους διαμονής του.

73 τον 1968.

Πρόσφυγας.

3.—(1) Ως πρόσφυγας αναγνωρίζεται το πρόσωπο που, λόγω βάσιμου φόβου καταδίωξης του για λόγους φυλετικούς, θρησκευτικούς, ιθαγένειας ή ιδιότητας μέλους συγκεκριμένου κοινωνικού συνόλου ή πολιτικών αντιλήψεων, είναι εκτός της χώρας της ιθαγένειάς του και δεν είναι σε θέση, ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν είναι πρόθυμο, να χρησιμοποιήσει την προστασία της χώρας αυτής, ή πρόσωπο, που δεν έχει ιθαγένεια, το οποίο, ενώ είναι εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του ως αποτέλεσμα αυτών των καταστάσεων, δεν είναι σε θέση ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν είναι πρόθυμο να επιστρέψει σ' αυτή.

(2) Στην περίπτωση προσώπου, το οποίο έχει περισσότερες από μία ιθαγένειες, ο όρος "χώρα ιθαγένειας", που αναφέρεται στο εδάφιο (1), σημαίνει κάθε μια από τις χώρες των οποίων έχει την ιθαγένεια, και πρόσωπο δε θεωρείται ότι δεν έχει την προστασία της χώρας της ιθαγένειάς του, αν, χωρίς οποιοδήποτε βάσιμο φόβο για καταδίωξη του, δεν έχει χρησιμοποιήσει την προστασία μιας από τις χώρες, της οποίας είναι πολίτης.

Βασικές αρχές για μεταχείριση προσφύγων.

4. Η εφαρμογή του Νόμου αυτού διέπεται από τις πιο κάτω αρχές:

- (α) Πρόσφυγας ή αιτητής δεν απελαίνεται σε χώρα ή δεν αποστέλλεται στα σύνορα χώρας όπου, λόγω φύλου, φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, ιδιότητας μέλους συγκεκριμένου κοινωνικού συνόλου ή πολιτικών αντιλήψεων, η ζωή ή η ελευθερία του θα τεθεί σε κίνδυνο ή θα υποβληθεί σε βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή καταδίωξη.
- (β) δε γίνεται διάκριση σε βάρος πρόσφυγα για λόγους φύλου, φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, ιδιότητας μέλους συγκεκριμένου κοινωνικού συνόλου ή πολιτικών αντιλήψεων,
- (γ) πρόσφυγας τυγχάνει δίκαιης μεταχείρισης από λειτουργούς της Κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για την παροχή βοήθειας στους πρόσφυγες,
- (δ) διαφυλάσσεται η οικογενειακή ενότητα, σύμφωνα με το άρθρο 25.

5. Ο Νόμος αυτός δεν εφαρμόζεται σε περίπτωση προσώπου—

(α) Το οποίο—

- (i) τυγχάνει ήδη διεθνούς προστασίας από όργανα των Ηνωμένων Εθνών άλλα από την Υπάτη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, ή

Περιορισμοί στην εφαρμογή του Νόμου.

- (ii) αναγνωρίζεται ως νόμιμος κάτοικος από τις αρμόδιες αρχές της χώρας, στην οποία έχει τη διαμονή του και έχει όλα τα δικαιώματα και υποχρεώσεις, που αναγνωρίζονται στους πολίτες της χώρας αυτής, ή
- (β) για το οποίο υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι—
 - (i) έχει διαπράξει έγκλημα εναντίον της ειρήνης, έγκλημα πολέμου ή έγκλημα εναντίον της ανθρωπότητας, όπως αυτά ορίζονται στη Σύμβαση, ή
 - (ii) πριν την είσοδό του στη Δημοκρατία διέπραξε σοβαρό μη πολιτικό αδίκημα σε άλλη χώρα, ή
 - (iii) είναι ένοχος για πράξεις, που είναι αντίθετες προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών.

6.—(1) Η ιδιότητα του πρόσφυγα παύει να υφίσταται όταν αυτός—

Απώλεια της ιδιότητας του πρόσφυγα.

- (α) εκουσίως χρησιμοποιεί εκ νέου την προστασία της χώρας της ιθαγένειάς, ή
- (β) ενώ είχε απωλέσει την ιθαγένεια της χώρας του, εκουσίως την αποκτά εκ νέου, ή
- (γ) έχει αποκτήσει νέα ιθαγένεια και του παρέχεται προστασία από τη χώρα της νέας αυτής ιθαγένειας, ή
- (δ) εκουσίως επανεγκαθίσταται στη χώρα, την οποία προηγουμένως είχε εγκαταλείψει λόγω του προσδιοριζόμενου στο εδάφιο (1) του άρθρου 3, φόβου, ή
- (ε) επειδή οι συνθήκες, οι οποίες τον κατέστησαν πρόσφυγα, έπαυσαν να ισχύουν, δε δικαιούται να συνεχίζει να αρνείται την προστασία της χώρας της ιθαγένειάς του.

Νοείται ότι η παράγραφος αυτή δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση προσώπου, το οποίο ικανοποιεί την Αρχή ότι, λόγω προηγούμενης καταδίωξης του, υπάρχουν επιτακτικοί λόγοι για τους οποίους αρνείται να χρησιμοποιήσει την προστασία που του παρέχει η χώρα της ιθαγένειας ή να επιστρέψει στη χώρα αυτή.

(2) Σε περίπτωση που η Αρχή διαπιστώσει ότι συντρέχει μια από τις προϋποθέσεις, που αναφέρονται στο εδάφιο (1), ανακαλεί την απόφαση, με βάση την οποία το εν λόγω πρόσωπο είχε αναγνωριστεί ως πρόσφυγας.

(3) Με την ανάκληση τερματίζεται οποιαδήποτε άδεια διαμονής, που είχε χορηγηθεί στο εν λόγω πρόσωπο λόγω της ιδιότητάς του ως πρόσφυγα και το πρόσωπο αυτό οφείλει να παραδώσει το δελτίο ταυτότητας πρόσφυγα και τα ταξιδιωτικά έγγραφα πρόσφυγα, που εκδόθηκαν δυνάμει του άρθρου 22.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΕΙΣΟΔΟΣ ΑΙΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΑΔΕΙΑ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ

7.—(1) Αιτητής, ο οποίος εισέρχεται ή εισήλθε στη Δημοκρατία παράνομα, δεν υπόκειται σε τιμωρία λόγω μόνο της παράνομης εισόδου ή διαμονής του, νοουμένου ότι παρουσιάζεται, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, στις αρχές και εκθέτει τους λόγους της παράνομης εισόδου ή διαμονής του.

Εισόδος αιτητών στη Δημοκρατία.

(2) Η αίτηση για αναγνώριση ιδιότητας του πρόσφυγα υποβάλλεται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 11, στα σημεία εισόδου της Δημοκρατίας κατά την άφιξη του αιτητή ή εντός της Δημοκρατίας σε οποιοδήποτε Αστυνομικό σταθμό ή στο Γραφείο του Λειτουργού Μετανάστευσης. Πρόσωπα, που εισήλθαν στη Δημοκρατία παράνομα, υποβάλλουν την αίτηση το συντομότερο δυνατό και χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση μετά την άφιξή τους.

(3) Αιτητής δύναται, αν το επιθυμεί, να επικοινωνήσει με τον Εκπρόσωπο της Υπάτης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες στη Δημοκρατία, στον οποίο επιτρέπεται πρόσβαση τόσο προς τον αιτητή, όσο και προς οποιαδήποτε πληροφορία γι' αυτόν.

(4) Κράτηση του αιτητή επιτρέπεται μόνο για το σκοπό—

- (α) Εξακρίβωσης της ταυτότητάς του.
- (β) εξακρίβωσης των στοιχείων πάνω στα οποία βασίζονται οι ισχυρισμοί, οι οποίοι περιέχονται στην αίτηση του αιτητή.
- (γ) προστασίας της δημόσιας ασφάλειας και δημόσιας τάξης:

Νοείται ότι η κράτηση ανήλικου αιτητή επιτρέπεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και ο τόπος κράτησής του αποφασίζεται ύστερα από συνεννόηση με το Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας.

(5) Αιτητής που κρατείται δυνάμει του εδαφίου (4) πληροφορείται σε γλώσσα που του είναι αντιληπτή, τους λόγους κράτησής του, όπως επίσης και για το δικαίωμά του να επικοινωνήσει με λειτουργό της Υπάτης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και να εξασφαλίσει τις υπηρεσίες δικηγόρου.

(6) Η διάρκεια της κράτησης του αιτητή δυνάμει του εδαφίου (4) δεν μπορεί να υπερβεί τις οκτώ ημέρες. Η κράτηση δύναται να ανανεωθεί για περαιτέρω περιόδους οκτώ ημερών, ύστερα από διάταγμα του Δικαστηρίου, αλλά σε καμία περίπτωση η ολική κράτηση δυνάμει του εδαφίου (4) μπορεί να υπερβαίνει τις τριάντα δύο ημέρες.

Άδεια προσωρινής διαμονής.

8.—(1) Χορηγείται άδεια προσωρινής διαμονής σε αιτητή, ο οποίος εισέρχεται στη Δημοκρατία, όπως αναφέρεται στο άρθρο 7, η οποία θα ισχύει για τη χρονική περίοδο από την ημερομηνία εισόδου του αιτητή στη Δημοκρατία μέχρι την ημερομηνία έκδοσης της τελικής απόφασης αναφορικά με την αίτησή του για αναγνώρισή του ως πρόσφυγα.

(2) Ο τόπος διαμονής αιτητή, στον οποίο χορηγείται άδεια προσωρινής διαμονής δυνάμει του εδαφίου (1), καθορίζεται στην άδεια και ο αιτητής υποχρεούται, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εξέτασης της αίτησής του, να παραμείνει στον τόπο αυτό. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσής του, η διαδικασία εξέτασης της αίτησής του διακόπτεται και δε θεωρείται πλέον αιτητής.

Δικαιώματα αιτητών στους οποίους χορηγείται άδεια προσωρινής διαμονής.

9.—(1) Τηρουμένων των διατάξεων του εδαφίου (2), κατά τη διάρκεια ισχύος της άδειας προσωρινής διαμονής, ο αιτητής έχει—

- (α) δικαίωμα ελεύθερης διακίνησης εντός του εδάφους της Δημοκρατίας,
- (β) δικαίωμα δωρεάν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, αν δεν έχει επαρκείς πόρους συντήρησης,
- (γ) δικαίωμα υποβολής αίτησης για άδεια εργασίας ή δημόσιο βοήθημα, δυνάμει των σχετικών νόμων,
- (δ) πρόσβαση, όπου αυτό είναι δυνατό, σε εκπαιδευτικές διευκολύνσεις του δημόσιου τομέα.

(2) Τα δικαιώματα, που αναφέρονται στο εδάφιο (1), υπόκεινται σε περιορισμούς ή όρους, τους οποίους οι αρμόδιες αρχές ήθελαν κρίνει εύλογο να επιβάλλουν για σκοπούς δημόσιου συμφέροντος.

Ανήλικοι αιτητές.

10. Αν ανήλικος, που δε συνοδεύεται από τον πατέρα ή τη μητέρα του, ζητά άσυλο, ο αρμόδιος λειτουργός γνωστοποιεί την περίπτωση αμέσως στο Διευθυντή Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, ο οποίος θα ενεργεί ως κηδεμόνας του εν λόγω ανήλικου και θα λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα, δυνάμει του Νόμου αυτού, για λογαριασμό του ανήλικου.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΩΣ ΠΡΟΣΦΥΓΑ

11.—(1) Η αίτηση για αναγνώριση προσώπου ως πρόσφυγα απευθύνεται προς τον αρμόδιο λειτουργό:

Υποβολή
αίτησης για
αναγνώριση
προσώπου
ως πρόσφυγα.

Νοείται ότι αιτητής, που δεν είναι σε θέση να υποβάλει γραπτώς την αίτησή του, δύναται να την υποβάλει προφορικά και στην περίπτωση αυτή, ο υπεύθυνος κατά το χρόνο εκείνο του χώρου υποβολής της αίτησης, φροντίζει όπως αυτή καταγραφεί κατά τον καθορισμένο τρόπο.

(2) Κατά την υποβολή της αίτησης παρέχονται στον αιτητή—

- (α) Δωρεάν βοήθεια διερμηνέα, όπου αυτή είναι αναγκαία.
- (β) πληροφορίες για τη διαδικασία, που πρέπει να ακολουθήσει.

(3) Κατά την υποβολή της αίτησης λαμβάνονται τα δακτυλικά αποτυπώματα του αιτητή.

12.—(1) Κατά προτεραιότητα και με ταχύρυθμη διαδικασία εξετάζεται από τον αρμόδιο λειτουργό αίτηση, που κατά τη γνώμη του, είναι πρόδηλα αβάσιμη.

Πρόδηλα
αβάσιμες
αίτησεις
ατόμων.

Πρόδηλα αβάσιμη αίτηση σημαίνει αίτηση—

- (α) Η οποία εκ πρώτης όψεως δεν αποκαλύπτει οποιαδήποτε βάση για αναγνώριση του αιτητή ως πρόσφυγα,
- (β) στην οποία ο αιτητής έχει δώσει σαφώς ανεπαρκείς πληροφορίες ή μαρτυρία για υποστήριξη της.
- (γ) για την οποία ο αρμόδιος λειτουργός ικανοποιείται ότι ο λόγος για τον οποίο ο αιτητής έφυγε ή δεν επιστρέφει στη χώρα ιθαγένειάς του δε συνδέεται με τον προσδιοριζόμενο στο εδάφιο (1) του άρθρου 3 φόβο,
- (δ) στην οποία ο αιτητής δεν απεκάλυψε ότι ταξίδευε ή χρησιμοποιούσε πλαστά ταξιδιωτικά έγγραφα ή πλαστή ταυτότητα και δεν είχε βάσιμο λόγο να μην το αποκαλύψει,
- (ε) στην οποία ο αιτητής εσκεμμένα προέβη σε ψευδείς ή παραπλανητικές παραστάσεις σε σχέση με θέμα, που ήταν ουσιώδες για αυτή,
- (στ) στην οποία ο αιτητής κατέστρεψε έγγραφα σχετικά με την ταυτότητά του ή απέκρυψε σχετικές πληροφορίες ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο παρεμπόδισε τη διεξαγωγή της εξέτασής της.
- (ζ) στην οποία ο αιτητής εσκεμμένα παρέλειψε να αναφέρει ότι είχε υποβάλει προηγούμενη αίτηση για άσυλο σε άλλη χώρα,
- (η) όπου ο μόνος λόγος υποβολής της ήταν να αποφύγει ο αιτητής την απέλασή του από τη Δημοκρατία,
- (θ) πριν από την υποβολή της οποίας ο αιτητής είχε υποβάλει αίτηση για αναγνώρισή του ως πρόσφυγα σε χώρα μέλος της Σύμβασης και ο αρμόδιος λειτουργός ικανοποιείται ότι η προηγούμενη αίτησή του είχε δεόντως εξεταστεί και απορριφθεί και ο αιτητής παρέλειψε να δείξει ουσιώδη μεταβολή των περιστάσεων,
- (ι) η οποία υποβλήθηκε από αιτητή που έχει την ιθαγένεια ή έχει δικαίωμα διαμονής σε χώρα-μέλος της Σύμβασης και στην οποία αυτός παρέλειψε να προσπαγήσει μαρτυρία για καταδίωξη του για τους λόγους που αναφέρονται στο εδάφιο (1) του άρθρου 3.
- (ια) η οποία υποβλήθηκε από αιτητή, ο οποίος μετά την υποβολή της, χωρίς εύλογη αιτία, εγκατέλειψε τη Δημοκρατία χωρίς άδεια ή δεν έχει ανταποκριθεί σε επιστολή, που του απηύθυνε ο αρμόδιος λειτουργός.

(ιβ) πριν από την υποβολή της οποίας ο αιτητής είχε αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας από άλλη χώρα και ο λόγος που εγκατέλειψε ή δεν επιστρέφει στη χώρα αυτή δε συνδέεται με φόβο καταδίωξης του.

(2)(α) Κατά την εξέταση της αίτησης ο αρμόδιος λειτουργός προβαίνει σε προσωπική συνέντευξη του αιτητή. Κατά τη διεξαγωγή της προσωπικής συνέντευξης κανένα πρόσωπο πλην του αιτητή, του αρμόδιου λειτουργού, του δικηγόρου του αιτητή και του τυχόν αναγκαίου διερμηνέα δύναται να παρευρίσκεται, εκτός αν άλλως ζητήσει ο ίδιος ο Αιτητής.

(β) Ύστερα από την προσωπική συνέντευξη, ο αρμόδιος λειτουργός συντάσσει έκθεση με τα γεγονότα της υπόθεσης, στην οποία αναφέρει κατά πόσο έχει διαπιστώσει αν η αίτηση είναι πρόδηλα αβάσιμη και την υποβάλλει στην Αρχή.

(3) Η Αρχή συνέρχεται για να εξετάσει την εν λόγω έκθεση του αρμόδιου λειτουργού, το αργότερο εντός οκτώ ημερών από την υποβολή της.

(4) Σε περίπτωση όπου στην έκθεση του αρμόδιου λειτουργού—

(α) Περιέχεται η διαπίστωση ότι η αίτηση είναι πρόδηλα αβάσιμη, η Αρχή—

(i) απορρίπτει την αίτηση, αν πεισθεί ότι η διαπίστωση είναι ορθή, ή

(ii) εφαρμόζει τη διαδικασία που προνοείται στο άρθρο 14 για εξέταση του αιτητή, αν δεν συμφωνεί με τη διαπίστωση του αρμόδιου λειτουργού,

(β) περιέχεται η διαπίστωση ότι η αίτηση δεν είναι πρόδηλα αβάσιμη, η Αρχή εφαρμόζει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 14.

Κανονική
εξέταση αιτή-
σεων ασύλου.

13.—(1)(α) Σε περιπτώσεις αιτήσεων ασύλου, που κατά τη γνώμη του αρμόδιου λειτουργού, δεν είναι πρόδηλα αβάσιμες, ο αρμόδιος λειτουργός εξετάζει την αίτηση και προβαίνει σε προσωπική συνέντευξη του αιτητή, εκτός στις περιπτώσεις, όπου τέτοια συνέντευξη έχει ήδη γίνει δυνάμει του εδαφίου (2) του άρθρου 12. Κατά τη διεξαγωγή της προσωπικής συνέντευξης, κανένα πρόσωπο πλην του αιτητή, του αρμόδιου λειτουργού, του δικηγόρου του αιτητή και του τυχόν αναγκαίου διερμηνέα δύναται να παρευρίσκεται, εκτός αν άλλως ζητήσει ο ίδιος ο αιτητής.

(β) Ύστερα από την προσωπική αυτή συνέντευξη, ο αρμόδιος λειτουργός συντάσσει έκθεση με τα γεγονότα της υπόθεσης και την υποβάλλει στην Αρχή.

(2) Η Αρχή συνέρχεται για να μελετήσει την έκθεση που υποβάλλεται δυνάμει του εδαφίου (1) εντός δεκαπέντε ημερών από την υποβολή της.

(3) Τόσο κατά την προσωπική συνέντευξη του αιτητή από τον αρμόδιο λειτουργό, όσο και κατά την εξέτασή του από την Αρχή με βάση τις διατάξεις του εδαφίου (1) του άρθρου 14, παρέχονται στον αιτητή, όπου είναι αναγκαίο, οι υπηρεσίες διερμηνέα.

Συνέντευξη
αιτητή.

14.—(1) Η Αρχή καλεί σε συνέντευξη τον αιτητή για να διαπιστώσει κατά πόσο αυτός θεωρείται πρόσφυγας δυνάμει του Νόμου αυτού. Κατά τη διεξαγωγή της συνέντευξης κανένα πρόσωπο πλην των μελών της Αρχής, του Γραμματέα της, του αιτητή, του αρμόδιου λειτουργού, του δικηγόρου του αιτητή και του τυχόν αναγκαίου διερμηνέα δύναται να παρευρίσκεται εκτός αν άλλως ζητήσει ο ίδιος ο αιτητής.

(2) Η Αρχή, κατά τη συνέντευξη με τον αιτητή δυνάμει του εδαφίου (1)—

(α) Αξιολογεί τα στοιχεία, που έχει παρουσιάσει ο αιτητής και, όπου είναι αναγκαίο, δίδει το ευεργέτημα της αμφιβολίας στον αιτητή,

(β) εξετάζει τα στοιχεία που αναφέρονται στην παράγραφο (α) σε συνδυασμό με την έννοια του όρου "πρόσφυγας" δυνάμει του άρθρου 3,

(γ) ικανοποιείται ότι ο αιτητής έχει παρουσιάσει πλήρως την υπόθεσή του, την έχει υποστηρίξει με όλες τις διαθέσιμες μαρτυρίες και έχει δώσει εύλογες εξηγήσεις για όλους τους λόγους που έχει επικαλεσθεί για να υποστηρίξει την αίτησή του, και

(δ) προβαίνει σε οποιαδήποτε περαιτέρω έρευνα την οποία θεωρεί αναγκαία.

(3) Η συνέντευξη, η οποία αναφέρεται στο εδάφιο (1), διενεργείται μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα, το οποίο σε καμία περίπτωση δε θα υπερβαίνει τις εβδομήντα οκτώ ημέρες από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης.

(4) Οποιαδήποτε πληροφορία, που σχετίζεται με την αίτηση, παραμένει εμπιστευτική κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εξέτασης της αίτησης. Σε καμία περίπτωση δεν αποκαλύπτεται τέτοια πληροφορία στις αρχές της χώρας ιθαγένειάς του αιτητή, ούτε και ζητείται από αυτές οποιαδήποτε πληροφορία αναφορικά με τον αιτητή.

(5) Η Αρχή γνωστοποιεί γραπτώς την απόφασή της στον αιτητή.

15.—(1) Αιτητής, ο οποίος ισχυρίζεται, κατά το χρόνο εκδήλωσης της υποβολής αίτησης για αναγνώρισή του ως πρόσφυγα ή κατά τη διάρκεια της συνέντευξής του από τον αρμόδιο λειτουργό, ότι υπέστη βασανιστήρια στη χώρα ιθαγένειάς του, παραπέμπεται για εξέταση από ιατρό. Σε περίπτωση άρνησης του αιτητή να υποβληθεί σε ιατρική εξέταση, ο ισχυρισμός του θα αγνοείται, εκτός αν δοθούν ικανοποιητικές εξηγήσεις για τους λόγους της άρνησής του.

Εξέταση
αιτητή
από ιατρό.

(2) Σε περίπτωση κατά την οποία ο αρμόδιος λειτουργός, στον οποίο υποβάλλεται αίτηση για αναγνώριση προσώπου ως πρόσφυγα, υποψιάζεται ότι ο αιτητής έχει υποστεί βασανιστήρια στη χώρα ιθαγένειάς του, παραπέμπει τον αιτητή για εξέταση από ιατρό.

(3) Σε περίπτωση ύπαρξης ενδείξεων σοβαρής μορφής βασανιστηρίων, ο αρμόδιος λειτουργός πραγματοποιεί τη συνέντευξη του αιτητή ύστερα από συνεννόηση και σε συνεργασία με ιατρό.

16. Κατά την εξέταση του αιτητή από την Αρχή ο αιτητής οφείλει—

Υποχρεώσεις
αιτητή κατά
την εξέταση
της αίτησής του.

(α) Να υποστηρίξει την αίτησή του με όλα τα έγγραφα και στοιχεία, που έχει στην κατοχή του,

(β) σε περίπτωση, που δεν έχει στοιχεία και έγγραφα στην κατοχή του, να εξηγήσει τους λόγους για τη μη ύπαρξη των εν λόγω εγγράφων και στοιχείων, να αναφέρει τις προσπάθειες, που έκανε για την εξασφάλισή τους και να παρουσιάσει οτιδήποτε άλλο πρόσθετο στοιχείο, το οποίο η Αρχή ήθελε ζητήσει ή είναι χρήσιμο και να προβεί σε εύλογες προσπάθειες για να προμηθεύσει την Αρχή με τα αναγκαία στοιχεία,

(γ) να δώσει στην Αρχή λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με το άτομό του και το παρελθόν του, και

(δ) γενικά να βοηθήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την Αρχή για τη διαπίστωση των γεγονότων της υπόθεσής του.

17.—(1) Η Αρχή με αιτιολογημένη απόφασή της αναγνωρίζει αιτητή ως πρόσφυγα αν αυτός, κατά τη σχετική διαδικασία εξέτασης της αίτησής του, έχει αποδείξει ότι επιπίπτει στην κατά το άρθρο 3 έννοια του πρόσφυγα.

Απόφαση
της Αρχής.

(2) Σε αιτητή, στον οποίο αναγνωρίστηκε η ιδιότητα του πρόσφυγα, χορηγείται άδεια διαμονής τριετούς ισχύος, η οποία κατά το μήνα που προηγείται της λήξης της, ανανεώνεται για νέα εκάστοτε τριετή περίοδο, εκτός αν στο μεταξύ ο πρόσφυγας απώλεσε την ιδιότητά του σύμφωνα με το άρθρο 6 ή έχει απελαθεί δυνάμει του άρθρου 29.

Ιεραρχική
προσφυγή.

18.—(1) Εκτός από τις περιπτώσεις όπου αίτηση απορρίφθηκε ως πρόδηλα αβάσιμη δυνάμει της υποπαραγράφου (ι) της παραγράφου (α) του εδαφίου (4) του άρθρου 12, απόφαση της Αρχής να μην αναγνωρίσει αιτητή ως πρόσφυγα υπόκειται σε ιεραρχική προσφυγή ενώπιον του Υπουργού Εσωτερικών, που ασκείται μέσα σε είκοσι ημέρες από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης.

(2) Η πιο πάνω απόφαση της Αρχής δεν καθίσταται εκτελεστή πριν από την πάροδο της προθεσμίας για άσκηση ιεραρχικής προσφυγής και, σε περίπτωση άσκησης τέτοιας προσφυγής, πριν από την έκδοση εκτελεστής απόφασης σ' αυτή.

(3) Ο Υπουργός Εσωτερικών εκδίδει την απόφαση του μέσα σε ενενήντα ημέρες από την ημερομηνία άσκησης της ιεραρχικής προσφυγής.

(4) Σε περίπτωση καταχώρησης ιεραρχικής προσφυγής με βάση το εδάφιο (1), ο αιτητής δικαιούται να παραμείνει στη Δημοκρατία μέχρι την έκδοση της απόφασης του Υπουργού.

Άδεια
διαμονής για
περιορισμένη
χρονική
περίοδο.

19.—(1) Σε περίπτωση κατά την οποία αιτητής δεν αναγνωρίζεται ως πρόσφυγας, η Αρχή μπορεί να συστήσει τη χορήγηση σ' αυτόν άδειας διαμονής για περιορισμένη χρονική περίοδο, στις περιπτώσεις όπου—

- (α) Η απέλαση του αιτητή είναι εκ του νόμου ή εκ των πραγμάτων αδύνατη,
- (β) η έκδοσή του στη χώρα ιθαγένειας δεν ενδείκνυται λόγω της επικρατούσας εκεί κατάστασης,
- (γ) ο αιτητής δυνατό να έχει εύλογες πιθανότητες για να του δοθεί θεώρηση διαβατηρίου (visa) από άλλη ασφαλή χώρα, η οποία δυνατό να είναι διατεθειμένη να εξετάσει το αίτημά του για άσυλο,
- (δ) ο αιτητής είναι προστατευόμενο πρόσωπο.

(2) Δε συστήνεται η χορήγηση άδειας διαμονής για περιορισμένη χρονική περίοδο στις περιπτώσεις όπου, με απόφαση της Αρχής, ισχύουν, κατ' αναλογία, για τον εν λόγω αιτητή, οι διατάξεις των άρθρων 5 και 6.

(3) Σε περίπτωση χορήγησης άδειας διαμονής για περιορισμένη χρονική περίοδο ισχύουν, κατ' αναλογία, οι διατάξεις του άρθρου 9.

Προσωρινή
προστασία.

20.—(1) Το Υπουργικό Συμβούλιο, με απόφασή του, δύναται να χορηγήσει προσωρινή προστασία σε πρόσωπα—

- (α) (i) Τα οποία έχουν αφιχθεί σε μεγάλους αριθμούς από περιοχές, στις οποίες υπάρχει βία και ένοπλες συρράξεις και
- (ii) των οποίων έχουν παραβιαστεί ή δυνατό να έχουν παραβιαστεί τα ανθρωπίνια δικαιώματά τους· ή
- (β) τα οποία, για άλλους ανθρωπιστικούς λόγους, θεωρούνται ότι έχουν ανάγκη προστασίας.

(2) Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου "προσωρινή προστασία" σημαίνει την προσωρινή προστασία, που χορηγείται σε αλλοδαπά πρόσωπα ή πρόσωπα που δεν έχουν ιθαγένεια και που εγκατέλειψαν μαζικά τη χώρα διαμονής τους και που η ασφαλής επιστροφή τους στη χώρα αυτή είναι αδύνατη λόγω των συνθηκών, που επικρατούν στην εν λόγω χώρα.

(3) Για σκοπούς παροχής προσωρινής προστασίας δεν ακολουθείται η διαδικασία ατομικής εξέτασης της κάθε περίπτωσης. Αυτό όμως δεν επηρεάζει το δικαίωμα υποβολής ατομικής αίτησης για αναγνώριση ιδιότητας πρόσφυγα, δυνάμει των διατάξεων του παρόντος Νόμου.

(4) Η έναρξη ισχύος του παρόντος άρθρου αποφασίζεται από το Υπουργικό Συμβούλιο, με γνωστοποίησή του που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας.

(5) Το Υπουργικό Συμβούλιο δύναται να εκδίδει κανονισμούς για την καλύτερη εφαρμογή του άρθρου αυτού.

ΜΕΡΟΣ ΙV

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

21.—(1) Πρόσωπο, το οποίο αναγνωρίζεται ως πρόσφυγας δυνάμει του Νόμου αυτού— Δικαιώματα
πρόσφυγων.

(α) Έχει δικαίωμα—

- (i) για δίκαιη μεταχείριση, χωρίς διάκριση λόγω φύλου, φυλής, θρησκείας, ιδιότητας μέλους συγκεκριμένου κοινωνικού συνόλου, πολιτικών αντιλήψεων ή χώρας ιθαγένειας,
- (ii) να μεταφέρει περιουσιακά στοιχεία στη Δημοκρατία σύμφωνα με τους εκάστοτε ισχύοντες νόμους και κανονισμούς,
- (iii) να εκδηλώνει και να ασκεί ελεύθερα τα θρησκευτικά του καθήκοντα.

(β) τυγχάνει της ίδιας μεταχείρισης, που παρέχεται στους πολίτες της Δημοκρατίας δυνάμει των σχετικών νόμων και κανονισμών όσον αφορά—

- (i) τη στοιχειώδη εκπαίδευση,
- (ii) την ελεύθερη πρόσβαση στα δικαστήρια της Δημοκρατία και εξαίρεση από την απαίτηση για παροχή εγγυήσεως για τα δικαστικά έξοδα (*cautio judicatum solvi*),
- (iii) το σύστημα τροφοδοσίας, σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης,
- (iv) το δημόσιο βοήθημα,
- (v) την κοινωνική ασφάλιση,
- (vi) την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας.

(γ) τυγχάνει της ευνοϊκότερης δυνατής μεταχείρισης, η οποία, εν πάση περιπτώσει δεν είναι λιγότερο ευνοϊκή από εκείνη που δίνεται σε αλλοδαπούς που βρίσκονται κάτω από τις ίδιες συνθήκες δυνάμει των σχετικών νόμων και κανονισμών όσον αφορά—

- (i) το δικαίωμα εκπαίδευσης, άλλης από τη στοιχειώδη εκπαίδευση, ιδιαίτερα όσον αφορά την πρόσβαση στην εκπαίδευση, την αναγνώριση αλλοδαπών σχολικών πιστοποιητικών, διπλωμάτων και πτυχίων, την απαλλαγή από την πληρωμή διδάκτρων και τη χορήγηση υποτροφιών,
- (ii) το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, και
- (iii) το δικαίωμα απασχόλησης σε επικερδή εργασία, και

(δ) τυγχάνει της ίδιας μεταχείρισης, που δίδεται σε αλλοδαπούς που βρίσκονται κάτω από τις ίδιες συνθήκες, δυνάμει των σχετικών νόμων και κανονισμών σε ό,τι αφορά—

- (i) το δικαίωμα επιλογής του τόπου διαμονής του και ελεύθερης διακίνησης εντός της επικράτειας της Δημοκρατίας,
- (ii) το δικαίωμα κτήσης ή κατοχής περιουσίας και άλλα δικαιώματα παρόμοιας φύσης, καθώς επίσης το δικαίωμα εκμίσθωσης, μίσθωσης και σύναψης συμβολαίων, που έχουν σχέση με ακίνητη περιουσία.

- (iii) το δικαίωμα να ασχολείται με τη γεωργία, βιομηχανία, βιοτεχνία και εμπόριο και να εγκαθιδρύει εμπορικές και βιομηχανικές εταιρείες.
- (iv) το δικαίωμα, στους κατόχους αναγνωρισμένων από τις αρμόδιες αρχές της Δημοκρατίας πτυχίων, να είναι ελεύθεροι επαγγελματίες.

(2) Το Υπουργικό Συμβούλιο δύναται να επιβάλει οποιουδήποτε περιορισμούς ήθελε κρίνει αναγκαίους κατά την άσκηση των δικαιωμάτων που αναφέρονται στο εδάφιο (1) για λόγους δημόσιου συμφέροντος και στην έκταση που αυτοί επιτρέπονται από το διεθνές δίκαιο.

Δελτίο ταυτότητας και ταξιδιωτικά έγγραφα.

22.—(1) Εκδίδεται και παραδίδεται επί αποδείξει σε πρόσφυγα δελτίο ταυτότητας πρόσφυγα.

(2) Εκδίδονται και παραδίδονται επί αποδείξει σε πρόσφυγα ταξιδιωτικά έγγραφα πρόσφυγα, εκτός αν συντρέχουν λόγοι δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας τάξης.

Φορολογικές επιβαρύνσεις σε πρόσφυγες.

23. Δεν επιβάλλονται σε πρόσφυγες φόροι, επιβαρύνσεις ή τέλη οποιασδήποτε φύσης ψηλότεροι από αυτά που επιβάλλονται, σε ανάλογες περιπτώσεις, στους πολίτες της Δημοκρατίας.

Υποχρεώσεις πρόσφυγων.

24.—(1) Πρόσφυγας οφείλει να υπακούει στο Σύνταγμα, στους νόμους και κανονισμούς της Δημοκρατίας.

(2) Δεν επιτρέπεται σε πρόσφυγα να συμμετέχει σε δραστηριότητες, οι οποίες θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη της Δημοκρατίας ή είναι δυνατό να βλάψουν το δημόσιο συμφέρον.

(3) Πρόσφυγας δε συμμετέχει σε δραστηριότητες, οι οποίες είναι αντίθετες προς τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών και του διεθνούς δικαίου.

Οικογένεια πρόσφυγα.

25.—(1) Τηρουμένων των διατάξεων του άρθρου αυτού, παρέχεται άσυλο σε μέλη της οικογένειας του πρόσφυγα, τα οποία εισέρχονται στη Δημοκρατία ταυτόχρονα με τον πρόσφυγα ή μεταγενέστερα.

(2) Μέλη της οικογένειας του πρόσφυγα, που δε το συνοδεύουν κατά την εισόδο του στη Δημοκρατία και που δε βρίσκονται μαζί του λόγω των καταστάσεων, που τον οδήγησαν στην υποβολή αίτησης για αναγνώρισή του ως πρόσφυγα, δικαιούνται να επανασυνδεθούν μαζί του στη Δημοκρατία, εφόσον ο ίδιος το ζητήσει. Για το σκοπό αυτό και αφού αποδειχθεί η συγγενειά τους με τον πρόσφυγα, εκδίδεται γι' αυτούς άδεια εισόδου ή οποιοδήποτε άλλο έγγραφο, το οποίο είναι απαραίτητο για να ταξιδεύσουν και να εισέλθουν στη Δημοκρατία.

(3) Μέλος της οικογένειας πρόσφυγα, θεωρείται το ίδιο πρόσφυγας, και τηρουμένων των διατάξεων του άρθρου 6, διατηρεί την ιδιότητα αυτή και μετά που έλαυσε να είναι μέλος της οικογένειας του πρόσφυγα, λόγω γάμου, διαζυγίου, θανάτου ή για οποιοδήποτε άλλο λόγο.

(4) Για σκοπούς του άρθρου αυτού "μέλος της οικογένειας πρόσφυγα" σημαίνει—

- (α) τον ή τη σύζυγο του πρόσφυγα,
- (β) ανήλικα τέκνα του πρόσφυγα,
- (γ) τον πατέρα και μητέρα του πρόσφυγα, εάν είναι εξαρτώμενοι από αυτόν,
- (δ) σε περίπτωση ανήλικου πρόσφυγα, τον πατέρα και τη μητέρα του.

ΜΕΡΟΣ V
ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

26. Ιδρύεται Αρχή Προσφύγων, η οποία εξετάζει και αποφασίζει αιτήσεις για αναγνώριση προσώπων ως προσφύγων και ασκεί οποιαδήποτε άλλη αρμοδιότητα, που της χορηγείται από τον παρόντα Νόμο.

Αρχή
Προσφύγων.

27.—(1) Η Αρχή αποτελείται από τα ακόλουθα μέλη:

Συνθεση
Αρχής.

- (α) το Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εξωτερικών ή εκπρόσωπό του,
- (β) το Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών ή εκπρόσωπό του, και
- (γ) το Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως ή εκπρόσωπό του.

(2) Κάθε Γενικός Διευθυντής ορίζει τον εκπρόσωπό του από λειτουργούς του οικείου Υπουργείου, που κατέχουν Κλίμακα Α13 ή ψηλότερη, για περίοδο τριών ετών, η οποία μπορεί να ανανεωθεί για περαιτέρω τριετείς περιόδους.

(3) Για να συνεδριάσει νόμιμα η Αρχή απαιτείται παρουσία όλων των μελών της:

Νοείται ότι αν οποιοδήποτε μέλος της Αρχής κωλύεται, για οποιοδήποτε λόγο, να παραστεί σε συνεδρία της Αρχής, τότε παρίσταται ο εκπρόσωπός του και η παρουσία του τεκμαίρεται αμάχητα και σε όλες τις περιπτώσεις, νόμιμη.

(4) Ο πρώτος τη τάξει παρών λειτουργός προεδρεύει της Αρχής.

(5) Κατά τη διάρκεια εξέτασης αιτητή δυνάμει του άρθρου 14, δύναται να παρευρίσκεται ως παρατηρητής, με συμβουλευτική ιδιότητα, αντιπρόσωπος της Υπάτης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες.

(6) Γραμματέας της Αρχής είναι ο Λειτουργός Μεταναστεύσεως, ο οποίος—

- (α) δύναται, αν κριθεί αυτό αναγκαίο, να προβεί στη σύσταση Γραφείου για σκοπούς τήρησης σχετικού αρχείου και συλλογής πληροφοριών για θέματα προσφύγων,
- (β) συγκαλεί, σε συνεννόηση με τον Πρόεδρο, συνεδριάσεις της Αρχής όποτε αυτό είναι αναγκαίο, και
- (γ) εκτελεί οποιαδήποτε άλλα καθήκοντα η Αρχή ήθελε αναθέσει σ' αυτόν.

28. Επιπρόσθετα από την εξουσία, που παρέχεται στην Αρχή δυνάμει του άρθρου 26, η Αρχή έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

Αρμοδιότητες
της Αρχής.

- (α) Εποπτεύει την εφαρμογή των διατάξεων του Νόμου αυτού.
- (β) υποβάλλει στην Κυβέρνηση της Δημοκρατίας εισηγήσεις και προτάσεις αναφορικά με θέματα πολιτικής για τους πρόσφυγες.
- (γ) εκδίδει οδηγίες, εγκυκλίους και κατευθυντήριες γραμμές για θέματα, τα οποία αναφέρονται στο Νόμο αυτό ή στη Σύμβαση ή στα πορίσματα της Εκτελεστικής Επιτροπής (Executive Committee of the High Commission's Programme) ή σε σχετικά ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών ή άλλων διεθνών οργανισμών.

ΜΕΡΟΣ VI
ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

29.—(1) Η Αρχή δύναται να εισηγηθεί την απέλαση πρόσφυγα, αν το θεωρεί αναγκαίο ή επιθυμητό για το συμφέρον της ασφάλειας της Δημοκρατίας ή της δημόσιας τάξης.

Απέλαση
πρόσφυγων.

(2) Προτού προβεί σε εισήγηση για έκδοση διατάγματος απέλασης εναντίον πρόσφυγα δύναμι του εδαφίου (1), η Αρχή—

- (α) Παρέχει στον πρόσφυγα ευκαιρία να υποβάλει γραπτές και προφορικές παραστάσεις, και
- (β) ενημερώνει για το θέμα αυτό τον αντιπρόσωπο της Υπάτης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες.

(3) Πρόσφυγας, για τον οποίο εκδίδεται διάταγμα απέλασης από τις αρμόδιες αρχές, δύναται να παραμείνει στη Δημοκρατία για εύλογη χρονική περίοδο, για να έχει δυνατότητα να ζητήσει άσυλο από άλλη χώρα.

(4) Απαγορεύεται η έκδοση διατάγματος απέλασης πρόσφυγα σε χώρα, στην οποία η ζωή ή η ελευθερία του θα βρισκόταν σε κίνδυνο ή θα κινδύνευε να υποστεί βασανιστήρια ή εξευτελιστική ή απάνθρωπη μεταχείριση ή τιμωρία ή καταδίωξη λόγω φύλου, φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, ιδιότητάς του ως μέλος σε συγκεκριμένο κοινωνικό σύνολο, πολιτικών του αντιλήψεων, ένοπλης σύρραξης ή περιβαλλοντικής καταστροφής.

Μέτρα που λαμβάνονται εναντίον αλλοδαπών δε λαμβάνονται εναντίον προσφύγων.
Προσωρινά μέτρα.

30. Δεν επιτρέπεται η λήψη μέτρων, τα οποία μπορούν να ληφθούν εναντίον του προσώπου, της παρουσίας ή των συμφερόντων αλλοδαπών πολιτών άλλου Κράτους, εναντίον πρόσφυγα, ο οποίος έχει την ιθαγένεια του εν λόγω άλλου Κράτους.

31. Σε περίπτωση πολέμου ή άλλων σοβαρών ή εξαιρετικών συνθηκών, η Κυβέρνηση της Δημοκρατίας δύναται να λάβει οποιαδήποτε μέτρα θεωρεί απαραίτητα για τη δημόσια ασφάλεια, αναφορικά με πρόσωπο, το οποίο έχει υποβάλει αίτηση για αναγνώρισή του ως πρόσφυγα, εκκρεμούσης απόφασης της Αρχής στην αίτησή του, και τα μέτρα αυτά μπορούν να συνεχιστούν και μετά την αναγνώρισή του ως πρόσφυγα, αν αυτό δικαιολογείται για λόγους δημόσιας ασφάλειας:

Νοείται ότι τα εν λόγω μέτρα δεν μπορεί να προσκρούουν σε διατάξεις του διεθνούς δικαίου.

Κανονισμοί.

32.—(1) Το Υπουργικό Συμβούλιο δύναται να εκδίδει κανονισμούς για την καλύτερη εφαρμογή του παρόντος Νόμου.

(2) Άνευ επηρεασμού της γενικότητας του εδαφίου (1), το Υπουργικό Συμβούλιο μπορεί να εκδίδει κανονισμούς με τους οποίους—

- (α) Καθορίζονται κριτήρια για εξακρίβωση της ιδιότητας του πρόσφυγα·
- (β) καθορίζονται κριτήρια για να διαπιστωθεί κατά πόσο σε συγκεκριμένη χώρα υπάρχει βάσιμος φόβος καταδίωξης·
- (γ) καθορίζεται ο τύπος αίτησης για αναγνώριση προσώπου ως πρόσφυγα και άλλοι τύποι που δυνατό να καθιστούν ευκολότερη την εφαρμογή του Νόμου·
- (δ) καθορίζεται οτιδήποτε άλλο κρίνεται αναγκαίο για καλύτερη εφαρμογή του Νόμου.

(3) Μέχρις ότου εκδοθούν οι κανονισμοί που προβλέπονται στο παρόν άρθρο για θέματα που αναφέρονται—

- (α) Στην παράγραφο (α) του εδαφίου (2), θα εφαρμόζεται το εγχειρίδιο για Διαδικασίες και Κριτήρια για τον Προσδιορισμό της Ιδιότητας του Πρόσφυγα (Handbook of Procedures and Criteria for Determining Refugee Status), το οποίο εκδίδεται από το Γραφείο του Υπατού Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, τηρουμένων

οποιοδήποτε περιορισμών ή αναπροσαρμογών που το Υπουργικό Συμβούλιο ήθελε κρίνει αναγκαίο να επιβάλει με γνωστοποίησή του δημοσιευόμενη στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας:

- (β) στην παράγραφο (β) του εδαφίου (2), θα εφαρμόζονται, με τις ανάλογες προσαρμογές, τα κριτήρια ή οποιαδήποτε από αυτά που αναφέρονται στις κατευθυντήριες γραμμές για από κοινού εκθέσεις σε σχέση με τρίτες χώρες που υιοθετήθηκαν από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 20.6.1994 (Guidelines for Joint reports of third countries text adopted by the Council on 20 June 1994).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΩΤΟ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΗΜΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
Αρ. 3578 της 22ας ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2002
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

ΜΕΡΟΣ Ι

Ο περί Προσφύγων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2002 εκδίδεται με δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας σύμφωνα με το Άρθρο 52 του Συντάγματος.

Αριθμός 6(I) του 2002

ΝΟΜΟΣ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΕΙ ΤΟΝ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΝΟΜΟ

Για σκοπούς εναρμόνισης με τις πράξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τίτλο—

- (α) Συμπεράσματα της Ομάδας Εργασίας για τη Μετανάστευση του Συμβουλίου που υιοθετήθηκαν την 30ή Νοεμβρίου 1992 αναφορικά με χώρες στις οποίες δεν υπάρχει σοβαρός κίνδυνος καταδίωξης (WGI 1281), και
- (β) Απόφαση του Συμβουλίου της 20ής Ιουνίου 1995 για τις ελάχιστες εγγυήσεις στη διαδικασία ασύλου (EEC 274 της 19.9.1996, σελ. 13),

Η Βουλή των Αντιπροσώπων ψηφίζει ως ακολούθως:

1. Ο παρών Νόμος θα αναφέρεται ως ο περί Προσφύγων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2002 και θα διαβάζεται μαζί με τον περί Προσφύγων Νόμο του 2000 (που στο εξής θα αναφέρεται ως «ο βασικός νόμος») και ο βασικός νόμος και ο παρών Νόμος θα αναφέρονται μαζί ως οι περί Προσφύγων Νόμοι του 2000 και 2002.

Συνοπτικός
τίτλος.
6(I) του 2000.

2. Το άρθρο 2 του βασικού νόμου τροποποιείται με την αντικατάσταση από αυτό του ορισμού των λέξεων «αρμόδιος λειτουργός» με τον ακόλουθο νέο ορισμό:

Τροποποίηση
του άρθρου 2
του βασικού
νόμου.

«'αρμόδιος λειτουργός' σημαίνει λειτουργό ο οποίος υπηρετεί στο Τμήμα Μεταναστεύσεως και έχει τύχει ειδικής εκπαίδευσης για θέματα προσφύγων.»

Τροποποίηση
του βασικού
νόμου με την
προσθήκη
νέου άρθρου.

3. Ο βασικός νόμος τροποποιείται με την προσθήκη, μετά το άρθρο 11 αυτού, του ακόλουθου νέου άρθρου:

«Κριτήρια
για την
αναγνώριση
προσώπου ως
πρόσφυγα.

11Α.—(1) Για την αναγνώριση προσώπου ως πρόσφυγα, καθώς και για τη στέρηση της ιδιότητας του πρόσφυγα η Αρχή—

(α) Λαμβάνει υπόψη—

(i) τις κατευθυντήριες γραμμές που περιλαμβάνονται στη Κοινή Θέση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ημερομηνίας 4 Μαρτίου 1996, σχετικά με την εναρμονισμένη εφαρμογή του ορισμού του 'πρόσφυγα'· και

(ii) τις κατευθυντήριες γραμμές για από κοινού εκθέσεις σε σχέση με τρίτες χώρες που υιοθετήθηκαν από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 20.6.1994· και

(β) καθοδηγείται από το εγχειρίδιο για Διαδικασίες και Κριτήρια για τον Προσδιορισμό της Ιδιότητας του Πρόσφυγα, που εκδίδεται από το Γραφείο του Υπάτου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες.

(2) Ασφαλείς τρίτες χώρες ή χώρες όπου κατά κανόνα/γενικά δεν υπάρχει βάσιμος/σοβαρός φόβος καταδίωξης θεωρούνται οι χώρες—

(α) Οι οποίες δεν παράγουν μεγάλο αριθμό προσφύγων·

(β) στις οποίες υπάρχει έμπρακτα σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και συμμόρφωση προς Διεθνείς Συμβάσεις για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων·

(γ) στις οποίες υπάρχει σταθερότητα στην πολιτική/κοινωνική σφαίρα/ζωή·

(δ) στις οποίες υπάρχουν και λειτουργούν δημοκρατικά όργανα, διεξάγονται εκλογές για ανάδειξη αξιωματούχων, υπάρχει ελευθερία έκφρασης και σκέψης, καθώς και η δυνατότητα προσφυγής σε ένδικα μέσα για την προστασία και αποτελεσματική άσκηση των βασικών δικαιωμάτων και ελευθεριών.

(3) Ανεξάρτητα από τη διαπίστωση της ύπαρξης σε κάποια χώρα οποιασδήποτε από τις περιπτώσεις που αναφέρονται στο εδάφιο (2), κάθε αίτηση για αναγνώριση προσώπου ως πρόσφυγα θα εξετάζεται ατομικά με βάση τα στοιχεία που έχουν υποβληθεί από τον αιτητή.».

Τροποποίηση
του άρθρου 18
του βασικού
νόμου.

4. Το άρθρο 18 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

(α) Με τη μετατροπή του υφιστάμενου εδαφίου (1) αυτού σε εδάφιο (1)(α) και την αντικατάσταση από αυτό των λέξεων «του Υπουργού Εσωτερικών» (τέταρτη γραμμή) με τις λέξεις «Αναθεωρητικής Αρχής.»·

(β) με την προσθήκη, στο εδάφιο (1) αυτού, της ακόλουθης νέας παραγράφου (β):

«(β)(i) Η Αναθεωρητική Αρχή που αναφέρεται στην παράγραφο (α) συνίσταται από τρεις νομικούς λειτουργούς, οι οποίοι υπηρετούν στη Νομική Υπηρεσία με κλίμακα Α13 ή ψηλότερη, και οι οποίοι διορίζονται από το Υπουργικό Συμβούλιο, ύστερα από εισήγηση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, για περίοδο τριών ετών.

(ii) Κάθε μέλος της Αναθεωρητικής Αρχής μπορεί να ασκεί τις δυνάμει του παρόντος Νόμου αρμοδιότητες της Αρχής, μόνο του. Σε περίπτωση όμως που η απόφαση της Αρχής Προσφύγων λαμβάνεται με σύνθεση, στην οποία μετέχει ένας τουλάχιστο Γενικός Διευθυντής, τότε η Αναθεωρητική Αρχή θα αποτελείται από τουλάχιστο δύο νομικούς λειτουργούς.»

(γ) με την αντικατάσταση, από το εδάφιο (3) αυτού των λέξεων «Ο Υπουργός Εσωτερικών» (πρώτη γραμμή) με τις λέξεις «Η Αναθεωρητική Αρχή» και

(δ) με την αντικατάσταση από το εδάφιο (4) αυτού, των λέξεων «του Υπουργού» (τρύτη γραμμή), με τις λέξεις «της Αναθεωρητικής Αρχής.».

5. Το άρθρο 27 του βασικού νόμου τροποποιείται με την αντικατάσταση του εδαφίου (4) αυτού, με το ακόλουθο νέο εδάφιο:

Τροποποίηση του άρθρου 27 του βασικού νόμου.

«(4) Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών ή ο εκπρόσωπος του προεδρεύει της Αρχής.».

6. Ο βασικός νόμος τροποποιείται με την προσθήκη, μετά το άρθρο 30 αυτού, του ακόλουθου νέου άρθρου:

Τροποποίηση του βασικού νόμου με την προσθήκη νέου άρθρου.

30Α.—(1) Καθεμία από τις άδειες διαμονής που προβλέπονται στα άρθρα 8, 17(2) και 19(3) εκδίδονται από το Λειτουργό Μετανάστευσης και είναι μία από τα είδη αδειών που αναφέρονται στους περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Κανονισμούς.

«Έκδοση αδειών διαμονής. Επίσημη Εφημερίδα, Παράρτημα Τρίτο: 22.12.1972. Επίσημη Εφημερίδα, Παράρτημα Τρίτο (I): 23.11.1984 27.12.1986 30.1.1987 11.11.1988 18.5.1990 17.4.1991 8.11.1991 15.4.1994 6.12.1996 21.7.2000 31.12.2001.

(2) Κατά την έκδοση των αδειών που αναφέρονται στο εδάφιο (1) εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος Νόμου, οι οποίες υπερσχύουν οποιωνδήποτε τυχόν αντίθετων διατάξεων των περί Αλλοδαπών κα Μεταναστεύσεως Κανονισμών.».

7. Το άρθρο 32 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

Τροποποίηση του άρθρου 32 του βασικού νόμου.

(α) Με τη διαγραφή από το εδάφιο (2) αυτού των παραγράφων (α) και (β) και τον αναγραμματισμό των υφιστάμενων παραγράφων (γ) και (δ), σε παραγράφους (α) και (β), αντίστοιχα και

(β) με τη διαγραφή του εδαφίου (3) αυτού.

8.—(1) Μέχρι την 31.12.2001, αιτήσεις για αναγνώριση προσώπου ως πρόσφυγα υποβάλλονται στην Υπάτη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και οποιεσδήποτε αποφάσεις της Υπάτης Αρμοστείας λογίζονται ότι είναι αποφάσεις της Αρχής Προσφύγων που εκδίδονται δυνάμει του άρθρου 17(1).

Προσωρινές διατάξεις.

(2) Το εδάφιο (1) λογίζεται ότι τέθηκε σε ισχύ από την 28η Ιανουαρίου 2000.

Κύριοι

Θέμα: Δικαιώματα αναγνωρισμένων πολιτικών προσφύγων

Επιθυμώ να αναφερθώ στο πιο πάνω θέμα και να σας παραθέσω με την παρούσα τα δικαιώματα που πρέπει να απολαμβάνουν οι αλλοδαποί στους οποίους χορηγήθηκε η προσφυγική ιδιότητα δυνάμει των Περί Προσφύγων Νόμων τού 2000-2004.

1. Σύμφωνα με το Μέρος IV των πιο πάνω Νόμων αντίγραφο του οποίου επισυνάπτεται για εύκολη αναφορά, πρόσωπα που αναγνωρίζονται ως πολιτικοί πρόσφυγες έχουν τα πιο κάτω δικαιώματα:

- i. Να μεταφέρουν περιουσιακά στοιχεία στην Δημοκρατία σύμφωνα με τους εκάστοτε Νόμους και Κανονισμούς
- ii. Να τυγχάνουν της ίδιας μεταχείρισης που παρέχεται στους Πολίτες της Δημοκρατίας δυνάμει Νόμων και Κανονισμών αναφορικά με το δικαίωμα απασχόλησης σε επικερδή εργασία.
- iii. Να τυγχάνουν της ίδιας μεταχείρισης που παρέχεται στους πολίτες της Δημοκρατίας σε ότι αφορά α) τη στοιχειώδη εκπαίδευση β) την ελεύθερη πρόσβαση στα δικαστήρια της Δημοκρατίας και εξαίρεση από την απαίτηση για παροχή εγγυήσεων για τα δικαστικά έξοδα γ) την χορήγηση δημόσιου βοηθήματος δ) την παροχή κοινωνικής ασφάλισης και ε) την προστασία της πνευματικής τους ιδιοκτησίας
- iv. Έχουν το δικαίωμα κτήσης ή κατοχής περιουσίας και άλλα δικαιώματα παρόμοιας φύσης, καθώς επίσης το δικαίωμα εκμίσθωσης, μίσθωσης και σύναψης συμβολαίων που έχουν σχέση με ακίνητη περιουσία.

- v. Να ασχολούνται με την γεωργία, βιομηχανία, βιοτεχνία και εμπόριο και να εγκαθιδρύουν εμπορικές και βιομηχανικές εταιρείες. Περαιτέρω οι κατόχοι αναγνωρισμένων, από την Δημοκρατία πτυχίων, έχουν το δικαίωμα να είναι ελεύθεροι επαγγελματίες.
- vi. Να μην υπόκεινται στην επιβολή φόρων, επιβαρύνσεων ή τελών, οποιασδήποτε φύσης, ψηλότερων από αυτά που επιβάλλονται σε ανάλογες περιπτώσεις στους πολίτες της Δημοκρατίας.
- vii. Το δικαίωμα εκπαίδευσης άλλης από την στοιχειώδη, ιδιαίτερα όσον αφορά την πρόσβαση στην εκπαίδευση, την αναγνώριση αλλοδαπών σχολικών πιστοποιητικών διπλωμάτων και πτυχίων, την απαλλαγή από την πληρωμή διδάκτρων και χορήγηση υποτροφιών.
- viii. Έχουν το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι

2. Διευκρινίζεται ότι μετά την συμπλήρωση τριετούς νόμιμης παραμονής στη Δημοκρατία, πρόσωπα τα οποία αναγνωρίζονται ως πρόσφυγες τυγχάνουν της ίδιας μεταχείρισης που παρέχεται στους πολίτες της Δημοκρατίας όσον αφορά τα δικαιώματα που αναφέρονται στις παραγράφους, iv, v, vii και viii. Διευκρινίζεται επίσης ότι η τριετής αυτή περίοδος υπολογίζεται από την ημέρα έναρξης της νόμιμης παραμονής και όχι από την ημερομηνία αναγνώρισης. π.χ. όταν κάποιος αλλοδαπός εξασφαλίσει νόμιμη παραμονή την 1^η Ιανουαρίου 2000 και αναγνωριστεί ως πρόσφυγας την 1^η Ιανουαρίου 2002 η συμπλήρωση της τριετίας γίνεται την 1^η Ιανουαρίου 2003. Πριν την συμπλήρωση των τριών ετών τυγχάνουν της ευνοϊκότερης δυνατής μεταχείρισης η οποία δεν είναι λιγότερη ευνοϊκή από εκείνη που δίνεται σε άλλες κατηγορίες αλλοδαπών.

3. Οι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες τυγχάνουν της ίδιας μεταχείρισης με πολίτες της Δημοκρατίας για τα δικαιώματα που αναφέρονται στις παραγράφους i, ii, iii και vi από την στιγμή που τους χορηγείται το προσφυγικό καθεστώς ανεξαρτήτως αν έχουν συμπληρώσει περίοδο τριετίας νόμιμης παραμονής.

4. Η απόλαυση των παραπάνω δικαιωμάτων προϋποθέτει ότι ο αλλοδαπός έχει στην κατοχή του την άδεια παραμονής τριετούς διάρκειας στη οποία υπάρχει η ένδειξη (RECOGNIZED REFUGEE) ή/και επιστολής της Υπηρεσίας Ασύλου στην οποία να αναφέρεται ότι το εν λόγω πρόσωπο και τα μέλη της οικογένειάς του έχουν αναγνωριστεί ως πρόσφυγες.

ΜΕΡΟΣ IV-ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

21. (1) Πρόσωπο το οποίο αναγνωρίζετε ως πρόσφυγας δυνάμει του Νόμου αυτού-
- (α) έχει δικαίωμα-
 - (i) για δίκαιη μεταχείριση, χωρίς διάκριση λόγω φύλου, φυλής, θρησκείας, ιδιότητας μέλους συγκεκριμένου κοινωνικού συνόλου, πολιτικών αντιλήψεων ή χώρας ιθαγένειας.
 - (ii) να μεταφέρει περιουσιακά στοιχεία στη Δημοκρατία σύμφωνα με τους εκάστοτε ισχύοντες νόμους και κανονισμούς,
 - (iii) να εκδηλώνει και να ασκεί ελεύθερα τα θρησκευτικά του καθήκοντα
 - (β) τυγχάνει της ίδιας μεταχείρισης, που παρέχετε στους πολίτες της Δημοκρατίας δυνάμει των σχετικών νόμων και κανονισμών όσο αφορά-
 - (i) τη στοιχειώδη εκπαίδευση,
 - (ii) την ελεύθερη πρόσβαση στα δικαστήρια της Δημοκρατίας και εξαίρεση από την απαίτηση για παροχή εγγυήσεως για τα δικαστικά έξοδα (*cautio judicatum solvi*),
 - (iii) το σύστημα τροφοδοσίας, σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης.
 - (iv) το δημόσιο βοήθημα,
 - (v) την κοινωνική ασφάλιση,
 - (vi) την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας.
 - (γ) τυγχάνει της ευνοϊκότερης δυνατής μεταχείρισης η οποία εν πάση περιπτώσει δεν είναι λιγότερο ευνοϊκή από εκείνη που δίνεται σε αλλοδαπούς που βρίσκονται κάτω από τις ίδιες συνθήκες δυνάμει των σχετικών νόμων και κανονισμών όσο αφορά-
 - (i) το δικαίωμα εκπαίδευσης άλλης από τη στοιχειώδη εκπαίδευση, ιδιαίτερα όσο αφορά την πρόσβαση στην εκπαίδευση, την αναγνώριση αλλοδαπών σχολικών πιστοποιητικών, διπλωμάτων και πτυχίων, την απαλλαγή από την πληρωμή διδάκτρων και τη χορήγηση υποτροφιών
 - (ii) το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, και
 - (δ) τυγχάνει της ίδιας μεταχείρισης, που δίδεται σε αλλοδαπούς που βρίσκονται κάτω από τις ίδιες συνθήκες, δυνάμει των σχετικών νόμων και κανονισμών σε ότι αφορά -
 - (i) το δικαίωμα επιλογής του τόπου διαμονής του και ελεύθερης διακίνησης εντός της επικράτειας της Δημοκρατίας,
 - (ii) το δικαίωμα κτίσης ή κατοχής περιουσίας και άλλα δικαιώματα παρόμοιας φύσης, καθώς επίσης το δικαίωμα εκμίσθωσης, μίσθωσης και σύναψης συμβολαίων, που έχουν σχέση με ακίνητη περιουσία,
 - (iii) το δικαίωμα να ασχολείται με τη γεωργία, βιομηχανία, βιοτεχνία και εμπόριο και να εγκαθιδρύει εμπορικές και βιομηχανικές εταιρίες,
 - (iv) το δικαίωμα, στους κατάχους αναγνωρισμένων από τις αρμόδιες αρχές της Δημοκρατίας πτυχίων, να είναι ελεύθεροι επαγγελματίες.
- (2) Το Υπουργικό Συμβούλιο δύναται να επιβάλλει οποιουσδήποτε περιορισμούς ήθελε κρίνει αναγκαίους κατά την άσκηση των δικαιωμάτων που αναφέρονται στο εδάφιο (1) για λόγους δημοσίου συμφέροντος και στην έκταση που αυτοί επιτρέπονται από το διεθνές δίκαιο.
- (3) Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου ο όρος «κάτω από τις ίδιες συνθήκες» σημαίνει ότι οποιεσδήποτε προϋποθέσεις ο αναγνωρισμένος πρόσφυγας θα έπρεπε να πληρούσε για την απόλαυση του σχετικού δικαιώματος, σε περίπτωση που αυτός δεν ήταν πρόσφυγας, θα πρέπει να πληρούνται από αυτόν, με εξαίρεση τις προϋποθέσεις που από τη φύση τους ο πρόσφυγας δεν μπορεί να εκπληρώσει.

21A. Μετά τη συμπλήρωση τριετούς νόμιμης παραμονής στη Δημοκρατία, πρόσωπα τα οποία αναγνωρίζονται ως πρόσφυγες, τυγχάνουν της ίδιας μεταχείρισης που παρέχεται στους πολίτες της Δημοκρατίας όσον αφορά τα δικαιώματα που αναφέρονται στις παραγράφους (γ) και (δ) του εδαφίου (1) του άρθρου 21.

Δικαίωμα
απασχό-
λησης σε
επικερδή
εργασία.

21B. Πρόσωπο το οποίο αναγνωρίζεται ως πρόσφυγας δυνάμει του παρόντος Νόμου, τυγχάνει της ίδιας μεταχείρισης που παρέχεται στους πολίτες της Δημοκρατίας δυνάμει των

Εξαίρεση από
την αρχή της
αμοιβαιότητας

152
139

σχετικών νόμων και κανονισμών αναφορικά με το δικαίωμα απασχόλησης σε επικερδή εργασία.

Παραχώρηση
δικαιητικής
βοήθειας.

- 21Γ. (1) Όταν η άσκηση οποιουδήποτε δικαιώματος από αναγνωρισμένο πρόσφυγα κανονικά απαιτεί τη συνδρομή των αρχών άλλου κράτους στις οποίες ο ίδιος δεν έχει πρόσβαση, οι καθ' ύλην αρμόδιες κατά περίπτωση αρχές της Δημοκρατίας, μεριμνούν είτε για την παροχή αυτής της συνδρομής από τις ίδιες, είτε από οποιαδήποτε διεθνή αρχή.
- (2) Οι αρχές που αναφέρονται στο εδάφιο (1) χορηγούν ή μεριμνούν για τη χορήγηση, κάτω από τον έλεγχό τους, στους αναγνωρισμένους πρόσφυγες, εγγράφων ή πιστοποιητικών τα οποία κανονικά χορηγούνται σε αλλοδαπούς από τις εθνικές τους αρχές ή μέσω τους.
- (3) Τα έγγραφα ή πιστοποιητικά που χορηγούνται με τον πιο πάνω τρόπο υποκαθιστούν τα έγγραφα που χορηγούνται στους αλλοδαπούς από τις εθνικές του αρχές ή μέσω τους και ισχύουν μέχρι απόδειξης του αντιθέτου.
- (4) Με την επιφύλαξη ειδικής μεταχείρισης, η οποία ισχύει στις περιπτώσεις απόρων, δύναται να επιβληθούν τέλη για τις υπηρεσίες που αναφέρονται στο παρόν άρθρο, τα οποία πρέπει να είναι ανάλογα με τα τέλη που επιβάλλονται σε πολίτες της Δημοκρατίας σε παρόμοιες περιπτώσεις, σύμφωνα με το άρθρο 23.
- (5) Οι διατάξεις του παρόντος εδαφίου δε θίγουν τα όσα διαλαμβάνονται στο άρθρο 22.

22. (1) Εκδίδεται και παραδίδεται επί αποδείξει σε πρόσφυγα δελτίων ταυτότητας πρόσφυγα
(2) Εκδίδονται και παραδίδονται επί αποδείξει σε πρόσφυγα ταξιδιωτικά έγγραφα πρόσφυγα, εκτός αν συντρέχουν λόγοι δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας τάξης.

Δελτίο
Ταυτότητας
και
Ταξιδιωτικά
έγγραφα

23. Δεν επιβάλλονται σε πρόσφυγες φόροι, επιβαρύνσεις ή τέλη οποιασδήποτε φύσης ψηλότεροι από αυτά που επιβάλλονται, σε ανάλογες περιπτώσεις, στους πολίτες της Δημοκρατίας.

Φορολογικές
επιβαρύνσεις
σε πρόσφυγες

24. (1) Πρόσφυγας οφείλει να υπακούει στο Σύνταγμα, στους νόμους και κανονισμούς της Δημοκρατίας.
(2) Δεν επιτρέπεται σε πρόσφυγα να συμμετέχει σε δραστηριότητες, οι οποίες θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια ή την δημόσια τάξη της Δημοκρατίας ή είναι δυνατό να βλάψουν το δημόσιο συμφέρον.
(3) Πρόσφυγας δε συμμετέχει σε δραστηριότητες, οι οποίες είναι αντίθετες προς τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών και του Διεθνούς Δικαίου.

Υποχρεώσεις
προσφύγων

25. (1) Τηρουμένων των διατάξεων του άρθρου αυτού, παρέχεται άσυλο σε μέλη της οικογένειας του πρόσφυγα, τα οποία εισέρχονται στην Δημοκρατία ταυτόχρονα με τον πρόσφυγα ή μεταγενέστερα.
(2) Μέλη της οικογένειας του πρόσφυγα, που δεν τον συνοδεύουν κατά την είσοδο του στην Δημοκρατία και που δεν βρίσκονται μαζί του λόγω των καταστάσεων, που τον οδήγησαν στην υποβολή αίτησης για αναγνώριση του ως πρόσφυγα, δικαιούνται να επανασυνδεθούν μαζί του στην Δημοκρατία εφόσον ο ίδιος το ζητήσει. Για τον σκοπό αυτό και αφού αποδειχθεί η συγγένεια τους με τον πρόσφυγα, εκδίδεται για αυτούς άδεια εισόδου ή οποιοδήποτε άλλο έγγραφο, το οποίο είναι απαραίτητο για να ταξιδεύσουν και να εισέλθουν στην Δημοκρατία.
(3) Μέλος της οικογένειας πρόσφυγα, θεωρείται το ίδιο πρόσφυγας και τηρουμένων των διατάξεων του άρθρου 6, διατηρεί την ιδιότητα αυτή και μετά που έπαυσε να είναι μέλος της οικογένειας του πρόσφυγα, λόγω γάμου, διαζυγίου, θανάτου ή για οποιοδήποτε άλλο λόγο.
(4) Για σκοπούς του άρθρου αυτού «μέλος της οικογένειας πρόσφυγα» σημαίνει:
(α) τον ή την σύζυγο του πρόσφυγα,
(β) ανήλικα τέκνα του πρόσφυγα,
(γ) τον πατέρα και μητέρα του πρόσφυγα, εάν είναι εξαρτώμενοι από αυτόν,
(δ) σε περίπτωση ανήλικου πρόσφυγα, τον πατέρα και την μητέρα του.

Οικογένεια
πρόσφυγα

Αριθμός 94

Οι περί Προσφύγων Κανονισμοί του 2002, οι οποίοι εκδόθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 32 του περί Προσφύγων Νόμου, αφού κατατέθηκαν στη Βουλή των Αντιπροσώπων και εγκρίθηκαν από αυτή, δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας σύμφωνα με το εδάφιο (3) του άρθρου 3 του περί Καταθέσεως στη Βουλή των Αντιπροσώπων των Κανονισμών που Εκδίδονται με Εξουσιοδότηση Νόμου, Νόμου του 1989 (Ν. 99 του 1989 όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 227 του 1990).

Ο ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΝΟΜΟΣ

Κανονισμοί δυνάμει του άρθρου 32

Το Υπουργικό Συμβούλιο, ασκώντας τις εξουσίες που του χορηγούνται από το άρθρο 32 του περί Προσφύγων Νόμου, εκδίδει τους ακόλουθους Κανονισμούς.

6(1) του 2000
6(1) του 2002.

1. Οι παρόντες Κανονισμοί θα αναφέρονται ως οι περί Προσφύγων Κανονισμοί του 2002.

Συνοπτικός
τίτλος.

2.-(1) Η αίτηση για αναγνώριση προσώπου ως πρόσφυγα υποβάλλεται στον τύπο που εκτίθεται στον Πρώτο Πίνακα, στην Ελληνική, Τουρκική, Αγγλική, Αραβική ή Περσική γλώσσα.

Τύπος
αίτησης για
αναγνώριση
προσώπου
ως πρόσφυγα.
Πρώτος
Πίνακας.

(2) Η αίτηση που αναφέρεται στην παράγραφο (1) συνοδεύεται από κατάσταση προσωπικών στοιχείων του αιτητή στον τύπο που καθορίζεται στο Δεύτερο Πίνακα, στην Ελληνική, Τουρκική, Αγγλική, Αραβική και Περσική γλώσσα.

Δεύτερος
Πίνακας.

3. Το δελτίο ταυτότητας που χορηγείται σε πρόσφυγα δυνάμει του εδαφίου (1) του άρθρου 22 του περί Προσφύγων Νόμου είναι στον τύπο που εκτίθεται στον Τρίτο Πίνακα, στην Ελληνική και Αγγλική γλώσσα.

Τύπος
δελτίου
ταυτότητας
πρόσφυγα.
Τρίτος
Πίνακας.

4. Το ταξιδιωτικό έγγραφο που εκδίδεται σε πρόσφυγα δυνάμει του εδαφίου (2) του άρθρου 22 του περί Προσφύγων Νόμου είναι στον τύπο που εκτίθεται στον Τέταρτο Πίνακα, στην Ελληνική και Αγγλική γλώσσα.

Τύπος
ταξιδιωτικού
εγγράφου
πρόσφυγα.
Τέταρτος
Πίνακας.

Ο περί Προσφύγων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2003 εκδίδεται με δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας σύμφωνα με το Άρθρο 52 του Συντάγματος.

Αριθμός 53(Ι) του 2003

**ΝΟΜΟΣ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΕΙ ΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ
ΝΟΜΟΥΣ ΤΟΥ 2000 ΚΑΙ 2002**

Για σκοπούς εναρμόνισης με τις πράξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τους τίτλους Ψήφισμα του Συμβουλίου που υιοθετήθηκε στις 30 Νοεμβρίου 1992 για τις πρόδηλα αβάσιμες αιτήσεις ασύλου, Ψήφισμα του Συμβουλίου που υιοθετήθηκε στις 30 Νοεμβρίου 1992 για μια εναρμονισμένη προσέγγιση σε θέματα που αφορούν τρίτες ασφαλείς χώρες, Συμπεράσματα του Συμβουλίου που υιοθετήθηκαν στις 30 Νοεμβρίου 1992 σχετικά με τις χώρες στις οποίες δεν υπάρχει γενικά σοβαρός κίνδυνος καταδίωξης, Ψήφισμα του Συμβουλίου που υιοθετήθηκε στις 20 Ιουνίου 1995 αναφορικά με τις ελάχιστες εγγυήσεις στις διαδικασίες ασύλου, για σκοπούς μερικής εναρμόνισης με την Οδηγία 2001/55/ΕΚ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 20ής Ιουλίου 2001 σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και μέτρα για τη δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την υποδοχή και την αντιμετώπιση των συνεπειών της υποδοχής αυτών των ατόμων και για σκοπούς ευθυγράμμισης με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες του 1951,

Η Βουλή των Αντιπροσώπων ψηφίζει ως ακολούθως:

1. Ο παρών Νόμος θα αναφέρεται ως ο περί Προσφύγων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2003 και θα διαβάζεται μαζί με τους περί Προσφύγων Νόμους του 2000 και 2002 (που στο εξής θα αναφέρονται μαζί ως "ο βασικός νόμος") και ο βασικός νόμος και ο παρών Νόμος θα αναφέρονται μαζί ως οι περί Προσφύγων Νόμοι του 2000 μέχρι του 2003.

Συνοπτικός
τίτλος.
6(Ι) του 2000
6(Ι) του 2002.

2. Το άρθρο 2 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

Τροποποίηση
του άρθρου 2
του βασικού
νόμου.

(α) Με την προσθήκη στην κατάλληλη αλφαβητική σειρά των ακόλουθων νέων ορισμών:

«'Αναθεωρητική Αρχή' σημαίνει την καθιερυόμενη δύναμη του άρθρου 18 του παρόντος Νόμου Αρχή·

'ασφαλής τρίτη χώρα' έχει την έννοια που αποδίδεται σ' αυτή από το άρθρο 12B του παρόντος Νόμου·

'Γραμματέας της Αρχής Προσφύγων' σημαίνει το Λειτουργό Μετανάστευσης ή τον εξουσιοδοτημένο εκπρόσωπό του·

'διεθνής προστασία' σημαίνει αναγνώριση προσώπου ως πρόσφυγα ή ως προσώπου που δικαιούται συμπληρωματικής προστασίας·

'καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας' σημαίνει το καθεστώς που παραχωρείται δύναμη του παρόντος Νόμου σε πρόσωπο το οποίο δικαιούται συμπληρωματικής προστασίας, το οποίο γίνεται δεκτό ως τέτοιο στη Δημοκρατία και του επιτρέπεται να παραμείνει σε αυτή·

'πρόσωπο το οποίο δικαιούται συμπληρωματικής προστασίας' σημαίνει πρόσωπο το οποίο δεν είναι πρόσφυγας αλλά ικανοποιεί τις προϋποθέσεις του άρθρου 19A για την παραχώρηση διεθνούς προστασίας·

«προσωρινή προστασία» έχει την έννοια που αποδίδεται σ' αυτήν από το άρθρο 20.

«χώρα όπου γενικά δεν υπάρχει σοβαρός κίνδυνος καταδίωξης» έχει την έννοια που αποδίδεται σ' αυτή από το άρθρο 12Α του παρόντος Νόμου.»

(β) με την τροποποίηση του ορισμού «πρόδηλα αβάσιμη αίτηση» ως ακολούθως:

«Με την αντικατάσταση της φράσης «εδάφιο (1) του άρθρου 12» (δεύτερη γραμμή) με τις λέξεις «το άρθρο 12,» και

(γ) με την απάλειψη του ορισμού «προστατευόμενο πρόσωπο».

Τροποποίηση
του άρθρου 7
του βασικού
νόμου.

3. Το άρθρο 7 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

(α) Με την κατάργηση του εδαφίου (2) αυτού· και

(β) με την αντικατάσταση του εδαφίου (4) με το ακόλουθο νέο εδάφιο:

«(4)(α) Απαγορεύεται η κράτηση αιτητή λόγω μόνο της ιδιότητάς του ως αιτητή ασύλου.

(β) Η κράτηση αιτητή επιτρέπεται μόνο με διάταγμα Δικαστηρίου και μόνο στις πιο κάτω περιπτώσεις:

(i) Για την εξακρίβωση της ταυτότητας ή της ιθαγένειάς του, και σε περίπτωση που δεν έχει ιθαγένεια τη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του, σε περίπτωση που κατέστρεψε ή απαλλάχθηκε από τα ταξιδιωτικά ή προσωπικά του έγγραφα ή χρησιμοποίησε πλαστά έγγραφα κατά την άφιξή του στη Δημοκρατία με στόχο να παραπλανήσει τις αρμόδιες αρχές, νοουμένου ότι δεν αποκαλύπτει τις ενέργειες του αυτές και την πραγματική του ταυτότητα κατά την υποβολή της αίτησης·

(ii) για τη διερεύνηση νέων στοιχείων που επιθυμεί να υποβάλει ο αιτητής για απόδειξη των ισχυρισμών του ως προς την αίτηση ασύλου του, σε περίπτωση που η αίτησή του απορρίφθηκε τόσο σε πρώτο όσο και σε δεύτερο βαθμό και εκδόθηκε εναντίον του διάταγμα απέλασης.

(γ) Η κράτηση ανήλικου αιτητή απαγορεύεται.»

(γ) με την αντικατάσταση της φράσης στο εδάφιο (5) αυτού, «το δικαίωμά του να επικοινωνήσει με λειτουργό της Υπάτης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες» (3η και 4η γραμμή) με τη φράση «τα δικαιώματά του δυνάμει του εδαφίου (2) του άρθρου 11 του παρόντος Νόμου.».

Τροποποίηση
του άρθρου 8
του βασικού
νόμου.

4. Το άρθρο 8 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

(α) Με την προσθήκη στο εδάφιο (1) αυτού, μετά τη λέξη «Χορηγείται» (πρώτη γραμμή), των λέξεων «από το Γραμματέα της Αρχής Προσφύγων υπό την ιδιότητά του ως Λειτουργού Μετανάστευσης», και

(β) με την αντικατάσταση στο εδάφιο (2) αυτού, της τελευταίας πρότασης (4η και 5η γραμμή) με την ακόλουθη νέα πρόταση:

«Ο αιτητής, σε περίπτωση αλλαγής του τόπου διαμονής του υποχρεούται να ενημερώνει το Γραμματέα της Αρχής Προσφύγων, είτε απευθείας είτε μέσω των κατά τόπο αρμόδιων Κλιμακίων Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως της Αστυνομίας, για την αλλαγή αυτή και σε περίπτωση μη συμμόρφωσής του με την υποχρέωση αυτή, εφαρμόζονται οι πρόνοιες του άρθρου 12Ε.».

5. Η παράγραφος (δ) του εδαφίου (1) του άρθρου 9 αντικαθίσταται με την ακόλουθη νέα παράγραφο:

«(δ) πρόσβαση σε εκπαιδευτικές διευκολύνσεις του δημόσιου τομέα.»

Τροποποίηση του άρθρου 9 του βασικού νόμου.

6. Το άρθρο 10 του βασικού νόμου τροποποιείται με την προσθήκη μετά τη λέξη «λογαριασμό» (5η γραμμή) των λέξεων «και προς το συμφέρον».

Τροποποίηση του άρθρου 10 του βασικού νόμου.

7. Το άρθρο 11 του βασικού νόμου αντικαθίσταται με το ακόλουθο νέο άρθρο:

Τροποποίηση του άρθρου 11 του βασικού νόμου.

«Υποβολή αίτησης για αναγνώριση προσώπου ως πρόσφυγα.

11.—(1) Η αίτηση για αναγνώριση προσώπου ως πρόσφυγα απευθύνεται στην Αρχή Προσφύγων.

(2) Η αίτηση για αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα υποβάλλεται στα σημεία εισόδου της Δημοκρατίας κατά την άφιξη του αιτητή ή εντός της Δημοκρατίας σε οποιοδήποτε Αστυνομικό Σταθμό ή στο γραφείο του Γραμματέα της Αρχής Προσφύγων, και σε περίπτωση κράτησης ή φυλάκισής του, στα κρατητήρια ή στις φυλακές όπου κρατείται. Πρόσωπα που εισήλθαν στη Δημοκρατία παράνομα, υποβάλλουν την αίτηση το συντομότερο δυνατό και χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση μετά την άφιξή τους.

(3) Σε περίπτωση που ο αιτητής δεν είναι σε θέση να υποβάλει γραπτώς την αίτησή του, δύναται να την υποβάλει προφορικά και στην περίπτωση αυτή, ο υπεύθυνος κατά το χρόνο εκείνο του χώρου υποβολής της αίτησης, φροντίζει όπως αυτή καταγραφεί κατά τον καθορισμένο τύπο.

(4) Αιτήσεις που υποβάλλονται οπουδήποτε αλλού εκτός από το Γραφείο του Γραμματέα της Αρχής Προσφύγων, παραπέμπονται αμέσως από τον υπεύθυνο του χώρου υποβολής της αίτησης στο Γραμματέα της Αρχής Προσφύγων για εξέταση από τον αρμόδιο λειτουργό.

(5) Κατά την υποβολή της αίτησης ο αιτητής πληροφορείται σε γλώσσα κατανοητή απ' αυτόν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του ως αιτητή ασύλου, όπως αυτά προβλέπονται στον παρόντα Νόμο, τη διαδικασία εξέτασης ασύλου την οποία πρέπει να ακολουθήσει καθώς και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχει σε σχέση με τη διαδικασία αυτή, και ειδικότερα προς το σκοπό αυτό, πληροφορείται για—

- (i) Το δικαίωμά του σε δωρεάν βοήθεια διερμηνέα, στη γλώσσα του ή σε γλώσσα που είναι κατανοητή από αυτόν σε περίπτωση που δεν υπάρχει διερμηνέας στη μητρική γλώσσα,
- (ii) το δικαίωμά του να καλέσει δικηγόρο ή νομικό σύμβουλο για να το βοηθήσει κατά τη διάρκεια της όλης διαδικασίας,
- (iii) το δικαίωμά του, σε όλα τα στάδια της διαδικασίας εξέτασης ασύλου, να επικοινωνεί με τον εκπρόσωπο της Υπάτης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες ή με άλλες οργανώσεις που ασχολούνται με τους πρόσφυγες οι οποίες δυνατό να λειτουργούν για λογαριασμό της Υπάτης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες,
- (iv) το δικαίωμά του να επικοινωνεί με άλλες οργανώσεις που ασχολούνται με τους πρόσφυγες.

(6)(α) Κατά την υποβολή της αίτησης λαμβάνονται τα δακτυλικά αποτυπώματα του αιτητή καθώς και των εξαρτώμενων από αυτόν προσώπων σε περίπτωση που υπάρχουν.

Εργασία 11/2003

138(I) του 2001.

Τροποποίηση του άρθρου 11Α του βασικού νόμου.

(β) Ο αιτητής σε σχέση με τη λήψη των δακτυλικών του αποτυπωμάτων έχει όλα τα δικαιώματα που απορρέουν για το υποκείμενο των δεδομένων από τον περί Επεξεργασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Προστασία του Ατόμου) Νόμο του 2001.».

8. Το άρθρο 11Α του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

- (α) Με την αντικατάσταση του πλαγιότιτλου αυτού με τον ακόλουθο νέο πλαγιότιτλο: «Κριτήρια για τον καθορισμό της ιδιότητας του πρόσφυγα.»
- (β) με τη διαγραφή του αριθμού (1) στην αρχή αυτού·
- (γ) με την αντικατάσταση της πρώτης πρότασής του (πρώτη και δεύτερη γραμμή), με την ακόλουθη νέα πρόταση: «Για τον καθορισμό της ιδιότητας του πρόσφυγα, η Αρχή—»·
- (δ) με την αντικατάσταση της υποπαραγράφου (ii) της παραγράφου (α) αυτού, με την ακόλουθη νέα παράγραφο:

«(ii) τις κοινές εκθέσεις σε σχέση με τρίτες χώρες οι οποίες συντάσσονται σύμφωνα με τη διαδικασία για την ετοιμασία εκθέσεων σχετικά με κοινές αξιολογήσεις της κατάστασης σε τρίτες χώρες, που υιοθετήθηκε με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου και σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις κοινές εκθέσεις σε σχέση με τρίτες χώρες, που υιοθετήθηκαν από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 20.6.1994.» και

(ε) με την απάλειψη των εδαφίων (2) και (3) αυτού.

Τροποποίηση του άρθρου 12 του βασικού νόμου.

9. Το άρθρο 12 του βασικού νόμου αντικαθίσταται με το ακόλουθο νέο

άρθρο:
«Πρόδηλα αβάσιμες αιτήσεις ασύλου.»

12.—(1) Αίτηση ασύλου θεωρείται ως πρόδηλα αβάσιμη όταν σαφώς δεν αποκαλύπτει οποιαδήποτε ουσιώδη βάση για αναγνώριση του αιτητή ως πρόσφυγα δυνάμει του παρόντος Νόμου, για έναν από τους πιο κάτω λόγους:

⁴(α) Σαφής απουσία οποιουδήποτε ισχυρισμού του αιτητή για φόβο καταδίωξης του στη χώρα ιθαγένειάς του, απουσία που προσδιορίζεται ως τέτοια, στις πιο κάτω περιπτώσεις:

(i) Ο λόγος για τον οποίο ο αιτητής έφυγε ή δεν επιστρέφει στη χώρα ιθαγένειάς του, δε συνδέεται με τον προσδιοριζόμενο στο εδάφιο (1) του άρθρου 3, φόβο·

(ii) η αίτηση υστερεί εντελώς κατ' ουσία· και ο αιτητής δεν παρέχει οποιεσδήποτε ενδείξεις ότι έχει βάσιμο φόβο καταδίωξης ή το ιστορικό του δεν περιέχει περιστατικές ή προσωπικές λεπτομέρειες·

(iii) η αίτηση στερείται πρόδηλα οποιασδήποτε αξιοπιστίας λόγω αντιφατικότητας, ασυμβίβαστων ή καταφανώς απίθανων ισχυρισμών του αιτητή·

(β) η αίτηση βασίζεται σε ψευδείς ή παραπλανητικές παραστάσεις οι οποίες δόθηκαν εσκεμμένα ή υποβάλλεται με καταφανή σκοπό την κατάχρηση των διαδικασιών παραχώρησης ασύλου δυνάμει του παρόντος Νόμου, η οποία προσδιορίζεται ως τέτοια στις πιο κάτω περιπτώσεις, κατά τις οποίες ο αιτητής χωρίς οποιαδήποτε λογική εξήγηση:

(i) δεν απεκάλυψε ότι η αίτησή του βασίζεται σε πλαστή ταυτότητα ή πλαστά ταξιδιωτικά έγγραφα και τα οποία διαβεβαίωσε ότι είναι γνήσια όταν ερωτήθηκε γι' αυτά·

- (ii) εσκεμμένα έδωσε ψευδείς παραστάσεις για τους ισχυρισμούς του, είτε προφορικά είτε γραπτά, μετά την υποβολή της αίτησής του για παραχώρηση ασύλου·
- (iii) με κακή πίστη κατέστρεψε ή απώλεσε οποιοδήποτε διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο ή εισιτήριο σχετικό με την αίτησή του, είτε για να στοιχειοθετήσει πλαστή ταυτότητα για τους σκοπούς της αίτησής του ή για να καταστήσει την εξέταση της αίτησής του πιο δύσκολη·
- (iv) εσκεμμένα παρέλειψε να αποκαλύψει ότι υπέβαλε προηγουμένως αίτηση για άσυλο σε μία ή περισσότερες χώρες, ιδιαίτερα όταν χρησιμοποίησε πλαστή ταυτότητα·
- (v) ενώ είχε πολλαπλές προηγούμενες ευκαιρίες να υποβάλει αίτηση για άσυλο, υπέβαλε αίτηση με αποκλειστικό σκοπό να αποφύγει την απέλασή του από τη Δημοκρατία:

Νοείται ότι, κατά την εκτίμηση της πιο πάνω περίπτωσης, ο αρμόδιος λειτουργός λαμβάνει υπόψη κατά πόσο οι λόγοι για τους οποίους ο αιτητής υποβάλλει αίτηση προέκυψαν κατά τη διάρκεια της παραμονής του στη Δημοκρατία·

- (vi) κατάφωρα απέτυχε να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 16 του παρόντος Νόμου σε σχέση με τη διαδικασία παραχώρησης ασύλου·
- (vii) υπέβαλε αίτηση στη Δημοκρατία ενώ είχε υποβάλει προηγουμένως αίτηση για αναγνώρισή του ως πρόσφυγας σε χώρα μέλος της Σύμβασης και ο αρμόδιος λειτουργός, ικανοποιείται ότι η προηγούμενη αίτησή του είχε εξεταστεί και απορριφθεί σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης αφού ακολουθήθηκαν επαρκείς και ικανοποιητικές διαδικασίες οι οποίες παρείχαν όλες τις απαιτούμενες εγγυήσεις, και ο αιτητής παρέλειψε να δείξει ουσιώδη μεταβολή των περιστάσεων.

(2)(α) Οι αναφερόμενες στο εδάφιο (1)(α) περιπτώσεις, εξετάζονται κατά την κρίση του αρμόδιου λειτουργού σύμφωνα με την ταχύρυθμη διαδικασία του άρθρου 12Α, εκτός εάν υπάρχουν άλλα στοιχεία στην αίτηση που δικαιολογούν την εξέτασή της με την κανονική διαδικασία του άρθρου 13.

(β) Οι αναφερόμενες στο εδάφιο (1)(β) περιπτώσεις—

- (i) Αποτελούν σαφείς ενδείξεις κακής πίστης και δικαιολογούν την εξέταση της αίτησης, κατά την κρίση του αρμόδιου λειτουργού, σύμφωνα με την ταχύρυθμη διαδικασία του άρθρου 12Α, μόνο σε περίπτωση που δε δίνονται ικανοποιητικές εξηγήσεις από τον αιτητή για τη συμπεριφορά του·
- (ii) δεν μπορούν καθ' αυτές να αποκλείσουν την ύπαρξη του προσδιοριζόμενου στο εδάφιο (1) του άρθρου 3 φόβου καταδίωξης·
- (iii) καμία απ' αυτές δεν έχει περισσότερη βαρύτητα από οποιαδήποτε άλλη.».

Τροποποίηση του βασικού νόμου με την προσθήκη νέων άρθρων.

10. Ο βασικός νόμος τροποποιείται με την προσθήκη των ακόλουθων νέων άρθρων μετά το άρθρο 12 αυτού:

«Χώρες στις οποίες γενικά δεν υπάρχει σοβαρός κίνδυνος καταδίωξης.

12Α.—(1) Χώρες στις οποίες γενικά δεν υπάρχει σοβαρός κίνδυνος καταδίωξης, σημαίνει χώρες οι οποίες διαφαίνεται σαφώς, με αντικειμενικό και επαληθεύσιμο τρόπο, ότι δεν παράγουν πρόσφυγες ή ότι περιστάσεις οι οποίες μπορεί στο παρελθόν να δικαιολογούσαν την επίκληση του παρόντος Νόμου και της Σύμβασης, έπαψαν να ισχύουν.

(2) Τα πιο κάτω στοιχεία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σωρευτικά για τον καθορισμό οποιασδήποτε χώρας, ως χώρας στην οποία γενικά δεν υπάρχει σοβαρός κίνδυνος καταδίωξης:

- (α) Ο αριθμός των αιτητών ασύλου και των αναγνωρισμένων προσφύγων που κατέχουν την ιθαγένεια της χώρας αυτής·
- (β) οι επίσημες υποχρεώσεις της χώρας που προκύπτουν από την προσχώρησή της σε διεθνείς συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η έμπρακτη τήρηση των υποχρεώσεων αυτών·
- (γ) η ύπαρξη και λειτουργία θεσμοθετημένων δημοκρατικών οργάνων, η διεξαγωγή εκλογών για ανάδειξη αξιωματούχων, ο σεβασμός της ελευθερίας έκφρασης και σκέψης καθώς και η δυνατότητα προσφυγής σε ένδικο μέσα για την προστασία και αποτελεσματική άσκηση των βασικών δικαιωμάτων και ελευθεριών·
- (δ) η σταθερότητα στην κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας, λαμβάνοντας υπόψη τυχόν αναμενόμενες σημαντικές αλλαγές στο άμεσο μέλλον.

(3) Αιτήσεις ασύλου από πρόσωπα που κατέχουν την ιθαγένεια χώρας που θεωρείται χώρα στην οποία γενικά δεν υπάρχει σοβαρός κίνδυνος καταδίωξης μπορούν να εξετάζονται κατά την κρίση του αρμόδιου λειτουργού, με την ταχύρυθμη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 12Δ, εκτός εάν τα στοιχεία που υποβάλλει ο αιτητής σύμφωνα με τις διατάξεις του πιο κάτω εδαφίου, αναιρούν τη γενική εκτίμηση για τη χώρα αυτή, οπότε η αίτηση εξετάζεται σύμφωνα με την κανονική διαδικασία του άρθρου 13.

(4) Ανεξάρτητα από τον προσδιορισμό μιας χώρας ως χώρας στην οποία γενικά δεν υπάρχει σοβαρός κίνδυνος καταδίωξης, κάθε αίτηση για αναγνώριση προσώπου ως πρόσφυγα το οποίο κατέχει την ιθαγένεια τέτοιας χώρας ή σε περίπτωση που δεν έχει ιθαγένεια, έχει τη συνήθη διαμονή του στη χώρα αυτή, θα εξετάζεται ατομικά με βάση τα στοιχεία που έχουν υποβληθεί από τον αιτητή.

Ασφαλής τρίτη χώρα.

12Β.—(1) Για τους σκοπούς του παρόντος Νόμου, ασφαλής τρίτη χώρα σημαίνει χώρα η οποία πληροί σωρευτικά όλες τις πιο κάτω προϋποθέσεις:

- (α) Πρόκειται για χώρα στην οποία η ελευθερία ή η ζωή του αιτητή δεν κινδυνεύουν κατά την έννοια της παραγράφου (α) του άρθρου 4 του παρόντος Νόμου·
- (β) πρόκειται για χώρα στην οποία ο αιτητής δε διατρέχει κίνδυνο βασανιστηρίων ή απάνθρωπης και ταπεινωτικής μεταχείρισης·

- (γ) πρόκειται για χώρα η οποία ήδη παραχώρησε προστασία στον αιτητή ή στην οποία ο αιτητής είχε την ευκαιρία να ζητήσει προστασία από τις αρμόδιες αρχές της και για την οποία υπάρχουν διαβεβαιώσεις για τη συγκατάθεσή της να δεχτεί τον αιτητή·
- (δ) πρόκειται για χώρα στην οποία, ο αιτητής ασύλου θα τύχει αποτελεσματικής προστασίας σύμφωνα με την αρχή της μη επαναπροώθησης του άρθρου 4(α) του παρόντος Νόμου.

(2) Αίτηση ασύλου στην οποία δυνατό να εφαρμοστεί η έννοια της ασφαλούς τρίτης χώρας, δύναται να εξεταστεί κατά την κρίση του αρμόδιου λειτουργού σύμφωνα με την ταχύρυθμη διαδικασία του άρθρου 12Δ.

Εσωτερική
μετεγκατά-
σταση.

12Γ.—(1) Τηρουμένων των προνοιών της παραγράφου (α) του άρθρου 4 του παρόντος Νόμου, σε περίπτωση που ο αρμόδιος λειτουργός διαπιστώνει ότι ο φόβος καταδίωξης ή ο φόβος ότι ο αιτητής υπέστει ή θα υποστεί σοβαρή και αδικαιολόγητη βλάβη είναι δικαιολογημένος, ο αρμόδιος λειτουργός δύναται να διερευνήσει κατά πόσο ο φόβος αυτός περιορίζεται σαφώς σε συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή της χώρας ιθαγένειας του αιτητή και σε τέτοια περίπτωση, ο αρμόδιος λειτουργός διερευνά κατά πόσο λογικά ο αιτητής θα μπορούσε να μετεγκατασταθεί, σε άλλη γεωγραφική περιοχή της χώρας ιθαγένειάς του, στην οποία δεν υπάρχει βάσιμος φόβος καταδίωξης ή στην οποία δε θα υποστεί σοβαρή και αδικαιολόγητη βλάβη όπως αυτή καθορίζεται στο άρθρο 19Α.

(2) Κατά την πιο πάνω διερεύνηση, θεωρείται ως σοβαρό τεκμήριο εναντίον της εσωτερικής μετεγκατάστασης, ως εναλλακτικής λύσης της διεθνούς προστασίας, η περίπτωση κατά την οποία ο φορέας της καταδίωξης είναι ή συνδέεται με την κυβέρνηση της χώρας ιθαγένειας του αιτητή.

(3) Κατά τη διερεύνηση του κατά πόσο ο αιτητής μπορεί λογικά να μετεγκατασταθεί σε άλλη γεωγραφική περιοχή της χώρας του, σύμφωνα με το εδάφιο (1), ο αρμόδιος λειτουργός λαμβάνει υπόψη την ασφάλεια, τις πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν στη συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, περιλαμβανομένου του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και την προσωπική κατάσταση του αιτητή περιλαμβανομένων της ηλικίας, του φύλου, της κατάστασης της υγείας, της οικογενειακής του κατάστασης και τους φυλετικούς, πολιτιστικούς και κοινωνικούς του δεσμούς.

Ταχύρυθμη
διαδικασία
εξέτασης
ασύλου.

12Δ.—(1) Κατά προτεραιότητα και όχι αργότερα από τριάντα ημέρες, εξετάζονται με την πιο κάτω ταχύρυθμη διαδικασία από τον αρμόδιο λειτουργό, αιτήσεις που κατά την κρίση του εμπύπτουν στις πρόνοιες των άρθρων 12, 12Α, και 12Β.

(2) Κατά την εξέταση της αίτησης, ο αρμόδιος λειτουργός προβαίνει σε προσωπική συνέντευξη του αιτητή, το αργότερο μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την υποβολή της αίτησης, κατά την οποία κανένα πρόσωπο πλην του αιτητή, του αρμόδιου λειτουργού, του δικηγόρου του αιτητή ή του νομικού του συμβούλου, του κηδεμόνα ανηλίκου που δε συνοδεύεται και του τυχόν αναγκαίου διερμηνέα δύναται να παρευρίσκεται, εκτός αν άλλως ζητήσει ο ίδιος ο αιτητής.

(3) Μετά από την προσωπική συνέντευξη και μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από τη διεξαγωγή της, ο αρμόδιος λειτουργός συντάσσει και υποβάλλει στην Αρχή έκθεση με τα γεγονότα της υπόθεσης, στην οποία αναφέρει κατά πόσο έχει διαπιστώσει ότι η αίτηση είναι πρόδηλα αβάσιμη ή κατά πόσο τυγχάνει εφαρμογής η έννοια της χώρας στην οποία δεν υπάρχει γενικά βάσιμος φόβος καταδίωξης ή η έννοια της ασφαλούς τρίτης χώρας.

(4) Η Αρχή συνέχεται για να εξετάσει την έκθεση του αρμόδιου λειτουργού, το αργότερο μέσα σε οκτώ ημέρες από την υποβολή της και λαμβάνει τη σχετική απόφαση το αργότερο μέσα σε ένα μήνα από την υποβολή της έκθεσης.

(5) Σε περίπτωση κατά την οποία στην έκθεση του αρμόδιου λειτουργού περιέχεται η διαπίστωση ότι η αίτηση είναι πρόδηλα αβάσιμη ή μπορεί να εφαρμοστεί η αρχή της χώρας στην οποία γενικά δεν υπάρχει βάσιμος φόβος καταδίωξης ή η αρχή της τρίτης ασφαλούς χώρας, η Αρχή—

(α) Απορρίπτει την αίτηση, αν πεισθεί ότι η διαπίστωση είναι ορθή, ή

(β) σε περίπτωση που διαφωνεί με τις διαπιστώσεις του αρμόδιου λειτουργού, αναπέμπει την αίτηση στον αρμόδιο λειτουργό για να ακολουθηθεί η κανονική διαδικασία εξέτασης αιτήσεων ασύλου, δυνάμει του άρθρου 13.

(6) Σε περίπτωση που η Αρχή απορρίπτει την αίτηση δυνάμει του εδαφίου 5(α), ενημερώνει γραπτώς και αιτιολογημένως τον αιτητή και τον πληροφορεί για τη δυνατότητα άσκησης διοικητικής προσφυγής ενώπιον της Αναθεωρητικής Αρχής καθώς και για τα χρονικά πλαίσια μέσα στα οποία μπορεί ν' ασκήσει την εν λόγω προσφυγή δυνάμει του παρόντος Νόμου.

(7) Μη τήρηση των προθεσμιών που αναφέρονται στο παρόν άρθρο, θα συνεπάγεται την εξέταση της αίτησης με την κανονική διαδικασία εξέτασης ασύλου του άρθρου 13.

Κλείσιμο
φακέλου.

12Ε.—(1) Η Αρχή Προσφύγων κλείνει το φάκελο και διακόπτει τη διαδικασία εξέτασης της αίτησης ασύλου, με αιτιολογημένη απόφασή της, η οποία καταχωρείται στο φάκελο, σε περίπτωση που—

(α) Ο αιτητής δε συμμορφώθηκε με τις υποχρεώσεις που προκύπτουν από το άρθρο 8 του παρόντος Νόμου·

(β) ο αιτητής, μετά την υποβολή της αίτησής του εγκατέλειψε τη Δημοκρατία χωρίς άδεια του Γραμματέα της Αρχής Προσφύγων·

(γ) ο αιτητής δεν έχει ανταποκριθεί σε επιστολές που του απήθυνε ο αρμόδιος λειτουργός και κατόπιν επαρκούς διερεύνησης, έχει διαπιστωθεί ότι ο αιτητής έχει παραλάβει τις εν λόγω επιστολές.

(2) Οι διατάξεις του πιο πάνω εδαφίου (1) δεν ισχύουν, σε περίπτωση που κατά την κρίση της Αρχής Προσφύγων, κατόπιν εισήγησης του αρμόδιου λειτουργού, η μη συμμόρφωση του αιτητή με τις πρόνοιες του άρθρου 8 ή οι πράξεις ή παραλείψεις των πιο πάνω παραγράφων (β) και (γ) είναι δικαιολογημένες, και συνεχίζεται η διαδικασία εξέτασης της αίτησης ασύλου.»

11. Η παράγραφος (α) του εδαφίου (1) του άρθρου 13 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

Τροποποίηση
του άρθρου 13
του βασικού
νόμου.

- (α) Με την προσθήκη μετά τις λέξεις «πρόδηλα αβάσιμες» (δεύτερη γραμμή), της ακόλουθης νέας φράσης «ή στις οποίες δεν τυγχάνουν εφαρμογής οι έννοιες της χώρας όπου γενικά δεν υπάρχει βάσιμος φόβος καταδίωξης ή της ασφαλούς τρίτης χώρας.»
- (β) με την αντικατάσταση του αριθμού «12» (πέμπτη γραμμή) με τον αριθμό «12Δ» και
- (γ) με την προσθήκη μετά τη λέξη «δικηγόρου» (έκτη γραμμή), των λέξεων «ή του νομικού συμβούλου ή του κηδεμόνα ανηλίκου που δε συνοδεύεται».

12. Το άρθρο 14 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

Τροποποίηση
του άρθρου 14
του βασικού
νόμου.

- (α) Με την προσθήκη στο εδάφιο (1) μετά τη λέξη «Αρχή» (πρώτη γραμμή) των λέξεων «αν κρίνει τούτο σκόπιμο και ιδιαίτερα αν κρίνει τη συνέντευξη στην οποία προέβη ο αρμόδιος λειτουργός ανεπαρκή, δύναται να»
- (β) με την προσθήκη στο εδάφιο (1) μετά τη λέξη «δικηγόρος» (4η γραμμή) των λέξεων «ή του νομικού συμβούλου ή του κηδεμόνα ανηλίκου που δε συνοδεύεται»
- (γ) με την αντικατάσταση της φράσης στην πρώτη γραμμή του εδαφίου (2) με την ακόλουθη φράση:
«Η Αρχή, κατά τη συνέντευξη με τον αιτητή δυνάμει του εδαφίου (1) του παρόντος άρθρου ή κατά τη μελέτη της έκθεσης του αρμόδιου λειτουργού δυνάμει του εδαφίου (2) του άρθρου 13.»
- (δ) με την αντικατάσταση του εδαφίου (4) με το ακόλουθο νέο εδάφιο:
«(4) Τόσο το γεγονός της υποβολής αίτησης για αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα, όσο και οποιαδήποτε πληροφορία που σχετίζεται με την αίτηση, παραμένουν εμπιστευτικά και σε καμία περίπτωση δεν αποκαλύπτονται στις αρχές της χώρας ιθαγένειας του αιτητή, ούτε και ζητείται από αυτές οποιαδήποτε πληροφορία αναφορικά με τον αιτητή.» και
- (ε) με την αντικατάσταση του εδαφίου (5) αυτού με το ακόλουθο νέο εδάφιο:

«(5) Η Αρχή γνωστοποιεί την αιτιολογημένη απόφασή της γραπτώς στον αιτητή, και σε περίπτωση που η αίτηση για αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα απορρίπτεται, τον πληροφορεί γραπτώς για τη διαδικασία άσκησης διοικητικής προσφυγής ενώπιον της Αναθεωρητικής Αρχής καθώς και για τα χρονικά πλαίσια μέσα στα οποία μπορεί να ασκήσει την εν λόγω προσφυγή δυνάμει του παρόντος Νόμου.»

13. Το άρθρο 16 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

Τροποποίηση
του άρθρου 16
του βασικού
νόμου.

- (α) Με την προσθήκη μετά τις λέξεις «αιτητή από» (πρώτη γραμμή), των λέξεων «τον αρμόδιο λειτουργό ή/και»
- (β) με την προσθήκη στην παράγραφο (β) αυτού, μετά τις λέξεις «το οποίο» (τέταρτη και πέμπτη γραμμή), των λέξεων «ο αρμόδιος λειτουργός ή», και με την προσθήκη μετά τη λέξη «προμηθεύσει» (έκτη γραμμή) των λέξεων «τον αρμόδιο λειτουργό ή»
- (γ) με την προσθήκη στην παράγραφο (γ) αυτού μετά τις λέξεις «να δώσει» (πρώτη γραμμή), των λέξεων «στον αρμόδιο λειτουργό ή» και

(δ) Με την προσθήκη στην παράγραφο (δ) αυτού, μετά τις λέξεις «δυνατό τρόπο» (πρώτη γραμμή), των λέξεων «τον αρμόδιο λειτουργό ή» και

Τροποποίηση του βασικού νόμου με την προσθήκη νέου άρθρου.

14. Ο βασικός νόμος τροποποιείται με την προσθήκη του ακόλουθου νέου άρθρου 16Α:

«Πρόσβαση του αιτητή στα έγγραφα που αφορούν την αίτησή του.

16Α. Ο αιτητής ή εκπρόσωπός του ο οποίος εξουσιοδοτείται από αυτόν, έχουν δικαίωμα πρόσβασης σε οποιαδήποτε έγγραφα ή άλλα αποδεικτικά στοιχεία καταθέτει ο αιτητής προς απόδειξη των ισχυρισμών τους καθώς και στα πρακτικά οποιασδήποτε συνέντευξης πραγματοποιείται σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας παραχώρησης ασύλου.».

Τροποποίηση του βασικού νόμου με την αντικατάσταση του άρθρου 18.

15. Το άρθρο 18 του βασικού νόμου αντικαθίσταται από το ακόλουθο νέο άρθρο:

«Αναθεωρητική Αρχή και διοικητική προσφυγή.

18.—(1) Καθιερύεται Αναθεωρητική Αρχή Προσφύγων με εξουσία και καθήκον την εξέταση διοικητικών προσφυγών που ασκούνται δυνάμει του εδαφίου (4) του παρόντος άρθρου.

(2) Η Αναθεωρητική Αρχή συνίσταται από τρεις νομικούς λειτουργούς, οι οποίοι υπηρετούν στη Νομική Υπηρεσία με κλίμακα Α13 ή ψηλότερη, και οι οποίοι διορίζονται από το Υπουργικό Συμβούλιο, ύστερα από Εισήγηση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, για περίοδο τριών ετών.

(3) Κάθε μέλος της Αναθεωρητικής Αρχής δύναται να ασκεί τις δυνάμει του παρόντος Νόμου αρμοδιότητες της Αναθεωρητικής Αρχής, από μόνο του, εκτός σε περίπτωση που η απόφαση της Αρχής λαμβάνεται με σύνθεση, στην οποία μετέχει τουλάχιστον ένας Γενικός Διευθυντής, περίπτωση κατά την οποία η απόφαση της Αναθεωρητικής Αρχής λαμβάνεται από τουλάχιστο δύο λειτουργούς.

(4) Οποιαδήποτε απόφαση της Αρχής να μην αναγνωρίσει αιτητή ως πρόσφυγα ή να ανακαλέσει το καθεστώς πρόσφυγα ή το καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας οποιουδήποτε προσώπου, υπόκειται σε διοικητική προσφυγή ενώπιον της Αναθεωρητικής Αρχής.

(5) Η διοικητική προσφυγή ασκείται μέσα σε είκοσι ημέρες από την ημερομηνία που λαμβάνει γνώση της απόφασης της Αρχής ο αιτητής, στις περιπτώσεις της κανονικής διαδικασίας εξέτασης αίτησης ασύλου δυνάμει του άρθρου 13 ή στις περιπτώσεις ανάκλησης του καθεστώτος του πρόσφυγα ή του καθεστώτος συμπληρωματικής προστασίας, και μέσα σε δέκα ημέρες από την ημερομηνία που λαμβάνει γνώση της απόφασης της Αρχής, ο αιτητής, στις περιπτώσεις της ταχύρυθμης διαδικασίας εξέτασης αίτησης ασύλου δυνάμει του άρθρου 12Δ.

(6) Η απόφαση της Αρχής δεν καθίσταται εκτελεστή πριν από την πάροδο της προθεσμίας για την άσκηση διοικητικής προσφυγής και, σε περίπτωση άσκησης τέτοιας προσφυγής, πριν από την έκδοση της απόφασης της Αναθεωρητικής Αρχής.

(7) Η Αναθεωρητική Αρχή εκδίδει την απόφασή της μέσα σε ενενήντα ημέρες από την ημερομηνία άσκησης της διοικητικής προσφυγής, στις περιπτώσεις της κανονικής διαδικασίας εξέτασης αιτήσεων ασύλου του άρθρου 13 και, μέσα σε δεκαπέντε ημέρες, στις περιπτώσεις της ταχύρυθμης διαδικασίας του άρθρου 12Δ.

(8) Σε περίπτωση άσκησης διοικητικής προσφυγής δυνάμει του εδαφίου (4) του παρόντος άρθρου, ο αιτητής δικαιούται να παραμείνει στη Δημοκρατία μέχρι την έκδοση της απόφασης της Αναθεωρητικής Αρχής.

(9) Η διαδικασία ενώπιον της Αναθεωρητικής Αρχής καθορίζεται με Κανονισμούς.»

16. Ο βασικός νόμος τροποποιείται με την προσθήκη μετά το άρθρο 18 του ακόλουθου νέου άρθρου 18Α:

«Εξουσίες
Αναθεωρη-
τικής Αρχής.»

18Α.—(1) Η Αναθεωρητική Αρχή κατά την εξέταση της διοικητικής προσφυγής οποιουδήποτε αιτητή προβαίνει στην έκδοση αιτιολογημένης απόφασης, η οποία—

(α) Επικυρώνει την απόφαση της Αρχής· ή

(β) ακυρώνει και τροποποιεί την απόφαση της Αρχής.

(2) Η Αναθεωρητική Αρχή, κατά τη λήψη των αποφάσεων που αναφέρονται στο εδάφιο (1) του παρόντος άρθρου, λαμβάνει υπόψη και στοιχεία που υποβάλλονται από τον αιτητή μεταγενέστερα της έκδοσης της απόφασης της Αρχής.

(3) Η Αναθεωρητική Αρχή κατά την άσκηση των εξουσιών της δυνάμει του παρόντος Νόμου, δύναται, σε περίπτωση που το κρίνει σκόπιμο, να καλεί σε συνέντευξη τον αιτητή, και σε περίπτωση που ο αιτητής στη διοικητική του προσφυγή παρουσιάζει νέα στοιχεία προς απόδειξη των ισχυρισμών του υποχρεούται να καλεί σε συνέντευξη τον αιτητή.

(4) Η Αναθεωρητική Αρχή ενημερώνει γραπτώς και αιτιολογημένως τον αιτητή για την απόφασή της, την οποία κοινοποιεί στην Αρχή και στο Γραμματέα της Αρχής για τη λήψη όλων των κατάλληλων μέτρων ανάλογα με την απόφαση.»

17. Το άρθρο 19 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

(1) Με την τροποποίηση του εδαφίου (1) αυτού ως ακολούθως:

(α) Με την αντικατάσταση των τριών πρώτων γραμμών αυτού με την ακόλουθη φράση: «Σε περίπτωση κατά την οποία αιτητής, δεν αναγνωρίζεται ως πρόσφυγας ή δεν του αναγνωρίζεται, καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας, η Αρχή ή η Αναθεωρητική Αρχή μπορεί να συστήσει στο Λειτουργό Μετανάστευσης, τη χορήγηση σ' αυτόν άδειας διαμονής για περιορισμένη χρονική περίοδο, στις περιπτώσεις όπου—»

(β) με την αντικατάσταση του εδαφίου (δ) με το ακόλουθο νέο εδάφιο:

«(δ) η χορήγηση άδειας διαμονής επιβάλλεται για ανθρωπιστικούς λόγους, νοουμένου ότι οι λόγοι αυτοί δε συνιστούν λόγους για τους οποίους μπορεί να παραχωρηθεί συμπληρωματική προστασία δυνάμει του άρθρου 19Α.»

(2) με την τροποποίηση του εδαφίου (2) αυτού, με την προσθήκη μετά τη λέξη «Αρχή» (δεύτερη γραμμή), των λέξεων «ή της Αναθεωρητικής Αρχής» και

(3) με την προσθήκη στο τέλος αυτού του ακόλουθου νέου εδαφίου:

«(4) Η διαδικασία που ακολουθείται για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου καθορίζεται με Κανονισμούς.»

Τροποποίηση
του βασικού
νόμου με την
προσθήκη
νέου άρθρου.

Τροποποίηση
του άρθρου 19
του βασικού
νόμου.

Τροποποίηση
του βασικού
νόμου με την
προσθήκη
νέου άρθρου.

18. Ο βασικός νόμος τροποποιείται με την προσθήκη μετά το άρθρο 19 του ακόλουθου νέου άρθρου 19Α:

*Συμπληρωματική προστασία.

19Α.—(1) Η Αρχή με αιτιολογημένη απόφασή της παραχωρεί καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας, σε οποιοδήποτε πρόσωπο το οποίο δεν αναγνωρίζεται ως πρόσφυγας ή σε οποιοδήποτε πρόσωπο του οποίου η αίτηση σαφώς δε βασίζεται σε οποιουσδήποτε από τους λόγους του εδαφίου (1) του άρθρου 3, το οποίο λόγω βάσιμου φόβου ότι υπέστει ή θα υποστεί σοβαρή και αδικαιολόγητη βλάβη, όπως αυτή καθορίζεται στο πιο κάτω εδάφιο, αναγκάζεται να εγκαταλείψει ή να παραμείνει εκτός της χώρας ιθαγένειάς του και το οποίο δεν είναι σε θέση ή λόγω του φόβου του αυτού δεν είναι πρόθυμο να θέσει τον εαυτό του υπό την προστασία της χώρας αυτής.

(2) Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου σοβαρή και αδικαιολόγητη βλάβη σημαίνει—

- (α) Βασανιστήρια, απάνθρωπη και ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία, ή
- (β) παραβίαση ανθρωπίνου δικαιώματος, στο μέτρο που να θέτει σε εφαρμογή τις διεθνείς συμβατικές υποχρεώσεις της Δημοκρατίας, ή
- (γ) απειλή για τη ζωή, την ασφάλεια ή ελευθερία του προσώπου λόγω αδιάκριτης βίας η οποία προκύπτει σε περιπτώσεις ενόπλων συρράξεων ή ως αποτέλεσμα συστηματικής και γενικευμένης καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

(3) Πρόσωπο στο οποίο αναγνωρίζεται καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας δεν απελαύνεται στη χώρα ιθαγένειάς του, και το καθεστώς του διατηρείται μέχρι την εξακρίβωση από την Αρχή Προσφύγων ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις του εδαφίου (1) του άρθρου 6 κατ' αναλογία, οπότε εφαρμόζονται ανάλογα οι πρόνοιες των εδαφίων (2) και (3) του άρθρου 6.

(4) Σε πρόσωπο στο οποίο αναγνωρίζεται καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας παραχωρείται άδεια διαμονής κατ' αρχήν ενός έτους, η οποία ανανεώνεται για όσο χρόνο διαρκεί το καθεστώς αυτό.

(5) Δεν παραχωρείται καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας από την Αρχή σε περίπτωση που ισχύουν κατ' αναλογία για τον αιτητή οι διατάξεις του άρθρου 5 του παρόντος Νόμου.

(6) Πρόσωπο στο οποίο παραχωρείται καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας έχει—

- (α) Δικαίωμα διαμονής και ελεύθερης διακίνησης στο έδαφος της Δημοκρατίας·
- (β) δικαίωμα δωρεάν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, σε περίπτωση που δεν έχει επαρκή πόρους συντήρησης·
- (γ) πρόσβαση σε εκπαιδευτικές διευκολύνσεις του δημόσιου τομέα·
- (δ) δικαίωμα απασχόλησης υπό τις ίδιες προϋποθέσεις που ισχύουν για τους αιτητές ασύλου ή δικαίωμα υποβολής αίτησης για δημόσιο βοήθημα δυνάμει των περί Δημοσίων Βοηθημάτων Νόμου και Υπηρεσιών Νόμων.

(7) Μετά τη συμπλήρωση ενός χρόνου από την παραχώρηση καθεστώςτος συμπληρωματικής προστασίας, πρόσωπο το οποίο δικαιούται συμπληρωματικής προστασίας έχει τα ίδια δικαιώματα με τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες δυνάμει των άρθρων 21, 21A και 21B.

(8) Οι διατάξεις του άρθρου 25 του παρόντος Νόμου εφαρμόζονται ανάλογα και στην περίπτωση των προσώπων με καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας.

(9) Το Υπουργικό Συμβούλιο εκδίδει Κανονισμούς για την καλύτερη εφαρμογή του παρόντος άρθρου.».

19. Το άρθρο 20 αντικαθίσταται με το ακόλουθο νέο άρθρο:

«Προσωρινή προστασία.

20.—(1) Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου—

Αντικατάσταση του άρθρου 20 του βασικού νόμου.

‘προσωρινή προστασία’ σημαίνει μια διαδικασία με έκτακτο χαρακτήρα που εξασφαλίζει, σε περίπτωση μαζικής εισροής ή σε περίπτωση που επίκειται μαζική εισροή εκτοπισθέντων αλλοδαπών, οι οποίοι δεν μπορούν να επιστρέψουν στη χώρα ιθαγένειάς τους, άμεση και προσωρινή προστασία σε αυτά τα πρόσωπα, ιδίως εάν υπάρχει επίσης ο κίνδυνος η διαδικασία παραχώρησης ασύλου να μην μπορεί να αντιμετωπίσει αυτή την εισροή χωρίς αρνητικές συνέπειες στην αποτελεσματική λειτουργία της προς το συμφέρον των ενδιαφερόμενων προσώπων, αλλά και άλλων αιτητών ασύλου·

‘εκτοπισθέντες αλλοδαποί’ σημαίνει υπήκοοι άλλων κρατών ή πρόσωπα χωρίς ιθαγένεια, οι οποίοι υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα ιθαγένειάς τους ή εκκενώθηκαν, ιδίως μετά από έκκληση διεθνών οργανισμών, και των οποίων ο επαναπατρισμός υπό ασφαλείς και σταθερές συνθήκες είναι αδύνατος λόγω της ‘επικρατούσας σε αυτή τη χώρα κατάστασης, και οι οποίοι ενδεχομένως να εμπίπτουν και στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 3(1), 19(1)(β) και 19A, και ιδιαίτερα—

- (α) Άτομα που εγκατέλειψαν περιοχές ένοπλων συγκρούσεων ή ενδημικής βίας· ή
- (β) άτομα που αντιμετωπίζουν σοβαρό κίνδυνο ή υπήρξαν θύματα συστημικών ή γενικευμένων παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους·

‘μαζική εισροή’ σημαίνει άφιξη στη Δημοκρατία σημαντικού αριθμού εκτοπισμένων αλλοδαπών οι οποίοι προέρχονται από συγκεκριμένη χώρα ή γεωγραφική περιοχή, ανεξαρτήτως του κατά πόσο η άφιξή τους υπήρξε αυθόρμητη ή υποβοηθούμενη, ιδίως μέσω προγραμμάτων εκκένωσης.

(2) Το Υπουργικό Συμβούλιο, με απόφασή του, δύναται να χορηγεί προσωρινή προστασία σε εκτοπισθέντες αλλοδαπούς που εισρέουν μαζικά στη Δημοκρατία.

(3)(α) Για σκοπούς παροχής προσωρινής προστασίας δεν ακολουθείται η διαδικασία ατομικής εξέτασης της κάθε περίπτωσης χωρίς όμως αυτό να επηρεάζει το δικαίωμα του κάθε προσώπου για υποβολή ατομικής αίτησης για αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα, δυνάμει των διατάξεων του παρόντος Νόμου.

(β) Σε περίπτωση απόρριψης της ατομικής αίτησης για την αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα και μη παραχώρησης

οποιοδήποτε άλλου είδους προστασίας σε πρόσωπο το οποίο βρίσκεται στη Δημοκρατία υπό καθεστώς προσωρινής προστασίας, με την επιφύλαξη των προνοιών του άρθρου 5 του παρόντος Νόμου, το πρόσωπο αυτό θα εξακολουθεί να βρίσκεται υπό καθεστώς προσωρινής προστασίας για το υπόλοιπο χρονικό διάστημα για το οποίο παραχωρείται η προστασία αυτή, δυνάμει των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

(4) Η Δημοκρατία εφαρμόζει την προσωρινή προστασία σεβόμενη τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες και τις υποχρεώσεις της που απορρέουν κατ' αναλογία από το άρθρο 4(α) του παρόντος Νόμου.

(5) Η διάρκεια της προσωρινής προστασίας ανέρχεται κατ' αρχήν σε ένα έτος η οποία μπορεί να παρατείνεται αυτοδικαίως κατά περιόδους έξι μηνών για ένα ακόμα έτος κατ' ανώτατο όριο.

(6) Σε περίπτωση που, μετά τη συμπλήρωση των δύο ετών σύμφωνα με το εδάφιο (5) εξακολουθούν να υφίστανται λόγοι παραχώρησης της προσωρινής προστασίας, το Υπουργικό Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει μετά από πρόταση της Αρχής Προσφύγων, να παρατείνει την προσωρινή προστασία για ακόμη ένα έτος κατ' ανώτατο όριο.

(7) Ανεξάρτητα από τις διατάξεις των εδαφίων (5) και (6) η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για λήξη της προσωρινής προστασίας βασίζεται στη διαπίστωση ότι η κατάσταση στη χώρα ιθαγένειας επιτρέπει τον ασφαλή και μόνιμο επαναπατρισμό των ατόμων στα οποία έχει χορηγηθεί προσωρινή προστασία.

(8) Σε περίπτωση παραχώρησης προσωρινής προστασίας από το Υπουργικό Συμβούλιο παραχωρείται άδεια προσωρινής διαμονής για όσο χρόνο διαρκεί η προσωρινή προστασία η οποία ανανεώνεται αυτοδικαίως για όσο χρονικό διάστημα καθορίζει η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

(9) Πρόσωπα στα οποία παραχωρείται προσωρινή προστασία έχουν—

- (α) Δικαίωμα διαμονής και ελεύθερης διακίνησης στο έδαφος της Δημοκρατίας·
- (β) δικαίωμα δωρεάν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, σε περίπτωση που δεν έχει επαρκής πόρους συντήρησης·
- (γ) πρόσβαση, όπου αυτό είναι δυνατό, σε εκπαιδευτικές διευκολύνσεις του δημόσιου τομέα·
- (δ) δικαίωμα απασχόλησης, υπό τις ίδιες προϋποθέσεις που ισχύουν για οποιοδήποτε αλλοδαπό δυνάμει του περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμου ή δικαίωμα υποβολής αίτησης για δημόσιο βοήθημα δυνάμει των περί Δημοσίων Βοηθημάτων Νόμου και Υπηρεσιών Νόμων.

Κεφ. 105

2 του 1972
54 του 1976
50 του 1988
197 του 1989
100(Ι) του 1996
43(Ι) του 1997
14(Ι) του 1998
22(Ι) του 2001
164(Ι) του 2001
88(Ι) του 2002
220(Ι) του 2002.
8 του 1991
97(Ι) του 1994.

(10) Οι διατάξεις του άρθρου 25 του παρόντος Νόμου εφαρμόζονται ανάλογα στα πρόσωπα με καθεστώς προσωρινής προστασίας.

(11) Το Υπουργικό Συμβούλιο εκδίδει Κανονισμούς για την καλύτερη εφαρμογή του παρόντος άρθρου.»

20. Το άρθρο 21 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

Τροποποίηση του άρθρου 21 του βασικού νόμου.

(α) Με την απόληψη της υποπαραγράφου (iii), της παραγράφου (γ) του εδαφίου (1), και

(β) με την προσθήκη στο τέλος του, του ακόλουθου νέου εδαφίου (3):

«(3) Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου ο όρος 'κάτω από τις ίδιες συνθήκες' σημαίνει ότι οποιεσδήποτε προϋποθέσεις ο αναγνωρισμένος πρόσφυγας θα έπρεπε να πληρούσε για την απόλαυση του σχετικού δικαιώματος, σε περίπτωση που αυτός δεν ήταν πρόσφυγας, θα πρέπει να πληρούνται από αυτόν, με εξαίρεση τις προϋποθέσεις που από τη φύση τους ο πρόσφυγας δεν μπορεί να εκπληρώσει.»

21. Ο βασικός νόμος τροποποιείται με την προσθήκη μετά το άρθρο 21, των ακόλουθων νέων άρθρων:

Τροποποίηση του βασικού νόμου με την προσθήκη νέου άρθρου.

«Εξαίρεση από την αρχή της αμοιβαιότητας.

21Α.— Μετά τη συμπλήρωση τριετούς νόμιμης παραμονής στη Δημοκρατία, πρόσωπα τα οποία αναγνωρίζονται ως πρόσφυγες, τυγχάνουν της ίδιας μεταχείρισης που παρέχεται στους πολίτες της Δημοκρατίας όσον αφορά τα δικαιώματα που αναφέρονται στις παραγράφους (γ) και (δ) του εδαφίου (1) του άρθρου 21.

Δικαίωμα απασχόλησης σε επικερδή εργασία.

21Β. Πρόσωπο το οποίο αναγνωρίζεται ως πρόσφυγας δυνάμει του παρόντος Νόμου, τυγχάνει της ίδιας μεταχείρισης που παρέχεται στους πολίτες της Δημοκρατίας δυνάμει των σχετικών νόμων και κανονισμών αναφορικά με το δικαίωμα απασχόλησης σε επικερδή εργασία.

Παραχώρηση διοικητικής βοήθειας.

21Γ.—(1) Όταν η άσκηση οποιουδήποτε δικαιώματος από αναγνωρισμένο πρόσφυγα κανονικά απαιτεί τη συνδρομή των αρχών άλλου κράτους στις οποίες ο ίδιος δεν έχει πρόσβαση, οι καθ' ύλην αρμόδιες κατά περίπτωση αρχές της Δημοκρατίας, μεριμνούν είτε για την παροχή αυτής της συνδρομής από τις ίδιες, είτε από οποιαδήποτε διεθνή αρχή.

(2) Οι αρχές που αναφέρονται στο εδάφιο (1) χορηγούν ή μεριμνούν για τη χορήγηση, κάτω από τον έλεγχό τους, στους αναγνωρισμένους πρόσφυγες, εγγράφων ή πιστοποιητικών τα οποία κανονικά χορηγούνται σε αλλοδαπούς από τις εθνικές τους αρχές ή μέσω τους.

(3) Τα έγγραφα ή πιστοποιητικά που χορηγούνται με τον πιο πάνω τρόπο υποκαθιστούν τα έγγραφα που χορηγούνται στους αλλοδαπούς από τις εθνικές τους αρχές ή μέσω τους και ισχύουν μέχρι απόδειξης του αντιθέτου.

(4) Με την επιφύλαξη ειδικής μεταχείρισης, η οποία ισχύει στις περιπτώσεις απόρων, δύναται να επιβληθούν τέλη για τις υπηρεσίες που αναφέρονται στο παρόν άρθρο, τα οποία πρέπει να είναι ανάλογα με τα τέλη που επιβάλλονται σε πολίτες της Δημοκρατίας σε παρόμοιες περιπτώσεις, σύμφωνα με το άρθρο 23.

(5) Οι διατάξεις του παρόντος εδαφίου δε θίγουν τα όσα διαλαμβάνονται στο άρθρο 22.»

Τροποποίηση του άρθρου 27 του βασικού νόμου.

22. Το εδάφιο (5) του άρθρου 27 καταργείται.

Τροποποίηση του άρθρου 29 του βασικού νόμου.

23. Το άρθρο 29 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

- (α) Με την αντικατάσταση του πλαγιότιτλου αυτού με τον ακόλουθο νέο πλαγιότιτλο: «Απέλαση προσώπων υπό διεθνή προστασία.»
- (β) με την προσθήκη στο εδάφιο (1) αυτού, μετά τη λέξη «πρόσφυγα» (πρώτη γραμμή) των λέξεων «ή προσώπου με καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας,»
- (γ) με την προσθήκη στο εδάφιο (2) και στην παράγραφο (α) του εδαφίου (2) μετά τη λέξη «πρόσφυγα» και στις δύο περιπτώσεις (δεύτερη και πρώτη γραμμή αντίστοιχα), των λέξεων «ή προσώπου με καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας»
- (δ) με την αντικατάσταση στο εδάφιο (3) αυτού, των λέξεων «πρόσφυγας, για τον οποίο» με τις λέξεις «πρόσφυγας ή πρόσωπο με καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας για το οποίο»
- (ε) με την προσθήκη στο εδάφιο (4) αυτού, μετά τη λέξη «πρόσφυγα» (πρώτη γραμμή), των λέξεων «ή προσώπου με καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας» και

(στ) με την προσθήκη στο τέλος αυτού του ακόλουθου νέου εδαφίου (5):

«(5) Απαγορεύεται η έκδοση διατάγματος απέλασης οποιουδήποτε προσώπου σε χώρα όπου θα κινδύνευε να υποστεί βασανιστήρια, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία.»

Τροποποίηση του άρθρου 30Α του βασικού νόμου.

24. Το εδάφιο (1) του άρθρου 30Α αντικαθίσταται με το ακόλουθο νέο εδάφιο:

«(1) Κάθε μία από τις άδειες διαμονής που προβλέπονται στα άρθρα 8, 17(2), 19(3), 19Α (4), και 20(8) εκδίδεται από το Λειτουργό Μετανάστευσης ως ειδική άδεια, δυνάμει του Κανονισμού 15 των περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Κανονισμών του 1972 μέχρι 2002, στην οποία καθορίζεται το καθεστώς που διέπει την παραμονή του προσώπου στη Δημοκρατία, ανάλογα με την περίπτωση, σύμφωνα με τα πιο πάνω αναφερόμενα άρθρα.»

Επίσημη Εφημερίδα, Παράρτημα Τρίτο (I):
 22.12.1972
 23.11.1984
 27.12.1986
 30.01.1987
 11.11.1988
 18.05.1990
 17.04.1991
 08.11.1991
 15.04.1994
 06.12.1996
 21.07.2000
 31.12.2001
 26.07.2002.

Τροποποίηση του βασικού νόμου με την προσθήκη νέου άρθρου.

25. Ο βασικός νόμος τροποποιείται με την προσθήκη του ακόλουθου νέου άρθρου μετά το άρθρο 31:

«Συμμετοχή εκπροσώπου της Υπάτης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες στις διαδικασίες εξέτασης ασύλου.

31Α.—(1) Ο εκπρόσωπος της Υπάτης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες έχει δικαίωμα εφόσον ο ίδιος το ζητήσει, να παρευρίσκεται—

- (α) Ως παρατηρητής, με συμβουλευτική ιδιότητα κατά τη διάρκεια οποιασδήποτε συνέντευξης του αιτητή σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας εξέτασης αίτησης ασύλου, σε πρώτο και δεύτερο βαθμό,

(β) με συμβουλευτική ιδιότητα κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων από την Αρχή ή την Αναθεωρητική Αρχή.

(2) Η διαδικασία συμμετοχής του εκπροσώπου της Υπάτης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες στις πιο πάνω διαδικασίες, καθορίζεται με Κανονισμούς.»

26. Το εδάφιο (1) του άρθρου 8 του περί Προσφύγων (Τροποποιητικού) Νόμου του 2002 τροποποιείται με την αντικατάσταση της φράσης στο τέλος αυτού «που εκδίδονται δυνάμει του άρθρου 17(1)» με τη φράση «και της Αναθεωρητικής Αρχής αντίστοιχα.»

Τροποποίηση
του άρθρου 8
του Νόμου 6(1)
του 2002.

Ο περί Κτήσης Ακίνητης Ιδιοκτησίας (Αλλοδαποί) (Τροποποιητικός) Νόμος του 2003 δίδεται με δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας σύμφωνα με το Άρθρο 52 του Συντάγματος.

Αριθμός 54(Ι) του 2003

Ο ΠΕΡΙ ΚΤΗΣΗΣ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ (ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ) (ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΤΙΚΟΣ) ΝΟΜΟΣ ΤΟΥ 2003

Για σκοπούς συμβατότητας με τα άρθρα 39, 43, 49 και 56 της Συνθήκης περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Η Βουλή των Αντιπροσώπων ψηφίζει ως ακολούθως:

1. Ο παρών Νόμος θα αναφέρεται ως ο περί Κτήσης Ακίνητης Ιδιοκτησίας (Αλλοδαποί) (Τροποποιητικός) Νόμος του 2003 και θα διαβάζεται μαζί με τον περί Κτήσης Ακίνητης Ιδιοκτησίας (Αλλοδαποί) Νόμο (που στο εξής θα αναφέρεται ως «ο βασικός νόμος»).

2. Το άρθρο 2 του βασικού νόμου τροποποιείται με—

(α) Την προσθήκη στην κατάλληλη αλφαβητική σειρά των ακόλουθων νέων ορισμών:

«δευτερεύουσα κατοικία' σημαίνει κατοικία που δεν αποτελεί μόνιμο τόπο διαμονής·

'κράτος-μέλος' σημαίνει κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά δεν περιλαμβάνει τη Δημοκρατία·»

(β) την προσθήκη των ακόλουθων νέων παραγράφων, μετά το τέλος της παραγράφου (β) στην ερμηνεία του όρου «αλλοδαπός»:

«(γ) πολίτη κράτους-μέλους, ο οποίος έχει τη μόνιμη κατοικία του στη Δημοκρατία·

(δ) πολίτη κράτους-μέλους, ο οποίος δεν έχει τη μόνιμη κατοικία του στη Δημοκρατία, στην περίπτωση κτήσης ακίνητης ιδιοκτησίας, άλλης από δευτερεύουσα κατοικία·

(ε) νομικό πρόσωπο, που έχει συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία ενός κράτους-μέλους και το οποίο έχει την καταστατική του έδρα, την κεντρική του διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή του στη Δημοκρατία·

(στ) νομικό πρόσωπο, που έχει συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία ενός κράτους-μέλους και το οποίο έχει την καταστατική του έδρα, την κεντρική του διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή του σε κράτος-μέλος, στην περίπτωση κτήσης ακίνητης ιδιοκτησίας, άλλης από δευτερεύουσα κατοικία·».

3. Ο βασικός νόμος τροποποιείται με την προσθήκη του ακόλουθου νέου άρθρου 5, μετά το άρθρο 4 αυτού:

«Εξαιρέσεις. 5. Οι διατάξεις του παρόντος Νόμου υπόκεινται στις εξαιρέσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 39 και στα άρθρα 46, 55 και 58 της Συνθήκης περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.».

4. Ο παρών Νόμος τίθεται σε ισχύ κατά την ημερομηνία προσχώρησης της Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΑΚΥΠΡΙΕΣ ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2005-2006

Α/Α	ΕΠΑΡΧΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ												ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
		ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ				ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΟΙ ΜΗ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ				ΕΛΛΑΔΙΤΕΣ							ΑΛΛΟΓΛΩΣΣΟΙ		
		Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.
1	ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	1956	1911	3867	2665	2512	5177	156	146	302	1	0	1	419	437	856	5197	5006	10203
	Πόλη	2350	2317	4667	2509	2317	4827	23	23	46	6	6	12	107	91	198	4994	4754	9748
	Υπαίθριος	24	8	32	68	31	99	0	0	0	2	0	2	6	1	7	100	40	140
	Ειδικά Σχολεία	4330	4236	8566	5242	4860	10103	179	169	348	9	6	15	532	529	1061	10291	9800	20091
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ																			
2	ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΜΕΣΟΥ	1528	1499	3027	2756	2604	5360	70	62	132	46	19	65	349	305	654	4749	4489	9238
	Πόλη	1254	1188	2442	1496	1484	2980	19	24	43	2	0	2	111	106	217	2882	2802	5684
	Υπαίθριος	11	4	15	28	23	51	0	0	0	0	0	0	0	0	0	39	27	66
	Ειδικά Σχολεία	2793	2691	5484	4280	4111	8391	89	86	175	48	19	67	460	411	871	7670	7318	14988
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΛΕΜΕΣΟΥ																			
3	ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΑΡΝΑΚΑΣ	1177	1160	2337	610	590	1200	52	51	103	1	1	2	181	206	387	2021	2008	4029
	Πόλη	1630	1519	3149	1579	1515	3094	16	17	33	0	0	0	71	64	135	3296	3115	6411
	Υπαίθριος	5	7	12	30	12	42	1	0	1	0	0	0	0	0	0	36	19	55
	Ειδικά Σχολεία	787	688	1475	1153	1096	2249	14	13	27	1	0	1	118	127	245	2073	1924	3997
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΛΑΡΝΑΚΑΣ-ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ		3599	3374	6973	3372	3213	6585	83	81	164	2	1	3	370	397	767	7426	7066	14492
4	ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΑΦΟΥ	289	249	538	915	851	1766	43	29	72	10	8	18	416	410	826	1673	1547	3220
	Πόλη	312	268	580	1245	1086	2331	27	20	47	10	14	24	176	167	343	1770	1555	3325
	Υπαίθριος	3	0	3	9	6	15	0	1	1	0	0	0	5	0	5	17	7	24
	Ειδικά Σχολεία	604	517	1121	2168	1943	4112	70	50	120	20	22	42	587	577	1174	3460	3109	6569
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΠΑΦΟΥ																			
	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΤΑ ΕΠΑΡΧΙΑ																		
1	ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	4330	4236	8566	5242	4860	10103	179	169	348	9	6	15	532	529	1061	10291	9800	20091
2	ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΛΕΜΕΣΟΥ	2793	2691	5484	4280	4111	8391	89	86	175	48	19	67	460	411	871	7670	7318	14988
3	ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΛΑΡΝΑΚΑΣ-ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ	3599	3374	6973	3372	3213	6585	83	81	164	2	1	3	370	397	767	7426	7066	14492
4	ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΠΑΦΟΥ	604	517	1121	2168	1943	4112	70	50	120	20	22	42	587	577	1174	3460	3109	6569
ΠΑΚΥΠΡΙΟΣ ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ		11326	10818	22144	15063	14127	29191	421	386	807	79	48	127	1959	1914	3873	28847	27293	56140

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2005-2006

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ

Α/Α	ΣΧΟΛΕΙΟ	ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΟΙ											ΑΛΛΟΓΛΩΣΣΟΙ															
		ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ						ΜΗ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ					ΕΛΛΑΔΙΤΕΣ			ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΙ				ΑΛΛΟΙ				ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
		Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.
ΣΧΟΛΕΙΑ ΠΟΛΗΣ																												
1	Άγ. Ομολογητές (ΚΑ)	38	35	73	62	38	100	4	6	10	0	0	0	7	9	16	111	88	199									
2	Άγ. Ομολογητές (ΚΒ)	63	49	112	52	63	115	3	3	6	0	0	0	9	10	19	127	125	252									
3	Άγ. Ανδρέας (ΚΑ)	14	18	32	35	49	84	1	2	3	0	0	0	9	1	10	59	70	129									
4	Άγ. Ανδρέας (ΚΒ)	16	19	35	50	53	103	5	6	11	0	0	0	7	3	10	78	81	159									
5	Άγ. Αντώνιος	18	29	47	35	19	54	4	9	13	0	0	0	19	17	36	76	74	150									
6	Άγ. Δομέτιος Α' (ΚΑ)	12	12	24	28	25	53	0	0	0	0	0	0	17	16	33	57	53	110									
7	Άγ. Δομέτιος Α' (ΚΒ)	17	18	35	29	39	68	11	7	18	0	0	0	5	5	10	62	69	131									
8	Άγ. Δομέτιος Β' (ΚΑ)	22	21	43	13	18	31	4	2	6	0	0	0	24	18	42	63	59	122									
9	Άγ. Δομέτιος Β' (ΚΒ)	25	18	43	36	38	74	0	0	0	0	0	0	10	12	22	71	68	139									
10	Άγ. Δομέτιος Γ'	20	21	41	44	28	72	3	8	11	0	0	0	21	20	41	88	77	165									
11	Άγ. Κασσιός	4	6	10	15	3	18	0	3	3	0	0	0	5	12	17	24	24	48									
12	Αγλαντζιά Α' (ΚΑ)	16	26	42	21	33	54	3	0	3	0	0	0	9	4	13	49	63	112									
13	Αγλαντζιά Β' (ΚΒ)	28	23	51	29	35	64	0	3	3	0	0	0	7	2	9	64	63	127									
14	Αγλαντζιά Γ'	26	16	42	55	72	127	9	5	14	0	0	0	3	3	6	93	96	189									
15	Αγλαντζιά Δ' (ΚΑ)	47	55	102	59	58	117	1	1	2	0	0	0	5	4	9	112	118	230									
16	Αγλαντζιά Δ' (ΚΒ)	51	54	105	61	66	127	2	1	3	0	0	0	2	0	2	116	121	237									
17	Αγλαντζιά Ε'	74	65	139	42	31	73	6	5	11	0	0	0	2	3	5	124	104	228									
18	Αγλαντζιά ΣΤ'	56	39	95	47	54	101	0	1	1	0	0	0	4	2	6	107	96	203									
19	Ακρόπολη (ΚΑ)	11	19	30	38	39	77	3	2	5	0	0	0	11	10	21	63	70	133									
20	Ακρόπολη (ΚΒ)	16	10	26	39	29	68	8	6	14	0	0	0	5	7	12	68	52	120									
21	Άγ. Δημήτριος	38	55	93	80	81	161	2	6	8	0	0	0	16	22	38	136	164	300									
22	Ατ. Βαρνάβος	42	42	84	104	97	201	0	0	0	0	0	0	4	5	9	150	144	294									
23	Δασούπολη (ΚΑ)	20	31	51	44	53	97	2	4	6	0	0	0	2	3	5	68	91	159									
24	Δασούπολη (ΚΒ)	43	55	98	61	36	97	2	1	3	0	0	0	0	3	3	106	95	201									
25	Έγκωμη Α' (ΚΑ)	28	15	43	66	65	131	5	6	11	0	0	0	3	2	5	102	88	190									
26	Έγκωμη Α' (ΚΒ)	18	16	34	59	61	120	3	2	5	0	0	0	7	4	11	87	83	170									
27	Έγκωμη Β'	25	21	46	45	45	90	1	1	2	0	0	0	0	2	2	71	69	140									

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ

Α/Α	ΣΧΟΛΕΙΟ	ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΟΙ						ΕΛΛΑΔΙΤΕΣ						ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΙ						ΑΛΟΓΛΩΣΣΟΙ						ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
		ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ			ΜΗ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ			Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.			
		Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.																			Α	Κ	Συν.
28	ΕΛΕΝΕΙΟ (ΚΑ)	9	12	21	16	11	27	1	3	4	0	0	0	6	6	12	0	0	0	0	0	0	6	6	12	32	32	64
29	ΕΛΕΝΕΙΟ (ΚΒ)	10	11	21	16	18	34	1	4	5	0	0	0	8	11	19	0	0	0	0	0	0	8	11	19	35	44	79
30	Καϊμακλί Α (ΚΑ)	6	14	20	29	23	52	3	3	6	0	0	0	5	11	16	0	0	0	0	0	0	5	11	16	43	51	94
31	Καϊμακλί Β (ΚΒ)	14	10	24	43	42	85	2	0	2	0	0	0	4	8	12	0	0	0	0	0	0	4	8	12	63	60	123
32	Καϊμακλί Γ (ΚΑ)	27	21	48	40	45	85	3	2	5	0	0	0	15	25	40	0	0	0	0	0	0	15	25	40	85	93	178
33	Καϊμακλί Γ (ΚΒ)	47	42	89	64	54	118	3	2	5	0	0	0	6	7	13	0	0	0	0	0	0	6	7	13	120	105	225
34	Λυκαβητός (ΚΑ)	23	29	52	34	40	74	0	1	1	0	0	0	12	22	34	0	0	0	0	0	0	12	22	34	69	92	161
35	Λυκαβητός (ΚΒ)	32	26	58	59	38	97	2	1	3	0	0	0	11	10	21	0	0	0	0	0	0	11	10	21	104	75	179
36	Μακεδονίτσα Α	92	87	179	123	97	220	3	2	5	0	0	0	10	2	12	0	0	0	0	0	0	10	2	12	228	188	416
37	Μακεδονίτσα Β	102	74	176	75	69	144	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	178	144	322
38	Νοσοκ. Μακάριο	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
39	Παλουριώτσα Α' (ΚΑ)	17	17	34	36	35	71	3	1	4	0	0	0	11	12	23	0	0	0	0	0	0	11	12	23	67	65	132
40	Παλουριώτσα Α' (ΚΒ)	18	25	43	39	31	70	0	0	0	0	0	0	13	12	25	0	0	0	0	0	0	13	12	25	70	68	138
41	Παλουριώτσα Β' (ΚΑ)	22	19	41	25	15	40	1	1	2	0	0	0	12	10	22	0	0	0	0	0	0	12	10	22	60	45	105
42	Παλουριώτσα Β' (ΚΒ)	25	17	42	34	29	63	2	0	2	0	0	0	6	4	10	0	0	0	0	0	0	6	4	10	67	50	117
43	Παλουριώτσα Γ	33	14	47	33	30	63	2	3	5	0	0	0	11	12	23	0	0	0	0	0	0	11	12	23	79	59	138
44	Αγ. Μαρίνα (ΚΑ)	29	29	58	58	54	112	6	1	7	0	0	0	5	6	11	0	0	0	0	0	0	5	6	11	98	90	188
45	Αγ. Μαρίνα (ΚΒ)	15	30	45	44	31	75	2	4	6	0	0	0	2	4	6	0	0	0	0	0	0	2	4	6	63	69	132
46	Αγ. Βασίλειος (ΚΑ)	48	66	114	47	55	102	3	5	8	0	0	0	5	4	9	0	0	0	0	0	0	5	4	9	103	130	233
47	Αγ. Βασίλειος (ΚΒ)	73	62	135	71	65	136	4	1	5	0	0	0	4	4	8	0	0	0	0	0	0	4	4	8	152	132	284
48	Αγ. Σπυρίδωνας	56	59	115	23	20	43	0	0	0	0	0	0	1	2	3	0	0	0	0	0	0	1	2	3	80	81	161
49	Αρχάγγελος	80	86	166	65	61	126	3	3	6	0	0	0	1	3	4	0	0	0	0	0	0	1	3	4	149	153	302
50	Απ. Λουκάς (Κόκκινες)	116	107	223	61	65	126	4	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	181	176	357
51	Περνέρα	69	63	132	127	129	256	4	5	9	1	0	1	8	5	13	0	0	0	0	0	0	8	5	13	209	202	411
52	Σταυρός (ΚΑ)	38	47	85	39	43	82	4	6	10	0	0	0	1	7	8	0	0	0	0	0	0	1	7	8	82	103	185
53	Σταυρός (ΚΒ)	73	72	145	57	47	104	9	3	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	139	122	261
54	Χρυσελεύσα (ΚΑ)	24	21	45	51	44	95	3	1	4	0	0	0	4	4	8	0	0	0	0	0	0	4	4	8	82	70	152
55	Χρυσελεύσα (ΚΒ)	20	35	55	61	43	104	4	1	5	0	0	0	3	0	3	0	0	0	0	0	0	3	0	3	88	79	167
56	Φανερωμένη	5	3	8	9	10	19	0	1	1	0	0	0	42	42	84	0	0	0	0	0	0	42	42	84	56	56	112
57	Χ' Γεωργιάκης Κοργέσιος	45	25	70	37	40	77	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	83	67	150
ΣΥΝΟΛΟ ΠΩΛΗΣ		1956	1911	3867	2665	2512	5177	156	146	302	1	0	1	419	437	856	6197	6006	10203									

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ

Α/Α	ΣΧΟΛΕΙΟ	ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΑΙ						ΕΛΛΑΔΙΤΕΣ						ΑΛΟΓΛΩΣΣΟΙ						ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
		ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ			ΜΗ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ			Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.	ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΑΙ			ΑΛΛΟΙ			Α	Κ	Συν.			
		Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.							Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.						
ΣΧΟΛΕΙΑ ΥΠΑΙΘΡΟΥ																									
58	Αγία Βαρβάρα	21	19	40	55	34	89	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	78	53	131
59	Αγ. Μαρίνα Ξυλιάτου	9	3	12	33	19	52	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	3	44	23	67
60	Αγ. Τριφυθίας	28	25	53	25	21	46	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	53	46	99
61	Αγ. Επιφάνιος	5	1	6	7	6	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	12	8	20
62	Αγ. Ιωάννης Μαλούτας	6	4	10	8	5	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	9	23
63	Αγροκτησιά	2	4	6	10	6	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	10	22
64	Ακάκι	38	48	86	77	68	145	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	2	5	118	118	236
65	Αλάμπρα	25	19	44	30	24	54	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	5	8	58	48	106
66	Ανάγυια	30	29	59	29	21	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	59	51	110
67	Αναλιώντας	2	3	5	6	8	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	11	19
68	Ανθούπολη (ΚΑ)	39	53	92	14	16	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	53	69	122
69	Ανθούπολη (ΚΒ)	62	70	132	16	17	33	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	78	89	167
70	Ανθούπολη Αγ. Μάρως	53	52	105	4	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	57	53	110
71	Αρεδιού	25	25	50	27	30	57	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	1	5	56	56	112
72	Αστρομερίτης	53	57	110	32	29	61	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	86	86	172
73	Βυζακιά	7	5	12	10	13	23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	17	18	35
74	Γαλάτα	5	3	8	24	19	43	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	29	22	51
75	Γέρι Α'	42	54	96	42	55	97	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	85	110	195
76	Γέρι Β'	58	66	124	6	10	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	65	77	142
77	Δάλι Α'	32	32	64	61	83	144	0	1	1	1	3	6	3	3	6	4	3	7	4	3	7	100	122	222
78	Δάλι Β'	38	28	66	68	76	144	1	1	2	2	2	0	2	0	10	7	17	119	112	231				
79	Δένεια	7	6	13	7	10	17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	14	17	31
80	Δευτερά Πάνω	47	65	112	68	71	139	0	1	1	0	0	0	0	0	3	0	3	118	137	255				
81	Επισκοπεύο	8	6	14	13	17	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	21	23	44
82	Εργάτες	21	33	54	47	33	80	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	1	69	67	136				
83	Ευρύχου (Αγ. Θεόδ. Κατιού.)	13	14	27	35	43	79	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	49	57	106				
84	Κακοπεριά	3	3	6	39	24	63	2	1	3	0	0	0	0	0	0	1	1	44	29	73				
85	Καλό Χωριό Ορεινής	15	11	26	18	15	33	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	33	26	59				
86	Καλοπαναγιώτης	5	4	9	23	20	43	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	28	24	52				
87	Καμπιά	3	7	10	7	16	23	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	11	24	35				
88	Κάμπος	0	1	1	5	10	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	11	16				
89	Κατέδες	7	7	14	8	15	23	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	16	22	38				

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ

Α/Α	ΣΧΟΛΕΙΟ	ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΟΙ						ΕΛΛΑΔΙΤΕΣ						ΑΛΛΟΓΛΩΣΣΟΙ						ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
		ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ			ΜΗ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ			ΕΛΛΑΔΙΤΕΣ			ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΙ			ΑΛΛΟΙ			A	K	Συν.			
		A	K	Συν.	A	K	Συν.	A	K	Συν.	A	K	Συν.	A	K	Συν.	A	K	Συν.			
90	Κάτω Μονή	3	2	5	5	7	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	9	17			
91	Κλήρου	23	23	46	66	39	105	0	0	0	0	0	0	0	0	0	89	64	153			
92	Κοκκινότριμιά Α'	18	30	48	43	29	72	0	0	0	0	0	0	0	0	0	62	61	123			
93	Κοκκινότριμιά Β'	25	31	56	59	43	102	0	0	0	0	0	0	0	0	0	85	76	161			
94	Κοράκου	4	4	8	12	15	27	0	0	0	0	0	0	0	0	0	17	19	36			
95	Λακατάμεια Α' (ΚΑ)	35	22	57	35	25	60	0	0	0	0	0	0	0	0	0	72	50	122			
96	Λακατάμεια Α' (ΚΒ)	30	38	68	37	43	80	0	0	0	0	0	0	0	0	0	68	83	151			
97	Λακατάμεια Β' (Αγ. Μάρμα)	97	88	185	43	49	92	0	0	0	0	0	0	0	0	0	142	138	280			
98	Λακατάμεια Γ' (Αγ. Γεωργίου)	85	85	170	74	82	156	0	0	0	0	0	0	0	0	0	162	168	330			
99	Λακατάμεια Δ' (Αγ. Νεοφύτου)	130	109	239	87	75	162	0	1	1	0	0	0	0	0	0	217	185	402			
100	Λακατάμεια Ε' (Αγ. Ιωάννη)	63	46	109	60	50	110	0	0	0	0	0	0	0	0	0	123	96	219			
101	Λακατάμεια Στ' (Αγ. Στυλιανού)	98	110	208	93	98	191	3	5	8	0	0	0	0	0	0	208	223	431			
102	Λακατάμεια Ζ'	75	66	141	47	52	99	2	1	3	0	0	0	0	0	0	124	119	243			
103	Λασιά Α'	52	60	112	45	51	96	1	1	2	0	0	0	0	0	0	104	116	220			
104	Λασιά Β' (ΚΑ)	65	52	117	25	22	47	0	1	1	0	0	0	0	0	0	91	81	172			
105	Λασιά Β' (ΚΒ)	67	94	161	12	16	28	2	2	4	0	0	0	0	0	0	86	115	201			
106	Λασιά Γ'	92	74	166	48	50	98	3	2	5	0	0	0	0	0	0	146	127	273			
107	Λασιά Δ'	122	124	246	48	43	91	0	0	0	0	0	0	0	0	0	170	169	339			
108	Λυθροδόνας	28	24	52	114	86	200	4	0	4	0	0	0	0	0	0	147	114	261			
109	Λύμπια	20	25	45	96	85	181	0	0	0	0	0	0	0	0	0	117	110	227			
110	Μαθαίτης	13	14	27	22	19	41	0	0	0	0	0	0	0	0	0	35	33	68			
111	Μαλουτα	9	4	13	5	9	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	13	27			
112	Μάρμαρι	19	13	32	44	35	79	0	0	0	0	0	0	0	0	0	67	49	116			
113	Μένικο	18	13	31	35	25	60	0	0	0	0	0	0	0	0	0	53	38	91			
114	Μίσιερό	10	9	19	15	27	42	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25	36	61			
115	Νικητόρι	7	7	14	8	10	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15	17	32			
116	Ορούστα	11	7	18	4	8	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15	15	30			
117	Παλιόμτοχο Α'	30	25	55	81	82	163	0	0	0	0	0	0	0	0	0	112	109	221			
118	Παλιόμτοχο Β'	22	21	43	60	43	103	0	0	0	0	0	0	0	0	0	83	64	147			
119	Παλιχώρι	5	4	9	47	50	97	0	0	0	0	0	0	0	0	0	52	54	106			
120	Πέρα Ορεινής	14	19	33	22	20	42	1	3	4	0	0	0	0	0	0	39	43	82			
121	Πέρα Χωριό Νήσου Α'	53	55	108	37	16	63	1	1	2	0	0	0	0	0	0	98	82	180			
122	Πέρα Χωριό Νήσου Β'	53	30	83	32	25	67	0	0	0	1	1	0	0	0	0	91	57	148			

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ

Α/Α	ΣΧΟΛΕΙΟ	ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΟΙ						ΕΛΛΑΔΙΤΕΣ						ΑΛΛΟΓΛΩΣΣΟΙ						ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
		ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ			ΜΗ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ			ΕΛΛΑΔΙΤΕΣ			ΑΛΛΟΓΛΩΣΣΟΙ			ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΙ			ΑΛΛΟΙ			ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
		A	K	Συν.	A	K	Συν.	A	K	Συν.	A	K	Συν.	A	K	Συν.	A	K	Συν.	A	K	Συν.			
123	Περιστερώνα	45	40	85	23	23	46	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	4	69	66	135				
124	Πολιτικό	1	2	3	9	0	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	2	12				
125	Ποτάμι	7	3	10	17	12	29	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	25	15	40				
126	Ποταμιά	10	6	16	14	6	20	0	0	0	0	2	2	1	1	1	1	2	25	15	40				
127	Σία	12	13	25	13	9	22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25	22	47				
128	Τσέρι Α'	66	83	149	52	47	99	1	0	1	0	1	0	1	2	1	3	122	131	253					
129	Τσέρι Β' (Κοτσιάτης)	70	66	136	23	20	43	1	1	2	0	0	0	1	0	1	0	95	87	182					
130	Φαρμακάς	5	0	5	16	16	32	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	21	16	37					
131	Ψιμολόφου	29	19	48	27	20	47	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	56	39	95					
	ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΑΙΘΡΟΥ	2350	2317	4667	2509	2317	4827	23	23	46	6	12	107	91	198	4994	4754	9748							

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΛΣΙΑΣ	4306	4228	8534	6174	4829	10004	179	169	348	7	6	13	526	528	1054	10191	8760	19961
--	------	------	------	------	------	-------	-----	-----	-----	---	---	----	-----	-----	------	-------	------	-------

ΕΙΔΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ		A	K	Συν.	A	K	Συν.	A	K	Συν.	A	K	Συν.	A	K	Συν.	A	K	Συν.
1	Ειδικό Σχολείο Ευαγγελισμός	7	1	8	26	9	35	0	0	0	1	0	1	4	1	5	38	11	49
2	Ειδικό Σχολείο Λευκωσίας	15	6	21	32	16	48	0	0	0	1	0	1	0	0	0	48	22	70
3	Σχολή Κωφών	1	0	1	7	5	12	0	0	0	0	0	0	2	0	2	10	5	15
4	Σχολή Τυφλών	1	1	2	3	1	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	2	6
	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ	24	8	32	68	31	99	0	0	0	2	0	2	6	1	7	100	40	140

ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	4330	4236	8566	6242	4860	10103	179	169	348	9	6	15	532	529	1061	10291	9600	20091
---	------	------	------	------	------	-------	-----	-----	-----	---	---	----	-----	-----	------	-------	------	-------

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΛΕΜΕΣΟΥ
ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2005-2006

Α/Α	ΣΧΟΛΕΙΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ																				
		ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΟΙ						ΕΛΛΑΔΙΤΕΣ						ΑΛΟΓΛΩΣΣΟΙ						ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ		
		ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ		ΜΗ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ		ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΙ		ΕΛΛΑΔΙΤΕΣ		ΑΛΟΓΛΩΣΣΟΙ		ΑΛΛΟΙ		Α		Κ		ΣΥΝ.				
Α	Κ	ΣΥΝ.	Α	Κ	ΣΥΝ.	Α	Κ	ΣΥΝ.	Α	Κ	ΣΥΝ.	Α	Κ	ΣΥΝ.	Α	Κ	ΣΥΝ.					
ΣΧΟΛΕΙΑ ΠΟΛΗΣ																						
1	Α' Δημοτικό Σχολείο (ΚΑ)	3	8	11	31	30	61	1	2	3	7	0	7	10	8	18	52	48	100			
2	Α' Δημοτικό Σχολείο (ΚΒ)	18	15	33	32	35	67	1	1	2	1	0	1	5	9	14	57	60	117			
3	Β' Δημοτικό Σχολείο (ΚΑ)	22	29	51	62	46	108	4	2	6	0	0	0	43	43	86	131	120	251			
4	Β' Δημοτικό Σχολείο (ΚΒ)	35	51	86	74	84	158	9	3	12	1	1	2	16	17	33	135	156	291			
5	Γ' Δημοτικό Σχολείο	57	42	99	70	67	137	2	3	5	1	0	1	4	3	7	134	115	249			
6	Δ' Δημοτικό Σχολείο (ΚΑ)	31	25	56	32	38	70	2	0	2	0	0	0	17	13	30	82	76	158			
7	Δ' Δημοτικό Σχολείο (ΚΒ)	42	40	82	43	49	92	1	2	3	0	1	1	22	10	32	108	102	210			
8	Ε' Δημοτικό Σχολείο (ΚΑ)	13	16	29	59	54	113	2	1	3	0	0	0	17	12	29	91	83	174			
9	Ε' Δημοτικό Σχολείο (ΚΒ)	22	15	37	47	47	119	3	1	4	0	0	0	9	13	22	106	76	182			
10	ΣΤ' Δημοτικό Σχολείο(ΚΑ)	10	16	26	22	39	61	3	2	5	0	0	0	39	29	68	74	86	160			
11	ΣΤ' Δημοτικό Σχολείο (ΚΒ)	18	21	39	49	43	92	5	5	10	0	0	0	27	23	50	99	92	191			
12	Ζ' Δημοτικό Σχολείο (ΚΑ)	32	32	64	67	60	127	3	6	9	0	0	0	8	7	15	110	105	215			
13	Ζ' Δημοτικό Σχολείο (ΚΒ)	23	43	66	72	71	143	2	3	5	0	0	0	8	4	12	105	121	226			
14	Η' Δημοτικό Σχολείο (ΚΑ)	8	10	18	32	34	66	0	1	1	3	0	3	11	9	20	54	54	108			
15	Η' Δημοτικό Σχολείο (ΚΒ)	17	14	31	24	28	52	1	0	1	3	0	3	14	10	24	59	52	111			
16	Θ' Δημοτικό Σχολείο(ΚΑ)	19	14	33	38	34	72	0	1	1	0	0	0	11	10	21	68	59	127			
17	Θ' Δημοτικό Σχολείο (ΚΒ)	18	24	42	46	39	85	0	0	0	0	0	0	7	7	14	71	70	141			
18	Ι' Δημοτικό Σχολείο (ΚΑ)	18	18	36	64	65	129	1	1	2	0	0	0	4	7	11	87	91	178			
19	Ι' Δημοτικό Σχολείο (ΚΒ)	44	38	82	93	92	185	0	0	0	0	0	0	2	1	3	139	131	270			
20	ΙΑ' Δημοτικό Σχολείο (ΚΑ)	32	38	70	59	65	124	4	6	10	0	0	0	5	4	9	100	113	213			
21	ΙΑ' Δημοτικό Σχολείο (ΚΒ)	48	54	102	59	67	126	1	2	3	0	0	0	3	2	5	111	125	236			
22	ΙΒ' Δημοτικό Σχολείο (ΚΑ)	27	19	46	50	47	97	0	0	0	0	0	0	9	8	17	86	74	160			
23	ΙΒ' Δημοτικό Σχολείο (ΚΒ)	29	25	54	59	62	121	1	1	2	0	0	0	6	4	10	95	92	187			
24	ΙΓ' Δημοτικό Σχολείο (ΚΑ)	19	16	35	80	60	140	0	0	0	0	0	0	7	2	9	106	78	184			
25	ΙΓ' Δημοτικό Σχολείο (ΚΒ)	21	24	45	92	77	169	0	0	0	0	0	0	1	4	5	114	105	219			
26	ΙΔ' Δημοτικό Σχολείο	27	18	45	66	58	124	2	1	3	0	0	0	1	4	5	96	81	177			
27	ΙΕ' Δημοτικό Σχολείο (ΚΑ)	31	30	61	50	54	104	0	0	0	0	0	0	0	0	0	81	84	165			
28	ΙΕ' Δημοτικό Σχολείο (ΚΒ)	44	28	72	67	49	116	3	4	7	0	0	0	1	4	5	115	85	200			
29	ΙΣΤ' Δημοτικό Σχολείο	69	60	129	93	90	183	5	2	7	0	0	0	6	6	12	173	158	331			
30	ΙΖ' Δημοτικό Σχολείο	77	92	169	113	95	208	0	0	0	0	0	0	1	1	2	191	188	379			
31	ΙΗ' Δημοτικό Σχολείο	35	23	58	18	24	42	0	0	0	29	16	45	4	10	14	86	73	159			
32	ΙΘ' Δημοτικό Σχολείο	67	68	135	98	76	174	5	2	7	0	0	0	7	3	10	177	149	326			

33	Κ' Δημοτικό Σχολείο	91	84	175	133	114	247	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	224	198	422
34	ΚΑ' Δημοτικό Σχολείο	63	61	124	135	129	284	2	3	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	203	195	398
35	ΚΒ' Δημοτικό Σχολείο	61	72	133	91	63	154	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	155	137	292
36	ΚΓ' Δημοτικό Σχολείο	84	57	141	129	130	259	0	0	0	1	2	4	4	8	218	192	410						
37	ΚΔ' Δημοτικό Σχολείο	53	64	117	88	68	156	1	0	1	0	0	2	0	2	144	132	276						
38	ΚΕ' Δημοτικό Σχολείο	91	104	195	113	115	228	0	0	0	0	0	0	0	1	205	219	424						
39	ΚΣΤ Δημοτικό Σχολείο	56	55	111	107	121	228	4	5	9	0	0	8	9	17	175	190	365						
40	ΚΖ' Δημοτικό Σχολείο	53	36	89	74	85	159	1	1	2	0	0	4	2	6	132	124	256						
41	Νοσοκομείο	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΛΗΣ		1528	1499	3027	2756	2604	5360	70	62	132	46	19	65	349	305	654	4749	4489	9238					

ΣΧΟΛΕΙΑ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

42	Δημ. Σχολείο Αγ. Αθανασίου Α'	42	42	84	70	52	122	1	2	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	113	96	209
43	Δημ. Σχολείο Αγ. Αθανασίου Β'	72	73	145	67	74	141	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	139	147	286
44	Δημ. Σχολείο Κολοσσίου Α'	10	24	34	38	52	90	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	48	76	124	
45	Δημ. Σχολείο Κολοσσίου Β'	111	109	220	20	29	49	0	0	0	0	0	0	1	0	1	132	138	270					
46	Δημ. Σχολείο Πολεμίδας Α'	44	28	72	38	43	81	2	0	2	0	0	0	0	2	84	73	157						
47	Δημ. Σχολείο Πολεμίδας Β'	56	61	117	13	17	30	0	0	0	0	0	0	0	2	69	80	149						
48	Δημ. Σχολ. Ποτ. Γερμασόγειας Α	24	25	49	47	44	91	7	11	18	0	0	0	0	57	45	102	135	125	260				
49	Δημ. Σχολ. Ποτ. Γερμασόγειας Β'	88	69	157	108	96	204	3	8	11	0	0	0	12	9	21	211	182	393					
50	Δημοτικό Σχολείο Ύψωνα Α'	50	37	87	144	113	257	0	0	0	0	0	0	2	2	4	196	152	348					
51	Δημοτικό Σχολείο Ύψωνα Β'	54	45	99	88	111	199	3	1	4	0	0	0	7	12	19	152	169	321					
52	Αγίου Αμβρασίου	0	0	0	11	7	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11	7	18					
53	Αγίων Αναργύρων	0	0	0	22	17	39	0	0	0	0	0	0	5	2	7	27	19	46					
54	Αγίου Ιωάννη	0	0	0	17	14	31	0	0	0	0	0	0	0	0	0	17	14	31					
55	Αγίου Τυχώνα	10	10	20	12	9	21	0	0	0	1	0	1	10	4	14	33	23	56					
56	Αγρού	2	5	7	23	19	42	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25	24	49					
57	Ακρωτηρίου	9	6	15	22	22	44	0	0	0	0	0	0	0	0	0	31	28	59					
58	Αττασιάς	1	1	2	18	13	31	0	0	0	0	0	0	0	0	0	19	14	33					
59	Ασγάτας	3	4	7	20	13	33	0	0	0	0	0	0	2	1	3	25	18	43					
60	Ασωμάτων	5	10	15	4	4	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	14	23					
61	Αυδήρου	35	38	73	6	8	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	41	46	87					
62	Αψιδούς	3	2	5	18	14	32	0	0	0	0	0	0	0	0	0	21	16	37					
63	Γερμασόγειας	19	12	31	44	60	104	0	0	0	0	0	0	0	6	63	78	141						
64	Επισκοπής	108	103	211	32	38	70	0	0	0	0	0	0	2	3	5	58	62	120					
65	Ερμούλης	8	13	21	48	46	94	0	0	0	0	0	0	0	0	0	48	55	103					
66	Ιαματικής	9	6	15	39	49	88	0	0	0	0	0	0	0	0	0	38	34	72					
67	Καλού Χωριού	11	6	17	27	28	55	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	14	26					
68	Καντού	12	11	23	0	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
69	Κυβιδων Πάνω	8	8	16	31	39	70	0	0	0	0	0	0	0	0	0	39	47	86					
70	Κυπερουόνας	2	1	3	81	79	160	0	0	0	0	0	0	0	0	0	84	82	166					
71	Λινόπετρας	77	77	154	26	18	44	3	1	4	0	0	0	1	2	3	112	104	216					
72	Μουτταγιάκας	81	81	162	13	14	27	0	1	1	1	0	1	0	1	95	97	192						

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΛΑΡΝΑΚΑΣ
ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2005-2006

Α/Α	ΣΧΟΛΕΙΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ																	
		ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΟΙ				ΕΛΛΑΔΙΤΕΣ				ΑΛΛΟΓΛΩΣΣΟΙ									
		ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ		ΜΗ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ		Α		Κ		Συν.		ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΙ		ΑΛΛΟΙ		ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.	Α	Κ	Συν.		
ΣΧΟΛΕΙΑ ΠΟΛΗΣ																			
1	Άγιοι Ανάργυροι	101	133	234	21	19	40	2	1	3	0	0	0	1	1	2	125	154	279
2	Άγιος Γεώργιος	53	44	97	33	34	67	3	5	8	0	0	0	6	14	20	95	97	192
3	Άγιος Ιωάννης	54	56	110	16	16	32	4	2	6	0	0	0	12	6	18	86	80	166
4	Άγιος Λάзарος Α'	77	76	153	65	60	125	6	2	8	0	0	0	13	11	24	161	149	310
5	Άγιος Λάзарος Β'	38	41	79	14	8	22	3	5	8	1	0	1	6	14	20	62	68	130
6	Δροσιά (ΚΑ)	63	66	129	77	66	143	6	6	12	0	0	0	5	2	7	151	140	291
7	Δροσιά (ΚΒ)	77	78	155	59	56	115	4	5	9	0	0	0	1	4	5	141	143	284
8	Εθνάρχης Μακάριος (ΚΑ)	64	54	118	7	7	14	2	1	3	0	0	0	5	2	7	78	64	142
9	Εθνάρχης Μακάριος (ΚΒ)	85	84	169	8	2	10	0	0	0	0	0	0	2	1	3	95	87	182
10	Ζήνων	111	107	218	36	43	79	0	1	1	0	0	0	2	4	6	149	155	304
11	Καλογερός (ΚΑ)	25	20	45	33	26	59	6	9	15	0	1	1	30	38	68	94	94	188
12	Καλογερός (ΚΒ)	63	53	116	34	35	69	2	2	4	0	0	0	23	26	49	122	116	238
13	Καμάρες	172	176	348	75	71	146	1	4	5	0	0	0	5	7	12	253	258	511
14	Πρόδρομος (ΚΑ)	43	53	96	42	38	80	7	4	11	0	0	0	18	29	47	110	124	234
15	Πρόδρομος (ΚΒ)	62	47	109	29	46	75	5	4	9	0	0	0	21	19	40	117	116	233
16	Σωτήρος	89	72	161	61	63	124	1	0	1	0	0	0	31	28	59	182	163	345
ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΛΗΣ		1177	1160	2337	610	590	1200	52	51	103	1	1	2	181	206	387	2021	2008	4029
ΣΧΟΛΕΙΑ ΥΠΑΙΘΡΟΥ																			
17	Αγγαλιδές	30	29	59	17	16	33	0	0	0	0	0	0	1	2	3	48	47	95
18	Άγια Άννα	9	2	11	7	7	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16	9	25
19	Άγιοι Βαρθολομαίους	1	0	1	6	3	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	3	10
20	Άγιος Θεόδωρος	12	11	23	13	18	31	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25	29	54
21	Αθηνών (ΚΑ)	19	21	40	62	85	147	1	2	3	0	0	0	0	3	3	82	111	193
22	Αθηνών (ΚΒ)	25	28	53	80	78	158	0	0	0	0	0	0	0	3	3	105	109	214
23	Αλαμινός	4	3	7	13	6	19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	17	9	26
24	Αλεθρικό	43	35	78	11	6	17	1	0	1	0	0	0	0	0	0	55	41	96
25	Αναψωία	9	10	19	33	15	48	0	0	0	0	0	0	1	1	2	43	26	69
26	Αραδίππου Α'	36	31	67	64	60	124	2	4	6	0	0	0	0	4	4	102	99	201
27	Αραδίππου Β'	62	44	106	100	97	197	0	0	0	0	0	0	1	1	2	163	142	305
28	Αραδίππου Γ'	38	38	76	109	91	200	1	5	6	0	0	0	0	0	0	148	134	282
29	Αραδίππου Δ'	91	90	181	115	93	208	0	0	0	0	0	0	4	0	4	210	183	393
30	Δρομολαζιά Α'	56	80	136	9	7	16	1	1	2	0	0	0	2	0	2	68	88	156
31	Δρομολαζιά Β'	72	63	135	0	2	2	3	1	4	0	0	0	0	0	0	75	66	141

32	Ζυγι	28	28	56	2	3	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3	3	6	33	34	67
33	Καλαβαρός	10	1	11	12	10	22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3	3	6	25	14	39
34	Καλό Χωριό	66	55	121	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	2	68	57	125
35	ΚεΑλιά	10	13	23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	13	24	
36	Κίππ	102	85	187	47	51	98	2	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	3	10	158	140	298	
37	Κόρνος	28	25	53	67	66	133	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2	2	95	93	188
38	Κορίνου	52	48	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	3	54	49	103	
39	Λεβάδια (ΚΑ)	82	78	160	33	28	61	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	3	118	107	225	
40	Λεβάδια (ΚΒ)	83	83	166	34	42	76	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	3	120	126	246	
41	Λεύκαρα	20	14	34	40	27	67	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	4	6	62	45	107	
42	Μαζιώτης	10	16	26	17	26	43	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	28	43	71	
43	Μαρυίνη	3	5	8	7	11	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	16	26
44	Μενεύ	114	108	222	6	13	19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	121	122	243	
45	Μοσφιλιωτή	28	26	54	40	29	69	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	68	55	123	
46	Ξυλοτύμπου Α'	47	31	78	41	36	77	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	3	89	69	158	
47	Ξυλοτύμπου Β'	32	40	72	33	32	65	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4	8	69	76	145	
48	Ξυλοτύμπου Α'	55	56	111	71	78	149	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	126	135	261	
49	Ξυλοτύμπου Β'	25	35	60	88	98	186	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	114	134	248	
50	Οδοί	1	1	2	10	6	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	18	
51	Ορά	2	3	5	7	8	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	10	12	22	
52	Οριήθεια Α'	40	36	76	54	63	117	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	94	99	193	
53	Οριήθεια Β'	43	41	84	43	32	76	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	86	73	159	
54	Οροκλήη	82	78	160	54	48	102	2	2	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	21	12	33	159	140	299	
55	Περβόλια	40	45	85	39	41	80	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	2	10	87	88	175	
56	Πύλα	15	17	32	26	34	60	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	4	42	54	96	
57	Πυργά	16	13	29	21	19	40	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	37	32	69	
58	Τερεφεάνου	24	20	44	29	16	45	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	53	36	89	
59	Τόχνη	7	0	7	8	6	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	15	8	23	
60	Τρούλλοι	23	18	41	37	32	69	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	60	50	110	
61	Χαιρακοκίτια	15	1	16	22	31	53	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	3	38	34	72	
62	Ψευδάς	20	14	34	51	44	96	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	71	58	129	
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΑΙΘΡΟΥ		1630	1519	3149	1579	1515	3094	16	17	33	0	0	0	0	0	0	0	0	0	71	64	135	3296	3115	6411		

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ		2807	2679	5486	2180	2105	4294	68	68	136	1	1	2	2	262	270	522	3296	6123	10440
----------------------------------	--	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-----------	-----------	------------	----------	----------	----------	----------	------------	------------	------------	-------------	-------------	--------------

ΣΧΟΛΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ																											
63	Αγία Νάπτα	33	24	57	132	129	261	1	2	3	0	0	0	0	8	14	22	174	169	343							
64	Αυγόρου Α'	51	56	107	55	57	112	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	106	113	209							
65	Αυγόρου Β'	53	59	112	53	44	97	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	106	103	219							
66	Βρυσούλες	73	59	132	3	1	4	0	1	1	0	0	0	0	4	7	11	80	68	148							
67	Δασάκι Άχνας	99	76	175	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	3	100	78	178							
68	Δερούνη Α'	17	29	46	42	51	93	0	0	0	0	0	0	0	11	5	15	70	85	155							
69	Δερούνη Β'	20	15	35	42	35	77	1	1	2	0	0	0	0	9	7	16	72	58	130							
70	Δερούνη Γ'	56	53	109	59	52	111	0	0	0	0	0	0	0	5	7	12	120	112	232							
71	Λιοπέτρι Α'	49	32	81	68	60	128	1	1	2	0	0	0	0	4	2	6	122	95	217							

72	Λοπέτρι Β	25	23	48	86	81	167	0	0	0	0	0	0	0	3	114	104	218
73	Παραλιμνι Α	41	34	75	126	97	223	2	1	3	0	0	0	0	20	176	145	321
74	Παραλιμνι Β	25	29	54	76	88	164	2	2	4	0	0	0	0	43	122	143	265
75	Παραλιμνι Γ	42	26	68	99	85	194	4	5	9	0	0	0	0	13	148	126	274
76	Παραλιμνι Δ	65	69	134	63	60	123	3	0	3	1	0	0	1	70	171	160	331
77	Σωτήρα Α	26	25	51	98	94	192	0	0	0	0	0	0	1	1	124	120	244
78	Σωτήρα Β	37	25	62	74	86	160	0	0	0	0	0	0	1	1	112	111	223
79	Φρέναρος	75	54	129	77	76	153	0	0	0	0	0	0	8	156	134	290	
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ	787	688	1475	1153	1096	2249	14	13	27	1	0	1	118	245	2073	1924	3997
	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΛΑΡΝΑΚΑΣ - ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ	3594	3367	6961	3342	3201	6543	82	81	163	2	1	3	370	767	5369	7047	14437
	ΕΙΔΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ																	
1	Άγιος Σπυρίδωνας	5	7	12	18	4	22	1	0	1	0	0	0	0	0	24	11	35
2	Απόστολος Βαρνάβας	0	0	0	12	8	20	0	0	0	0	0	0	0	0	12	8	20
	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ	5	7	12	30	12	42	1	0	1	0	0	0	0	0	36	19	55
	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΛΑΡΝΑΚΑΣ - ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ	3599	3374	6973	3372	3213	6585	83	81	164	2	1	3	370	767	5405	7066	14492

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΠΑΦΟΥ

ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2005-2006

Α/Α	ΣΧΟΛΕΙΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ														ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ				
		ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΟΙ				ΕΛΛΑΔΙΤΕΣ				ΑΛΟΓΛΩΣΣΟΙ				ΑΛΛΟΙ			Α	Κ	Σύν.	
		ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ		ΜΗ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ		ΕΛΛΑΔΙΤΕΣ		ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΙ		ΑΛΟΓΛΩΣΣΟΙ		ΑΛΛΟΙ		Α	Κ	Σύν.				
		Α	Κ	Σύν.	Α	Κ	Σύν.	Α	Κ	Σύν.	Α	Κ	Σύν.				Α	Κ	Σύν.	
ΣΧΟΛΕΙΑ ΠΟΛΗΣ																				
1	Πάφος Α' - Νεοφύτεια	14	14	28	77	60	137	0	0	0	0	0	0	0	6	4	10	97	78	175
2	Πάφος Β' - Δημήτριο	22	11	33	69	74	143	1	0	1	0	0	0	18	17	35	110	102	212	
3	Πάφος Γ' (ΚΑ) - Απ. Παύλου	10	11	21	32	49	81	7	4	11	0	0	0	23	34	57	72	98	170	
4	Πάφος Γ' (ΚΒ) - Απ. Παύλου	16	11	27	63	39	102	2	3	5	0	0	0	23	17	40	104	70	174	
5	Πάφος Δ' - Κ. Περβολιών	15	12	27	39	47	86	4	3	7	0	0	0	60	89	149	118	151	289	
6	Πάφος Ε' - Μουτταλας	52	54	106	2	4	6	0	0	0	10	8	18	23	16	39	87	82	169	
7	Πάφος ΣΤ' - Κ. Πάφος	2	2	4	13	20	33	1	0	1	0	0	0	109	100	209	125	122	247	
8	Πάφος Ζ' - Αγ. Κενότα	17	12	29	49	49	98	4	3	7	0	0	0	42	36	78	112	100	212	
9	Πάφος Η' - Ιερώνεο	24	30	54	139	109	248	5	5	10	0	0	0	9	12	21	177	156	333	
10	Πάφος Θ' - Κοιτάτσιο	34	34	68	148	99	247	12	8	20	0	0	0	26	27	53	220	168	388	
11	Πάφος Ι' - Δασούδι	37	29	66	163	200	363	6	3	9	0	0	0	16	18	34	222	250	472	
12	Πάφος ΙΑ' - Αγ. Σπυρίδωνα	46	29	75	121	101	222	1	0	1	0	0	0	61	40	101	229	170	399	
	ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΛΗΣ	289	249	538	915	851	1766	43	29	72	10	8	18	416	410	826	1673	1547	3220	
ΣΧΟΛΕΙΑ ΥΠΑΙΘΡΟΥ																				
13	Αγ. Γεώργιος	11	3	14	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	3	15
14	Αγ. Μαρίνα Χρυσόχους	13	8	21	37	27	64	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	50	35	85
15	Αναρίτα	1	1	2	15	13	28	0	0	0	1	0	1	3	2	5	20	16	36	
16	Αργάκα	6	5	11	37	34	71	0	0	0	0	0	0	4	3	7	47	42	89	
17	Γεροσκήπτου Α'	29	23	52	83	69	152	3	2	5	0	0	0	19	18	37	134	112	246	
18	Γεροσκήπτου Β'	37	36	73	145	108	253	5	2	7	0	0	0	31	31	62	218	177	395	
19	Γιάλου	3	5	8	24	28	52	0	0	0	0	0	0	1	0	1	28	33	61	
20	Δρούσια	1	1	2	25	13	38	0	0	0	0	0	0	3	3	6	29	17	46	
21	Έμπα	25	17	42	95	82	177	6	2	8	0	0	0	14	9	23	140	110	250	
22	Ίνια	0	0	0	19	10	29	0	0	0	0	0	0	0	0	0	19	10	29	
23	Κάθηκος	0	0	0	7	9	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	9	16	
24	Κισσάνεργα	3	6	9	52	52	104	0	0	0	0	0	0	17	19	36	72	77	149	
25	Κονιά	11	14	25	59	57	116	0	0	0	0	0	0	5	5	10	75	76	151	
26	Κουκλαία	4	9	13	17	10	27	0	0	0	0	0	0	3	2	5	24	21	45	
27	Μανδριά	13	10	23	0	0	0	1	1	2	0	0	0	1	1	2	15	12	27	
28	Μεσόγη	11	2	13	64	51	115	1	0	1	0	0	0	4	3	7	80	56	136	
29	Παναγιά	0	0	0	21	18	39	0	0	0	0	0	0	0	0	0	21	18	39	

30	Πέγεια	9	8	17	63	49	112	0	1	1	0	0	0	0	10	8	18	82	66	148	
31	Πολέμι	3	4	7	46	34	80	0	0	0	0	0	0	0	3	7	10	52	45	97	
32	Πολη Χρυσού	42	30	72	103	105	208	5	2	7	8	11	19	18	15	33	176	163	339		
33	Πλωμός	3	0	3	19	14	33	0	2	2	0	0	0	0	0	1	22	17	39		
34	Σίμου	0	2	2	6	11	17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	13	19		
35	Στρούμπι	3	1	4	11	20	31	0	0	0	0	0	0	0	0	1	14	22	36		
36	Τάλα	5	2	7	29	25	54	0	0	0	0	0	0	8	14	22	42	41	83		
37	Τίμη	37	18	55	28	26	54	0	0	0	1	2	3	4	4	1	5	70	47	117	
38	Τρεμβούσα	2	0	2	14	15	29	0	0	0	0	0	0	3	3	6	19	18	37		
39	Τσάδα	2	3	5	17	12	29	0	0	0	0	0	0	7	3	10	26	18	44		
40	Χλωρακα Α	9	17	26	81	82	163	6	6	12	0	0	0	10	7	17	106	112	218		
41	Χλωρακα Β	22	39	61	64	61	125	0	2	2	0	0	0	6	10	16	92	112	204		
42	Χολέτρια	1	1	2	20	9	29	0	0	0	0	1	1	2	1	3	23	12	35		
43	Κάτω Γιούργος	6	3	9	43	42	85	0	0	0	0	0	0	0	0	0	49	45	94		
	ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΑΙΘΡΟΥ	312	268	580	1245	1086	2331	27	20	47	10	14	24	176	167	343	1770	1555	3325		
	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΠΑΦΟΥ	601	517	1118	2160	1937	4097	70	49	119	20	22	42	592	577	1169	3443	3102	6545		
	ΕΙΔΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ																				
1	Θεοσκέπαστη	3	0	3	9	6	15	0	1	1	0	0	0	5	0	5	17	7	24		
	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ	3	0	3	9	6	15	0	1	1	0	0	0	5	0	5	17	7	24		
	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΠΑΦΟΥ	604	517	1121	2169	1943	4112	70	50	120	20	22	42	597	577	1174	3460	3109	6569		

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΠΡΟΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΑΠΟ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Θέμα:

Ενισχυτική διδασκαλία σε αλλόγλωσσα παιδιά και αναλφάβητα παιδιά των τάξεων Δ', Ε' και Στ' που παρουσιάζουν σοβαρό λειτουργικό αναλφαβητισμό.

Στο Δημοτικό Σχολείο Αγίας Νάπας φοιτούσαν κατά τη σχολική χρονιά 2003 – 2004 αρκετά αλλόγλωσσα ή και δίγλωσσα παιδιά, (75 παιδιά σε σύνολο 310 παιδιών, ποσοστό 24% του συνόλου των παιδιών του σχολείου) των οποίων οι γονείς ή ο ένας γονιός καταγόταν από άλλη χώρα.

1. Στο σχολείο παραχωρήθηκαν 12 περίοδοι για αλλόγλωσσα παιδιά και 6 περίοδοι για αναλφάβητα παιδιά των τάξεων Δ, Ε και Στ' που παρουσιάζουν σοβαρό λειτουργικό αναλφαβητισμό,
2. Τα παιδιά που επωφελήθηκαν ήταν :
 - i. 16 αλλόγλωσσα και
 - ii. 10 αναλφάβητα.
3. Απασχολήθηκαν 11 εκπαιδευτικοί με ατομικό πρόγραμμα και για συγκεκριμένα παιδιά.
4. Α. Δυσκολίες και προβλήματα των αλλόγλωσσων μαθητών στην αρχή του χρόνου:

4.1. Στην αρχή του χρόνου ή τις πρώτες μέρες της παρουσίας τους στο σχολείο τα αλλόγλωσσα παιδιά ένιωθαν έντονα την αδυναμία επικοινωνίας με τους δασκάλους και τα παιδιά.

4.2. Βρίσκονταν σε άγνωστο και ξένο γι' αυτά περιβάλλον, όπως «το ψάρι έξω από το νερό», στο οποίο ήταν υποχρεωμένα να ζήσουν.

4.3. Τα παιδιά μας τα αποδέχονταν από την αρχή και προσπαθούσαν να τα εντάξουν στις ομάδες τους για παιχνίδια, βασικά, τα διαλείμματα.

4.4. Δεν συμμετείχαν ενεργά στα διάφορα μαθήματα της τάξης.

4. Β. Δυσκολίες και προβλήματα των παιδιών που παρουσιάζουν σοβαρό λειτουργικό αναλφαβητισμό

➤ Δεν κατανοούν τις οδηγίες και τα κείμενα της τάξης τους

- Έχουν αναγνωστικές δυσκολίες
- Αρνούνται να εργασθούν με το σύνολο της τάξης και με ομάδες
- Αδυνατούν να εκφρασθούν προφορικά και γραπτά
- Γράφουν άσχημα γράμματα
- Επιζητούν την αναγνώριση με απειθαρχίες και πειράγματα
- Γίνονται επιθετικά στο παιγνίδι με τα άλλα παιδιά
- Αποφεύγουν την είσοδο στην τάξη τους

5. Α. Τρόποι διευκόλυνσης - αντιμετώπισης αλλόγλωσσων παιδιών

- Εντάσσονταν σε τμήματα όπου φοιτούσαν ομοεθνείς τους ή όπου υπήρχαν παιδιά που μπορούσαν να επικοινωνούν μαζί τους στη γλώσσα τους.
- Γινόταν αξιοποίηση επικοινωνιακών περιστάσεων από τη ζωή του σχολείου και της κοινωνίας.
- Προτρέπονταν οι δάσκαλοι να χρησιμοποιούν ποικίλα διδακτικά μέσα, μεθόδους και υλικά.
- Τους δινόταν συνεχής θετική ενίσχυση, ώστε να νιώσουν σύντομα το αίσθημα του «ανήκειν» στο σχολείο.
- Αναπτυσσόταν συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών και γινόταν ανταλλαγή υλικού και εμπειριών
- Καταβαλλόταν από όλους συστηματική και προγραμματισμένη προσπάθεια με συγκεκριμένο στόχο σε κάθε περίοδο μαθήματος.
- Λειτουργούσε στενή και ειλικρινής συνεργασία των γονιών με την ανταλλαγή πληροφοριών και οδηγιών σχετικά με την πρόοδο των παιδιών.
- Τα παιδιά μας ατομικά αλλά και η Μαθητική Κοινότητα προσπάθησαν να δείξουν την πρόθεση τους για αποδοχή και ένταξη των αλλόγλωσσων παιδιών στις διάφορες ομάδες του σχολείου.
- Τα απογευματινά μαθήματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας στα πλαίσια των Επιμορφωτικών Μαθημάτων του Υπουργείου Παιδείας ήταν πολύ ενισχυτικά και υποβοηθητικά στη σωστή αντιμετώπιση των παιδιών αυτών.

5. Β. Τρόποι αντιμετώπισης αναλφάβητων παιδιών

- Ατομική εργασία από το δάσκαλο της τάξης
- Ένταξη σε ομάδες στα μαθήματα και δραστηριότητες
- Ενίσχυση και ενθάρρυνση
- Προβολή της προόδου
- Επικοινωνία με τους γονείς
- Χρήση διαφόρων βιβλίων και μέσων
- Συμμετοχή σε ομαδικά παιγνίδια
- Ανάθεση υπευθυνοτήτων
- Χρήση προγραμμάτων Η.Υ.
- Δημιουργία ειδικών τετραδίων

6. Πρόσδος που επιτελέστηκε κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς

- I. Εκμάθηση ανάγνωσης και γραφής

- II. Κατανόηση βασικών γλωσσικών πράξεων
- III. Χρήση προφορικού λόγου
- IV. Εκμάθηση του ελληνικού αλφαβήτου
- V. Αντιγραφή απλών λέξεων και μικρά κείμενα
- VI. Παραγωγή απλού γραπτού λόγου
- VII. Κατανόηση γραμματικών και συντακτικών δομών
- VIII. Σωστός τονισμός λέξεων
- IX. Κατάκτηση ελληνικής γλώσσας

7. Διαπιστώσεις για την αποτελεσματικότητα του μέτρου

7.1. Θεωρούμε ότι η προσπάθεια που καταβάλλεται είναι πολύ καλή και θα πρέπει το μέτρο αυτό να αναβαθμισθεί και ενισχυθεί ακόμη περισσότερο με την αύξηση των περιόδων που παραχωρούνται στο σχολείο, ώστε τα αποτελέσματα να είναι πιο γρήγορα και να γίνεται πιο σύντομη η φυσιολογική ένταξη των παιδιών αυτών στο σχολείο και την κοινωνία.

7.2. Με την ενίσχυση και εμπύχωση προς τα παιδιά, με την αποδοχή της διαφορετικότητας τους και την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των παιδιών θα έχουμε χαρούμενα και ευτυχισμένα παιδιά στα σχολεία μας, ανεξάρτητα από φύλο, καταγωγή, θρησκεία κ.ά.

7.3. Τα αλλόγλωσσα παιδιά με ενίσχυση και ενθάρρυνση μπορούν να βοηθήσουν, με βάση τις προσωπικές τους εμπειρίες, τις μαθησιακές διαδικασίες στην τάξη και το σχολείο.

8. Μέσα ή βιβλία

- ❖ Ανοίγω το παράθυρο
- ❖ Ελληνικός πολιτισμός
- ❖ Μύθοι του Αισώπου
- ❖ Γνωστά μικρά παραμυθάκια
- ❖ Προγράμματα Η.Υ.
- ❖ Εκδόσεις εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας
- ❖ Φυλλάδια από εργασίες διαφόρων τάξεων
- ❖ Καρτέλες με γράμματα, παζλ
- ❖ Εικόνες ομιλίας
- ❖ Μαγνητοταινίες

9. Εισηγήσεις για περαιτέρω βελτίωση

- 9.1. Ορισμός συντονιστή για καθοδήγηση των εκπαιδευτικών
- 9.2. Προμήθεια εξειδικευμένου υλικού και μέσων
- 9.3. Αύξηση των περιόδων που παραχωρούνται στα σχολεία
- 9.4. Δημιουργία ειδικού χώρου για εξατομικευμένη βοήθεια προς τα παιδιά
- 9.5. Λειτουργία τάξης υποδοχής με το διορισμό δασκάλου για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε αλλόγλωσσα παιδιά.

Θέμα: Ενισχυτική διδασκαλία για αναλφάβητα παιδιά των τάξεων Δ', Ε' και Στ' και για αλλόγλωσσα παιδιά

Στο Δημοτικό Σχολείο Αγίας Νάπας τη σχολική χρονιά 2004 – 2005 φοιτούν 330 παιδιά. Τα 89 παιδιά (ποσοστό 27%) έχουν τον ένα ή και τους δυο γονείς ξένους με μητρική γλώσσα ξένη από την ελληνική. Τα 15 από αυτά τα παιδιά μιλούν μόνο αγγλικά τόσο στο σχολείο όσο και στο σπίτι, γιατί οι γονείς τους κατάγονται και οι δυο από την Αγγλία και αρκετοί από αυτούς έχουν εγγραφεί πρόσφατα στο σχολείο.

- Στο σχολείο παραχωρήθηκαν 12 περίοδοι για αλλόγλωσσα παιδιά και 6 περίοδοι για αναλφάβητα παιδιά των τάξεων Δ, Ε και Στ'. Για αρκετό χρονικό διάστημα αξιοποιήθηκαν και οι 3 περίοδοι που είχαμε για μητρότητα.
- Τα παιδιά που επωφελήθηκαν ήταν :
 - 21 αλλόγλωσσα και
 - 12 αναλφάβητα.
- Απασχολήθηκε 1 εκπαιδευτικός για τα αλλόγλωσσα παιδιά και 9 για τα αναλφάβητα.

A. Αλλόγλωσσα παιδιά:

1. Δυσκολίες και προβλήματα των αλλόγλωσσων μαθητών στην αρχή του χρόνου:

Μερικά από τα προβλήματα που δημιουργούνται ή οι δυσκολίες που παρουσιάζονται είναι:

- Βρίσκονταν σε άγνωστο και ξένο γι' αυτά περιβάλλον και ένιωθαν έντονα την αδυναμία επικοινωνίας με τους δασκάλους και τα παιδιά.
- Η επικοινωνία των παιδιών αυτών με τους εκπαιδευτικούς και τα άλλα παιδιά συναντά δυσκολίες.
- Η κοινή συγκέντρωση και η πρωινή προσευχή γίνονται χωρίς την ουσιαστική συμμετοχή του συνόλου των παιδιών.
- Οι οδηγίες που δίνονται από τη διεύθυνση και το προσωπικό δεν κατανοούνται πλήρως.
- Οι δάσκαλοι πρέπει να δίνουν ατομική βοήθεια για κατανόηση πληροφοριών.
- Η προετοιμασία των δασκάλων γίνεται πιο περίπλοκη, γιατί πρέπει να ετοιμάζουν καθημερινά ξεχωριστές εργασίες.
- Ο Εθνικός Ύμνος και η Έπαρση των σημαιών είναι άσχετα με τα παιδιά αυτά.
- Η ομαλή και αποδοτική λειτουργία των τμημάτων εμποδίζεται, σε κάποιο βαθμό, γιατί είναι όλα σχεδόν τα τμήματα σε οριακό επίπεδο από άποψης αριθμού παιδιών κατά τμήμα.
- Τα παιδιά μας τα αποδέχονταν από την αρχή και προσπαθούσαν να τα εντάξουν στις ομάδες τους για παιχνίδι, βασικά, τα διαλείμματα.

2. Τρόποι διευκόλυνσης - αντιμετώπισης αλλόγλωσσων παιδιών

- Ανέλαβε την υποδοχή και εκμάθηση βασικών στοιχείων της ελληνικής γλώσσας ένας δάσκαλος με συγκεκριμένο πρόγραμμα και ευελιξία αλλαγής του καταλόγου των παιδιών, ανάλογα με τον ερχομό τους στην Κύπρο και τη γνώση της ελληνικής γλώσσας.
- Εντάσσονταν σε τμήματα, όπου ήταν δυνατό, που φοιτούσαν ομοεθνείς τους ή που υπήρχαν παιδιά με δυνατότητες επικοινωνίας.
- Γινόταν αξιοποίηση επικοινωνιακών περιστάσεων από τη ζωή του σχολείου και της κοινωνίας.
- Προτρέπονταν οι δάσκαλοι να χρησιμοποιούν ποικίλα διδακτικά μέσα, μεθόδους και υλικά.
- Τους δινόταν συνεχής θετική ενίσχυση, ώστε να νιώσουν σύντομα το αίσθημα του «ανήκειν» στο σχολείο.
- Αναπτυσσόταν συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών και γινόταν ανταλλαγή υλικού και εμπειριών
- Καταβαλλόταν από όλους συστηματική και προγραμματισμένη προσπάθεια με συγκεκριμένο στόχο σε κάθε περίοδο μαθήματος.
- Λειτουργούσε στενή και ειλικρινής συνεργασία των γονιών με την ανταλλαγή πληροφοριών και οδηγιών σχετικά με την πρόοδο των παιδιών.
- Τα παιδιά μας ατομικά αλλά και η Μαθητική Κοινότητα προσπάθησαν να δείξουν την πρόθεσή τους για αποδοχή και ένταξη των αλλόγλωσσων παιδιών στις διάφορες ομάδες του σχολείου.
- Τα απογευματινά μαθήματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας στα πλαίσια των Επιμορφωτικών Μαθημάτων του Υπουργείου Παιδείας ήταν πολύ ενισχυτικά και υποβοηθητικά στη σωστή αντιμετώπιση των παιδιών αυτών.

10. Πρόοδος που επιτελέστηκε κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς

Κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς καταφέραμε ώστε τα περισσότερα από τα παιδιά αυτά να κατορθώσουν:

- I. Να επικοινωνούν στα ελληνικά με τους δασκάλους και τα παιδιά
- II. Να μάθουν να διαβάζουν ελληνικά κείμενα
- III. Να κατανοούν το περιεχόμενο των κειμένων
- IV. Να γράφουν λέξεις και κείμενα για ορθογραφία
- V. Να κατανοούν βασικές γλωσσικές έννοιες και ενέργειες
- VI. Να διηγούνται προφορικά ιστορίες
- VII. Να μάθουν το ελληνικό αλφάβητο
- VIII. Να αντιγράφουν απλές λέξεις και μικρά κείμενα
- IX. Να παράγουν απλό γραπτό λόγο
- X. Να κατανοούν γραμματικές και συντακτικές δομές
- XI. Να τονίζουν και να προφέρουν σωστά τις λέξεις

B. Αναλφάβητα παιδιά των τάξεων Δ, Ε, Στ.

1. Δυσκολίες και προβλήματα για τα αναλφάβητα παιδιά των τάξεων Δ, Ε και Στ.

- Δεν κατανοούν τις οδηγίες και τα κείμενα της τάξης τους
- Έχουν αναγνωστικές δυσκολίες
- Αδυνατούν να εκφραστούν προφορικά και γραπτά
- Όλα σχεδόν γράφουν άσχημα γράμματα
- Πολλά επιζητούν την αναγνώριση με απειθαρχίες και πειράγματα
- Αρκετά γίνονται επιθετικά στο παιγνίδι με τα άλλα παιδιά
- Μερικά αποφεύγουν την είσοδο στην τάξη τους

2. Τρόποι αντιμετώπισης αναλφάβητων παιδιών

- Ατομική εργασία από το δάσκαλο της τάξης
- Ένταξη σε ομάδες στα μαθήματα και δραστηριότητες
- Συστηματική ενίσχυση και ενθάρρυνση
- Προβολή της προόδου στην τάξη και στο σχολείο
- Τακτική επικοινωνία με τους γονείς
- Χρήση διαφόρων βιβλίων και μέσων
- Συμμετοχή σε ομαδικά παιγνίδια
- Ανάθεση υπευθυνοτήτων και ρόλων
- Χρήση προγραμμάτων Η.Υ.
- Δημιουργία ειδικών τετραδίων

Γ. Γενικές διαπιστώσεις για την αποτελεσματικότητα του μέτρου

- Θεωρούμε ότι το μέτρο αυτό εξυπηρετεί την προσπάθεια για μεγιστοποίηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων και την ποιοτική βελτίωση της εκπαίδευσης μας, γι' αυτό πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια ώστε το μέτρο αυτό να αναβαθμισθεί και ενισχυθεί ακόμη περισσότερο.
- Η ενίσχυση και εμπύχωση προς τα παιδιά, η αποδοχή της διαφορετικότητας και η ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ όλων θα δημιουργεί χαρούμενα και ευτυχισμένα παιδιά στα σχολεία μας.
- Τα αλλόγλωσσα παιδιά με ενίσχυση και ενθάρρυνση μπορούν να βοηθήσουν, με βάση τις προσωπικές τους εμπειρίες, τις μαθησιακές διαδικασίες στην τάξη και το σχολείο.

Δ. Εισηγήσεις για περαιτέρω βελτίωση του θεσμού

Εισηγούμεστε τα πιο κάτω, για να γίνεται πιο ομαλή η ένταξη των παιδιών και να αποκτά ουσιαστικό περιεχόμενο η πολυπολιτισμική εκπαίδευση, για το καλό των όλων των παιδιών και της εκπαίδευσης του τόπου μας στα πλαίσια της Ενωμένης Ευρώπης:

- Περισσότερη καθοδήγηση και συμβουλές προς τους εκπαιδευτικούς
- Προμήθεια εξειδικευμένου υλικού και μέσων
- Αύξηση των περιόδων που παραχωρούνται στα σχολεία
- Δημιουργία ειδικού χώρου για εξατομικευμένη βοήθεια προς τα παιδιά
- Λειτουργία τάξης υποδοχής με το διορισμό δασκάλου για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε αλλόγλωσσα παιδιά.

Όχι στη ρατσιστική ποσόστωση

Κάτω τα χέρια από τους μετανάστες μαθητές

Μια ανοιχτά ρατσιστική επίθεση ενάντια σε δεκάδες χιλιάδες μαθητές παιδιά μεταναστών ετοιμάζει το υπουργείο Παιδείας για το φετινό Σεπτέμβρη. Σε δημοσίευμα στην Καθημερινή (26/7) αναφέρεται ότι από την επόμενη χρονιά θα υπάρχει "ανώτατο όριο" των μεταναστών μαθητών μέσα στην τάξη το οποίο δεν θα πρέπει να ξεπερνάει το 40%. Στα σχολεία που ο αριθμός των μεταναστών μαθητών θα ξεπερνάει αυτό το όριο, οι μαθητές θα διώχνονται και θα μεταφέρονται σε άλλα σχολεία που το ποσοστό θα είναι χαμηλότερο.

"Οι πληθυσμιακές ανατροπές...αναγκάζουν το υπουργείο Παιδείας να επέμβει προκειμένου να διατηρήσει σχετική ισορροπία στα σχολεία και στην κοινωνία" διαβάζουμε στην Καθημερινή, ενώ παρακάτω αναφέρεται ότι σε κάποια σχολεία "τα ποσοστά των αλλοδαπών μαθητών εκτινάσσονται ακόμα και πάνω από το 70% με αποτέλεσμα να εγείρονται ερωτήματα για το επίπεδο του παραγόμενου εκπαιδευτικού έργου και την επίδραση που μπορεί να έχει στην πρόοδο ενός έλληνα μαθητή η συνύπαρξή του με ένα αλλοδαπό"...

Πρόκειται για ρατσιστικά ψέματα στόχο έχουν να μετατρέψουν τα θύματα σε θύτες.

Όλα τα παιδιά πρέπει να έχουν ίσο δικαίωμα στη γνώση και ίση μεταχείριση. Η ποσόστωση του 40% είναι εξ ορισμού ρατσιστική γιατί διαχωρίζει τα παιδιά ανάλογα με τον τόπο καταγωγής τους: Ένας μαθητής από την Αλβανία ή την ΑΑφρική δεν χωράει στην τάξη αν είναι ο 41ος, αλλά ένας μαθητής με έλληνες γονείς χωράει. Ένας μετανάστης μαθητής θα πρέπει να αλλάξει τρία λεωφορεία για να πάει στο νέο του σχολείο αφού αυτό που είναι στη γειτονιά του δεν θα τον δέχεται λόγω της ρατσιστικής "ποσόστωσης". Ένας μετανάστης μαθητής θα πρέπει κάθε χρόνο να αλλάζει σχολείο, συμμαθητές, καθηγητές και περιβάλλον αν κρίνεται από το υπουργείο ότι "περισσεύει" στο σχολείο που ήταν.

Αν αυτά δεν είναι ρατσιστικές διακρίσεις τότε τι είναι; Τι εκφράζουν οι "φόβοι" για "πληθυσμιακή ανατροπή", αν όχι το χειρότερο ρατσισμό και εθνικισμό "περί αλλοίωσης του έθνους"; Ποιο θα είναι το "επόμενο βήμα" μιας τέτοιας πολιτικής, να μπει ποσόστωση και στο χρώμα του δέρματος των μαθητών για να διατηρηθεί η "σχετική ισορροπία";

Οι ποσοστώσεις του υπουργείου είναι ρατσιστικές αλλά και ταξικές, γιατί χτυπάνε τους πιο φτωχούς. Οι μετανάστες μαθητές δίνουν μια τεράστια μάχη για να αποκτήσουν το δικαίωμα στη μόρφωση: Διδάσκονται τα μαθήματα σε μια γλώσσα που δεν είναι η μητρική τους. Η προσπάθειά τους είναι διπλή, να διδαχτούν τη γλώσσα και ταυτόχρονα τα υπόλοιπα μαθήματα. Στην συντριπτική τους πλειοψηφία δεν διδάσκονται μαζί και τη μητρική τους γλώσσα, κάτι που θα μπορούσε να βοηθήσει στην κατανόηση των μαθημάτων.

Είναι παιδιά μεταναστών που πασχίζουν καθημερινά για το μεροκάματο, την πράσινη κάρτα. Το φτωχό εισόδημά δεν αφήνει περιθώρια για φροντιστήρια, ξένες γλώσσες, αγορά βιβλίων κλπ. Ένα μεγάλο ποσοστό των μεταναστών μαθητών αναγκάζεται να εργάζεται ταυτόχρονα με το σχολείο ή το εγκαταλείπει στη μέση κάθε χρόνο για να εργαστεί. Γιατί δεν μας λέει το υπουργείο ποίο είναι το ανάλογο ποσοστό στους εισακτέους στα ΑΕΙ και ΤΕΙ κάθε χρόνο; Είναι ελάχιστο και ζωντανή απόδειξη ότι οι μετανάστες μαθητές αντιμετωπίζονται σαν μαθητές δεύτερης κατηγορίας από την κυβέρνηση. Και σαν να μην έφτανε αυτό το υπουργείο Παιδείας πάει να τους χρησιμοποιήσει σαν αποδιοπομπαίους τράγους για την κατάσταση που επικρατεί στην εκπαίδευση. Είναι έτσι και αλλιώς γελοίο το να κατηγορεί κανείς ένα μαθητή ότι είναι αυτός υπεύθυνος για το "επίπεδο του παραγόμενου εκπαιδευτικού έργου". Το να τον κατηγορεί επιπλέον γιατί δεν ξέρει καλά τη γλώσσα είναι αθλιότητα.

Υπεύθυνη για τα χάλια του εκπαιδευτικού συστήματος είναι η πολιτική των περικοπών που ρημάζει τα σχολεία. Οι μαθητές κάνουν μάθημα σε τάξεις των 35 και των 40 επειδή δεν υπάρχουν αρκετά κτίρια ή περισσότεροι καθηγητές ώστε να λειτουργούν περισσότερα τμήματα. Κάθε χρόνο τα σχολεία ξεκινάνε με τεράστιες ελλείψεις σε εκπαιδευτικούς που αντί να σημάνουν προσλήψεις μόνιμου προσωπικού καλύπτονται στη ζούλα με τις αναπληρώσεις. Υπάρχουν εκατοντάδες ετοιμόρροπα σχολικά κτίρια, άλλα που λειτουργούν χωρίς θέρμανση, άλλα με ανεπαρκή αποχωρητήρια, μήπως για όλα αυτά ευθύνονται οι μετανάστες;

Υπεύθυνη είναι η "μεταρρύθμιση" του Αρσένη. Σύμφωνα με στοιχεία της ΟΛΜΕ τον Ιούλη του 2002 οι μαθητές μέσα σε μια τετραετία μειώθηκαν κατά 16,5 % κυρίως στις αγροτικές ή εργατικές οικογένειες. Στο Λαύριο και στην Ελευσίνα ένας στους 3 μαθητές αποτυγχάνει στις εξετάσεις στη Β Λυκείου. 400 εκατομμύρια ευρώ είναι οι ετήσιες δαπάνες των οικογενειών για φροντιστήρια και 90 εκατομμύρια για ιδιαίτερα! Για όλα αυτά ο Ευθυμίου πάει να ρίξει την ευθύνη στις πλάτες των μεταναστών, προχωρώντας στην πράξη σε ρατσιστικές διακρίσεις ενάντια στους μετανάστες μαθητές.

Δεν πρόκειται να επιτρέψουμε κάτι τέτοιο! Οι εκπαιδευτικοί έχουν δώσει όλο το προηγούμενο διάστημα μεγάλες μάχες υπέρ της νομιμοποίησης των μεταναστών, υπέρ των ίσων δικαιωμάτων για όλους στην εκπαίδευση. Οι μαθητές ανεξάρτητα από καταγωγή έχουν διαδηλώσει μαζί ξανά και ξανά ενάντια στο νόμο του Αρσένη, φέτος ενάντια στον πόλεμο. Δεν θα αφήσουμε το υπουργείο που αναπαράγει τα χειρότερα ρατσιστικά ψέμματα να βάλει χέρι στους μετανάστες μαθητές. Η ΟΛΜΕ θα πρέπει άμεσα να καταδικάσει τη ρατσιστική απόφαση των "ποσοστώσεων" και να καλέσει κινητοποιήσεις για να αποσυρθεί. Να απαιτήσουμε περισσότερες δαπάνες για την Παιδεία, προσλήψεις εκπαιδευτικών, ίσα δικαιώματα στους μετανάστες μαθητές.

Γιώργος Πίπτας

Ο ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ

Μετανάστες «ολίγον νόμιμοι»

1. 2.

Η κυβέρνηση διαφημίζει ως «προοδευτική» τη νέα μεταναστευτική πολιτική της. Όμως μια προσεκτική ανάγνωση αυτού του νόμου είναι αρκετή για να κατανοήσουμε ότι είναι κατασκευασμένος από την πλευρά των συμφερόντων του μέσου... δουλοκτήτη.

Από το επόμενο Σάββατο 2/6 και έως τις 2 Αυγούστου αρχίζει η σταδιακή εφαρμογή των μεταβατικών διατάξεων του νέου νόμου για τους αλλοδαπούς (Ν. 2910/2001- ΦΕΚ 91/Α/2.5.2001 «Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις»). Προφανώς, ο νόμος δεν αναφέρεται καθόλου σε κοινοτικούς πολίτες ούτε βεβαίως στους πάσης φύσεως συναλλαγματοφόρους τουρίστες.

Διακηρυγμένη πρόθεση της κυβέρνησης είναι η «ορθολογική» (θα δούμε στη συνέχεια το περιεχόμενο του όρου) ένταξη στην κοινωνία μέρους του εισαγόμενου εργατικού δυναμικού - ύστερα από μια άγρια δεκαετία οικονομικής εκμετάλλευσης και αδυσώπητου κυνηγητού των «λαθρομεταναστών».

Μια δεκαετία στιγματισμένη από τις «τυχαίες εκπυρσοκροτήσεις υπηρεσιακών όπλων», τους διαμελισμούς σε ναρκοπέδια, τους πνιγμούς στα πελάγη, τις κρουσ πληξίες στα βουνά των συνόρων, τις άδικες φυλακίσεις, τις «επαναπροωθήσεις», τα λιντσαρίσματα, τους φόνους για ένα καρπούζι κ.ο.κ.

Ίσως πρώτη φορά η ελληνική κοινωνία, στην πλειονότητά της, φαίνεται πραγματικά ώριμη να αποδεχτεί (και να υποδεχτεί) τους αλλοδαπούς εργαζόμενους, όχι πια ως «ιστορικό ατύχημα» αλλά ως δυναμικό παράγοντα ανάπτυξης και ευημερίας.

Σημαντικότερο ρόλο στη διαμόρφωση του ευνοϊκού κλίματος παίζει, αναμφισβήτητα, η αφύπνιση του συνδικαλιστικού κινήματος, το οποίο κατάφερε (με αφορμή το ασφαλιστικό ζήτημα) να πείσει τον κόσμο της

εργασίας ότι οι μετανάστες είναι σαν και μας, όταν ξενιτευθήκαμε στις φάμπρικές και στις στοές των πλούσιων χωρών, προσπαθώντας να αλλάξουμε τη μοίρα μας.

Είναι θετικό ότι στη σημερινή συγκυρία έχουν απομονωθεί οι δημαγωγοί της ξενοφοβίας. Κάποιες κραυγές που ακούστηκαν -μετά την έκδοση της εγκυκλίου της Βάσως Παπανδρέου για την εφαρμογή του νέου νόμου- από το χώρο της δεξιάς αντιπολίτευσης έπεσαν στο κενό.

Τερατολογίες του είδους «εθνικό έγκλημα», «ανυπολόγιστες για την Ελλάδα οι θρησκευτικές και εθνολογικές επιπτώσεις» («Αδ. Τύπος» Ρίζου και «Απογευματινή», 8/5), ουσιαστικά διευκόλυναν την κυβέρνηση να περάσει το νόμο, δημιουργώντας την ψευδαίσθηση ότι η χώρα βαδίζει σε «προοδευτική λύση του μεταναστευτικού».

Τα παραπάνω είναι τα σχετικώς καλά νέα. Δυστυχώς, υπάρχουν και τα κακά. Ο Ν. 2910 δεν θέλει να λύσει τα περισσότερα προβλήματα των μεταναστών.

Θεωρεί πρόβλημα τους ίδιους και την ανάγκη που τους φέρνει εδώ. Τους αντιμετωπίζει καχύποπτα από την αρχή ως το τέλος, κατατάσσοντάς τους (όσους τελικά καταφέρουν να βρεθούν τυπικά εντάξει στην αγορά εργασίας) υποχρεωτικά στη «δεύτερη ταχύτητα» της κοινωνίας: «Νόμιμους», αλλά χωρίς πολλά από τα αυτονόητα δικαιώματα των γηγενών, και πάντοτε έτοιμους για απέλαση αν το επιβάλλει το εθνικό συμφέρον (λόγοι δημόσιας υγείας, τάξης, εθνικής ασφάλειας, αλλά και οικονομικής συγκυρίας).

Για τους «παράνομους», που απ' ό,τι φαίνεται θα συνεχίσουν να αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία των μεταναστών, δεν τίθεται θέμα. Το ελληνικό σύνταγμα στην περίπτωση τους παύει να ισχύει.

Ενεργοποιούνται εναντίον τους όλα τα διαθέσιμα μέσα καταστολής με την προσθήκη -όπως προβλέπει το άρθρο 78- των ειδικών Αστυνομικών Υπηρεσιών Συνοριακής Φύλαξης και Δίωξης Λαθρομετανάστευσης, που στο εξής «μπορεί να ιδρύονται κυρίως σε παραμεθόριους και όμορους αυτών νομούς ή σε γεινιάζοντες με τους τελευταίους νομούς ή σε νησιά που βρίσκονται εγγύς των θαλασσιών συνόρων της χώρας, καθώς και σε οποιονδήποτε άλλο νομό παρατηρείται αυξημένη παράνομη εγκατάσταση και απασχόληση αλλοδαπών» (δηλαδή παντού)!

Το αποτέλεσμα το έχουμε ήδη δει: ένταση της βαρβαρότητας και περισσότερα κέρδη στην γκρίζα ζώνη της οικονομίας των αστικών κέντρων, της υπαίθρου και των παραθεριστικών περιοχών.

Εμπνευσμένος, προφανώς, από το όραμα της «ισχυρής Ελλάδας», ο νομοθέτης επιχειρεί να συγκροτήσει έναν πολυδαίδαλο ειδικό κρατικό μηχανισμό ελέγχου και τιμωρίας του ξένου εργαζόμενου - αλλά και όσων δεν τον καταδίδουν στις αρχές, στην περίπτωση που δεν πληροί όλες τις προϋποθέσεις.

Αν και υπερφίαλο (και γι' αυτό πιθανότατα ανεφάρμοστο), το όλο σχέδιο διαχείρισης της μετανάστευσης διαθέτει διαυγή εσωτερική λογική που υπηρετείται σχολαστικά από τα 81 άρθρα του νόμου.

Κεντρική ιδέα του είναι η «ορθολογική» εισαγωγή εργατικών χεριών σε τόπους, σε θέσεις και σε χρόνο που θα αποφασίζει το κράτος, ως εκφραστής των συμφερόντων των δυνάμεων της αγοράς που εκπροσωπεί! Είπαμε ελευθερία κίνησης (γεωγραφικής και κερδοσκοπικής) του κεφαλαίου, όχι όμως και ελευθερίες των ανθρώπων της δουλειάς.

* Στο άρθρο 19 θεσπίζεται και περιγράφεται ένας ιδεατός μηχανισμός καταγραφής των αναγκών της οικονομίας και ένας άλλος, παράλληλος, ο οποίος θα «χορηγεί άδειες εργασίας» σε αλλοδαπούς -αποκλειστικά «σε θέσεις που δεν καλύπτονται από ημεδαπούς»-, με τρόπο που να ικανοποιεί τους Έλληνες όλου του πολιτικού φάσματος: Από την ακροδεξιά που προτάσσει το γνωστό δημαγωγικό επιχείρημα «οι ξένοι μας παίρνουν τις δουλειές», ως τους «αριστερούς» κρατιστές, σπαδούς του κεντρικού σχεδιασμού της «εθνικής οικονομίας», όλοι λίγο πολύ μπαίνουν σε μια κοινή «εθνική ιδεολογία», μια γενική ομπρέλα «υπεράσπισης της εθνικής κυριαρχίας» από τους Άλλους.

Στην προκειμένη περίπτωση οι Άλλοι, οι οικονομικοί πρόσφυγες, είναι υποχρεωμένοι -σύμφωνα με τους... αυτόνομους εθνικούς μας μύθους-

να συμμορφώνονται με το καθεστώς διακρίσεων που θα αποφασίσουν οι ημεδαποί. Δηλαδή, Εμείς, ως συλλογική ταυτότητα «εθνικού αφεντικού», καθορίζουμε μέχρι πού φτάνουν τα δικαιώματα των Αλλων, αυτών που «έχουμε στη δούλεψή μας».

- Στο ίδιο θεμελιώδες άρθρο μετατίθεται η αρμοδιότητα της αδειοδότησης (εργασίας και παραμονής) στη νομαρχιακή και την τοπική αυτοδιοίκηση (πάντοτε υπό το άγρυπνο βλέμμα των αρχών ασφαλείας και του υπουργείου Εσωτερικών), ώστε με την επίφαση της αποκέντρωσης και του δημοκρατικού προγραμματισμού να επιτυγχάνονται στο εξής ευρύτερες συναινέσεις στις «επιχειρήσεις-σκούπα» και στην (αυτο)ρύθμιση των τοπικών «μαύρων αγορών» εργασίας.

•

Ας υποθέσουμε ότι πράγματι οι Περιφερειακές Επιτροπές Μετανάστευσης, που θα ιδρυθούν με προεδρικά διατάγματα, καταφέρνουν (με τη συνδρομή του ΟΑΕΔ, της αστυνομίας και των εργοδοτών) να μετρήσουν τις ανάγκες τους σε «κεφάλια» μεταναστών. Από κει και πέρα αρχίζει μια απίθανη περιπέτεια αναζήτησής τους στη διεθνή αγορά μέσω των Γραφείων Ευρέσεως Εργασίας που θα ιδρυθούν στα ελληνικά προξενία!

Με κεντρικό πρόσωπο τον πρόξενο, ο οποίος υποτίθεται ότι θα βρίσκεται σε διαρκή επικοινωνία με τους αιτούντες εργοδότες στην Ελλάδα και με όλους τους καινούριους μηχανισμούς μετανάστευσης (τοπικούς και κεντρικούς), θεσπίζονται διαδικασίες μετάκλησης (πρόσκλησης του μετανάστη ύστερα από προέγκριση), τόσο πολύπλοκες και χρονοβόρες, που δημιουργούν τη βεβαιότητα ότι δεν πρόκειται να εφαρμοστούν παρά μόνον επιλεκτικά.

Αρκεί να σημειώσουμε ότι ο έλληνας εργοδότης, καταθέτοντας την αίτησή του στις νομαρχίες για την εισαγωγή συγκεκριμένων αλλοδαπών (που διά της υπηρεσιακής οδού έχει επιλέξει), οφείλει να καταθέσει «εγγυητική επιστολή τράπεζας ποσού ίσου τουλάχιστον με τις τριμηνιαίες αποδοχές ανειδίκευτου εργάτη για την κάλυψη των δαπανών τρίμηνης διαβίωσης του αλλοδαπού στην Ελλάδα και ποσού που καλύπτει τις δαπάνες επαναπροώθησής του ή απέλασής του στη χώρα προέλευσης».

Ακόμα, όμως, κι αν ο μετανάστης καταφέρει να πάρει την προέγκριση (την άδεια εργασίας του, που θα φτάσει στο προξενικό γραφείο από κάποιο νομάρχη) και επομένως εξασφαλίσει -αν το θέλει και ο πρόξενος και οι συνοριακές αρχές (άρθρο 7)- τη βίζα, πάλι δεν είναι προφανές ότι θα καταφέρει να νομιμοποιηθεί.

- Φτάνοντας στην Ελλάδα πρέπει να μπει σε νέα διαδικασία για να πάρει και την άδεια παραμονής, δύο μήνες προτού εκπνεύσει η ισχύς της άδειας εισόδου του στη χώρα (άρθρο 21). Η αίτησή του στο δήμο ή την κοινότητα πρέπει να συνοδεύεται από... της Παναγιάς τα μάτια.

Ας αφήσουμε την πρόσφατη εγκύκλιο του υπουργείου Εσωτερικών να μιλήσει μόνη της: «1) Αντίγραφο του διαβατηρίου του με την ισχύουσα θεώρηση εισόδου. Προσοχή. Η θεώρηση εισόδου πρέπει να είναι για παροχή εξαρτημένης εργασίας. 2) Δύο έγχρωμες φωτογραφίες. 3) Παράβολο, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 71 του νόμου αυτού, το οποίο θα προμηθεύεται από το Δημόσιο Ταμείο. 4) Επικυρωμένο φωτοαντίγραφο της άδειας εργασίας που του έχει χορηγηθεί από την οικεία Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση. 5) Επικυρωμένο φωτοαντίγραφο της σύμβασης εξαρτημένης εργασίας. Για την περίπτωση αυτή η υπηρεσία θα έχει και την κοινοποίηση της άδειας εργασίας από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση. 6) Βεβαίωση του ασφαλιστικού φορέα ότι είναι ασφαλισμένος για την κάλυψη των εξόδων νοσηλείας, ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης, καθώς και για την κάλυψη εργατικού ατυχήματος. Ο ασφαλιστικός φορέας μπορεί να είναι είτε δημόσιος είτε ιδιωτικός. 7) Πιστοποιητικό υγείας που θα εκδίδεται από ελληνικό κρατικό νοσηλευτικό ίδρυμα, το οποίο θα βεβαιώνει ότι δεν πάσχει από νόσημα το οποίο μπορεί να αποτελέσει κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Προσοχή. Τα έξοδα βαρύνουν τον αλλοδαπό. 8) Απλή δήλωση του αλλοδαπού στην οποία να αναφέρεται η διεύθυνση κατοικίας του. Εάν η δήλωση είναι αναληθής, τότε επισύρονται οι κυρώσεις του άρθρου 54 παρ. 4 του νόμου αυτού. Αφού περιέλθει ο φάκελος στην υπηρεσία σας, είναι απαραίτητο καταρχήν να αλληλογραφήσετε με την Αστυνομική Διεύθυνση του νομού σας ερωτώντας εάν για τον συγκεκριμένο αλλοδαπό συντρέχουν τυχόν στοιχεία που αφορούν στη δημόσια τάξη και ασφάλεια της χώρας (...) Αφού γίνει η προαναφερόμενη αλληλογραφία με την αστυνομική αρχή, πρέπει υποχρεωτικά να τον καλέσετε σε συνέντευξη ενώπιον της Επιτροπής Μετανάστευσης (...) Μετά τη συνέντευξη, αφού θα έχει συνταχθεί το σχετικό πρακτικό, το αρμόδιο τμήμα θα συντάξει το σχέδιο απόφασης χωρίς να δεσμεύεται από τη γνώμη της Επιτροπής Μετανάστευσης, στην οποία όμως θα αναφέρεται ρητά. Η άδεια παραμονής χορηγείται με απόφαση του Γ.Γ. της Περιφέρειας για χρονικό διάστημα ενός έτους...». Η ανανέωσή της απαιτεί επιπλέον και την... εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων του αλλοδαπού (άρθρο 22).

Σ' αυτό το σημείο προτείνουμε στον καθένα σας να κάνει ένα τεστ: Φανταστείτε να φτάσετε φτωχοί σε μια ξένη χώρα, που κανείς δεν μιλά τη γλώσσα σας. Σε μια χώρα που η δημόσια διοίκηση δεν φημίζεται για το αντιγραφειοκρατικό της πνεύμα, τον πλούτο και την ανθρωπιά της. Να είστε σκοτωμένοι από τη δουλειά σε ένα απαιτητικό αφεντικό που έχει το νόμο και τις δικτικές αρχές με το μέρος του. Να ζείτε σε ένα υποτυπώδες σπιτικό, να προσπαθείτε να εξοικονομήσετε λεφτά για να στείλετε το έμβασμα στους δικούς σας πίσω στην πατρίδα. Και να πρέπει να αντιμετωπίσετε τον ατέλειωτο Γολγοθά -που σας προστάζει ένας νόμος- ώστε να συνεχίσετε να ελπίζετε σε ένα καλύτερο αύριο. Μάλλον δεν θα τα καταφέρετε.

Μάλλον δεν θα βρείτε τους απαραίτητους δικηγόρους, χρηματοδότες και φίλους για να σας υποστηρίξουν. Θα τα μαζέψετε και με σκυμμένο το κεφάλι θα φύγετε. Ή αν έχετε τα κότσια θα δουλέψετε «παράνομα», ώσπου κάπιοι, ίσως και τα ίδια τα αφεντικά σας, να σας καρφώσουν.

Ο νέος νόμος διακρίνει τους μετανάστες σε κατηγορίες, με σαφή ταξικά κριτήρια: Οι καλλιτέχνες και οι αθλητές διευκολύνονται για ευνόητους λόγους. Οι επενδυτές, τα στελέχη επιχειρήσεων, τα μέλη διοικητικών συμβουλίων εταιρειών με αποδεδειγμένη χρησιμότητα «στην εθνική μας οικονομία», περνούν από άλλες διαδικασίες, μακριά από την πλέμπα.

* Σε ειδικό σημείο (άρθρο 37 παρ. 4 εδ.γ και δ) ο υπουργός Εσωτερικών έχει δικαίωμα να νομιμοποιήσει (χωρίς τις προηγούμενες σαδιστικές διαδικασίες που περιγράψαμε) «αλλοδαπούς επιστήμονες, οι οποίοι έχουν ιδιαίτερος διακριθεί στην έρευνα και την επιστήμη», καθώς και «αλλοδαπούς επιστήμονες των νέων τεχνολογιών και ιδίως της πληροφορικής».

Να που η «ισχυρή Ελλάδα» θα εισάγει πλέον και εγκεφάλους, ακολουθώντας τη σχετική παράδοση των ιμπεριαλιστικών χωρών.

* Κλειδί στο νόμο αποτελεί το άρθρο 24 περί εποχιακής εργασίας αλλοδαπών. Εδώ θα συγκεντρωθεί στο άμεσο μέλλον η προσοχή του κράτους και των συνασπισμένων συμφερόντων (κυρίως της υπαίθρου). Μέσω αυτής της οδού θα κινηθεί το σύστημα άγριας εκμετάλλευσης των αλλοδαπών.

Οι εργοδότες θα παραγγέλνουν στη Νομαρχία τον αριθμό των εργατών που τους χρειάζεται υπό την προϋπόθεση ότι οι εργάτες τους δεν έχουν μόνιμη κατοικία στην Ελλάδα. Φυσικά οι εργάτες δεν θα μπορούν να δουλέψουν και να ζήσουν στη φιλόξενη πατρίδα μας περισσότερο από «έξι συνολικά μήνες ανά ημερολογιακό έτος» και δεν θα μπορούν σε καμία περίπτωση να αλλάξουν αφεντικό ή να κινηθούν ελεύθερα στον ελλαδικό χώρο. Αν σας θυμίζει δουλοκτητικό σύστημα, δεν έχετε άδικο.

* Δεν έχουμε το χώρο να αναφερθούμε στο κεφάλαιο για τις απελάσεις, κρατήσεις και αυθαίρετες κυρώσεις. Θα σταθούμε μόνο στα άρθρα 50 και 53 που, αντίθετα με ό,τι συμβαίνει στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες,

της κυβέρνησης, έχουν διαλέξει να προβάλουν είναι οι μεταβατικές διατάξεις.

Η λεγόμενη δεύτερη ευκαιρία νομιμοποίησης: «Στόχος είναι να δοθεί μια δεύτερη ευκαιρία στους μετανάστες που ζουν στη χώρα μας», έλεγε η Βάσω Παπανδρέου, «να τους δοθεί η δυνατότητα να πάρουν άδεια παραμονής και εργασίας ώστε να μη δουλεύουν παράνομα, να μην ανταγωνίζονται τους Έλληνες με άνισο τρόπο και να είναι ξεκάθαρη η αγορά εργασίας». Εξυπνο επιχείρημα. Το κίνητρο, μας λέει κλείνοντας το μάτι, μη νομίζετε ότι είναι ανθρωπιστικό. Είναι στην πραγματικότητα ένα κόλπο για να διώξουμε τους μετανάστες με δυο τρόπους. Ο ένας περιγράφεται στις μεταβατικές διατάξεις του νόμου (άρθρα 65-68): Αποκλείει για πάντα τους χιλιάδες μετανάστες που βρίσκονται στη χώρα λιγότερο από ένα χρόνο και δυσκολεύει απίστευτα τους υπόλοιπους να μείνουν νόμιμα για περισσότερο από 6 μήνες. Μετά απέλαση. Ο δεύτερος τρόπος που μας εισηγήθηκε η υπουργός, αν και προφανώς ορθός, στην πράξη μπορεί να λειτουργήσει αρνητικά για τους μετανάστες: ο νομιμοποιημένος μετανάστης στο άμεσο μέλλον θα κοστίζει ακριβότερα στο αφεντικό του κι έτσι δεν θα υπάρχει λόγος να τον κρατά στη δουλειά. Μόλις μείνει άνεργος, χάνει τη νομιμότητά του και ακολουθεί απέλαση.

Ας δούμε συγκεκριμένα τι πρόκειται να αντιμετωπίσουν τους επόμενους δύο μήνες οι περισσότεροι από τους ήδη εργαζόμενους μετανάστες χωρίς χαρτιά.

Αν δεν έχουν ταξιδιωτικά έγγραφα που να αποδεικνύουν την πάνω από ένα χρόνο παραμονή τους, μπορεί να προσκομίζουν «λογαριασμούς ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΕΥΔΑΠ, κινητής τηλεφωνίας, καθώς και ασφαλιστήρια συμβόλαια, από τα οποία αποδεικνύεται ότι διέμεναν στη χώρα τουλάχιστον ένα έτος πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος». Ξέρετε κανέναν μη νόμιμο μετανάστη που να έχει τέτοια αποδεικτικά στοιχεία;

Αλλά η πραγματική οδύσσεια αρχίζει από τη στιγμή που ο νέος μηχανισμός (τοπική αυτοδιοίκηση, υπηρεσίες μετανάστευσης) ικανοποιήσει τελικά τις αιτήσεις που θα κατατεθούν το επόμενο δίμηνο. Όσοι δεν έχουν δικηγόρους, χρήμα, χρόνο και κολλητούς, δύσκολα θα τα καταφέρουν. Μέσα σε έξι μήνες πρέπει να προσκομίσουν απίθανα χαρτιά για την άδεια εργασίας και για την ανανέωση της εξάμηνης άδειας παραμονής.

Πέρα από τα κλασικά (διεύθυνση, ποινικό μητρώο, προηγούμενη εξάμηνη άδεια παραμονής) απαιτούνται ακόμη: αποδεικτικά στοιχεία ότι είναι ασφαλισμένος και έχει εκπληρώσει τις ασφαλιστικές του υποχρεώσεις (και για την κάλυψη εργατικού ατυχήματος), ότι είναι υγιής

(για να μη μας μολύνει), ότι έχει υπογράψει σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, ότι ο εργοδότης του θα τον απασχολήσει για συγκεκριμένο διάστημα, ενώ, σε περίπτωση απόλυσής του, ο εργοδότης θα τον καταδώσει στις αρχές κ.ο.κ

Όλα αυτά βέβαια υπό την αίρεση ότι η κυβέρνηση θα έχει ορίσει τον ανώτατο αριθμό μεταναστών στους οποίους θα δώσει άδειες. Αυτό θεωρητικά σημαίνει πως, και να έχει κανείς καταθέσει όλα τα χαρτιά, πάλι τίποτα δεν είναι σίγουρο. Η μόνη εγγύηση που παρέχεται στους μετανάστες είναι η διαρκής ανασφάλεια για την επόμενη μέρα. Κι από την ιστορία ξέρουμε ότι κάθε ολοκληρωτισμός που ασκείται πάνω σε διάφορες κατηγορίες ανθρώπων το πρώτο πράγμα που κάνει είναι να μην τους αφήνει να ξέρουν τι θα γίνει την επόμενη μέρα.

(Ελευθεροτυπία)

Μικροί ανεπιθύμητοι

1. 2.

Πριν λίγα χρόνια κάποιοι φώναζαν να διώξουμε τους ξένους, επειδή είναι εγκληματίες. Τώρα ξεσηκώνονται επειδή οι μετανάστες τολμούν να αριστεύσουν στα ελληνικά σχολεία, επειδή καταφέρνουν να μιλούν ελληνικά καλύτερα από πολλούς "Ελληναράδες" και επειδή δηλώνουν ότι θεωρούν την Ελλάδα δεύτερη πατρίδα τους.

Η ιστορία με τον αριστούχο μαθητή από την Αλβανία που θέλησε να κρατήσει την ελληνική σημαία και κατέληξε βορά στα δελτία των εφτάμισι αντιμετώπιστηκε ως μια απρόβλεπτη εμπλοκή, μια "εμβληματική" περίπτωση που απαιτούσε μια εξίσου συμβολική λύση. Έτσι, όποια κι αν ήταν η θέση εκείνων που έσπευσαν να κονταροχτυπηθούν στα τηλεοπτικά παράθυρα, εύκολα ανιχνευόταν η υπόρρητη συμφωνία τους στην πρόσληψη του γεγονότος: στο μυαλό τους, η ύπαρξη του μαθητή-εξαίρεση Οδυσσέα Τσενάι γινόταν αντιληπτή ως ένα εκπαιδευτικό "παράδοξο" που ζητούσε μια άμεση και αποτελεσματική "ρύθμιση" και όχι ως μια αυτονόητη πτυχή της εκπαιδευτικής πραγματικότητας όπως αυτή διαμορφώνεται τα τελευταία χρόνια στα ελληνικά σχολεία.

Εξηγούμεστε: ήδη από τα πρόχειρα ρεπορτάζ που συνόδευσαν την αφήγηση της περιπέτειας του Οδυσσέα Τσενάι στα δελτία ειδήσεων προέκυπτε σαφώς ότι η περίπτωσή του δεν είναι μοναδική. Όπως φάνηκε, σε κάμποσα σχολεία της επικράτειας σημειώθηκαν αντίστοιχα περιστατικά με αριστούχους "ξένους" μαθητές που λόγω της καταγωγής τους αποκλείστηκαν σιωπηλά και συναινετικά από τις τιμητικές (και όχι μόνο) θέσεις της παρέλασης. Εκτός αυτού, το "πρόβλημα" δεν είναι

σημερινό. Πριν από δύο ακριβώς χρόνια, το υπουργείο Παιδείας είχε ασχοληθεί με αίτημα δασκάλων από το Παγκράτι που ζητούσαν μια διασταλτική ερμηνεία της ισχύουσας εγκυκλίου προκειμένου να επιτρέψουν σε ένα παιδάκι από την Αλβανία, τον καλύτερό τους μαθητή, να παρελάσει την 28η Οκτωβρίου ως σημαιοφόρος του σχολείου. Αποφάνθηκε, τότε, ο Γ. Αρσένης αρνητικά ("Το Βήμα" 11/10/1999). Η επανάληψη της ιστορίας βρήκε τα κανάλια έτοιμα να κάνουν το θέμα πρώτη είδηση και τον νέο υπουργό όλο φροντίδα για το εκσυγχρονιστικό του προφίλ. Βοηθώντας και του Ισοκράτη, η εγκύκλιος ανατράπηκε και η κοινωνία των πολιτών της Νέας Μηχανιώνας ανέλαβε αυτοδικαίως την ευθύνη για τα περαιτέρω.

Γενικευμένη κινδυνολογία

Ο ιερός καβγάς για τη σημαία είναι, ωστόσο, προσχηματικός. Πίσω από την παθιασμένη συζήτηση για τη σημασία των συμβόλων, τους τρόπους συγκρότησης της εθνικής συνείδησης και το βαθμό επηρεασμού της από την εκπαιδευτική διαδικασία κρύβεται η διάχυτη δυσφορία για το γεγονός ότι όλο και περισσότερα παιδιά μεταναστών διεκδικούν το αυτονόητο δικαίωμά τους στη μόρφωση και φοιτούν στα ίδια θρανία με τα ελληνόπουλα. Δεν πάνε πολλές ημέρες που σε συνέντευξη Τύπου της Ανώτατης Συνομοσπονδίας Πολυτέκνων Ελλάδος (19/10/2000) επιχειρήθηκε η ρητή συσχέτιση του περιβόητου δημογραφικού προβλήματος με την αύξηση των γεννήσεων παιδιών από μετανάστριες στα δημόσια μαιευτήρια της Αθήνας και, κυρίως, με την αύξηση του ποσοστού των "ξένων" μαθητών επί του συνόλου του μαθητικού πληθυσμού της χώρας. Ένας πίνακας με "τα σχολεία του Δήμου Αθηναίων στα οποία υπερτερούν οι αλλοδαποί" θεωρήθηκε η πειστικότερη εικονογράφηση του "δημογραφικού εφιάλτη" και

χρησιμοποιήθηκε ως αναντίλεκτη απόδειξη του "σκανδάλου": στην καρδιά της Αθήνας, σε οκτώ δημοτικά και ένα γυμνάσιο οι Έλληνες εμφανίζονται λιγότεροι από τους ξένους συμμαθητές τους. Όπερ έδει δείξει.

Αν η λογική που αντιμετωπίζει ως απειλή την "εισβολή", όπως λέγεται συχνά, των παιδιών μη ελληνικής καταγωγής στα σχολεία της χώρας διαπερνούσε μόνο τις κραυγαλέες παρεμβάσεις των συνδικαλισμένων πολυτέκνων, τα πράγματα δεν θα ήταν και τόσο σοβαρά. Οι οργανώσεις τους επισείουν ανέκαθεν τους κινδύνους που συνεπάγεται η "δημογραφική συρρίκνωση" του έθνους προκειμένου να στηρίξουν τα απτά αιτήματά τους που δεν είναι άλλα από φορολογικές ελαφρύνσεις και λοιπές παροχές για τις πολύτεκνες οικογένειες. Στο λόγο τους, το απόλυτο κακό που κατά καιρούς επιβουλεύεται την εθνική επιβίωση είχε πάντοτε όνομα: εκτρώσεις, γυναικεία απελευθέρωση, αθεΐα κ.ο.κ. Έφτασε, λοιπόν, και η ώρα των μεταναστών και, κυρίως, των παιδιών τους: Δεν γεννάμε, οι Έλληνες, αντίθετα οι ξένοι (κάποτε ήταν οι μουσουλμάνοι της Θράκης) αναπαράγονται σαν κουνέλια. Με τους ρυθμούς αυτούς, τα σχολεία μας δεν θα είναι ελληνικά σε λίγα χρόνια...

Σε ποια φοβικά ανακλαστικά της ελληνικής κοινωνίας έρχονται να ακουμπήσουν οι ακραίες αυτές θέσεις ώστε να φιλοξενοούνται ασχολίαστες από το σύνολο σχεδόν του ημερήσιου Τύπου; "Στατιστικές εθνικού τρόμου", "στο λίμιτ-απ οι αλλοδαποί", σημείωνε την επομένη η "Αθηναϊκή" (20/10). "Ελλάς Ελλήνων ...αλλοδαπών", σχολίαζε την ίδια ημέρα ο "Αδέσμευτος Τύπος", "Περισσότεροι σε λίγο στο δημοτικό οι αλλοδαποί μαθητές από τους Έλληνες", συμπλήρωνε ο "Ελεύθερος Τύπος". Είχε προηγηθεί δημοσίευμα του "Τύπου της Κυριακής" (1/10) με τίτλο "'Πρόσφυγες' μέσα στα σχολεία τους!", στο οποίο γινόταν λόγος για το "τεράστιο πρόβλημα με τους αλλοδαπούς μαθητές στα σχολεία της Αθήνας, αφού ο ένας στους πέντε μαθητές, κυρίως στις λαϊκές συνοικίες, είναι ξένος". Ενδεικτική της προσέγγισης του ζητήματος, η κατάληξη του

άρθρου: "Στα σχολεία, όπου οι αλλοδαποί είναι περισσότεροι από τους Έλληνες μαθητές, δημιουργείται θέμα ασφάλειας, καθώς το σχολείο γίνεται ένα μικρό γκέτο. Και αυτό γιατί λίγοι είναι οι αλλοδαποί μαθητές που κάνουν παρέα με Έλληνες. Συνήθως κάνουν παρέα με ομοεθνείς τους".

Τρομολαγνικά σενάρια

Θα ήταν λάθος να αποδοθούν οι απόψεις αυτές σε μια πεπερασμένη -ως εκ τούτου ανώδυνη- μερίδα της λεγόμενης κοινής γνώμης. Η ούτως ή άλλως αναμενόμενη αυξητική τάση της παρουσίας "ξένων" παιδιών στα δημοτικά, κυρίως, σχολεία αντιμετωπίζεται από ένα ευρύτατο φάσμα "αρμοδίων" (γονέων, εκπαιδευτικών, δημοσιογράφων, πολιτικών, αναλυτών) ως "πρόβλημα" που ζητεί άμεση και ριζική λύση. Η αναζήτηση, ωστόσο, της πολυπόθητης λύσης σπανίως κινείται σε μια κατεύθυνση που να παίρνει υπόψη τις ανάγκες των ίδιων των υποκειμένων, δηλαδή των "ξένων" μαθητών. Λύση νοείται συνήθως η ως δια μαγείας εξαφάνισή τους από τα σχολεία στα οποία φοιτούν ελληνόπουλα. Δεν είναι μόνος, με άλλα λόγια, ο Στ. Παπαθεμελής, όταν κραυγάζει ότι λόγω της μετανάστευσης "βαράμε φαλιμέντο" ως χώρα και ότι καταντήσαμε πια "Ελλάς Ελλήνων Αλβανών". "Δέστε και τις επιπτώσεις στα σχολεία μας", σημειώνει σε σχετικό άρθρο του ο εθνικώς ευαίσθητος βουλευτής. "Στο 36ο Δημοτικό Αθηνών ενεγράφησαν φέτος 255 μαθητές. Από αυτούς οι 148 είναι ξένοι. Τα πρωτάκια του ίδιου Σχολείου είναι 22 εξ ων τα 7 Ελληνόπουλα και τα 15 αλλοδαπά! Αναρωτιέμαι τι άλλο πρέπει να συμβεί για να ξεσηκωθούμε οι πάντες, για να ξεσηκώσουμε τους πάντες" ("Ελλάς Ελλήνων ...Αλβανών!", 23/9/1999).

Την άποψη ότι η σχολική ένταξη των "ξένων" παιδιών συνιστά μείζον πρόβλημα της ελληνικής κοινωνίας συναντούμε τα τελευταία χρόνια και σε προσεγγίσεις που δεν υιοθετούν τους πολεμικούς τόνους του Στ. Παπαθεμελή (βλ. για παράδειγμα το κύριο άρθρο του "Βήματος" στις

5/9/1999, το κείμενο του καθηγητή Θ. Λιανού στην ίδια εφημερίδα, 1/8/1999 και άρθρο του περιοδικού "Εκκλησία", Απρίλιος 2000, που παρουσιάστηκε στην "Ε", 23/6/2000). Η συγχώνευση ή και κατάργηση σχολείων έρχεται την ίδια στιγμή να ρίξει λάδι στη φωτιά, καθώς οι πάντες, χωρίς να αναρωτηθούν για τις πολλές και διαφορετικές αιτίες του συγκεκριμένου γεγονότος, κινδυνολογούν ασύστολα συσχετίζοντάς το με την παράλληλη αύξηση του ποσοστού των "ξένων" παιδιών στα μαθητικά θρανία: τα σχολεία φθίνουν, και εκείνα που παραμένουν ανοιχτά "καταλαμβάνονται" από τα παιδιά των μεταναστών.

Στο κλίμα αυτό, κάποιοι εκπρόσωποι της τόσο ευρείας και ποικίλης -γι' αυτό και μεθοδολογικά ανύπαρκτης- κοινωνικής κατηγορίας "γονείς" νομιμοποιούνται να προσφεύγουν σε πρακτικές που σκοπεύουν στην ουσιαστική ακύρωση της δυνατότητας των μεταναστών να στείλουν ανεμπόδιστα τα παιδιά τους στο σχολείο. Εύγλωττη από την άποψη αυτή είναι η απόφαση του νομάρχη και του προϊσταμένου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης για μεταστέγαση του γυμνασίου-λυκείου παλιννοστούντων της πόλης σε ένα εγκαταλελειμμένο κτίριο στην περιοχή του αεροδρομίου, χιλιόμετρα μακριά από τον τόπο κατοικίας των παιδιών (Οκτώβριος 1996). Όπως διαβάζουμε στο βιβλίο του Χρήστου Κάτσικα και της Εύας Πολίτου "Εκτός 'Τάξης' το 'Διαφορετικό';", η συγκεκριμένη απόφαση "πάρθηκε υπό το βάρος των πιέσεων και των εκβιαστικών ενεργειών μιας μερίδας γονέων του λυκείου που συστεγαζόταν με το γυμνάσιο-λύκειο παλιννοστούντων, οι οποίοι πιεστικά απαίτησαν να φύγουν τα προσφυγόπουλα από το σχολείο 'τους', επειδή η λειτουργία σε βάρδιες που απαιτεί η συστέγαση δεν 'βολεύει' τα ωράρια των φροντιστηρίων των παιδιών τους!" (σ. 131).

Η διάχυτη ξενοφοβία

Ανησυχητικά, καθώς υποδεικνύουν τη διάχυση των ξενοφοβικών αντιλήψεων σε ευρύτατα κοινωνικά στρώματα, είναι και τα ευρήματα

αρκετών εμπειρικών ερευνών που διεξάγονται τα τελευταία χρόνια με θέμα την πρόσληψη του "ξένου" μαθητή τόσο από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς όσο και από τους έλληνες συμμαθητές του. Ενδεικτικά: σύμφωνα με έρευνα πεδίου που πραγματοποιήθηκε προ καιρού σε αντιπροσωπευτικό δείγμα εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων δασκάλων (51%) απάντησε ότι το κράτος οφείλει να εντάξει σε ξεχωριστά σχολεία τα παιδιά με αλλοδαπούς γονείς και το 27% υποστήριξε την ίδια θέση και για τα παιδιά των Τσιγγάνων. Διόλου συμπτωματικά, το 63% του δείγματος ζήτησε να απελαύνονται οι λαθρομετανάστες και το 73% συνέδεσε την είσοδο των μεταναστών με την αύξηση της εγκληματικότητας ("Τι είν' η πατρίδα μας;", σ. 256-259).

Ως απειλητικούς και κατώτερους "άλλους" αντιμετωπίζουν και οι μικροί μαθητές τους συμμαθητές τους που κατάγονται από άλλη χώρα και μιλούν διαφορετική γλώσσα. Όπως προκύπτει από έρευνα με θέμα τα παιδιά του δημοτικού σχολείου και το "διαφορετικό" (Φ. Αργυράκη, Κ. Μιχαλάς, Δ. Ντούσας, Φ. Παπαϊωάννου, Π. Σπανός), τα παιδιά φθάνουν στο δημοτικό έχοντας, χάρη στον περίγυρό τους (οικογένεια, τηλεόραση κ.ο.κ.), διαμορφώσει ήδη μια λίγο πολύ αρνητική στάση απέναντι στον "διαφορετικό" συμμαθητή τους. Έτσι, το 63% των παιδιών που ρωτήθηκαν (στην Καλλιθέα και το Μενίδι) απάντησε ότι δεν θα ήθελε στην τάξη του τσιγγανόπουλα, το 56% δεν θα ήθελε να συνυπάρχει στο σχολείο με αλβανόπουλα, ενώ το 71% απέρριψε τα παιδιά με μαύρο χρώμα. Παρόμοια ήταν τα πορίσματα άλλης έρευνας που πραγματοποιήθηκε σε διάφορες περιοχές της χώρας (Λάρισα, Πάτρα, Χανιά, Αττική κ.λπ.), σύμφωνα με τα οποία το 64% των μικρών μαθητών δήλωσε ότι δεν παίζει με τα "ξένα" παιδιά και το 66% ότι δεν έχει καθίσει στο ίδιο θρανίο μαζί τους ("Έθνος", 4/11/2000).

Είναι προφανές ότι η στάση αυτή των μικρών παιδιών απηχεί σε μεγάλο βαθμό τις αντιλήψεις του περιβάλλοντός τους. Έρευνα της "Κάπα" για λογαριασμό του Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου Αθήνας (Σεπτέμβριος-

Οκτώβριος 1995) σε 600 αντιπροσωπευτικά νοικοκυριά του Λεκανοπεδίου έδειξε ότι ένας στους τρεις υποστηρίζει ότι τα παιδιά των αλλοδαπών πρέπει να γίνονται δεκτά σε ειδικά, δηλαδή ξεχωριστά, σχολεία. Το 28% του ίδιου δείγματος απάντησε ότι σχολείο πρέπει να παρακολουθούν μόνο τα παιδιά που οι γονείς τους έχουν νόμιμη άδεια εργασίας, ενώ ένα διόλου ευκαταφρόνητο 15% ισχυρίστηκε ότι η εκπαίδευση των παιδιών τους πρέπει να επιβαρύνει τους ίδιους τους αλλοδαπούς και όχι την ελληνική πολιτεία ("Ε" 18/10/1996).

Μηχανισμοί περιθωριοποίησης

Με δεδομένες τις σαφείς αυτές αντιστάσεις ευρύτατων μερίδων της ελληνικής κοινωνίας στην απρόσκοπτη πρόσβαση των παιδιών μη ελληνικής καταγωγής στη δημόσια παιδεία, οι όποιες δειλές απόπειρες των αρμόδιων φορέων για την αντιμετώπιση του "προβλήματος" μοιάζουν αποσπασματικές, αναποτελεσματικές και πολλές φορές αντιφατικές. Ούτως ή άλλως, οι υποσχέσεις ακυρώνονται συχνά στην πράξη ή παραμένουν ανεφάρμοστες, όπως η εγκύκλιος της 7/9/1999 για τις τάξεις υποδοχής που προέβλεπε γνώση της γλώσσας των παιδιών από τους δασκάλους, καθώς και την πρόσληψη ειδικευμένων ψυχολόγων ή/και κοινωνικών λειτουργών. Αρκεί να θυμηθούμε τις άπειρες καταγγελίες για άρνηση εγγραφής "ξένων" παιδιών σε σχολεία, παρά τις αλληπάλληλες σχετικές εγκυκλίους και τη ρητή δέσμευση του τότε υπουργού Παιδείας Γ. Παπανδρέου, σύμφωνα με την οποία "όλα τα παιδιά των μεταναστών μπορούν χωρίς προϋποθέσεις νομιμότητας των γονιών τους να εγγραφούν το νέο σχολικό έτος σε οποιοδήποτε ελληνικό σχολείο" (19/6/1995). Τρία χρόνια αργότερα, το υπουργείο Εσωτερικών έβαζε ακόμη εμπόδια στην εγγραφή στο σχολείο παιδιών που δεν διέθεταν την ελληνική ιθαγένεια, στοχεύοντας κυρίως στην επαναπροώθηση των Βορειοηπειρωτών και τη διατήρηση της μειονότητας στην Αλβανία.

Πέρα ωστόσο από τα "τυπικά" κωλύματα, τα παιδιά των μεταναστών έχουν να αντιμετωπίσουν και μια σειρά "άτυπων" απαγορεύσεων και αποκλεισμών που δύσκολα μπορούν να γίνουν αντικείμενο καταγγελίας. Συζητώντας με δασκάλους και μετανάστες διαπιστώσαμε για παράδειγμα τους λόγους που σε ορισμένα σχολεία του κέντρου εμφανίζεται πολύ υψηλή συγκέντρωση αλλοδαπών (πρόκειται για τα σχολεία που τροφοδοτούν τα γνωστά σενάρια): οι αλλοδαποί κάτοικοι της περιοχής αποθαρρύνονται να υποβάλουν αίτηση εγγραφής των παιδιών τους στα γειτονικά σχολεία και οδηγούνται μαζικά στις συγκεκριμένες μονάδες, οι οποίες σταδιακά υποβαθμίζονται και εγκαταλείπονται από τον "ντόπιο" μαθητικό πληθυσμό. Άλλοι, εξίσου ανεπαίσθητοι και σιωπηλοί μηχανισμοί αναλαμβάνουν τη συνέχεια: τα "ξένα" παιδιά περιθωριοποιούνται συχνά μέσα στην τάξη από δασκάλους και συμμαθητές, το μάθημα γίνεται πολλές φορές ερήμην τους, ενώ στις πολυδιαφημισμένες τάξεις υποδοχής τους ακόμη δεν έχει λυθεί το πρόβλημα των ειδικευμένων δασκάλων με αποτέλεσμα να τις αναλαμβάνουν άπειροι αναπληρωτές. Καθώς μάλιστα, πέρα από τα μεγάλα λόγια περί σεβασμού της διαφοράς στο πλαίσιο μιας διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, η εκπαιδευτική πολιτική για τους αλλοδαπούς συνεχίζει να θεωρεί την ιδιαιτερότητα των "άλλων" ένα είδος πολιτισμικού ελλείμματος, τα παιδιά των μεταναστών εξαναγκάζονται, αν θέλουν να "προκόψουν", να μιμηθούν σε όλα τους έλληνες συμμαθητές τους. Έτσι, μια από τις πρώτες δουλειές κάποιων δασκάλων είναι να δώσουν στα γρήγορα ένα χριστιανικό όνομα σε κάθε μαθητή με όνομα που τους μοιάζει ακατανόητο.

Μολαταύτα -και είναι λογικό σε μια χώρα που εξελίσσεται σε τόπο υποδοχής μεταναστών- η παρουσία των "ξένων" μαθητών στα σχολεία παρουσιάζει αύξηση τα τελευταία χρόνια. Ο αριθμός παλιννοστούντων και αλλοδαπών υπολογίζεται σε 47.666 (3,11% του συνόλου του μαθητικού πληθυσμού) για το 1995/96, σε 54.943 (3,65%) για το 1996/97 και σε 67.210 (4,57%) για το 1997/98 (Μ. Δρεττάκης, "Σύγχρονη Εκπαίδευση"). Για τα παιδιά αυτά το σχολείο λειτουργεί μονοπολιτισμικά και

μονογλωσσικά, υποβάλλοντάς τα σε μια εκπαιδευτική διαδικασία που τα οδηγεί να πιστέψουν ότι δεν κάνουν για "τα γράμματα". Υπάρχουν ασφαλώς και εκείνοι που αντιδρούν στην ισοπεδωτική αυτή αντίληψη για την εκπαίδευση των αλλοδαπών, θεωρώντας για παράδειγμα λανθασμένη τη μονογλωσσία στην οποία ωθούνται άτομα με διπολιτισμική-διγλωσσική κοινωνικοποίηση (βλ. Μ. Δαμανάκης, "Η εκπαίδευση των παλιννοστούντων και αλλοδαπών στην Ελλάδα", 1997 και Κάτσικας, Πολίτου, ό.π.). Υπάρχει ακόμη η δουλειά που γίνεται σε σχολεία όπως το διαπολιτισμικό σχολείο στο Γκάζι, αλλά και οι απόπειρες κάποιων εκπαιδευτικών να μεταφράσουν τις ασαφείς υπουργικές εγκυκλίους σε παιδαγωγική πράξη. Αυτά, όμως, μοιάζουν ψιλά γράμματα σε μια κοινωνία που δεν διστάζει να δείχνει τη δυσφορία της για τους μικρούς αλλοδαπούς, κυρίως όταν βρεθούν σε γειτονικά θρανία με τα παιδιά της.

(Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, 5/11/2000)

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

1. 2.

Ελληνικές πονηρίες

Η εκπαίδευση των μεταναστών έχει με τον πιο επίσημο τρόπο εξαιρεθεί από τις διεθνείς συνθήκες που ρυθμίζουν την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των μειονοτικών πληθυσμών σε μια χώρα. Ακόμα και οι πιο γνήσιοι υπερασπιστές των μειονοτικών δικαιωμάτων δέχονται ότι τα εκπαιδευτικά και γλωσσικά δικαιώματα των μειονοτήτων σταματούν στους αυτόχθονες μειονοτικούς πληθυσμούς. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του Χάρτη των περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Πρόκειται για το πιο σύγχρονο πλαίσιο μειονοτικών δικαιωμάτων, το οποίο έχει ήδη υπογράψει και η χώρα μας. Ο Χάρτης αυτός αποκλείει από τη θεσμική προστασία του τις γλώσσες και την εκπαίδευση των μεταναστών. Ο προφανής λόγος αυτής της διάκρισης είναι ότι οι μετανάστες θεωρούνται "μεταβατικός" πληθυσμός και επιδιώκεται η πάση θυσία μείωση των δικαιωμάτων τους, δημιουργώντας αντικίνητρα στην παραμονή τους στις χώρες υποδοχής.

Η Ελλάδα, όπως πάντα, πρωτοτύπησε και σ' αυτό το σημείο. Κατά τις μακρόχρονες διαπραγματεύσεις που οδήγησαν στη σύνταξη του Χάρτη, ο εκπρόσωπος της χώρας μας επιχείρησε να βραχυκυκλώσει τις σχετικές διαδικασίες, εισηγούμενος την επέκταση των δικαιωμάτων και στους μετανάστες. Όπως διαβάζουμε σε εμπιστευτική έκθεση του Ευάγγελου Κωφού, τότε εμπειρογνώμονα στο Υπουργείο Εξωτερικών: "Από ελληνικής πλευράς, στα πλαίσια των οδηγιών μου, υπέβαλα σειρά ερωτήσεων και επισήμανα τις υπέρμετρα φιλόδοξες πρόνοιες για τις περιφερειακές και μειονοτικές γλώσσες, τονίζοντας την ανάγκη

εξισορρόπησης των συμφερόντων κρατών και μειονοτήτων. (...) Ιδιαίτερα ζήτησα την ένταξη στις ρυθμίσεις του Χάρτη όλων των μειονοτήτων καθώς και των μεταναστών και εργατών."

Με αυτές τις "πονηρές" προτάσεις επιχειρούσε τότε το ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών να καθυστερήσει την ψήφιση του Χάρτη. Ήταν Δεκέμβριος του 1986, και το έντονο μεταναστευτικό ρεύμα προς τη χώρα μας δεν είχε ακόμα εκδηλωθεί. Οπότε οι ελληνικοί λεονταρισμοί γίνονταν εκ του ασφαλούς. Οι μεγάλες, όμως, ευρωπαϊκές χώρες είχαν ήδη προσανατολιστεί στη νέα φάση της αντιμεταναστευτικής πολιτικής που θα οδηγούσε στη Σένγκεν.

Στα Πίσω Θρανία

Στο Στέκι του Δικτύου Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών (Βαλτετσίου 35, Εξάρχεια) πραγματοποιούνται εδώ και καιρό μαθήματα ελληνικών για μετανάστες. Τα μαθήματα έχει αναλάβει μια ομάδα τριάντα περίπου εθελοντών εκπαιδευτικών που έχουν συγκροτήσει την ομάδα "Πίσω Θρανία. Πρωτοβουλία για Εκπαίδευση χωρίς διακρίσεις" και ασχολούνται συστηματικά με την εκπαίδευση των "ξένων" παιδιών. Τα μαθήματα στο Στέκι παρακολούθησαν πέρσι 200 περίπου ενήλικοι μετανάστες προερχόμενοι από 25 διαφορετικές κοινότητες.

Όπως εξηγούν οι εκπαιδευτικοί που συμμετέχουν στο εγχείρημα, "τα μαθήματα στο Στέκι είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες των μεταναστών και η μέθοδος της διδασκαλίας είναι βιωματική και επικοινωνιακή. Στους μαθητές δίνονται προφορικά και γραπτά ερεθίσματα που αφορούν την καθημερινότητά τους και μέσω αυτών των ερεθισμάτων προσεγγίζεται βήμα βήμα η ελληνική γλώσσα. Αντίστοιχα ερεθίσματα προκύπτουν από τους ίδιους τους μαθητές: η ανάγνωση ενός γράμματος που πήρε ο μετανάστης από την οικογένειά του, η μετάφραση των στίχων ενός τραγουδιού, τα προβλήματα με τους εργοδότες αποτελούν αφορμές για μάθημα" ("Εκπαιδευτική κοινότητα", τ. 55).

Αν, όμως, στο Στέκι των Μεταναστών οι εκπαιδευτικοί έχουν τη δυνατότητα να πειραματιστούν με τους τρόπους διδασκαλίας που τους φαίνονται οι πιο πρόσφοροι, διαφορετική είναι η πραγματικότητα που αντιμετωπίζουν καθημερινά στα σχολεία τους. Εκεί, η ομάδα "Πίσω Θρανία" έχει από καιρό εντοπίσει τις θεσμικές ασάφειες που αφήνουν ανοιχτή την πόρτα σε αυθαιρεσίες, καθώς και τους μηχανισμούς που μέσω της επιλεκτικής συγκρότησης τάξεων υποδοχής ευνοούν τη σταδιακή διαμόρφωση σχολείων πρώτης κατηγορίας (αποκλειστικά για Έλληνες) και δεύτερης κατηγορίας (κυρίως για αλλοδαπούς).

Αναζητώντας τρόπους για την εξουδετέρωση των πρακτικών εκπαιδευτικού αποκλεισμού, η ομάδα "Πίσω Θρανία" απευθύνεται στους συλλόγους εκπαιδευτικών, θέτοντάς τους υπόψη τις διεθνείς νομοθετικές ρυθμίσεις που εξασφαλίζουν το δικαίωμα της μόρφωσης σε όλα τα παιδιά. "Διαπιστώνουμε τα πολλαπλά προβλήματα που καθημερινά αντιμετωπίζουν τα παιδιά των μεταναστών, των προσφύγων και άλλων περιθωριοποιημένων κοινωνικών ομάδων του πληθυσμού της χώρας", αναφέρεται στο σχετικό κείμενο. "Ενώ τα παιδιά από τις παραπάνω ομάδες φτάνουν μέχρι την πόρτα του σχολείου -κάτι που δεν είναι αυτόνομο αν σκεφτεί κανείς τα προβλήματα επιβίωσης των οικογενειών τους- βρίσκουν τη σχολική πόρτα 'κλειστή': άρνηση εγγραφής, εμμονή σε τυπικά έγγραφα [...]. Αλλά ακόμη κι όταν ξεπερνιούνται τα πρώτα προβλήματα, βρίσκονται αντιμέτωποι με ένα μονοπολιτισμικό και δύσκαμπτο εκπαιδευτικό σύστημα που καθόλου δεν τους βοηθάει στη σχολική διαδρομή τους".

Ενδιαφέρουσα είναι η κριτική που ασκείται στο ίδιο κείμενο σε έγγραφο της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (30/4/1999), σύμφωνα με το οποίο "τα παιδιά που προέρχονται από εκπαιδευτικά συστήματα άλλων χωρών ή ευπαθείς κοινωνικές ομάδες ... γίνονται δεκτά για φοίτηση χωρίς τα προβλεπόμενα δικαιολογητικά για εύλογο χρονικό διάστημα". "Ποιο όμως είναι το εύλογο χρονικό διάστημα;", αναρωτιέται η ομάδα. "Τι συμβαίνει στις περιπτώσεις που στη χώρα προέλευσης του παιδιού οι πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες δεν επιτρέπουν την έκδοση των

απαραίτητων δικαιολογητικών; Τι συμβαίνει όταν οι γονείς των παιδιών δεν καλύπτουν όλες τις προϋποθέσεις νόμιμης παραμονής στην Ελλάδα, άρα δυσκολεύονται να αποκτήσουν και να παρουσιάσουν τα απαραίτητα δικαιολογητικά; Το παιδί θα πρέπει να διακόψει τη φοίτησή του στο σχολείο και να διωχτεί από αυτό; Το σχολείο θα πρέπει να αρνηθεί την παροχή πιστοποιητικών φοίτησης, την προαγωγή του μαθητή, την πρόσβασή του στην επόμενη βαθμίδα; Στο κενό αυτό της ελληνικής νομοθεσίας απαντά η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Σύμφωνα με το άρθρο 28, τα συμβαλλόμενα κράτη 'ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διάφορων μορφών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τις καθιστούν ανοιχτές και προσιτές σε κάθε παιδί'. Και πέρα από την εγγραφή στο σχολείο, πώς εξασφαλίζεται η συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία στη βάση της ισότητας των ευκαιριών όπως προβλέπεται από τις διεθνείς συμβάσεις (άρθρο 28);".

(Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, 5/11/2000)

Αποκαλυπτική έρευνα για το θέμα του ρατσισμού και της ξеноφοβίας

Με ρατσιστικές τάσεις πέντε στους δέκα μαθητές

Η πλειοψηφία των μαθητών υποστηρίζουν ότι η παρουσία ξένων εργατών στην Κύπρο αυξάνει την εγκληματικότητα, ενώ πολλά παιδιά έχουν πεισθεί πως οι αλλοδαποί προκαλούν κοινωνικά προβλήματα. Σε ένα άλλο επίπεδο, δυο στους δέκα μαθητές δηλώνουν πως δεν θα δέχονταν έναν παιδί που πάσχει από τον ιό του aids στην τάξη τους, αλλά ούτε θα συναινούσαν στο να εξασφαλίζουν θέση στα πανεπιστήμια χωρίς εξετάσεις, άτομα με ειδικές ανάγκες. Σε θέματα που αφορούν την εργοδότηση ή το γάμο με ξένους, φαίνεται ότι οι μαθητές μας κάνουν διακρίσεις αφού διαφορετικά αντιμετωπίζουν έναν Γάλλο για παράδειγμα, από έναν Σριλανκέζο.

Όπως προκύπτει από έρευνα που έγινε μεταξύ των μαθητών, οι νέοι δείχνουν ρατσιστικές τάσεις, τόσο κοινωνικές όσο και φυλετικές. Αυτό άλλωστε, επιβεβαιώνει το τελικό συμπέρασμα της έρευνας, ότι δηλαδή με βάση τις τοποθετήσεις των παιδιών, φαίνεται ότι το 56,4% έχουν ρατσιστικές τάσεις.

Ειδικότερα, τα πορίσματα της έρευνας του Λυκείου Κουτσόφτα Παναγίδα κατέδειξαν τα εξής:

Ξένοι εργάτες

Περίπου τέσσερις στους δέκα μαθητές συμφωνούν με τη θέση ότι οι ξένοι εργάτες επηρεάζουν αρνητικά τον πολιτισμό τους. Αυτοί που διαφωνούν δεν υπερβαίνουν το ποσοστό το 21,4% και οι υπόλοιποι δεν εκφέρουν γνώμη. Το 46,9% θεωρούν ότι οι ξένοι εργάτες προκαλούν κοινωνικά προβλήματα, ενώ εντυπωσιακό είναι το ποσοστό των παιδιών που θεωρούν ότι η παρουσία ξένων εργατών αυξάνει την εγκληματικότητα, καθώς αγγίζει σχεδόν το 62%.

Μόλις το 29,4% των μαθητών πιστεύουν ότι οι αλλοδαποί εργάτες συμβάλλουν σημαντικά στην ανάπτυξη της οικονομίας του τόπου, μια και το 45,5% διαφωνούν κάθετα και το 25,2% δεν παίρνει θέση.

Γάμος

Οι μαθητές του σχολείου, κλήθηκαν να απαντήσουν εάν θα μπορούσαν να παντρευτούν άτομο διαφορετικού χρώματος και συγκεκριμένα μαύρο. Η συντριπτική πλειοψηφία, σε ποσοστό 74,4% απάντησαν αρνητικά. Από τα συμπεράσματα της έρευνας,

προκύπτει ότι τα παιδιά δεν έβλεπαν πιο θετικά το ενδεχόμενο να παντρευτούν Άγγλο ή Αγγλίδα, παρά Ρώσο ή Ρωσίδα. Ακόμα πιο λίγοι θα έκαναν γάμο με Σουηδό ή Σουηδέζα, ενώ για Φιλιππινέζο ή Φιλιππινέζα οι περισσότεροι δεν δέχονται συζήτηση.

Συγκεκριμένα με Άγγλο/-ίδα, θα δέχονταν να παντρευτούν το 41,3%, με Ρώσο/-ίδα το 36,6%, με Σουηδό/-έζα το 34,8% και με Φιλιππινέζο/-έζα το 10,4%.

Εξάλλου, ποσοστό 82,9% δήλωσαν ότι ποτέ δεν θα μπορούσαν να παντρευτούν με αλλόθρησκο όπως βουδιστή ή μουσουλμάνο. Στο αν θα έλεγαν το «ναι» σε χριστιανό άλλου δόγματος (π.χ. καθολικό, προτεστάντη) το 53,7% επιλέγουν να πουν όχι. Όσον αφορά στο ενδεχόμενο να παντρευτούν με χριστιανό ορθόδοξο που δεν κατάγεται όπως από την Κύπρο και την Ελλάδα, 58,1% δήλωσαν ότι θα μπορούσαν, το 21,1% απάντησε αρνητικά και το 20,8% προτίμησε να μην πάρει θέση.

Ειδικές ανάγκες/AIDS

Οι περισσότεροι (ποσοστό 59%) τάχθηκαν υπέρ στο να μπαίνουν στα πανεπιστήμια χωρίς εξετάσεις παιδιά με ειδικές ανάγκες και οι θέσεις τους να αφαιρούνται από το σύνολο των θέσεων. Ωστόσο υπάρχουν και μαθητές που είναι αντίθετοι σε ποσοστό 20%. Οι υπόλοιποι, δεν εκφράζουν άποψη.

Επιπρόσθετα, το 55,1% είπαν πως δεν θα είχαν πρόβλημα να υπάρχει στην τάξη τους παιδί που πάσχει από τον ιό του AIDS. Δεν θα δέχονταν κάτι τέτοιο το 25% περίπου.

Εργοδότηση

Αν και οι μαθητές υποστήριξαν πως η αύξηση των ξένων εργατών συμβάλλει στην ανάπτυξη κοινωνικών προβλημάτων και της εγκληματικότητας, εντούτοις αρκετοί θα εργοδοτούσαν έναν αλλοδαπό. Οι απαντήσεις τους δείχνουν ότι θα προτιμούσαν σίγουρα έναν Γάλλο παρά έναν Κενυάτη ή Σριλανκέζο ή Κινέζο ή Ρουμάνο. Για τους περισσότερους, δεν τίθεται θέμα συζήτησης για έναν Τουρκοκύπριο, αφού εφτά στους δέκα απάντησαν ότι ποτέ δεν θα τον επέλεγαν. Το ποσοστό που θα διάλεγε Γάλλο ανέρχεται στο 35,9%, για Ρουμάνο 28,8%, για Σριλανκέζο 24,1%, για Κινέζο 21,9% και για Κενυάτη 16,2%.

Ελληνική φυλή/ορθοδοξία

Το 44,9% των μαθητών συμφωνούν με τη θέση ότι η ελληνική φυλή είναι η ανώτερη στον κόσμο, το 29,7% δεν συμφωνούν και το υπόλοιπο 25,5% δεν παίρνουν θέση. Το εντυπωσιακό 68,5% των παιδιών συμφωνούν επίσης με την άποψη ότι η ορθόδοξη χριστιανική θρησκεία είναι η ανώτερη όλων των θρησκειών, μόλις το 14,6% δεν συμφωνούν και το 16,9% δεν παίρνουν θέση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι αξιολογώντας τον εαυτό τους, το 46,4% των μαθητών δήλωσαν ότι δεν είναι ρατσιστές, το 13,8% ότι είναι, ενώ το 39,8% κατέταξαν τον εαυτό τους κάπου στα ενδιάμεσα.

Ο μέσος μαθητής

- Δεν θα επέλεγε για εργοδότηση έναν ξένο εργάτη.
- Δεν είναι σίγουρος αν θα μπορούσε να παντρευτεί με αλλόθρησκο ή με μαύρο.
- Πιστεύει ότι η ελληνική φυλή και η ορθόδοξη χριστιανική θρησκεία είναι οι ανώτερες στον κόσμο.
- Πιστεύει ότι οι ξένοι εργάτες μάς επηρεάζουν αρνητικά.
- Δεν αποδέχεται το κτίσιμο τζαμιού ή βουδιστικού ναού στην περιοχή του.
- Μάλλον δείχνει κατανόηση στα ανθρωπιστικά θέματα.

Το σχολείο παρουσίασε τα πορίσματα της έρευνας στο πλαίσιο συνεδρίου με θέμα «Ρατσισμός-ξеноφοβία» που πραγματοποιήθηκε την περασμένη βδομάδα. Στο συνέδριο, λειτούργησαν και βιωματικά εργαστήρια από τα οποία εξήχθησαν ενδιαφέροντα συμπεράσματα.

Οι μαθητές κατέληξαν στην άποψη ότι η κοινωνία της Κύπρου είναι ακόμα κλειστή. Οπως σημειώνουν, «τρέφουμε αυταπάτες αν πιστεύουμε ότι είναι ανοικτή και ανεκτική» και προσθέτουν ότι «οι εθνικές μας περιπέτειες μας έκαμαν να βλέπουμε κάθε ξένο με επιφύλαξη, ξενόφοβα και ρατσιστικά, ιδιαίτερα τους ξένους εργάτες».

Υποστηρίζουν ότι τα ΜΜΕ παρουσιάζουν με τρόπο αρνητικό κάποια γεγονότα και τα σχολιάζουν αρνητικά ενισχύοντας τις ρατσιστικές τάσεις του κοινού. Αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι τα Μέσα Ενημέρωσης περνούν το μήνυμα ότι οι ξένοι ζημιώνουν τον πολιτισμό μας και αυξάνουν την εγκληματικότητα έστω και αν ενέχονται σε λίγες περιπτώσεις παρανομίας σε σύγκριση με τη γενική εικόνα.

Τα παιδιά, μέσα από τις εργασίες τους, κατέληξαν επίσης στη θέση ότι πιο δεκτοί γίνονται οι Ευρωπαίοι μετανάστες αλλά και οι Τουρκοκύπριοι λόγω προηγούμενων σχέσεων. Θεωρούν ότι το θέμα της αντιμετώπισης των ξένων «δεν είναι εθνικό, είναι πνευματικό». Οπως αναφέρουν χαρακτηριστικά η εκκλησία απέτυχε να μεταφέρει το μήνυμά της «Ουκ ένι Ιουδαίος ουδέ Έλλην, ουκ ένι άρσεν και θήλυ, ουκ ένι βάρβαρος ή Σκύθης πάντες έστε εν Χριστώ Ιησού». Προσθέτουν ότι σήμερα και λόγω του εθνικού μας θέματος, δυσκολευόμαστε να ζήσουμε με τους Τουρκοκύπριους.

«Αν πιστεύουμε ότι έχουμε πάρει ελληνορθόδοξη παιδεία δεν πρέπει να φοβόμαστε τον ξένο, γιατί η Αθήνα του Περικλή λάτρευε τον Ξένιο Δία και δεν εφάρμοσε ποτέ ξενηλασία και ο Χριστός θα αμείψει όπως είπε τον άνθρωπο που ξενίζει τον ξένο και αγαπά τον αδικημένο», σημειώνουν οι μαθητές.

Αυτό που υπογραμμίζει παράλληλα, ο μαθητόκοσμος του Λυκείου είναι πως ο καθένας μπορεί να γίνει θύμα ρατσισμού, αφού ο καθένας είναι διαφορετικός από τον άλλο.

Με στόχο την αντιμετώπιση του φαινομένου προτείνουν τα εξής:

- Το εκπαιδευτικό σύστημα να υιοθετήσει προγράμματα αντιρατσισμού (αναλυτικά προγράμματα, συνέδρια, συζητήσεις, πρακτικές εφαρμογές με εκδηλώσεις προσέγγισης διαφορετικών

μεταξύ τους ανθρώπων).

- Η Πολιτεία να εφαρμόσει προγράμματα ενσωμάτωσης των ατόμων άλλων εθνοτήτων που ζουν στην Κύπρο και όλοι οι φορείς να συνεργαστούν (Εκκλησία, σχολείο, ΜΜΕ, οικογένεια).

- Οι γονείς να μην κάνουν διακρίσεις στα παιδιά τους, για το ποιο είναι πιο όμορφο, πιο έξυπνο, πιο ταλαντούχο και να μην αντιμετωπίζουν ρατσιστικά τους ξένους. Είναι αναγκαία η εκπαίδευση των γονιών.

- Να περάσει το μήνυμα ότι τα άτομα με ειδικές ικανότητες έχουν δικαιώματα, κατοχυρωμένα σήμερα και από το νόμο.

Το γενικό συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει η μαθητική κοινότητα του σχολείου είναι το ακόλουθο: «Ο περιορισμός του ρατσισμού δεν γίνεται με λόγια και θεωρίες. Είναι θέμα που δύσκολα αντιμετωπίζεται. Σε όλες τις περιπτώσεις είναι θέμα εσωτερικής καλλιέργειας. Το φύλο, η φυλή, η κοινωνική τάξη δεν μπορούν να αποτελούν σημεία διάκρισης. Εθνικιστικές και θρησκευτικές ακραίες ιδέες και θέσεις είναι ανεπίτρεπτες στα σχολεία μας και τελικά φανατίζουν ιδιαίτερα τους νέους με όλες τις συνέπειες. Αυτό πρέπει να προσέξουν και οι γονείς και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Η υπέρβαση του προβλήματος ή έστω ο περιορισμός του θα επιτευχθεί αν ο κάθε άνθρωπος ξεχωριστά καταφέρει να βάλει το συνάνθρωπό του πάνω από τον εαυτό του και πάψει να σκέφτεται εγωιστικά. Είναι θέμα προσωπικής πνευματικής καλλιέργειας του καθενός. Γι' αυτό και τα πράγματα είναι δύσκολα».

Χριστίνα Κυριακίδου

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αθανασίου Λ. (2002): Η διαδικασία της ξένης γλώσσας στο Σχολείο. Ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση στο περιοδικό διαπολίτη. Εκπαίδευση: Ελληνικά ως Δεύτερη ή Ξένη γλώσσα, τευχ. 2, Αθήνα; Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Αθανασίου Λ. (1999): Προβλήματα διδασκαλίας της νεολληνικής ως δεύτερης και ξένης γλώσσας σε σχόλια του Απόδημου Ελληνισμού στα πλαίσια μιας Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στη Ελληνόγλωσση Εκπαίδευση στο Εξωτερικό. Πρακτικά πανελληνίου – πανομογενειακού συνεδρίου Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ Ρέθυμνο.
- Αθανασίου Λ. (2001): Γλώσσα – γλωσσική επικοινωνία και διδασκαλία στη Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Έκδοσεις: Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.
- Βλάχος, Ε. (1968), " Εργάτες μετανάστες που επιστρέφουν από τη Δυτική Ευρώπη στην Ελλάδα ", Κοινωνιολογική σκέψη, Ι
- Γαλάνης, Γ. (1999), 'Εθνικές-μεταναστευτικές μειονότητες και κοινωνικός αποκλεισμός', Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών, ΣΤ', 25/26, σ. 43-66
- Γαλάνης, Γ. (1993), 'Η Γνώμη των Κατοίκων των Ιωαννίνων για τους Αλβανούς στην Ελλάδα', Επιστημονική Επετηρίδα του Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε., 6, Ιωάννινα, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Γενειματάκη Ε. (1994): Ειδικό διδακτικό υλικό της G.G.L.E. Πρακτικά Σεμιναρίου. Η διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας σε αλλοδαπούς μαθητές. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.

- Γεωργογιάννης Π. (1997): Θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Αθήνα: Gutenberg.
- Γκότοβος Α. (2002): Εκπαίδευση και ετερότητα –ζητήματα διαπολιτισμικής παιδαγωγικής. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Γκότοβος, Α. και Μάρκου, Γ. (2003), Παλινοστούντες και αλλοδαποί μαθητές στην ελληνική εκπαίδευση, Αθήνα: ΙΠΟΔΕ
- Δαμανάκης, Μ. (1987), Μετανάστευση και εκπαίδευση, Αθήνα: Gutenberg
- Δαμανάκης, Μ. (1997), Η εκπαίδευση των Παλινοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών στην Ελλάδα. Διαπολιτισμική Προσέγγιση, Αθήνα: Gutenberg
- Δαμανάκης, Μ. (2004), 'Η εκπαίδευση των παλινοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα' Διαπολιτισμική προσέγγιση, Αθήνα: Gutenberg
- 4^ο Διεθνές Συνέδριο-Τόμος Ι, Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα, Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα, Πάτρα 2004
- Τόμος ΙΙ, Πάτρα 2002
- 6^ο Διεθνές Συνέδριο-Τόμος ΙΙ, Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα, Πάτρα 2004
- Ζωγράφου, Α. (1997), Η εκπαιδευτική κατάσταση των παιδιών των ελλήνων μεταναστών και η αναγκαιότητα της διαπολιτισμικής αγωγής στην Ελλάδα, Πάτρα

- Ιωαννίδου – Johnson A. (199), 'Προκατάληψη ποιος ΕΓΩ; Η Δυναμική ανάμεσα στην προκατάληψη και στην ψυχολογική ωριμότητα', Πάτρα
- Κοκκινάκη Φ. (2000): Αθήνα : Στο κοινό. Ψυχολογία στο κατώφλι του 21ου αιώνα. Επιμέλεια Παπαστάμος Στ., Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Κοσσιβάκη Φ. (1999): Σχολική αποτυχία: Μια ένδειξη της παθολογίας του συγκεντρωτικού εκπαιδευτικού συστήματος και μια δυνατότητα υπέρβασης του κοινωνικού αποκλεισμού στην εκπαιδευτική πράξη.
- Λινάρδος-Ρυλμόν, Π. (1992), 'Μετανάστευση και Αγορά Εργασίας στην Ελλάδα: Πρώτες Διαπιστώσεις', Ενημερωτικό Δελτίο ΙΝΕ-ΓΣΕΕ-12-13, Φεβρουάριος-Μάρτιος, Αθήνα, σ.37-44
- Λινάρδος-Ρυλμόν, Π. (1992), 'Αλλοδαποί Εργαζόμενοι και Αγορά Εργασίας', Νέες Μορφές Απασχόλησης και Αγορά Εργασίας στην Ελλάδα, Αθήνα: ΙΝΕ-ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ
- Λινάρδος-Ρυλμόν, Π. (1993), Αλλοδαποί εργαζόμενοι και αγορά εργασίας στην Ελλάδα, Αθήνα: ΙΝ.Ε. - Γ.Σ.Ε.Ε./ΑΔΕΔΥ
- Λινάρδος-Ρύλμόν, Π.(1994), 'Μετανάστευση και αγορά εργασίας στην Ελλάδα', στο Χρ. Θεοδωρόπουλος και Συκιωτού Α. Επ., Η προστασία των δικαιωμάτων των μεταναστών εργατών και των οικογενειών τους: Η διεθνής και η εθνική διάσταση, σ. 175-181, Αθήνα: Βιβλιοπωλείο της «Εστίας»
- Λινάρδος-Ρυλμόν, Π. (1995), 'Η ελληνική κοινωνία και η νέα μετανάστευση', Τετράδια πολιτικού διαλόγου, έρευνας και κριτικής, 36-36
- Μαδυτινός Δ., Νικολαΐδης, Μ.,Καρασαβόγλου Α., Κατσορίδας, Δ., (1996), 'Ξένοι εργάτες στο νομό Καβάλας : επιπτώσεις στην τοπική

οικονομία και κοινωνία', Καβάλα : Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Καβάλας

- Μάρκου, Γ. Π., Ο ελληνισμός της Διασποράς και η Ελληνική παιδεία του.
- Μιτίλης, Α. (1998), Οι μειονότητες μέσα στη σχολική τάξη, Μια σχέση αλληλεπίδρασης, Αθήνα
- Μουσούρου, Λ. (1991), Γυναίκα και απασχόληση- Δέκα ζητήματα, Αθήνα: Gutenberg
- Μούρουρου, Λ. (1990), Μετανάστες και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη, Αθήνα: Gutenberg
- Νικολάου, Γ. (2000), Ένταξη και εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών στο Δημοτικό σχολείο. Από την «ομοιογένεια» στην πολυπολιτισμικότητα, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Μπαμπινιώτη Γ. (1999): Ελληνική γλώσσα (Εγχειρίδιο διδασκαλίας της Ελληνικής ως δεύτερης (ξένης) γλώσσας. Αθήνα: Εκδόσεις Ιδρύματος Μελάτων Λαμπράκη.
- Μπομπάριδου Χ., Παντελοπούλου Α. (2000): Η διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας σε παλιννοστούντες μαθητές από της Δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης με βάση τη διδακτική σειρά 'πες το Ελληνικά'.
- Παιδαγωγική ψυχολογική εγκυκλοπαίδεια-Λεξικό ελληνικά γράμματα Τόμος 6.
- Πάπας Α. (1998): Διαπολιτισμική παιδαγωγική και διδακτική (τόμος Α') Αθήνα.

- Πουλοπούλου Εκμε, Η. (1996), Προβλήματα μετανάστευσης και Παλλινοσθησης, Αθήνα
- Ρεπούσης Γ. (2002): Η διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Τριάρχη – Herman Β. (2000): Η διγλωσσία στη παιδική ηλικία. Μια ψυχολογολωσσιική προσέγγιση. Αθήνα: Gutenberg
- Τσαούσης, Δ. Γ. (1979), Στοιχεία κοινωνιολογίας, Αθήνα
- Τσουκαλάς, Κ.(1998), Έξι κείμενα για το ρατσισμό, Κίνηση ενάντια στο ρατσισμό, Αθήνα: Παρασκήνιο
- Φίλιας β.(1977), Εισαγωγή στη μεθοδολογία και τις τεχνικές των κοινωνικών ερευνών , Αθήνα
- Φραγκουδάκη, Δραγώνα Κουζέλη, Ζωγράφου, Ελευθεροτυπία 11.11.94,

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΑΠΟ ΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- Ασπαρτζής Π., Χριστοφόρου Μ. (1988), 'Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι Έλληνες παλιννοστούντες από τη Δυτική Γερμανία κατά την ένταξη και επανένταξη τους στην Ελληνική κοινωνία', Υπεύθυνος Καθηγητής: Γεώργιος Παπασωτηρίου, Πτυχιακή Εργασία, Πάτρα
- Γαβριηλίδης Π., Σκούρας Β. (1997), 'Η μετανάστευση των Βορειοπειρητών προς την Ελλάδα, με έμφαση στη σχολική ένταξη (απόδοση) των παιδιών των μεταναστών, που επηρεάζεται από την ποιότητα ζωής τους και το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα', Υπεύθυνη Καθηγήτρια: Νομικού Αντωνία, Πτυχιακή Εργασία, Πάτρα
- Γκουγκουλιά Π., Θεωδώρου Α. (1995) 'Φυλετικός ρατσισμός. Θεωρητική προσέγγιση του προβλήματος. Βαθμός ενημέρωσης και στάση των σπουδαστών του εαρινού εξαμήνου και στ' εξαμήνου της Κοινωνικής Εργασίας απέναντι στους Τριτοκοσμικούς έγχρωμους αλλοδαπούς',), Υπεύθυνη Καθηγήτρια: Αλεξοπούλου Ουράνια Πτυχιακή εργασία, Πάτρα
- Θεοδώρου Μ., Παναγιωτίδου Θ. (1991) 'Το πρόβλημα της κοινωνικοπολιτικής ένταξης των Ποντίων από τη Σοβιετική Ένωση στην Ελλάδα με παράδειγμα την Πάτρα', Υπεύθυνος Καθηγητής : Ζωγράφου Ανδρέας, Πτυχιακή Εργασία, Πάτρα

- Μπλατσογιάννη Α., Κουτσοφωτεινού Β.(1990), 'Η δημογραφική γήρανση του πληθυσμού της Ελλάδας : οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις', Υπεύθυνος Καθηγητής: Αλεξόπουλος, Ανδρέας, , Πτυχιακή Εργασία, Πάτρα
- Νικολοπούλου Β., Κωνσταντινίδης Μ. (1996), 'Οι πρόσφυγες της σύμβασης της Γενεύης στην Ελλάδα και οι υπηρεσίες εξυπηρέτησής τους', Υπεύθυνη Καθηγήτρια: Αλεξοπούλου Ουράνια Πτυχιακή εργασία, Πάτρα
- Σουρβίνου Μ., Παπασωτηρακοπούλου Α., (1998), Το δημογραφικό πρόβλημα του νομού Κέρκυρας , Υπεύθυνος Καθηγητής: Αλεξόπουλος, Ανδρέας, , Πτυχιακή Εργασία, Πάτρα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΑΠΟ INTERNET

- www.iliowporoi.gr
- <http://cc.com/cache,asrx?q>
- www.agis-net.gr/fo2/metanastes.html
- http://dim-saron.rod.sch.gr/dafora/DIAP-AGOGH/diapo_Allodapoi.htm
- <http://cc.msnsccache.com/cache.awpx/?q>
- http://dipe.iina.sch.gr/grss1/actions/ereuna-allod-alinn-inath-math/ereuna_2.ht.m
- www.evrytanika.gr/issue0017/news.htm
- www.peacecouncil.org.cy/

